

LHÁSZA VÁZLATOS TÉRKÉPE

TARTALOM

	A szerző előszava	9
I.	A gyerekkor	11
II.	A gyerekkor vége	31
III.	Az utolsó napok otthon	43
IV.	A templom kapujában	51
V.	Cséla-élet	65
VI.	Élet a lámakolostorban	77
VII.	A harmadik szem megnyitása	85
VIII.	A Potala	91
IX.	A Vadrózsa-sövény kolostorban	105
X.	A tibeti hit	115
XI.	Trapa	133
XII.	Gyógyfüvek és sárkányok	141
XIII.	Hazalátogatás	163
XIV.	A harmadik szem használata	171
XV.	A titokzatos Észak – és a jetik	183
XVI.	Lámaság	195
XVII.	A végső beavatás	213
XVIII.	Isten veled, Tibet!	219

A SZERZŐ ELŐSZAVA

Tibeti vagyok. Kevés tibeti jutott el ebbe az idegen nyugati világba, én vagyok az egyik. Könyvem szerkezete és nyelve sok kíváncsivalót hagy maga után, de sosem tanultam rendszeresen angolul. „Angol iskolám” egy japán fogolytábor volt, ahol igyekeztem ellesni a nyelvet azoktól az angol és amerikai nőbetegektől, akik szintén hadifoglyok voltak. Írni „próbálgató módszerrel” tanultam.

Szeretett hazámat – ahogyan azt korábban megjövendőlték – kommunista hordák szállták meg. Ezért a könyvben megváltoztattam a magam és barátaim nevét. Sokat tettem a kommunizmus ellen, és barátaimat, akik kommunista országokban élnek, bántódás érné, ha kiderülne, ki vagyok valójában. Voltam kommunisták és japánok kezeiben, így tapasztalatból tudom, mit tesz az emberrel a kínzás. Ez a könyv azonban nem a kínzásokról szól, hanem egy békeszerető országról, melyet régóta félreértének, és hamis színben tüntetnek fel.

Mondják, néhány állításom hihetetlen. Tibet a te országod, a világ más tájain nem ismerik. „Az emberek teknőcön lovagolnak a tengerben” – írta valaki egy távoli országról. Kinevették. Azokat is, akik láttak „élő, megkövesedett” halat. Később kiderült, hogy tényleg van ilyen hal, és egy példányát hűtött repülőgépen az Egyesült Államokba szállították – tanulmányozás céljából. Nekik sem hittek. Végül bebizonyosodott, igazat írtak és pontosan. Így teszek én is.

K. Lobszang Rampa

Íródott a Fa-Juh évében.

Első fejezet

A GYEREKKOR

– Ajjaj! Négyéves és nem tud megmaradni a lovon! Sosem lesz belőled férfi. Mit szól majd nemes apád? – Ezzel az öreg Cu nagyot húzott a póni hátsó fertályára és a szerencsétlen lovasra, majd köpött egyet a porba.

A Potala arany háztetői és kupolái ragyogtak a szikrázó napsütésben. Közelebb a Kígyó Templom tavának kék vize fodrozódott, vízimadarak jártak arra. Messzebb, a köves út mentén kiabálás és kiáltás hallatszott, pásztorok nógatták a lassú mozgású jakokat, éppen kifelé hajtották őket Lhászából. A közelben réztrombiták megrázóan mély hangja zúgott, – bömm, bömm –, a szerzetes-zénészek gyakoroltak a tömegtől távol a mezőn.

De nem volt időm az ilyen köznapi és banális dolgokra. Az a komoly feladat várt rám, hogy megüljem az igencsak ózdkodó pónilovat. Nakkimnak – így hívták – más járt az eszében. Meg akart szabadulni lovasától, hogy szabadon legelésszen, hempergjen és a levegőben rugdalóddzon.

Öreg Cu kíméletlen és félelmetes mesternek bizonyult. Egész életében szigorú és kemény ember volt, s most, mint egy négyéves fiúcska nevelője és lovaglómestere, gyakran elvesztette a türelmét. Kham-ból, az egyik kelet-tibeti tartományból származott, s akárcsak más társát, őt is testalkata és ereje miatt választották ki. Majdnem két méter magas volt, hozzá illő széles termettel, de a hatalmas válltömés még nagyobbnak mutatta. Kelet-Tibetnek van

egy része, ahol a férfiak általában magasak és erősek. Sokan a két métert is meghaladták. Őket összeszedték, belőlük lettek a lámakolostorok rendőrszerzetesei. Kitömték a vállukat, hogy nagyobb-nak, befeketítették az arcukat, hogy vadabbnak látszanak. Hosszú botjukat habozás nélkül használatba vették, ha egy szerencsétlen gonosztevőre akadtak.

Cu rendőrszerzetes volt, most meg egy hercegecske szárazdaj-kája! Nagyon megrokkant, nem tudott sokat gyalogolni, így állandóan lóháton járt. A britek 1904-ben Younghusband ezredes vezetésével megszállták Tibetet és rengeteg kárt okoztak. Nyilván azt hitték, a barátságot úgy lehet legkönnyebben fenntartani, ha lerombolják az épületeinket és legyilkolják az embereket. Cu egyike volt a védőknek: a harcok során szétlőtték a bal csipőjét.

Apám a tibeti kormány egyik vezető embere volt. Családja – úgyszintén az anyámé is – Tibet első tíz családja közé tartozott, így szüleimnek jelentős befolyása volt országunk ügyeire. (Később részletesebben írok majd a kormányzati formáról.)

Apa természetes férfi volt, vaskos és majdnem száznyolcvan centiméter magas. Erejével volt mit dicsekedni. Fiatalkorában fel tudott emelni egy pónit a földről, és alig akadtak, akik hozzá hasonlóan megbirkóztak Kham tartomány embereivel és győztesen kerültek ki a küzdelemből.

A legtöbb tibetinek fekete haja és sötétbarna szeme van. Apa gesztenyebarna hajával, szürke szemével kivételesnek számított. Gyakran hirtelen haragra gerjedt, melynek nem értettük az okát.

Apát nem sokat láttuk. Akkoriban nehéz idők jártak Tibetre. A britek 1904-ben megszálltak bennünket, és a dalai láma Mongóliába menekült. Távollétében a kormányzást a kabinet tagjaira, köztük apámra hagyta. 1909-ben – miután Pekingben is járt – a dalai láma visszatért Lhászába. 1910-ben a kínaiak, akiket felbátorított a brit invázió sikere, megostromolták a várost. A dalai láma ismét visszavonult, ezúttal Indiába. 1911-ben, a kínai forradalom idején a kínai csapatokat kivonták Lhászából, előzőleg azonban szörnyű bünteteket követek el népünkkel szemben.

1912-ben a dalai láma újra hazatért Lhászába. Távollétének egész ideje alatt, a legnehezebb napokban apámra és a kabinet töb-

bi tagjára hárult Tibet kormányzásának teljes felelőssége. Anya gyakran mondogatta, hogy apa kedve-kedélye sosem lett már olyan, mint annak előtte. Ránk, gyerekekre végképp nem maradt ideje, és apai szeretetet sosem kaptunk tőle. Úgy tűnt, én különösen dühítem, és Cu szűkkeblűen osztogatott kegyeire bíztak, hogy – apa szavaival – „megneveljen vagy betörjön”.

Cu személyes sértésnek vette, hogy rosszul lovagolok. Tibetben a felsőbb osztály fiúgyermekait már akkor lovagolni tanítják, amikor még alig tudnak járn. A lovasmesterség nagyon fontos egy olyan országban, ahol nincs kocsiforgalom, és minden utat gyalogosan vagy lóháton kell megtenni. A tibeti nemesemberek nap mint nap, órákon keresztül gyakorolják a lovaglást. Állni tudnak a vágató ló keskeny fanyergén, mozgó célra lőnek előbb puskával, majd nyíllal és nyílvesszővel. Időnként a mesterlovasok alakzatot alkotva száguldanak át a síkságokon, lovat cserélnek úgy, hogy nyeregből nyeregre ugranak. Én meg négyéves koromban alig tudtam megmaradni a lovon!

A pónim, Nakkim, bozontos sörényű, hosszú farkú jószág volt, okos, keskeny pofával. Döbbenetesen sokféle módot ismert arra, hogy bizonytalan lovasát ledobja. Egyik kedvenc trükkje az volt, hogy szaladt egy keveset, aztán hirtelen megtorpant és lehajtotta a fejét. Ahogy tehetetlenül csúsztam előre a nyakán át a fején, váratlan mozdulattal felemelte a fejét, úgy, hogy mielőtt földet értem volna, egy óriásit szaltóztam. Akkor odaállt mellém és önelégülten nézett rám. A tibetiek sosem lovagolnak ügétésben, a pónik kicsik és a lovasok nevetségesen néznek ki egy ügető pónilovon. Általában a poroszkálás is megteszi, a vágatót pedig csak az edzésen gyakorolják.

Tibetben teokrácia uralkodott. Nem vágytunk a külvilági „haladásra”, csak arra, hogy meditálhassunk és legyőzzük a test korlátait. Bölcsseink régóta tudták, hogy a nyugat Tibet gazdagsága után sóvárog, és azt is, hogy amint az idegenek beteszik a lábukat, a békességnek vége. Most, hogy a kommunisták megérkeztek Tibetbe, bebizonyosodott, hogy a bölcsnek igazuk volt.

Otthonom Lhászában volt, Lingkhör egyik felkapott negyedében, a Hegycsúcs árnyékában, annak a körútnak a mentén, mely

körbeveszi az egész várost. Három ilyen útgúró van, a külsőt, Lingkhort főként zárandokok használják. Születésem idején, mint valamennyi ház Lhászában, a miénk is kétszintes volt az utcai oldalon. Senkinek sem szabad lenézni a dalai lámára, így nem építhet magasabb épületet. Minthogy a korlátozás tulajdonképpen csak évente egy körmenetre vonatkozik, sok házon a lapos tetőre könnyen szétszerelhető faszerkezetet emelnek tizenegy hónapra, vagy valahogy így.

A mi házunkat kőből, hosszú időre építették. Négyyszög alakja volt, és nagy belső udvara. Az állatok a földszinten éltek, mi pedig fent. Szerencsések voltunk, mert nálunk a földszintről lépcsősor vezetett az emeletre, a legtöbb tibeti házban létra volt, a parasztnál fogazott pózna, amelyet csak úgy lehetett használni, hogy az ember a sípcsontja épségét kockáztatta. A póznák ugyanis nagyon csúszósak voltak a rájuk kenődött jakvajtól, és aki megfeledkezett erről, könnyen lezuhant a földre.

1910-ben, a kínai megszállás alatt, a házunkat részben szétlőtték és az épület belső fala romba dőlt. Apa négy emeletesként építtette újjá. Erre nem lehetett panasz, mert a ház nem nézett a körútra, és így a körmenetek alkalmával nem nézhettünk el a dalai láma feje felett.

A nehéz bejárati kapu, mely a középső udvarra vezetett, az időtől megfeketedett. Kemény fagerendáit a kínai megszállók nem tudták betörni, helyettük tehát a falat döntötték le. Éppen e fölött a bejárat fölött volt az intéző irodája. Mindenkit látott, aki bejött a házba, vagy eltávozott. Ő alkalmazta – és bocsátotta el – a személyzetet, ellenőrizte a háztartás gazdaságosságát. Mikor napnyugtakor megszólaltak a trombiták a kolostorokban, ide, az ablakához járultak a lhászai koldusok eleségért, hogy az éjszaka sötétjét átvészeljék. Valamennyi főnemes gondoskodott környéke szegényeiről. Gyakran megláncolt elítéltek jöttek, mert Tibetben kevés börtön volt, és az elítéltek az utcákon kóborolva élelmet koldultak.

Tibetben az elítélteket nem vetik meg és nem úgy tekintenek rájuk, mint páriákra. Tudtuk, – ha felfednék, kik vagyunk –, legtöbbünket elítélhetnének, így belátással bántunk azokkal, akik szerencsétlenül jártak.

Az intézőtől jobbra lévő szobákban két szerzetes lakott, afféle házi „papok” voltak, akik naponta imádkoztak, hogy az istenek jóváhagyják tetteinket. A kevésbé előkelő nemeseknél csak egy szerzetes élt, de a mi helyzetünk megkívánta, hogy nálunk kettő legyen. A fontosabb események előtt tanácsot kértek tőlük és megkérték őket, imádkozzanak az istenek kegyéért. Háromévente visszatértek a lámakolostorba, helyükre mások jöttek.

Házunk minden szárnyában volt egy kis templom. A faragott oltár előtt állandóan égtek a jakvaj mécsesek. A hét, szenteltvízzel telt tálat naponta többször kitisztították és újratöltötték. A szenteltvíztartóknak mindig ragyogni kellett, arra az esetre, ha az istenek betérnének hozzánk és megsomjazván, inni kívánnának. A szerzeteseket jól táplálták, ugyanazt ették, amit a család, hogy jobban tudjanak imádkozni, és elmondhassák az isteneknek, nálunk ízletes az étel.

Az intézőtől balra a jogász lakott, ő ellenőrizte, hogy a háztartást megfelelően és a törvények szerint vezetik-e. A tibetiek nagyon törvénytisztelők, apának pedig példát kellett mutatnia a törvények betartásában.

Mi, gyerekek: a bátyám, Paldzsör, a nővérem, Jaszodhara és én az épület új szárnyában laktunk, ez a négyyszögnek az úttól messze eső oldalán épült. Tőlünk balra egy kis szentély volt, jobbra meg egy tanterem, ott tanultak a szolgálk gyerekei is. Az órák hosszúak és változatosak voltak. Paldzsör nem sokáig lakozott a testében. Gyenge fiúcska volt, alkalmatlan a kemény nevelésre, melynek mindkettőnket alávetettek. Hétéves kora előtt eltávozott, és visszatért a Sok Templom Földjére. Amikor meghalt, Jaszo hatéves volt, én négy. Még ma is emlékszem, amikor érte jöttek. Ott feküdt üres porhüvely, és a halál emberei elvitték, hogy feldarabolják és a szokások szerint a dögevő madarakkal megetessék.

Most én lettem az örökös, ezért taníttatásom komolyabbra fordult. Négyéves voltam és igen gyenge lovas. Apa valóban szigorú ember volt, és mint egyházi herceg gondoskodott arról, hogy fia hozzászokjon a kemény fegyelemhez, és neveltetése mások számára is példaként szolgáljon.

Nálunk az a szokás, hogy minél magasabb rangú egy fiú, annál

zordabb nevelést kap. A nemesemberek között voltak már ugyan néhányan, akik azt gondolták, hogy a gyerekek életén könnyíteni kellene, csakhogy apám nem tartozott közéjük. Ő a következőképp gondolkodott: a szegény gyereknek felnőttkorában nincs reménye a kényelemre, szeressük tehát és figyeljünk rá, amíg fiatal. A magasabb osztályokhoz tartozó fiúnak, minden gazdagság és kényelem megadatik, ha felnőtt, gyermek- vagy ifjúkorban legyünk hát vele könyörtelenek, hogy megtapasztalja a nehézségeket, és tekintettel legyen másokra. Ez volt az ország hivatalos álláspontja is. Ebben a rendszerben a gyengék elpusztultak, de akik élve maradtak, később is majdnem mindent túléltek.

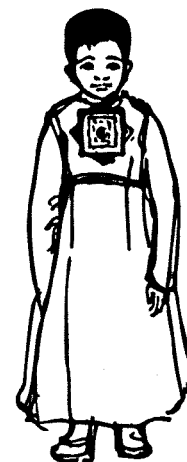
Cu a földszinten lakott az egyik szobában, nagyon közel a főkapuhoz. Évekig mint rendőrszerzetes sokféle emberrel találkozott, és most nem tudta elviselni, hogy távol, mindettől elvonultan éljen. Az istállók mellett lakott, apa ott tartotta hús lovát, a pónikat és az igavonó állatokat.

A lovászok még látni sem bírták, mert fontoskodott és beavatkozott a munkájukba. Amikor apa kilovagolt, hat fegyveres kísérette. Egyenruhát hordtak, és Cu mindig körülöttük nyüzsgött, hogy biztos ami biztos, a felszerelésük teljesen rendben legyen.

Valamilyen oknál fogva ez a hat lovas mindig a falnál várt, és ahogy apám megjelent, odalovagoltak hozzá. Rájöttem, ha kihajolok a raktárlakon, elérem egyikőjüket. Egy nap nem volt dolgom, és miközben az egyik kísérő a felszerelését babrálta, óvatosan áthúztam egy kötelet kemény bőrszíján. Összehurkoltam a kötélet két végét és belülről egy kampóra akasztottam. A nyüzsgésben és a beszélgetésben nem vettem észre. Megjelent apám, és a lovasok hozzásiettek. Mármint öten. A hatodikat valami hátrafelé húzta, le a lóról. Azt kiabálta, hogy démonok markában van. Az öve elszakadt, én a zúrzavarban visszahúztam a kötelet és elinaltam anélkül, hogy lelepleztek volna. Később nagy öröömre szolgált, hogy gúnyolódhattam vele: – Szóval, Néuk, te sem tudsz megmaradni a lovon.

Elég kemény életünk volt, a huszonnégy órától tizennyolcat ébren töltöttünk. A tibetiek szerint nem bölcs dolog világosan elaludni, mert a démonok esetleg megjelennek és elragadják az em-

bert. A csecsemőket is felébresztik álmukból, nehogy a démon megszállja őket. A betegeteket szintén ébren tartják, ezért szerzetest hívnak hozzájuk. Senki sem kivétel, még a haldoklókra is vigyáznak, hogy amíg csak lehet, tudatuknál legyenek, hogy a határmezsgyén át megleljék a helyes utat a másvilágba.

Az iskolában nyelveket is tanultunk: tibetit és kínait. A tibeti két külön nyelvből áll, a tiszteleti (honorifikus), – és a köznyelvből. A köznyelvet akkor használtuk, ha a szolgálkkal vagy a nálunk alacsonyabb rangúakkal, a tiszteletit, az arisztokraták nyelvét pedig, ha magasabb – vagy velünk egyenrangúakkal beszéltünk. – Előkelő emberek lovát ez utóbbi nyelven kellett megszólítani! Zsamoki természetű macskánkat például, aki valamilyen titokzatos ügyben az udvaron kódorgott, így hívta az egyik szolgál: – Tiszteletreméltó Cic-cic, méltóztatnál idejönni és meginni ezt a hozzá méltatlan tejet? Mindegy volt, hogyan szólítja, a tiszteletre méltó Cic-cic sosem jött, amíg be nem végezte a dolgát.

A tanterem elég nagy volt. Régebben ebédlőnek használták és a hozzánk látogató szerzetesek étkeztek benne, de mikor az új épületek elkészültek, a helyiségből tanterem lett. Mi, gyerekek, összesen körülbelül hatvanan voltunk, a földön ültünk keresztbe tett lábbal, az asztal vagy egy hosszú pad előtt, mely úgy negyvenöt centiméter

magas lehetett. Háttal voltunk a tanárnak, sosem láttuk, mikor figyel bennünket. Ettől állandóan szorgalmasan dolgoztunk. Tibetben a papírt házilig készítik, így túl drága ahhoz, hogy gyerekekre pazarolják. Helyette nagy, vékony, harminc-negyven centiméter hosszú palatáblára írtunk, a „ceruzánk” pedig kemény kréta volt, amelyet a tengerszint felett 3600-3700 méternyire emelkedő Culahegyen gyűjtöttünk. Én a pirosas krétákat kerestem, Jaszo nővérem a lágyabb, lilás árnyalatot kedvelte. A Culán sokféle kréta volt, piros, sárga, kék és zöld, azt hiszem, a puha mészkőben lévő fémes ércből kapták színüket. De akárhogy is volt, örültünk nekik.

A számtan miatt sokat bosszankodtam. Ha 753 szerzetes közül mindegyik 52 csésze campát iszik naponta, és minden csésze öt-nyolcad pint, mekkora tartály szükséges, hogy a készlet egy hétre elegendő legyen? Jaszo nővéremnek gondolkodnia se kellett, hogy az ilyen példákat megoldja. Én azonban ehhez nem voltam elég okos.

Ha a fametszés* következett, végre magamra találtam. Nagyon szerettem, és elég ügyesen csináltam. Tibetben metszett falapokról nyomtatnak, ezért a fametszést nagy dolognak tartják. Mi, gyerekek, a fát sem pazarolhattuk, mivel ugyancsak drága volt. Indiából hozták, mert a tibeti túl kemény és göcsörtös. Puha, zsírkőszerű anyaggal dolgoztunk helyette, ezt éles késsel könnyen lehetett vágni. Időnként romlott jaksajtot használtunk!

Tanárunk egy dologról sosem felejtkezett el. Amint beléptünk a tanterembe, felmondatta velünk a Törvényeket, majd mielőtt eljöttünk az iskolából, újra elisméltette őket. A következőképpen szóltak:

- A jót jóval viszonzod!
- Szelíd emberrel ne harcolj!
- Olvasd és értsd meg a Szent Iratokat!
- Segíts szomszédaidnak!
- A Törvény keményen bánik a gazdagokkal, hogy megértésre és méltányosságra tanítsa őket.

* A fametszést *vésés*nek szokták nevezni, a kész nyomtatólapot pedig *fadúc*-nak. (A szaklektor megjegyzése.)

– A Törvény jóságos a szegényekkel, hogy érzékeltesse velük a könyörületeséget.

– Ne légy adósa senkinek!

Hogy mindig szem előtt legyenek, a Törvényeket táblákra vés-ték, a táblákat pedig körbe, a falakra rögzítették.

Az élet azonban nemcsak tanulásból állt, és nem volt mindig komor, bár a játék is keményen folyt, és azt a célt szolgálta, hogy megedzódjunk, hogy a tibeti, szélsőséges hőmérsékleti viszonyok közt is életben maradjunk. (Nyáron délben például 29 fok meleg van, de éjszakára mínusz 4-5 fokra lehűl a levegő. Télen sokszor még ennél is nagyobb a hideg.)

Az íjászat jó mulatságnak számított, és az izmokat is erősítette. Az íjat indiai tiszafából, az íjpuskát tibeti fából készítettük. Mint buddhisták, sosem lőttünk élő célpontra. A szolgálk elrejtöztek, és egy hosszú kötelet rángattak, amitől a célpont föl-le ugrált, nem tudtuk kiszámítani, merre. Legtöbbször a galoppozó póni nyergén állva is eltalálták, én sosem tudtam ilyen soká a nyeregben maradni. A távolugrás más dolog volt, nem kellett a lóval bajlódni. Kezünkben egy több mint négy és fél méteres rúddal nekifutottunk, aztán, ha már elértük a kellő sebességünket és lendületet, a rúd segítségével ugrottunk egyet. Azt mondogattam, hogy a többiek olyan sokat lovagoltak, hogy nem volt erő a lábukban, de nekem, aki használtam a lábamat, tényleg ment az ugrás. Így jutottam át a folyókon, és meglepődéssel szemléltem, mikor a társaim, akik megpróbáltak utánam ugrani, sorra a vízbe pottyantak.

Nagyon szeretünk gólyalábon járni. Óriásnak öltöztünk, majd a gólyalábon állva megverekedtünk egymással: aki leesett, az lett a vesztes. A gólyaláb otthon készült, nem szaladhattunk le a legközelebbi boltba, hogy vegyünk egy párat. Minden rábeszélőerőnkre szükség volt, meg kellett győzni a bolt tulajdonosát, rendszerint az intézőt, hogy jó fát adjon, pont a megfelelő erezzel, és olyat, ami nem göbös. Aztán ék alakú fadarabokat kellett szereznünk – láb-tartónak. A jó fa ritka volt és becses, megvártuk hát a megfelelő alkalmat, hogy a legjobb pillanatban kérhessük.

A lányok és a fiatalasszonyok tollaslabdázta. Egy kis fadarab felső peremére lyukakat fúrtak, azokba tollakat szúrtak. Ez volt a

„labda”, amelyet lábbal tartottak a levegőben. A lányok olyan magasra emelték a szoknyájukat, hogy rúgni tudjanak. Csak a lábukat használhatták, ha kézzel a labdához értek, kiestek a játékból. A jobbaknak sokszor tíz percig is sikerült újra és újra felrúgni a faszerkentyűt, mielőtt elvették volna.

A legnagyobb érdeklődés Tibetben, de legalábbis Ü-ben, – abban a tartományban, ahol Lhásza is feküdt –, a sárkányeregetést övezte – nemzeti sportnak is nevezhetnénk. Csak időnként, bizonyos évszakokban engedhettük meg magunknak ezt a mulatságot. Régebben úgy vélték, ha sárkányokat reptetnek a hegyekben, patakokban ömlik az eső, mert az Esőistenek megharagszanak, ezért csak ősszel, a száraz évszakban lehetett sárkányt eregetni. Az év egyes időszakaiban a férfiak nem kiáltoznak a hegyekben, mert az India felől érkező, párával tútelített felhők a hangvisszaverődéstől túl gyorsan szabadulnak meg a terhüktől, s nem ott, ahol kellene. Szóval, az ősz első napján a Potala tetejéről föleresztettek egy nagy sárkányt. Perceken belül különböző méretű és formájú sárkányok lepték el Lhásza egét, amelyek ugrándoztak-tekergőztek az erős szélben. Lárma verte fel a várost.

Imádtam a sárkányröptetést, és adtam arra, hogy az én sárkányom az elsők között emelkedjen az égbe. A sárkányt mindenki maga készítette bambuszból. Legtöbbször finom selyem fedte. Könnyen lehetett jó anyagot szerezni hozzá, hiszen a ház számára becsületbeli kötelesség volt, hogy a sárkány kiváló legyen. A dobozformát vad sárkányfejvel díszítettük, szárnyat és farkat illesztettünk rá.

Viaskodtunk egymással, megpróbáltuk lehozni ellenfeleink sárkányát. Abban a reményben, hogy sikerül elvágni a köteleiket és elfogni lehulló sárkányaikat, a magunk zsinegére törött üvegszilánkokat ragasztottunk, és egy részét bekentük ennyvel.

Időnként éjjel kilopódtunk, hogy felengedjünk egy sárkányt, a testbe és a fejbe kicsi jakvaj méceset tettünk. A szem vörösen világított, a törzs különböző színekben játszott a mélysötét éjszakai égen. Különösképp akkor élveztük ezt a szórakozást, mikor a nagy jakkaravánokat vártuk Lhodzong-ból. Gyermeki naivitással azt hittük, hogy a távoli helyek tudatlan népe mit sem tud az ilyen „modern” találmányokról, s elhatároztuk, félholtra ijesztjük őket.

Egyik módszerünk az volt, hogy három különféle kagylót tettünk a sárkányba, s ezek a szélről különös sivító hangot hallattak, amelyek az éjszakában rikoltó, tűzokádó sárkányokhoz hasonlítottak. Azt reméltük, ez üdvös hatással lesz a jakhajcsárokra, akik a magasban ugrándozó sárkány láttán rémülten fekszenek tábori ágyneműjükben. Erre a gondolatra kellemes borzongás futott végig a hátunkon.

Még nem is sejtettem, hogy később, sárkányrepülő koromban, milyen nagy hasznát veszem majd e gyerekkori sárkányeregetésnek. Akkoriban egyszerűen játék volt csak, bár izgalmas és időnként elég veszélyes játék: óriási, elálló szárnyú sárkányt építettünk, megvolt két és fél négyzetméter is. Egy szakadék mellett, ahol különösen erős volt a légáramlás, a földre fektettük, kötelét a derekunk köré hurkoltuk, aztán amilyen gyorsan csak tudtunk, vágtazni kezdtünk a pónival. A sárkány hirtelen felemelkedett, majd felszállt, egyre magasabbra az égen, amíg csak bekerült a felszálló légáramba, akkor rántott egyet, és felemelkedtünk a lóról: körülbelül három méter magasán repültünk, majd lassan himbálódzva ereszkedtünk le a földre. Néhány szerencsétlen flótás majdnem kettészakadt, ha elfelejtette kivenni lábát a kengyelből, de én, aki rossz lovas voltam, mindig időben leestem a lóról, és a felszállás nagyon jó érzéssel töltött el. Bolondultam a kalandért, és rájöttem, hogy ha az emelkedés pillanatában gyorsan meghúzom a zsinéget, magasabbra szálllok, egypár ügyes rántással pedig másodpercekkel meghosszabbíthatom a repülés idejét.

Egy alkalommal nagyon lelkesen ráncigáltam a zsinórt, a szél is segített, és egy parasztház lapos tetején landoltam, ahol a téli tüzelőt tárolták.

A tibeti parasztok lapos tetejű házakban laknak, a tetőn van egy kis párkány. Ebben tartják a száradó jakürüléket, amit azután tüzelőnek használnak. A ház, amelyre pottyantam, nem kőből épült, mint a legtöbb ház Tibetben, hanem vályogtéglából. Kéménye sem volt, tetőnyílás vezette el alulról a füstöt. Esésemmel felkavartam az ürüléket, és ahogy a kötél keresztülvonszolt a tetőn, a trágya jó része a lyukon át a lakókra hullott.

Minden voltam, csak kedves vendég nem. Megjelenésemet – én is a nyíláson keresztül értem földet – dühkitörés fogadta, és miután a házigazda elporolt, apámhoz hurcolt újabb kezelésre. Aznap éjjel hason aludtam.

A következő nap azután egy cseppet sem üdvös munkára fogtak, végig kellett járom az istállókat és összeszedni a jakürüléket, azt elvinni a gazda házához, és felhordani a tetőre. Nehéz munka volt, még hatéves sem voltam. De rajtam kívül mindenki elégedett volt, a többi fiú jót nevetett, a gazdának kétszer annyi fűtőanyaga volt, mint korábban, és apa megmutathatta milyen szigorú és igazságos. Hát nekem mi jutott? A következő éjjelen is a hasamon feküdtem, de nem a lovaglástól!

Azt lehetne gondolni, hogy Tibetben a gyerekekkel túl kíméletlenül bántak. De hát a gyengék számára sehol sem volt hely. Lhásza a tengerszint felett 3600 méterre fekszik, a hőmérsékletingadozás igen nagy. Más területek még magasabban helyezkednek el, ahol az időjárás még zordabb. A gyengék könnyen veszélybe sodorhatják a többieket. A nevelés emiatt volt szigorú, nem pedig kegyetlenségből.

A hegyi lakók az újszülötteket a folyóba mártják, hogy lássák, elég erősek-e az életre. Úgy 5200 méter körüli magasságban elég gyakran láttam kisebb meneteket, amelyek a folyóhoz közeledtek, majd megálltak a parton. A nagymama megfogta a kicsit, a család – az anya, az apa, és a szűkebb rokonság – körégyült. A csecsemőt levetkőztették, a nagymama előrehajolt és bemártotta a hideg vízbe, csak a feje és a szája maradt kint. A fagyos hidegben a kisbaba előbb lila lett, aztán kék, végül tiltakozásul sírni kezdett. Halottnak látszott, de a nagymama, akinek nagy gyakorlata volt, kivette a vízből, megszártította és felöltöztette. Ha aztán a kicsi élve maradt, azt mondták, az isteni gondviselés vette kegyeibe, ha meghalt, sok földi szenvedéstől menekült meg. És valóban egy ilyen zord, fagyos országban ez a legkegyesebb módszer, még mindig sokkal jobb, ha egypár újszülött meghal, mintha később gyógyíthatatlan beteg lenne: Tibetben nagyon gyér az orvosi ellátás.

Bátyám halálával tanulmányaim szükségképpen elmélyültebbé váltak, mert hétéves koromban hozzá kellett látnom ahhoz, amit az asztrológusok ajánlottak. Tibetben mindenről a csillagjósok dönté-

nek, a jakvásárlástól kezdve az ember életpályájáig. Közeledett az idő, éppen a hetedik születésnapom előtt, mikor anyám nagy ünnepséget rendezett, amelyre meghívta az előkelőségeket és más magas rangú személyeket, hogy meghallgassák, miként szól a jóslat.

Anyám kerek arcával és fekete hajával határozottan kövérkés asszony volt. A tibeti nők egy fakeretfélélt hordanak a fejükön, efellett úgy szedik redőbe a hajukat, hogy a lehető legékesebb legyen. A kereteket nagy műgonddal készítik, gyakran karmazsinvörös lakkal vonják be őket, és kirakják féldrágakövekkel és jade- meg korállberakással díszítik őket. Az erősen beolajozott hajjal lenyűgözően néznek ki.

Tibetben a nők vidám színekben járnak, sok a vörös, a zöld és a sárga. Legtöbbször egyszínű kötényt viselnek, amelyet élénk, elütő, de az alapszínnel összhangban lévő vízszintes csíkok tarkítanak. Bal fülükben fülbevaló lóg, ennek mérete viselőjének rangjától függ, anyám az egyik legelőkelőbb családhoz tartozott, így fülbevalója tizenöt centinél is hosszabb volt.

Úgy gondoltuk, a nőknek a férfikkal tökéletesen egyenlő jogokkal kell rendelkezniük, de a háztartás vezetésében anya továbbment, vitathatatlanul ő parancsolt. Egyeduralkodó volt, aki tudja, mit akar, és azt mindig el is éri.

Az ünnepséget megelőző izgatott sürgés-forgásban igazán elemében volt. Szervezkedett, parancsokat osztogatott, kigondolta, hogyan lehetne túltenni a szomszédokon. Anyám jeleskedett mind ebben. Korábban sokat utazott apámmal, jártak Indiában, Pekingben és Sanghajban, így bővelkedett idegen ötletekben.

Miután eldőlt, mikor lesz az ünnepség, a szerzetesek vastag, házilag készült papírra (melyet csak a legfontosabb események alkalmával használtak) gondosan megírták a meghívókat. Minden meghívó körülbelül 30 cm széles és 60 cm hosszú volt, apa pecsétjével ellátva. De minthogy anya szintén az első tíz legrangosabb család egyikéből származott, kettejük közös pecsétjével együtt az övét is rányomták a meghívókra, amelyekre így összesen három pecsét került. Végül is mindez nagyon impozáns volt. Engem rettetően rémített a gondolat, hogy az egész hűhó csupán miattam

van, nem jöttem rá, hogy a társadalmi esemény fontosabb nálam. Az ünnepség pompája nagy tiszteletet ébreszt szüleim iránt – mondták –, de számomra ez semmit sem jelentett és nem oldotta fel a szorongásomat.

A meghívókat gyönyörű telivéreken lovasküldöncök vitték szerteszét, akiket külön erre az alkalomra fogadtak fel. Mindegyik hírnök villás botot tartott a kezében, abba helyezték a meghívót, a

botot a családi címer koronázta, kis imazászlók díszítették, amelyek színesen lobogtak a szélben. Mivel egy időben indultak, az udvaron pokoli láрма és zűrzavar uralkodott. A szolgák rekedtre kiabálták magukat, a lovak nyerítettek, és a hatalmas fekete szelindek úgy ugattak, mint akik megvesztek. Még egy utolsó korty a tibeti sörből, aztán nagy csörömpöléssel mindenki letette a csuprot, mert a súlyos kapuk dübörögve kinyíltak, és a csapat vad kiáltással elvágatott.

Tibetben a küldöncök két, sokszor teljesen különböző üzenetet visznek, egy írottat és egy szóbelit. Réges-régen útonálló banditák tartóztatták fel a hírnököket, majd az írásos üzenet alapján megtámadták például a védtelen házat vagy menetet. Szokássá lett félrevezető üzeneteket írni, amellyekkel gyakran csapdába csalták a banditákat. Az írásos és szóbeli üzenet kettősségében a múlt él tovább. Még manapság is előfordul, hogy az üzenetek eltérnek egymástól, de mindig a szóbeli változatot tartották hitelesnek.

A házban mindenütt nyüzsgés és felfordulás volt. A falakat letisztították és újra festették, a padlót felcsiszolták és felkefélték, veszélyes volt jámi rajta. A nagyobb termekben lévő faragott faol-

tárokat szintén letisztogatták és újra lakkozták, és sok új mécsest is kiraktak. Néhány aranyból volt, néhány ezüstből, de mind annyira csillogott, hogy alig lehetett megkülönböztetni, melyik melyik. Anyám és a főintéző fel-alá rohangáltak, itt kifogásoltak valamit, ott parancsot osztogattak. A szolgák általában nyomorultul érezték magukat. Abban az időben több mint ötvenen szolgáltak nálunk, a többiek a jövőre eseményre fogadták fel. Állandóan dolgoztaták őket, de mind szívvel-lélekkel végezte dolgát. Még az udvaron is addig kaparták a köveket, míg úgy ragyogtak, mint az újak. A réseket színes anyaggal töltötték ki, hogy azok is szépen mutassanak. Mikor mindez elkészült, a szerencsétleneket anyám elé hívták és megparancsolták nekik, hogy a tiszta ruhák közül is csak a leg-tisztábbat vegyék fel.

A konyhában is óriási sürgölődés folyt, rengeteg fogást készítettek. Tibet természetes hűtőszekrény, az étel majdnem korlátlan ideig tárolható. Nagyon-nagyon hideg és száraz az időjárás, de ha melegebbre is fordul, a szárazság tartósít. A hús egy évig, a gabona évszázadokig is eláll.

A buddhisták nem ölhetnek, így csak olyan állat húsát eszik meg, amely felbukott a sziklán, vagy amelyet véletlen megöltek. Nálunk a kamrák tele voltak ilyen hússal. Vannak mészárosok is Tibetben, de ők az „érinthetetlenek” kasztjába tartoznak, és a hagyományokhoz hű családok egyáltalán nem érintkeztek velük.

Anyám eltökélte, hogy ritka és drága csemegékkal kínálja majd a vendégeket. Rododendronvirágot tettetett el, azt készült felszolgáltatni. A szolgák hetekkel az ünnepség előtt kilovagoltak a Himalája lábához, ahol a legszebb virágok nyíltak. Tibetben a rododendronfák hatalmasak, százféle színű és illatú virág nő rajtuk. A félig bimbósakat leszedik, és igen óvatosan megmossák. (Azért olyan óvatosan, mert a legkisebb karcolás tönkreteszi az egész virágot). Azután a virágokat egyenként méz és víz keverékébe mártják, majd nagy üvegbe teszik, ügyelve arra, hogy az üvegben ne maradjon semmi levegő. Akkor az üveget lezárják, és heteken át minden áldott nap kiteszik a napra, miközben rendszeres időközönként megfordítják, hogy a virág minden részét érje a fény. A virág lassan növekszik, és a víz-méz keveréktől megtelik nektárral.

Van, aki fogyasztás előtt szereti kivenni és levegőre tenni őket, hogy kiszáradjanak és ropogósak legyenek, de ne veszítsék el se a zamukat, se a szépségüket. Kis cukrot is hintenek a szirmokra, hogy havasnak látszanak. Apám morgott, mert túl költségesnek találta ezt a csemegét. – Tíz jakot és borjút vehettünk volna azon az összegen, amibe ezek a szép kis virágok kerültek – mondta. – Anya válasza jellegzetes női válasz volt. – Ne légy bolond! Díszes ünnepséget kell rendeznünk, de a háztartáson belül ez egyébként is *rám* tartozik.

A másik különlegesség a cápauszony volt. Szeletelve szállították Kínából, és levest csináltak belőle. Valaki azt mondta, hogy a „cápauszonyleves a legnagyobb ínycséség a világon”. Szerintem borzalmas volt: lenyelni merő megpróbáltatás, különösen azért, mert mire Tibetbe ért, még maga a tulajdonos sem ismert volna rá. Nem szépítve a tényeket, egyszerűen megromlott, de sokak számára ettől még finomabbnak tűnt.

Kedvencemet, a zamatos bambuszrügyet, szintén Kínából hozták. Sokféleképpen készítették, én nyersen, csipetnyi sóval szerettem a legjobban. Kiváltképp a frissen nyíló sárgászöld végekért rajongtam. Sok bambuszrügyet még főzés előtt megszabadítottam így a javától, és a szakács csak találgathatott, sosem tudta bizonyítani, hogy én voltam a tettes. Nagy kár, a szakács is a végeket szerette.

Tibetben a szakácsok férfiak. A nők nem értenek a campa kavarásához, sem a pontos keverék elkészítéséhez. Kicsit vesznek ebből, aztán beleaprítanak valamennyit abból, végül megfűszerezik annak reményében, hogy jó lesz. A férfiak alaposabbak, lelkiismeretesebbek, és ezért jobb szakácsok. A nők jók a takarításra, a fecsegésre, és persze néhány más dologra is, de nem alkalmasak a campafőzésre.

A campa a tibetiek legfőbb eledele. Vannak, akik egész életükben – az első étkezéstől az utolsóig – csak campán és teán élnek. Árpából készül, az árpát először aranybarnára pörkölik, aztán megtörik, majd az így kapott lisztet is megpirítják, végül egy tálba rakva felöntik forró, vajas teával. A főzetet addig kavarják, amíg tézstasúrúságú lesz, és sót, boraxot meg jakvaját tesznek hozzá ízlés szerint. A készítményt – a campát – négyzet alakúra nyújtják,

cipót, de még különböző díszesebb formákat is gyúrnak belőle. A campa önmagában unalmas, de nagyon tömör, tápláló étel. Akármilyen magas helyen, mindenféle viszonyok között el lehet tengődni rajta.

A szolgák közül néhányan a campát, néhányan a vaját készíteték – nem mondhatnám, hogy nagyon higiénikus körülmények között. A köpű nagy, belül szőrös kecskebőr tömlő volt. Megtöltötték jak- vagy kecsketejjel, a nyakát megtekerték, felfordították, és megkötötték, hogy ne folyjon. Aztán az egészet föl-le mozgatták, amíg csak kész nem lett a vaj. A helyiségben, ahol a vajkészítés folyt, kőcölöpök álltak ki a földből. A tejjel telt tömlőt felemelték és ráejtették a kőre, ez jelentette a „köpülést”. Egyhangú dolog volt nézni és hallgatni amint a szolgák – tízen lehettek – órákon át verik a tömlőket. Beszívott „huhhhh” – hallatszott, amikor felemelték, és ernyedtebb „uhhh”, mikor leejtették őket. Egyszer-egyszer, ha nem elég óvatosan bántak a tömlővel, vagy túl régi volt, kirepedt. Emlékszem az egyik nagydarab emberre, aki az erejét fitogtatta. Kétszer olyan gyorsan dolgozott, mint a többiek, az erőlködéstől kidagadtak az erek a nyakán. Egyszer csak valaki megszólalt: – Öregszel, Timon, egyre lassabban megy a munka. Timon dühösen felmordult, hatalmas lapátkezeivel megragadta nyakánál a tömlőt, felemelte és levágta. Ereje megtette a magáét, a tömlő a cölöpre esett, de a nyaka Timon kezében, a levegőben maradt. A félig kész vaj egy része kifröccsent, egyenesen bele az elképedt Timon arcába, a szájába, a szemébe, a fülébe és a hajába. Végigcsurgott a testén, befedve kb. ötven liternyi aranylő zsiradékkal.

Anyám beszaladt a zajra. Ez volt az egyetlen alkalom, mikor szótlannak láttam. Lehet, hogy a méregtől nem jött ki hang a torkán – odalett a vaj –, esetleg azért, mert azt hitte, hogy a szerencsétlen flótás fuldoklik, mindenesetre letépte a szakadt kecskebőrdarabot, és püfölni kezdte szegény Timon fejét. Timon megcsúszott, és a szétfolyó vajba esett.

Az olyan ügyetlen munkások, mint amilyen Timon is volt, tönkretették a vaját. Ha nem figyeltek eléggé, hogyan ütik a tömlőt a kiálló kőhöz, a szőr lejjött a belsejéről és a vajba keve-

redett. Senkit sem zavart, ha egy-két tucát szőrshál került a vajba, de a szőrscsomóktól mindenki idegenkedett. A vaját ilyenkor félretették, mécsesekhez használták, vagy szétosztották a koldusok közt, akik felolvasztották és átszűrték egy ruhán. Nekik tették félre a rosszul sikerült ételeket is. Ha valaki azt akarta, hogy a szomszédok megtudják, milyen igényes háztartást vezet, jó ételt adott a kéregetőknek, de azt mondta, rossz. Az elégedett, jóllakatott urak azután végigjárták a házakat, és elhíresztelték, milyen finomat ettek, a szomszédok pedig látták, hogy milyen finom ételt kaptak. Tibetben a koldusok sosem szűkölködnek, nagyon jól megélnék a „szakmai fogások”-ból. A legtöbb keleti közösségben nem szegyen a koldulás. Sok szerzetes, miközben egyik lámakolostorból a másikba megy, egész úton kéreget. A kéregetés elfogadott dolog, nem tartják rosszabbnak, mint mondjuk a jótékonyági célú gyűjtést más országokban. Vándorló szerzetest megetetni jócselekedetnek számít. A koldulásnak is megvannak a szabályai: ha valaki ajándékot kap, kitér az ajándékozó útjából, és jó ideig távol tartja magát.

A házunkban tartózkodó két szerzetes szintén kivette részét a jövőendő esemény előkészületeiből. Odamentek a kamráinkban tárolt állati tetemekhez, és imádkoztak azoknak az állatoknak a lelkéért, amelyekben a kamrabeli testek lakoztak. Tibetben úgy hittük, hogy ha véletlenül is, de megöltünk egy állatot és megettük a húsát, adósai vagyunk. Az adósságot imával egyenlítettük ki, mert azt reméltük, ezáltal gondoskodtunk róla, hogy a következő földi életben magasabb létformában szülessen újjá. A lámakolostorokban és a templomokban számos szerzetes egész életét az állatokért való imádkozásnak szentelte. Nálunk az volt a dolguk, hogy hosszú utazás előtt a lovakért imádkozzanak, hogy ne fáradjanak ki túlzottan. A lovak sosem dolgoztak két napot egymás után. Ha egyik napon lovagoltak rajtuk, a következőn pihentették őket. Ugyanez vonatkozott az igavonókra is. És az állatok tudták ezt. Ha valamiért olyan mént választottak ki, mely az előző nap kilovagolt, az csendesen állt egy helyben, mozdulni sem volt hajlandó. Mikor a nyeret végre levették róla, kicsit megrázta a fejét és elfordult, mintha csak azt mondaná: „na, örülök, hogy győ-

zött az igazság”. A szamarak még rosszabbak voltak. Megvárták, míg megrakták őket, aztán lefeküdtek és megpróbálták rágurulni a rakományra.

Három macskánk volt, ezek állandóan szolgálatban voltak. Egyikük az istállóban lakott, és szigorú fegyelmet tartott az egerek között. Az egereknek nagyon óvatosan kellett közlekedniük, hogy egerek maradhassanak egyáltalán, és ne legyen belőlük macskaeledel. A második macska a konyhában lakozott. Öregecske volt, és egy kicsit együgyű. Anyja 1904-ben megijedt a Youngusband-expedíció fegyvereitől, majd idő előtt szült, és a kölykök közül csak a mi konyhai macskánk maradt életben. Értelemszerűen Youngusband-nek hívtuk. A harmadik macska nagyon tekintélyes matróna volt, velünk lakott. Az anyai kötelességtudás példajaként mindent megtett, hogy a macskanéesség száma ne fogyatkozzon. Ha éppen nem volt elfoglalva a kicsinyek szoptatásával, anyát követte szobáról szobára. Kicsi volt és fekete, és remek étvágya ellenére úgy nézett ki, mint egy négylábon járó csontváz. A tibeti állatok nem dédelgetett kedvencek, de nem is rabszolgák, élőlények, akik hasznos célt szolgálnak, és akiknek, akárcsak az embereknek, jogaik vannak. A buddhista hit szerint minden állatnak, valójában minden teremtménynek van lelke, és mindegyik egyre magasabb létformában születik újjá.

A meghívókra gyorsan megérkezett a válasz. Vágtatva jöttek a lovasok, lengetve a villás botokat. Az intéző lejött a szobájából, hogy megtisztelje a főurak küldönceit. A hírnökök lekapták az írást a botról, és zihálva átadták a szóbeli üzenetet. Ezután térdre borultak, majd a földre roskadtak páratlan színpadiassággal érzékeltetve, minden erejüket beleadták abba, hogy a Rampa ház megkapja az üzenetet.

A mi szolgálaink is részt vettek a játékban. Egymás szavába vágva a küldöncök köré gyűltek. – Szegény ember, a csodával határos, amilyen gyorsan ideért! Semmi kétség, majd kiugrott a szíve a sietségtől. Nagyszerű ember! – Egyszer közbeszóltam és teljesen megszégyenültem. – Nem, nem így volt. Láttam, hogy a végső vágta előtt pihent egy kicsit. Legyünk tapintatosak és borítsunk fátylat a fájdalmas jelenetre, ami ezután következett.

Végül elérkezett a nagy nap. Az a nap, amelytől annyira rettegettem. A sorsomról döntenek, és nekem nincs választásom. Még csak az első napsugarak kukucsáltak a távoli hegyek mögül, amikor az egyik szolgálta berontott a szobámba. – Micsoda? Még nem vagy fent, Kedd Lobszang Rampa? Szavamra, *hétalvó* vagy. Négy óra van, és rengeteg a tennivaló. *Kelj fel!* Félrelöktem a takarómat és felkeltem. – Ennek a napnak kellett kijelölnie számomra az ösvényt, amelyen egész életemben járok majd.

Tibetben a gyerekeknek két nevet adnak, az elsőt a születésnapja után. Én kedden születtem, ezért első nevem a Kedd lett, a második Lobszang, a szüleim nevezték el így. De ha egy fiú kolostorba vonul, kap egy „szerzetesnevet” is. Vajon ez vár rám? Csak órák múltán tudhatom meg. Hétéves koromban hajós akarom lenni, aki a negyven mérföldnyire lévő Cangpo folyón ringatózik és himbálódzik. De várjunk csak! Tényleg így volt? A hajósok alacsonyabb kasztba tartoznak, mert favázra feszített jakbőr csónakot használnak. Hajós? Alacsonyabb kaszt? *Nem!* Hivatásos sárkányrepülő leszek, az igen. Az jobb, mert az ember szabad, mint a madár, sokkal jobb, mint lefelé sodródni az áradó folyón. Sárkányrepülő leszek, és csodálatos, ragyogó szemű, óriásfejű sárkányokat készítek. Az asztrológusok ma hallatják hangjukat! Talán kicsit későre hagytam, már nem ugorhatok ki az ablakon, hogy megszökjek. Különb is, apa hamar utánam küldené az embereit, akik visszahoznának. (Nem, végül is egy Rampa vagyok, annak meg követni kell a hagyományokat.) Talán az asztrológusok azt mondják, legyenek sárkányrepülő. Mi mást tehettem, vártam.

Második fejezet A GYEREKKOR VÉGE

– Jaj, letéped a fejemet, Julgye! Ha nem hagyod abba, olyan kopasz leszek, mint egy remete.

– Maradj nyugton, Kedd Lobszang! A varkocsodnak egyenesnek és fényesnek kell lenni, máskülönben tiszteletreméltó anyád megnyúz.

– De Julgye, ne légy olyan durva, lecsavarod fejem.

– Oh, sietek, nem tudok ilyen aprósággal törődni.

Szóval, ott ültem a földön egy makacs férfi szolgálával, aki a varkocsomnál fogva húzott felfelé. Végül ez a szerencsétlen akármí a fejemen olyan merev lett, mint egy kővé fagyott jak, és úgy ragyogott, mint holdfény a tavon.

Anyám, akár a forgósél, mindenütt jelen volt. Néha már azt hittem, jelenést látok, több anyám van. Még az utolsó parancsok, az utolsó simítások, és mindenütt izgatott hangok! A nálam két évvel idősebb Jaszó úgy nyüzsgött, mint egy negyvenéves. Apám, elvonulva a felfordulástól, bezárkózott a szobájába. Azt kívántam, bárcsak vele lehetnék.

Anyám úgy rendezte, hogy a Dzsokangba, a lhászai „székes-egyházba” menjünk: a soron következő eseményeknek nyilvánvalóan vallásos hangulatot kellett adnunk. Tíz óra körül – Tibetben rugalmasak az időpontok – megszólalt egy gong, hogy a gyülekezőhelyre szólítson. Valamennyien megnyergeltük a pónilovakat: apa, anya, Jaszó, meg velem együtt még öten, én ugyancsak vona-

kodtam. Megfordultunk a Lingkhor úton, elhaladtunk a 120 méter magas és 360 méter hosszú épülethez, a Potala alatt, aztán a Kjicsu síkság mentén lovagolva magunk mögött hagytuk Sö falvát, és fél óra múltán ott álltunk a Dzsokang előtt. A templom körül – a zarándokok csalogatására – kis házak, üzletek és bódék sorakoztak. A székesegyház 1300 éve fogadta ezen a helyen a hívőket, akiknek léptei többcentis csatomaszerű mélyedéseket vájtak a kövezeten. A zarándokok áhítatosan vonultak a „belső körön”, és imamalmok százait pörgetve szakadatlanul ismételték a mantrát: „Om mani padme hum!”.

Idő marta, megfeketedett gerendák tartották a tetőt, és akár könnyű nyári felhő a hegy gerince körül, füstölők nehéz szaga keringett a levegőben. A falak mentén isteneink aranyszobrai álltak. Erős, – hogy látni lehessen, nagy lyukú –, fémlemezektől védtek őket azoktól, akikben a sóvárgás netán legyőzné az áhítatot. A legismertebb istenek szobrát majdnem ellepték a drágakövek és gyémántok, amelyeket a kegyükért esdeklő jámbor hívők hordtak oda. A tömör arany gyertyatartókban 1300 éve nem aludtak ki a gyertyák. Kis, sötét mélyedésekből csengettyűk, gongok hangja szólt, kagylók recsegése hallatszott. Körbejártuk mi is a belső kört, ahogy a hagyomány megkívánta.

Az imádkozást befejezve, felmentünk a templom lapos tetejére. Csak néhány kiváltságos látogathatott ide, apa közéjük tartozott.

Érdekes lehet, hogy milyen kormányzati formák (igen, többes szám!) léteztek Tibetben.

Az állam és az egyház, a Legfelső Fellebbezési Bíróság feje a dalai láma volt, bárki folyamodhatott hozzá. Ha a beadvány vagy a kérés tisztességes volt, a láma gondoskodott arról, hogy a kérés teljesítsék és az igazságtalanságot orvosolják. Joggal mondhatom, az országban – talán kivétel nélkül – mindenki szerette vagy mélyen tisztelte. Egyeduralkodó volt, élt a hatalommal és az uralkodás eszközeivel, de kizárólag az ország érdekében használta mindent, saját érdekében sohasem. Bár sok-sok évvel később történt, tudta előre, a kommunisták megszállják majd Tibetet és a szabadságnak bealkonyul, s hogy a papi tudomány ne menjen feledésbe, néhányan sajátos tanításban részesültünk.

A dalai láma után két tanács következett, ezért említettem a „kormányokat”. Az első, vagyis az egyházi tanácsnak négy, láma státuszú tagja volt, akik Ószentsége után a láma- és apácakolostorokért feleltek. Minden egyházi ügy eléjük került.

Ezután jött a minisztertanács, amely szintén négy tagból állt, három világi és egy egyházi személyből. Országügyekkel foglalkoztak, és felelősek voltak az egyház és az állam integrálásáért.

Két magasrangú tisztviselő, akiket miniszterelnököknek is nevezhetnénk, mert valójában azok voltak, „összekötő tiszt”-ként működött a két tanács között, és a véleményeket a dalai láma elé terjesztette. A nemzetgyűlés ritkán ült össze, de ezekben az időszakokban igen jelentékeny szerep hárult rá. A nemzetgyűlést körülbelül ötven férfi alkotta, a legtekintélyesebb lhászai családok és lámakolostorok képviselői. Csak válságos helyzetekben találkoztak, mint például 1904-ben, amikor az angolok megszállták Lhászárt, és a dalai láma Mongóliába menekült. Ezzel kapcsolatosan sok nyugati furcsamód azt gondolja, hogy az Ékességes gyáván „megfutamodott”. Nem futamodott meg. A tibeti háborúk sakkjátszmához hasonlíthatók. Ha a királyt leütik, a játszma elvészett. A mi „királyunk” a dalai láma volt. Nélküle nem lett volna miért harcolni: biztonságos helyre KELLETT mennie, hogy az országot összetartsa. Akik gyávasággal vádolják, nem tudják, miről beszélnek.

A nemzetgyűlés, ha a tartományok vezetői is jelen voltak, megközelítően 400 főre növekedett. Öt tartomány volt: Ü-Csang – itt található Lhásza, a főváros, ahogy gyakran nevezték és Sigace úgyszintén –, a nyugati Gartok, az északi Csang, a keleti Kham és a déli Lhodzong. Ahogy múltak az évek, a dalai láma egyre nagyobb hatalomra tett szert, és egyre inkább a tanácsok meg a nemzetgyűlés közreműködése nélkül kormányozta az országot, amelyet sosem kormányoztak jobban.

A templomból csodálatos kilátás nyílt. Keletre a bujazzöld, fákkal tarkított lhászai síkság nyújtózott. Víz szikrázott a fákon keresztül, a lhászai folyók csörgedező vize. Északra és délre hegyóriások emelkedtek, körbefönték a völgyet, úgy tűnt, nem létezik rajta kívül másik világ. Az alacsonyabb szinteken sok-sok lámako-

lostor volt. Magasabbra, a meredek lejtőkön kis remetelakok gubasztottak. Nyugatra a két testvérhegy, a Potala és a Csakpori derengett, utóbbit a Gyógyítás Templomaként ismerték. A két hegy közt a hideg reggeli fényben a nyugati kapu csillogott. Az ég mélybíbor színű volt, a hóborította, távoli hegyek tiszta fehérje még jobban kiemelte szépségét. Felettünk habkőnyű felhők úsztak az égen. Közelebb, magában a városban megbújva a székesegyház északi falánál a tanácskozóterem látszott, még közelebb a kincstár, körötte a kereskedők bódéi és a piac, ahol majdnem mindent meg lehetett kapni. Mellettünk, kissé keletre apácakolostor könyökölt a halotti tetemek szertartásmestereinek a telkeibe.

A székesegyház kertjében szüntelen morajlás hallatszott, zarándokok mormolása a buddhizmus egyik legszentebb kegyhelyén. Messzi földről érkeztek, ajándékokat hoztak, azt remélve, hogy isteni áldásban részesülnek. Néhányan állatokat vezettek, ezeket mészárosoktól mentették meg és ritka pénzért vették. Az életmentés nagy erény – legyen állatról vagy emberrel szó – a megmentő becsületére válik. Amint ott álltunk és néztük a régi, de mindig megújuló látványt, szerzetesek hangja szállt felénk, az idősebbek mély basszusa meg a növendékek szopránja, zoltárokat énekeltek. Aztán felhangzott a dobok dörgése-morajlása és a trombiták aranyos hangja. Sívítás, rikoltozás, tompa dobbanások – az érzelmek delejes szálai mintha csak behálóztak volna.

Különböző ügyekkel foglalkozó szerzetesek nyüzsögtek mindenfelé, néhányan sárga, mások vörös csuhában. Legtöbben a vörös köpenyesek voltak, ők „egyszerű” szerzetesek. Azok, akiken sok arany fénylett, vagy akik meggyzsinű ornátust viseltek, a Potalából jöttek. A növendékek fehérben, a rendőrszerzetesek sötét barnásvörösben sürgölődtek. Mindannyian vagy legalábbis majdnem mindannyian hasonlítottak egymásra: lehetett akármilyen új a ruhájuk – Buddha köpenyének foltjait idézve – az övéket is foltok tarkították. Külföldiek, akik láttak már tibeti szerzeteseket, vagy láttak képeket róluk, néha megjegyzést tesznek a „foltozott külsőre”. A foltok a ruházat részei. Az 1200 éves Nészár kolostor szerzetesei rendesek, és foltjaik világosabb árnyalatúak!

A szerzetesek a rend vörös köpenyét hordják, amelynek rengeteg árnyalata van aszerint, hogy a gyapjút hogyan festik. A sötét barnásvöröst téglavörösre, még ez is „vörös”-nek számít. Némely, a Potalában alkalmazott – hivatalnok-szerzetes a vörös köntös felett ujjatlan aranykabátkában jár. Az arany szent szín Tibetben, – mindig ragyogó, ezért mindig tiszta, és a dalai láma hivatalos színe. A személyes kíséretében lévő szerzetesek vagy magasrangú lámák számára megengedett, hogy a szokásos vörös köpeny *felett* egy aranyat is viseljenek.

Ahogy átnéztünk a Dzsokang tetején, sok ilyen aranykabátos figurát láttunk, de a főtisztviselők közül alig valakit. Akkor tekintetünket a lobogó imazászlókra és a templom gyönyörű kupoláira emeltük. A csodálatos, bíborszínű égen lehelletfinom báránnyelű fodrozódtak, mintha egy művész fehér ecsetjével megérintette volna a menny kárpitját. Anyám megtörte a varázst: – Nos, ne pocskoljuk az időt. Reszketek, ha arra gondolok, mit csinálnak éppen a szolgálak. Sietnünk kell. – Türelmes pónilovainkkal végigcsörtettünk a Lingchor úton, minden lépéssel közelebb ahhoz, amit magamban „a legnagyobb megpróbáltatásnak” neveztem, de ami anyám számára a „nagy nap” volt.

Otthon anyám még tartott egy utolsó ellenőrzést, aztán ettünk valamit, hogy erőt gyűjtsünk a soron következő eseményekre. Tudtuk jól, olyan alkalmakkor, mint ez is volt, a vendégek teleeszik magukat és elégedettek, de a szegényháziak gyomra üres marad. Később már nem lesz időnk az evésre.

Trombitákkal, klarinétokkal, gongokkal és dobokkal megrakva, zörögve-csörömpölve megérkeztek a muzsikusszerzetesek. Nyakuk körül cintányérok lógtak. A kertbe vezették őket. Beszélgettek és sört kértek, hogy megfelelő hangulatba kerüljenek. A következő fél óra a trombiták szörnyű harsogásával, fülsiketítő bőgésével telt: hangoltak a zenészek.

Az udvarban, amint a kopjazászlókat lengető felfegyverzett lovasok személyében megérkeztek az első vendégek, óriási zsivaly támadt. A kapukat szélesre tárták, és a látogatók üdvözlésére mindkét oldalon szolgálak sorakoztak. Az intező mellett két helyetese állt, selyemsálakat hoztak, Tibetben ezzel köszöntik a látoga-

tókat vagy egymást. Nyolcféle sálkendőt használnak – a nevük „khata” –, ügyelni kell arra, hogy mindig a megfelelő minőségűt adják ajándékba, máskülönben sértést követnek el. A dalai láma csak elsőrangú sálakat ad és kap. Az ajándékozás módszere a következő: ha egyenrangúakról van szó, az adományozó, és az is, aki az ajándékot kapja, jól hátrahúzódnak és kinyújtják a karjukat. Az adományozó kicsit meghajol, és a másik csuklójára helyezi a khatát. Az szintén meghajol, leveszi a csuklójáról, megfordítja, aztán odaadja egy szolgának. Ha az ajándékozó alacsonyabb rangú, leterdel és kiölti a nyelvét (Tibetben ez olyan, mintha az ember megemelné a kalapját) és a megajándékozott lábára rakja a sálát, ez utóbbi pedig az adományozó nyakára teszi a sajátját. Az ajándékokat mindig a megfelelő khatával együtt adják át, ugyanígy a szerencsekívánatokat tartalmazó leveleket is. A kormányban az egyébként szokásos fehér kendők helyett sárgát használtak. A dalai láma, ha igen nagy tiszteletben akart részesíteni valakit, a nyakra helyezett sálra hármascsomót kötött vörös selyemszállal. Még nagyobb megtiszteltetésnek számított, ha ezenközben a tenyerét is felmutatta. A tibetiek szilárdan hisznek abban, hogy az ember egész élettörténete a tenyerére van írva, így a dalai láma ezzel a gesztussal legbarátságosabb szándékát fejezi ki a másik iránt. Életem későbbi szakaszában kétszer ért ilyen megtiszteltetés.

Intézőnk, jobb és bal oldalán egy-egy emberével a bejáratnál állt. Meghajolt az újonnan érkezők előtt, átvette a sálakat, továbbadta bal oldali segédjének, miközben a jobb oldalitól megkapta azt, amellyel a köszöntést viszonzhatta és a vendég rangjától függően csuklójára vagy nyakára tehetette. Minden khata többször került elő.

Az intézőnek és embereinek egyre több dolga akadt, rengeteg vendég érkezett. Jöttek a szomszédos uradalmakról, Lhasza városából, és távolabbi helyekről. Lovaikkal végigdobogtak a Lingkor úton, aztán a Potala árnyékában ráfordultak arra az útra, mely csak a mi házunkhoz vezetett. A hölgyek, akiknek hosszú utat kellett lóháton megtenniük, bőrből készült maszkkal fedték az arcukat, hogy megóvják a portól és a szélétől. Az álarcra gyakran ráfes-

tették viselőjük legjellegzetesebb vonásait. Céljához érkezve, a hölgy levette álarcát és köpenyét. Mindig elbűvöltek ezek a festett arcok. Minél öregebb volt a hölgy, annál szebbnek és fiatalabbnak mutatta a maszkbeli képmás.

A házban nagy volt a nyüzsgés. A raktárakból egyre több és több ülőpárna került elő. Tibetben nincsenek székek, párnákon ülünk törökülésben, a párnák négyzet alakúak: körülbelül 75 cm-esek, vastagságuk úgy 22 centiméter. Alvásra ugyanezeket a párnákat használjuk, csak akkor összerakunk néhányat. Így vagy úgy, a tibetiek általában sokkal kényelmesebbnek tartják a párnát, mint a széket meg a magas ágyat.

Az újonnan érkezőket vajás teával kínálták, majd bevezették egy nagy terembe, melyet ebédlové alakítottak. Itt üdítőket szolgáltak fel, az ünnepség valódi kezdetéig ezekből lehetett választani. A legelőkelőbb családokból kb. negyven hölgy jött a kíséretével. Néhányukat anyám tartotta szóval, a többiek körbe-körbe sétáltak a házban, vizsgálgatták a bútorokat és az értéküket találgatták. Úgy tűnt, a házat elárasztották a különböző magasságú, szélességű és korú nők. A legváratlanabb helyekről bukkantak elő, és egy percet sem haboztak, hogy megkérdezzék az éppen arra haladó szolgától, mennyibe került ez-meg az, vagy hogy mennyit ér. Röviden, úgy viselkedtek, mint a nők bárhol a világon. Jaszo nővérem új ruhában parádézott, a haja a legújabb divat szerint fésülve. Szerintem borzalmasan nézett ki, de hát én mindig elfogult voltam a nőekkel. Annyi pedig bizonyos, ezen a napon tényleg útban voltak.

Hogy a dolog még bonyolultabb legyen, a nők egy másik csoportja is megjelent: a csung lányok. Az előkelő hölgyektől Tibetben elvárták, hogy tömérdek ruhaneműjük és drága ékszereik legyenek. Ezeket fel kellett vonultatni, de mivel a bemutató sok öltözéssel és átöltözéssel járt volna, felfogadtak manökennek néhány ún. „csung” lányt. A lányok anyám ruháiban jártak föl s alá, aztán leültek és megittak jó néhány csésze vajás teát, majd kimentek, hogy új ruhát és ékszert vegyenek föl. Elvegyültek a vendégek között, és tulajdonképpen segítettek anyának a háziasszonyi teendőiben, közben a nap folyamán többször, legalább ötször-hatszor átöltöztek.

A férfiakat jobban érdekelte a kerti szórakozás. Hogy csipetnyi mulatsággal fűszerezzék, hoztattak egy akrobatacsoportot. Hárman feltartottak egy kb. négy és fél méteres póznát, egy társuk felmászott rá és a tetején fejenállást csinált. Ekkor kirántották alóla az egészet, ő meg szaltózott és macska módra talpra esett. Pár kisebb fiú is nézte a mutatványt. Rögtön utána valami eldugott helyre rohantak, hogy utánozzák. Találtak egy két-három méteres rudat, feltartották, a legmerészebb felmászott és megpróbált fejre állni. Szörnyű zuhanással egyenesen a többiekre esett. De valamennyiüknek kemény feje volt, és így néhány tojás nagyságú püptől eltekintve, semmi bajuk sem esett.

A kertben jó néhány hölgy kíséretében feltűnt anyám. Kijöttek, hogy megnézzék a műsort és meghallgassák a zenét. Ez utóbbi nem volt nehéz, a zenészek már jól felöntötték a garatra a sok-sok tibeti sörtől.

Anya különös gonddal öltözött erre az alkalomra. Majdnem bokáig érő vörösesbarna jakgyapjú szoknyát viselt, lábán pedig vérvörös talpú, vörös szegéllyel díszített hosszú szárú hófehér nemezcsizmát.

Bolerószerű kabátkája vörössárga színű volt, kicsit olyan mint apa egyházi ruhája. Később, mikor már az orvoslást tanultam, úgy jellemeztem volna, hogy a „jódos kötszer” színéhez hasonlított. Bíboros selyemblúzt vett alá, s a színeket úgy válogatta össze, hogy egymással összhangban legyenek és ugyanakkor különféle egyházi ruhadarabokat jelenítsenek meg.

A jobb vállán átvetett széles selyembrokát övet dereka bal oldalán vastag karika fogta össze, ez válltól a derékcsomóig vérvörös volt, onnan a szoknya alsó széléig a halvány citromsárgából fokozatosan mély, sáfránysárga árnyalatba ment át.

A nyakában aranylánc lógott, azon három amulett, ezeket mindig magán viselte. Akkor kapta őket, mikor hozzáment apámhoz. Az egyiket a családjától, a másikat apa családjától kapta, a harmadikat pedig – ritka megtiszteltetés – a dalai láma adta neki. Sok ékszer volt rajta, mert a tibeti asszonyok a mindenkori társadalmi helyzetüknek megfelelően ékszerezik magukat. Az a szokás, hogy a férj, ha magasabb státusba kerül, ékszert és díszeket vásárol a feleségének.

Az előző napokban anyám haját száznolc varkocsba fonatta, mindegyik korbácsszíj vastagságú volt. (A száznolc Tibetben szent szám, és azokat az asszonyokat, akiknek elég hajuk volt ennyi copfhoz, nagyon szerencsésnek tartották). Szűzanya módra elválasztott haja egy fakeret fejdíszben nyugodott, amelyet úgy viselt a feje tetején, mint egy kalapot. A fakeret vörös lakkozott fából készült, gyémántokkal, jádéval és kör alakú aranylapokkal volt kirakva. A haj úgy tekeredett rá, ahogyan a lugasokra kúszó futórózsa.

Egyik fülén hosszú koralllánc függött. Olyan nehéz volt, hogy füle köré tekert vörös szállal kellett megerősíteni, máskülönben elszakadt volna. A fülbevaló majdnem a derekáig ért. Megbűvölve figyeltem, látni akartam, hogy tudja a fejét balra fordítani.

A vendégek sétálgattak, csodálták a kerteket, vagy csoportokban társasági ügyekről beszélgettek. A hölgyek különösen buzgón csevegtek. – Igen kedvesem, Doringék finom, fényezett kövecskékből új szintet építettek a házukra. – Hallotta, hogy a fiatal láma, aki Rakasa asszonynál lakott...? És így tovább... De mindenki a nap legfontosabb eseményére várt, s mindez csupán csak bemele-

gítés volt: az asztrológus papok hamarosan megjövendölik sorsomat, és kijelölik azt az ösvényt, melyen egész életemben járnom kell. Tőlük függött, mit kell tanulnom, milyen pályára kerülök.

Esteledett. A megnyúló árnyak gyorsabban kúsztak a földön, a vendégek egyre lassabban mozogtak, elteltek a frissítőkkal. Az ételhalmok kisebbek lettek, de az elcsigázott szolgálk egyre újabbakat hoztak, aztán ahogy telt-múlt az idő, azok is elfogytak. A fogadott mulattatók elfáradtak, egyenként kiszökdöstek a konyhába, hogy pihenjenek és még több sört igyanak. A zenészek még pompás formában voltak, vidám fesztelenséggel fújták a trombitát, csattogtatták a cintányérokat és verték a dobokat. A zaj és a láрма elriasztotta szokott helyükről a madarakat. De nemcsak a madarakat. Ahogy az első zajos vendégek megérkeztek, a macskák hanyatt-homlok biztonságos helyre menekültek. Még a hatalmas fekete szelindekek is hallgattak, mély csaholásuk elcsendesítve. Ad-dig etették és etették őket, amíg nem tudtak már többet enni.

Ahogy még jobban besötétedett, a falkerítéssel körülvett kertekben, mint apró manók, kisfiúk cikáztak a gondozott fák közt, kezükben égő vajmécseseket és füstölőket himbáltak és időnként csintalanul bohóckodva fölugrottak az alacsonyabb ágakra.

A föld felől, arany tömjéntartókból illatos füstoszlopok szálltak a magasba. Mellettük öregasszonyok kereplő imamalmokat pörgettek, minden fordulattal imádságok ezreit küldték az ég felé.

Apám mindvégig rettevésben volt! Teraszos kertjeinek, amelyekben drága, messzi földről hozott növények és cserjék pompáztak, az egész országban híre ment. Most szerinte mindez úgy nézett ki, mint egy rendetlen állatkert. Kezeit tördelve fel-alá járkált, és aggódó hangon sopánkodott, ha valaki a vendégek közül megállt, és megérintett egy rügyet. A barack-, körte- és törpe almafák különös veszélynek voltak kitéve. A nagyobb koronájú, magasabb fákról – a nyár- és nyírfákról, a fűzokről, borókafenyőkről és ciprusokról – füzérekben lógtak az imazászlók, amelyeket finoman lengetett a lágy esti szellő.

A nap leszállt a Himalája távoli csúcsai mögött, beesteledett. A lámakolostorokból trombiták hirdették, hogy eltelt egy újabb nap. Hangjukra száz meg száz vajmécses fénye gyúlt: csüngtek a faága-

kon, himbálódtak a házak ereszein, vagy lebegtek a díszító áttetsző vizén, majd mint csónak a homokzátanyon, fennakadtak a vízililiomok levelein, aztán továbbsodródtek a szigetnél menedéket kereső hatyúk felé.

Felhangzott egy mély gongütés. Mindenki megfordult, hogy lássa a közeledő menetet. A kertben felállítottak egy nagy, egyik oldalán teljesen nyitott sátrat, benne baldachinos emelvény négy tibeti üléssel. A menet lassan elérte a díszemelvényt. Elöl négy szolga ment, óriási fákyákat vittek. A mögöttük lépdelő négy trombitás ezüst hangszerén fanfárt fújt. Őket apám és anyám követte. Amint az emelvényhez értek, fölléptek rá. A menetet két öreg, nagyon öreg ember zárta, az Állami Jósda lámakolostorából érkeztek. A két nécsung-i öreg a legtapasztaltabb asztrológus volt az egész országban. Időről időre beigazolódott, amit jövendöltek. Az előző héten a dalai lámához hívták őket, hogy neki jósoljanak. Most egy hétéves fiúcska számára teszik majd ezt. Hosszan beszéltek harmadfényről, ekliptikáról, másfél-negyedfényről és ennek vagy annak az ellentétes hatásáról. Egy későbbi fejezetben lesz még szó az asztrológiáról.

Két láma az asztrológusok feljegyzéseit és a táblázatokat vitte. Két másik előrelépett, és felsegítette a látnokokat az emelvény lépcsőire. Egymás mellett álltak, mint két elefántcsont faragvány. Pazar, kínai brokátból készült sárga palástjuk még jobban kihangsúlyozta, milyen öregek. Fejükön magas papi süveg, ráncos nyakuk majd megrogyant a nagy súly alatt.

Az emberek körbegrűltek, és leültek a párnákra, melyeket a szolgálk hordtak ki a kertbe. A terefere abbamaradt, mindenki feszülten figyelt, hogy meghallja a főasztrológus éles, sípoló hangját. – Lha, dre, mi csonangcsig – mondta. (Az istenek az ördögök és az emberek mind ugyanúgy viselkednek). Így megmondható előre, kire milyen jövő vár. Még vagy egy órán át egyfolytában beszélt, aztán tíz perccel pihent. Aztán még egy órán át folytatta, felvázolta a jövőt. – Hále! Hále! (Rendkívüli! Rendkívüli!) – kiáltotta elbűvölten a közönség.

Megtörtént, megmondta előre... A hétéves kisfiúnak a kitarítás kemény próbája után be kell lépnie egy lámakolostorba, ott majd

sebészorvos szerzetesnek tanul. Nagy nehézségeket kell elszenvednie, elhagyja a hazáját, és idegenek között fog élni. Elveszít mindent és újra kell kezdenie mindent, de legvégül boldogul.

A tömeg lassan széteszlott. Akik messziről jöttek, nálunk töltötték az éjszakát, aztán reggel indultak útnak. A többiek elutaztak a kíséretükkel együtt. Fáklyákat vittek magukkal, hogy megvilágítsák az utat. Patkókopogás, hangos kiáltozás – az udvaron folyt a gyülekező. A hatalmas kapu még egyszer kitérült, a társaság kiözönlött rajta. Ahogy távolodtak, halkult a lódobogás, egyre halkabban hallatszott a lovasok beszélgetése, míg teljesen elhalt és mindenre rátelepedett az éjszaka csendje.

Harmadik fejezet AZ UTOLSÓ NAPOK OTTHON

Bent a házban még mindig zajlott az élet. Rengeteg tea fogyott, és kezdtek eltűnedezni az ételek is. Az utolsó mulatozók erőt gyűjtöttek az éjszakára. Minden szobát elfoglaltak, nekem nem jutott hely. Nyugtalanul járkáltam, rugdaltam a köveket és mindent, ami az utamba került, de ez sem hozott megnyugvást. Senki sem törődött velem, a vendégek fáradtak és vidámak, a szolgák kimerültek és ingerlékenyek voltak. – A lovakban több az érzés, – morogtam magamban – inkább velük alszom.

Az istállókban meleg volt, az abrak puha, de egy ideig mégsem tudtam elaludni. Akárhányszor elszunyókáltam, oldalba bökött egy ló, vagy felébresztett egy hirtelen hangorkán a házból. Lassan elültek a zajok. Egyik könyökömre támaszkodva kinéztem, a mécsesek még pislákolnak, aztán szép sorjában mindegyik ellobbant. Már csak a hold világított, hidegkék fénye visszaverődött a hófödte hegyekről. A lovak aludtak, volt, amelyik állva, a többiek az oldalukon fekvé. Én is elaludtam. Másnap reggel durva rúgás és egy türelmetlen hang ébresztett. Azt mondta: – Na, gyerünk, Kedd Lobszang, a lovakat elő kell állítani, dolgom van, útnak vagy! Felkeltem, bementem a házba, hogy valami ennielót keressek. Ott továbbra is nyüzsgés volt. A vendégek szedelődzködtek, anya csoportra repdesett, hogy még utoljára néhány szót válthasson mindenkivel. Apa a ház és a kert felújításáról beszélgetett egy régi barátjával. Azt mondta neki, üveget akar hozatni Indiából,

hogya a ház ablakait beüvegeztessék. Tibetben nem volt üveg, egyáltalán nem gyártottak üveget, és valóban nagyon sokba került a szállítás. Az ablakkeretre áttetsző, de nem átlátszó viaszos papírt feszítenek. Az ablakokat kívülről fatáblák fedték, nem annyira a betörők távoltartására, inkább, hogy ne menjen be a por, melyet az erős szelek felkaptak és ide-oda hordtak. Ha az ablak szabadon maradt, a szélkergette, sokszor aprókavics nagyságú porszemek átszakították a papírt és még a fedetlen kézen és arcon is mély sebet ütöttek. A szélviharok idején veszélyes dolog volt utazni. A lhászaiak mindig gyanakodva tekintettek a hegycsúcsra, és amikor az hirtelen elbújt a fekete ködben, mindenki sürgősen menedéket keresett, mielőtt a korbácsoló, metsző szél elérné. De nemcsak az emberek voltak éberek: figyeltek az állatok is, és nem számított rendkívüli látványnak, ha egy ló vagy kutya vezette a menekülőket. A macskáknak *sosem* esett bajuk a viharban, és a jakok is eléggé immunisak voltak.

Mikor az utolsó vendég is eltávozott, apám maga elé hívatott és azt mondta: – Menj, és vedd meg, amire szükséged lesz! Cu tudja, mi kell. Elgondoltam, mire is lesz szükségem: egy faedényre a campának, egy csészére és egy rózsafüzérre. A csésze három részből áll majd, a tartóból, magából a csészéből és a fedeléből. Ezek ezüstből lesznek, a rózsafüzér fából, és 108 fényes fagyöngy lesz rajta. 108 a szent szám, ugyanakkor azokra a dolgokra is utal, amelyekre egy szerzetesnek mindig emlékeznie kell.

Elindultunk. Cu a lován, én a pónimon. Az udvarról kilépve jobbra vettük az irányt, azután, ahogy elhagytuk a körutat, a Potala mellett újra jobbra fordultunk, hogy beérjünk a bazarba. Úgy néztem körül, mint aki először látja a várost, és attól féltem, hogy talán utoljára is. A boltok tele voltak alkudozó kereskedőkkel, akik éppen akkor érkeztek Lhászába. Egyesek teát hoztak Kínából, mások indiai kelméket kínálgattak. Átvágtunk a tömegen az üzletekhez, ahova igyekeztünk, és a tülekedésben Cu sokszor hangosan odaköszönt valamelyik régi barátjának.

Venni kellett egy barnászörös köpenyt. Nagyméretűt, mégpedig nemcsak azért, mert még növésben voltam, hanem egy másik, hasonlóan praktikus okból is. Tibetben a férfiak bő, hosszú köpenyt

viselnek, szorosan megkötik a derekukon. A felsőrészt felhúzzák, s az kitáskásodik. Itt raktározzák el a legszükségesebbnek tartott dolgokat, amelyeket aztán mindig magukkal visznek. Az átlagos szerzetes pl. a campaedényét, a csészéjét, egy kést, néhány különböző amulettet, egy rózsafüzért, egy zacskó pörkölt árpat, és nemritkán kis campa-téglákat. Ne felejtjük, a szerzetes egész világi vagonát magánál hordja...

Cu szigorúan ellenőrizte szálnalmas kis bevásárlásomat, csak a legszükségesebb dolgokat engedélyezte, és azokat is csak közepes minőségben, mert egy „szegény növendékhez” azok illenek. Vettem tehát egy pár jakbőr talpú szandált, egy kis bőrtáskát a pörkölt árpanak, egy fából készült campatálat, és egy csészét – persze nem ezüstöt, mint reméltem – meg egy kést a faragáshoz. Az egyszerű olvasóval, amit nekem kellett kifényesíteni, ezek képezték majdani vagyonomat. Apám többszörös milliomos volt, óriási birtokokkal szerte az egész országban, ékszerekkel és temérdek arannyal. Mégis, amíg tanultam, és amíg apám élt, szegény szerzetesként kellett élnem.

Újra megnéztem az utcát, a kétszintes épületeket, a hosszú, kiugró ereszeket, a cápauszonyt árusító kereskedéseket, és az ajtók előtt sátrakban kirakott nyeregtakarókat. Még egyszer meghallgattam a kereskedők és a vásárlók vidám évődését, amint nyájasan bár, az árakon civédtek. Az utcát sosem láttam még ennyire vonzónak, és azt gondoltam, milyen szerencsések azok, akik minden nap látják, és látni fogják.

Kóbor kutyák kószáltak mindenfelé, szaglászta, morogva ismerkedtek, gazdájuk szerencséjére várva lovak nyihogtak kedvesen egymásnak. Jakok nyögtek rekedtes-öblös hangon, ahogy a járókelők között bóklásztak. Micsoda titkok rejtőztek a papír fedte ablakok mögött! Mennyi, a világ minden tájáról való csodás árucserélt gazdát azokon az erős faajtókön át, és mennyi mindent tudnának mesélni a nyitott fatáblák, ha beszélni tudnának!

Úgy néztem mindenre, mint egy régi barátira. Fel sem merült bennem, hogy, ha csak ritkán is, de újra látom majd ezeket az utcákat. A korábbi terveimre gondoltam, meg azokra a dolgokra, amelyek szerettem volna megvenni, amikor egy hatalmas és fenyegető kéz lesújtott rám, megragadta a fülem és vadul megtekerte, miközben Cu bömbölő hangját hallottam. Úgy ordított, hogy mindenki meghallja: – Na, gyerünk, Kedd Lobszang, vagy földbe gyökeredett talán a lábad? Nem is értem, mit gondolnak ezek a fiúk manapság! Mikor én voltam fiatal, még egészen másként volt. – Úgy tűnt, Cu-t nemigen érdekli, hogy hátramaradok, s oda a fülem, vagy követem őt, s a fülem a helyén marad. Nem volt más választásom, csak a „na gyerünk”. Hazafelé Cu egész úton előrelógott, motyogott és morgott a „mai fiatalok”, a sok semmirekellő, naplopó csavargó miatt, aki mind kábulatban él. Ahogy ráfordultunk a Lingkhör útra, igen éles szél támadt. Cu előttem haladó termetes alakjával felfogta a szelet – legalább valami hasznom is származott belőle.

Otthon anyám megnézte, miket vettem, és sajnálatomra, meg volt elégedve mindennel. Előzőleg reménykedtem, hogy netán felülbírálja Cu-t, és azt mondja, jobb minőségű dolgok kellenének nekem. Szóval reményem, hogy ezüstcsészém lesz, újra szerte-foszlott, be kellett érnem egy kézzel esztergált facsészével.

Az utolsó héten nem hagytak egyedül. Anyám körbehurcolt a tekintélyes lhászai házakon, nem azért, hogy tekintélyesnek érezhessem magam, hanem hogy én tegyem tiszteletemet ismerőseinél. Kedvét lelte az utazgatásban, a társasági életben és az udvarias fecsegésben, ezekből állt nap-nap után minden látogatás. Halálra untam magam, mert számomra mindez valódi megpróbáltatást jelentett. Határozottan nem abból a fajtából való vagyok, aki könnyen elviseli mások hülyeségét. A szabadban akartam lenni, szerettem volna jól érezni magam a hátralévő néhány napban: sárkányt eregetni, gyakorolni a rúdugrást, az íjászatot. Ehelyett pedig körbehurcoltak mint valami díjnyertes jakot és lompos öreg hölgyeknek mutogattak, akiknek egész álló nap semmi dolguk sem volt azon kívül, hogy selyempárnákon üldögéltek, és folytonosan a szolgálakat hívták, hogy minden apró-cseprő szeszélyüket kielégítsék.

De nemcsak anyám okozott annyi sok szívfájdalmat. Apának meg kellett látogatnia a drepungi lámakolostort, és elvitt, hogy megnézzem. Drepung a világ legnagyobb lámakolostora, tízezer szerzetessel, magas templomaival, kis kőházaival, és teraszosan egymásra növvő épületeivel. A várost fal vette körül, és mint jó város, önfenntartó volt. A neve rizshalmot jelent, és valóban, a fényben tündöklő kupoláival és tornyaival tényleg úgy nézett ki a távolból, mint egy halom rizs. De nem voltam olyan hangulatban, hogy értékelni tudtam volna az építészeti műremekeket, és határozottan bántott, hogy ilyesmire kell a drága időmet pazarolnom.

Apa el volt foglalva a rendfőnökkel és az apáttal, én meg mint egy elhagyott gyermek vigasztalanul kóboroltam körbe-körbe. Reszkettem a félelemtől, mikor láttam, hogyan bánnak a kis novíciák egyikével-másikával. A Rizshalom valójában hét kolostor egy helyen. Hét különböző rend és hét különböző iskola alkotja. Olyan nagy volt, hogy nem egy ember irányította, hanem tizen-négy apát, valamennyien a szigorú fegyelem hívei. Boldog voltam, amikor apa szavaival élve „a kellemes séta a napsütötte rónán” véget ért, és még boldogabb, mikor megtudtam, hogy nem Drepungba kell majd mennem, és nem is a Lhászától hárommérföldnyire épült Szeraba.

Végre-valahára elérkezett a hét vége. A sárkányomat elszedték tőlem és elajándékozták, az íjamat és a gyönyörű tollakkal díszített nyílveoszókat eltörték, hogy kifejezésre juttassák, nem vagyok gyerek többé, és nincs szükségem efféle dolgokra. Úgy éreztem, a szívem is darabokra török, de érdekelt is ez bárkit!

Napszálltakor apám értem küldött. Bementem csodálatos díszítésekkel teli szobájába, ahol régi, értékes könyvek sorakoztak a falnál. A főoltár mellett ült, – ez a szobájában volt –, és letérdeltetett maga elé. A Könyv felnyitásának szertartása következett. Évszázadok óta ebbe a nagy, kb. 90 cm széles és 25 cm hosszú kötetbe jegyeztek fel minden részletet a családunkról. Szerepeltek benne legrégebbi őseink, és dicső tetteik, melyeknek köszönhetően nemességre emelkedtek. Itt jegyezték fel azokat a szolgálatokat is, amelyeket hazánknak és Uralkodónknak tettünk. A régi, megsárgult oldalakon a történelmet olvastam. A Könyvet most másodszor nyitották ki miattam. (Először azért, hogy bejegyezzék fogantatásom és születésem időpontjait. Itt voltak a részletek, melyeken az asztrológusok jóslata alapult, valamint az akkor készített táblázatok.) Most nekem is alá kellett írnom a Könyvet, mert másnap, mikor belépek a lámakolostorba, új élet kezdődik számomra.

A súlyos, faragott faborítók lassan visszakerültek a helyükre. Apa visszapattintotta a borókafából készített vastag papírlapokat összeszorító aranykapcsokat. A Könyv nagyon nehéz volt, még apa is rogyadozott kissé a súlyától, amint felkelt, hogy visszategye a védelméül szolgáló aranyládikába. Aztán tiszteletteljesen megfordult, hogy berakja a ládikát az oltár alatti mély kőfülkébe, majd kis rézedény felett viaszt melegített, ráöntötte a fülszelvényre, és lepecsételte, hogy a Könyvet ne zavarhassák.

Hozzám fordult, és kényelmesen elhelyezkedett a párnáján. Megérintett egy gongot a könyökénél, és a szolga máris hozta neki a vajjas teát. Hosszú hallgatás után elmondta Tibet titkos történelmét, amely ezer meg ezer évre megy vissza, egy történetet, mely az Özönvíz előtt is régi volt már. Beszélt arról az időről, mikor Tibet partjait ősi tenger nyaldosta, és hogy az ásatások miként bizonyították ezt. Még ma is – mondta –, akárki, aki Lháza közelében

ás, megkövesedett tengeri állatokra és különös kagylókra akadhat. Aztán találtak ismeretlen célból készült, különös fémtárgyakat is. Gyakran a környékbeli barlangokba járó szerzetesek fedeznek fel ilyeneket, és elhozzák apámnak. Mutatott néhányat. Ezután megváltozott a hangulata.

„A Törvény értelmében mutattassék rideg keménység az előkelő születésűeknek és könyörület az alacsony származásúaknak – mondta. „Komoly megpróbáltatást kell elszenvedned, mielőtt beléphetsz a lámakolostorba”. Lelkemre kötötte, hogy kivétel nélkül minden kapott parancsnak fenntartás nélkül engedelmességek. Utolsó szavai később sem hagytak nyugodni. „Fiam, – mondta – úgy gondold, kemény vagyok és szívtelen, de a család hírnevére vigyázok csupán. Figyelj rám: Ha nem állod ki a próbát, és nem vesznek fel a kolostorba, vissza se térj. Idegen leszel e ház számára”. Ezzel befejezte, egy szót sem szólt többet, csak intett, hogy távozhatok.

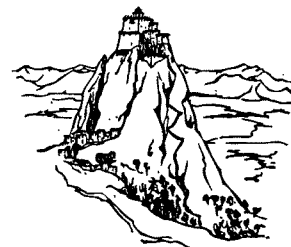
Az este, korábban elbúcsúzkodtam már a nővéremtől, Jaszótól. Felzaklatta az elválás, mert olyan gyakran játszottunk együtt, és csak kilencéves volt, én pedig – a következő napon – hét. Anyát nem találtam, már lefeküdt, nem tudtam elbúcsúzni tőle. Utoljára bementem a szobámba, és elrendeztem az ágyamul szolgáló párnákat. Lefeküdtem, de nem azért, hogy aludjak. Hosszú ideig feküdtem apám szavain gondolkodva. A gyerekek iránti erős ellenszenvére gondoltam, később meg a rettegett másnapra, amikor életemben először nem otthon alszom majd. A hold lassan áthaladt az égen. Kint, az ablakpárkányon egy éjjeli madár verdesett. Fentről a tetőről az imazászlók csattogása hallatszott, amint a csupasz farudakat csapkodták. Elaludtam, de ahogyan lement a hold és a nap első gyenge sugarai megjelentek az égen, egy szolga felébresztett, campát és egy csésze vajjas teát hozott.

Miközben a sovány reggelit eszegettem, Cu besietett a szobámba. – Na, fiú – mondta –, most elválnak útjaink. Istennek hála ezért. Visszamehetek a lovaimhoz. Viselkedj férfi módra, és emlékezz mindarra, amire tanítottalak. Ezzel sarkon fordult és elment.

Bár akkor cseppet sem értékeltem, ez volt a legjobb módszer: az érzelmes búcsúzkodás megnehezítette volna, hogy elhagyjam

az otthonomat – először, és ahogyan hittem, mindörökre. Ha anya fent lett volna, hogy kikísérjen, semmi kétség, megpróbáltam volna rávenni, engedje meg, hogy otthon maradjak. Sok tibeti gyereknek könnyű élete van, az enyém – bármely mércével mérve – kemény volt, és az, hogy a búcsú elmaradt, mint később rájöttem, apám parancsára történt. Azt akarta, hogy idejekorán megtanuljam a fegyelmet és az állhatatosságot.

Befejeztem a reggelit, bedugtam a campaedényt és a csészét a köpenyembe, – összetekertem egy másik köpenyt, a tekercsbe egy bőrtalpú csizmát tettem. Átmentem a szobán, mire egy szolga figyelmeztetett, csendesesen lépkedjek, ne ébresszem fel a háziakat. Végigmentem a folyosón. Pirkadt, de sötét volt még, hajnalhasadás előtti sötétség. Végigmentem a lépcsőn és elindultam. Elhagytam hát az otthonomat. Magányos voltam, rémült, és csüggedten szomorú...

Negyedik fejezet A TEMPLOM KAPUJÁBAN

Az út egyenesen a Csakpori Lámakolostorhoz, a Tibeti Gyógyítás Templomához vezetett. Kemény iskola, az bizony! Róttam a mérföldeket, közben világosodott. A bejárathoz vezető kapunál két másik fiúval találkoztam, ők is ide igyekeztek. Gyanakodva végigmustráltuk egymást, azt hiszem, egyikünk sem volt elragadtatva a másiktól, de elhatároztuk, barátságosan fogunk viselkedni, ha egyszer ugyanaz lesz a sorsunk.

Egy ideig szelíden kopogtattunk, de semmi sem történt. Akkor az egyik fiú lehajolt, felszedett egy követ, és akkora zajt csapott, hogy meghallották. Megjelent egy szerzetes, kezében hatalmas botot lóbált, ijedtünkben fiatal fának néztük. – Mit akartok itt, sátánfajzatok? – kiáltotta. Azt hiszitek, jobb dolgom sincs, mint ajtót nyitni nektek? – Szerzetesek szeretnék lenni – mondtam. – Inkább majomnak nézne az ember benneteket – válaszolta. – Várjatok ott, egy tapodtat se mozduljatok, a növendékek tanítómestere lejön majd, ha kész lesz. – A kapu bevágódott, az egyik fiú, aki óvatlanul túl közel lépett hozzá, kis híján hanyatt esett. Leültünk a földre, a lábunk elfáradt már az ácsorgástól. Emberek jöttek, mentek. Egy ablakból kellemes ételszag áradt, csak fokozva az éhség okozta kínjainkat. Milyen közel az étel, mégis milyen kimondhatatlanul elérhetetlen!

Végül kirepült az ajtó, és egy magas, csontos ember állt előttünk. – Na, – ordította – mit akartok, nyomorult csirkefogók?

- Szerzetesek szeretnék lenni – válaszoltuk.
- Szent ég! – kiáltotta. – Micsoda szemét népség jön manapság a kolostorba!

A kolostor területét körös-körül hatalmas fal övezte, intett, hogy lépünk be. Megkérdezte, mik vagyunk, kik vagyunk és még azt is, hogy *miért* vagyunk egyáltalán. Nem volt nehéz észrevenni, nincs elragadtatva tőlünk. Az egyik fiúnak, egy pásztor fiának, azt mondta: – Gyorsan befelé! Ha megfelelsz a vizsgákon, maradatsz. – A másikhoz így szólt: – Mit mondtál, fiú? Mészáros az apád? Húsvagdaló? Aki megszegi Buddha törvényét? És ide merészelsz jönni? Tűnj el, de gyorsan, vagy bottal kergetlek végig az úton. Hirtelen mozdulattal a szegény szerencsétlen fiú felé lépett, aki ijedtében teljesen megfeledezett a fáradtságról, és egy szempillantás alatt sarkon fordult, majd nagyot ugorva elmenekült – porzott a föld a lába nyomán.

Egyedül maradtam, a hetedik születésnapomon éppen. A sóvány szerzetes vad pillantást lövellt felém, a félelemtől ott a helyszínen majdnem összezsugorodtam. Fenyegetőn a botja felé nyúlt. – És te itt? Mi ez? Ohó! Egy kis hercegecske, aki vallásos akar lenni. Először is, nézzük csak miből vagy, jómadár! Lássuk csak, mi van benned, milyen tömés: ez a hely nem való puhány, agyonkényeztetett hercegecskének! Menj vissza negyven lépést, ülj le, és maradj ott elmélkedő testtartásban, amíg nem mondom hogy elég, de úgy, hogy a *szempillád se rebbenjen!* Azzal hirtelen megfordult és elment. Szomorúan összeszedtem a kis cókómókomat, és visszamentem negyven lépésnyire. Térden állva lépkedtem, aztán, ahogy parancsolta, leültem keresztbe tett lábbal. Egész álló nap ott ültem mozdulatlan. Rám szállt a por, beborította a vállam, belepte a hajam, tele ment vele a szemem és kis kupac gyűlt kifelé fordított tenyeremben. Ahogy a nap lefelé haladt az égen, éhségem egyre nőtt, a torkom teljesen kiszáradt a szomjúságtól. Hajnal óta nem ettem, nem ittam. Az arra járó szerzetesek – sokan voltak – ügyet sem vetettek rám. A kóbor kutyák meg-megálltak egy pillanatra, hogy kíváncsian megszaglásszanak, azután ők is továbbálltak. Elment mellettem egy csapat fiú. Egyikőjük, csak úgy, egy követ dobott felém. A kő felsértette a fejem, vérezni kezdett. De meg sem

moccantam. Féltem, ha kudarcot vallok a kitartás próbáján, apám nem engedi, hogy belépjek abba a házba, amely egykor az otthonom volt. Nem volt hova mennem, semmit se tehettem. Ott kellett ülnöm mozdulatlan, minden porcikám sajgott, minden tagom elmerevedett már.

A nap elbújt a hegyek mögött, besötétedett. A csillagok fényesen ragyogtak az éjfékete égen. A lámakolostor ablakában ezeryi vajmécses lángja gyúlt. Jeges szél fújt, a fűzfalevelek susogtak és zörögtek, körülöttem mindenütt sejtelmes hangok, az éjszaka különös hangjai.

Még mindig mozdulatlan ültem, a legerősebb ok, a félelem tartott fogva. Túlzottan rémült voltam ahhoz, hogy megmozduljak, és ráadásul teljesen megmerevedtem. Egyszerre csak puha csoszogást hallottam, egy öregember lépteit, aki tapogatózik a sötétségben. A kavicsos úton egy szerzetes közeledett. Lassan felderengett a hosszú, kemény évek alatt elformátlanodott, hajlott alakja is. Az öregségtől remegett már a keze, láttam, hogy ki-kilöttyen a tea, amit az egyik kezében hoz. A másikban kis tál campát tartott. Felém nyújtotta őket, de először nem nyúltam értük. Kitalálta gondolataimat és így szólt: – Fogd, fiam, a sötétben mozoghatsz. – Megittam a teát, és átöntöttem a campát a saját edényembe. Aztán azt mondta: – Most aludj, de ahogy a nap első sugarait megpillantod, helyezkedj ugyanebbe a testtartásba, mert ez próba, és nem öncélú kegyetlenség, aminek esetleg most gondold. A renden belül csak azok törekedhetnek magasabb rangra, akik kiállják ezt a próbát. – Azzal összeszedte a csészét és a tálat, majd elment. Felálltam, kinyújtottam a lábam, aztán az oldalamba feküdtem és megettem a campát. Valóban fáradt voltam már, kis mélyedést kotortam a földön a csípőmnek, s a tartalék köpenyt a fejem alá téve lefeküdtem.

Az első hét évem nem volt könnyű. Apa mindig szigorúan bánt velem, rémisztően szigorúan, de akkor is ez volt az első éjszaka, amit nem otthon töltöttem, és egész nap ugyanabban a testtartásban ültem éhesen, szomjasan, mozdulatlanul. Nem tudtam, mit hoz a holnap, mit követelnek még tőlem. Most egyedül kellett aludnom a hideg ég alatt, egyedül a félelmeimmel. Rettegtem a sötétségtől, rettegtem a következő napoktól.

Úgy tűnt, szinte le sem hunytam a szemem, s máris trombitahangra ébredtek. Felnéztem, még alig pirkadt, a hegyek mögött a közeledő nappal első fényei ragyogtak az égen. Gyorsan felültem, és újra a szemlélődés pozitúrájába merevedtem. A lámakolostor fokozatosan életre kelt. Először az alvó, élettelen, mozdulatlan város levegője vette körül. Aztán, mint mikor valaki ébredszik, finom sóhajtás, mely mormogássá erősödik, később pedig mély zümmögés lesz belőle, olyan, akár a méhek zsongása egy forró nyári napon!

Ahogy múlt az idő, egyre jobban megmerevedtem, de nem mertem megmozdulni, nem mertem elaludni, mert ha megmoccanok és nem állom ki a próbát, nincs hova menjek. Apám világosan megmondta, ha nem fogadnak be a kolostorba, ő sem fogad vissza. A különböző épületekből szerzetesek jöttek kifelé, rejtélyes ügyeket intézték. Kisfiúk kószáltak az úton, időnként porzápport zúdítottak rám, kavicsokat rugdostak felém, vagy piszkos megjegyzéseket tettek. De mivel nem reagáltam, hamar belefáradtak a meddő próbálkozásba, és odébbálltak, hogy együttműködőbb áldozatokat keressenek. Aztán, ahogy napszálltakor megint sötétedni kezdett, a kis vajmécsek lángja is fellobbant a kolostorépületekben. Hamarosan már csak a csillagok halvány fénye világított az éjszakai sötétségben. Ebben az időszakban a hold későn kelt, az a mondás járta, hogy fiatal még, nem tud gyorsan járni.

Balsejtelmem támadt, talán megfeledeztek rólam? Vagy egy újabb próbatételnek vetnek alá, és éhezniem kell? Egész nap nem moccantam, mostanra már elgyengültem az éhségtől. Hirtelen fel-lángolt bennem a remény, majdnem lábra ugrottam. Szuszogást hallottam, és egy sötét foltot láttam közeledni. Egy nagy fekete szelindek volt csupán, valamit vonszolt maga után az úton. Tudomást sem vett rólam, folytatta éjszakai küldetését, mintha ott sem lennék. A reményem elszállt, zokogni tudtam volna. Hogy ne legyen ilyen gyenge, emlékeztettem magam rá, hogy csak a nők és a kislányok olyan ostobák, hogy sírjanak.

Végre meghallottam az öregember lépteit. Ez alkalommal több jóindulattal nézett rám és azt mondta: – Enni- és innivalót hoztam, fiam, de a próbának nincs vége. Még jön a holnap, és vigyázz, ne

mozdulj, mert nagyon sokan elbuknak a huszonnegyedik órában. – Ezzel megfordult, és elment. Amíg beszélt, megittam a teát, és ismét áttöltöttem a campát a saját edényembe. Újra lefeküdtem, de egy szememnyit sem voltam boldogabb, mint az előző éjjel. Helyzetem igazságtalanságán tűnődtem, semmiféle szektájú, fajtájú-formájú szerzetes nem akartam lenni, nem akartam szerzetes lenni egyáltalán. Nem volt több választásom, mint egy teherhordó állatnak, melyet áthajtanak a hegy hágóján. Miközben töprengtem, egyszer csak elszenderedtem.

A következő, a harmadik napon, amint szemlélődő testtartásban ültem, éreztem, egyre gyengébb vagyok és szédelgek. A lámakolostor ködben úszott, a ködben épületek, színes fények, hegyekkel és szerzetesekkel tarkított lila foltok tűntek fel. Összeszedtem minden erőmet és sikerült legyőznöm a szédülést. Valódi félelemmel gondoltam arra, hogy a sok szenvedés után most mindent elronthatok. A kövek mintha csak késpengét növesztettek volna alattam, nagyon kellemetlen helyen karcoltak. Egy világosabb pillanatomban ráeszméltem, micsoda boldogság, hogy nem vagyok kötölőstűk, annak még nálam is hosszabb ideig kell egy helyben ülnie.

Úgy látszott, a nap is megállt az égen, sosem jön el az este, de nagy sokára szürkülni kezdett, és az esti szél játékosan fel-felkapott egy-egy elhullajtott madártollat. Az ablakokban – egyik a másik után – újra megjelentek az apró fények. – Remélem, ma éjjel meghalok – gondoltam –, nem bírom tovább. – Épp akkor, az ajtóban messze, megláttam a tanítómester magas alakját. – Gyere ide, fiú! – szólított. Megpróbáltam felállni, de a lábam annyira elgémberedett, hogy arcra estem. – Ha pihenni akarsz, ott maradhatsz ma éjjelre is. Nem várok tovább. – Gyorsan felkaptam a csomagomat és odatántorogtam. – Gyere be! – mondta. – Vegyél részt az esti istentiszteleten, aztán reggel találkozunk.

Bent meleg volt, és füstölők nyugtató szagát éreztem. Az éhségtől felpedzett érzéseim jelezték, ennivaló van valahol a közelben, így követtem a tömeget. Étél – campa, vajjas tea. Bevágtam az első sorba, mintha egész életemben ezt gyakoroltam volna. Ahogy a lábak között rohantam négykézláb, néhányan megpróbálták el-

kapni a varkocsomat, de *ennivalót* kerestem, és semmi sem tartóztathatott fel.

Miután ettem, kicsit jobban éreztem magam. Követtem a tömeget a belső templomba, az esti szertartásra. Olyan fáradt voltam, hogy nem tudom, miként zajlott, de senki sem figyelt rám. Aztán a szerzetesek kitódultak a templomból, én pedig beosontam egy óriási oszlop mögé, elnyúltam a kövezeten, és csomagommal a fejem alatt elaludtam.

Fülsiketítő csattanás riasztott fel – azt hittem, széthasadt a fejem – és hangok: – Új fiú, előkelő származású, gyertek, verjük el! A körém gyűlt növendékek egyike a köpenyemet lóbálta a feje fölé, azt, amit alólam húzott ki, egy másik elszedte a bőrcsizmát. Puha, kásás *campa* ömlött az arcomra. Ütések és rúgások záporoztak rám, nem védekeztem, azt gondoltam, ez is a próba része, látni akarják, engedelmeskedek-e a tizenhatodik törvény parancsának: „Viseld a szenvedést és a nyomorúságot türelemmel és alázattal. Akkor hirtelen hangosan ordítani kezdett valaki: – Mi folyik itt?! Ijedt suttogás volt a válasz: – Figyelj! A vén Zörgőcsont prédára les. – Ahogy szedegettem a *campát* a szememből, a tanító lenyúlt, és a varkocsomnál fogva lábra állított. – Mulya tökfilkó! Nyápic alak! *TE*, egy a majdani vezetők közül? Hah! Nesze neked! – Kemény ütések záporát zúdította rám. – Hitvány nyápic, meg se tudod védeni magad! – Úgy tűnt, az ütések sosem érnek véget, képzeletben hallottam az öreg Cu búcsúszavait: „Viselkedj férfi módra, *emlékezz mindarra, amire tanítottalak!*” Gondolkodás nélkül megfordultam, és ahogyan Cu-tól tanultam, kis nyomást alkalmaztam. A mester meghökken, és a fájdalomtól elakadó lélegzettel, átrepült fejem felett, leesett a kőre, csúszott egy darabig az orrán, amelyről teljesen lehorzsolódott a bőr. Csak akkor állt meg, mikor a feje hangos koppanással egy kőoszlophoz verődött. – Meghalok – gondoltam – minden baj véget ér. – Úgy látszott, megállt az élet. A többi fiú visszatartotta a lélegzetét. A magas, csontos szerzetes hangos üvöltéssel talpra ugrott, az orrából patakokban ömlött a vér, és azt üvöltötte, hogy rendben van, majd harsogó ne-

vetésben tört ki: – Nézzük csak a fiatal pávakakast! Vagy talán sarokba szorított patkány? Melyik? Aha, ez az, amit ki kell találnunk! Megfordult, és egy magas, otromba tizennégy éves fiúra bökött, majd azt mondta: – Na, Ngavang, te vagy a legnagyobb verekedő a kolostorban, nézzük, hogy egy jakhajtó fia ügyesebb-e vagy egy hercegé, ha küzdelemre kerül a sor.

Először életemben hálát éreztem Cu, az öreg rendőrszerzetes iránt. Fiatalabb korában nagyszerű dzsúdó* szakértő volt Khamban. Megtanított – ahogy szokta mondani – „mindenre, amit tudott”. Meg kellett harcolnom felnőtt férfiakkal is. Ebben a tudományban, ahol nem számít az erő vagy a kor, tényleg nagy ügyességre tettem szert. Most, hogy tudtam, a jövőm ettől a küzdelemtől függ, végre örültem egy kicsit.

Ngavang erős, jó felépítésű fiú volt, de a mozgása esetlen. Láttam, hogy a durva és vad verekedéshez szokott, ahol az ereje előnyt jelent. Rám rontott, hogy elkapjon és tehetetlenné tegyen. Nem ijedtem meg, hála Cu-nak, és az – időnként kegyetlen kiképzésnek. Ahogy Nhavang nekem rohant, oldalra léptem, és könnyedén megcsavartam a karját. Kicsúszott a lába alól a talaj, előbb leírt egy félkört, majd a fejére esett. Egy pillanatig nyöszörögve feküdt a földön, akkor felpattant, és rám ugrott. Lehajoltam, és mikor átugrott, megcsavartam az egyik lábát. Ez alkalommal megpördült és a bal vállán ért földet. De még nem volt neki elég. Óvatosan körözött, oldalra ugrott, megragadott egy nehézfüstölőedényt, és a láncánál fogva hozzám vágta. Az ilyen fegyver lassú, nehézkes, könnyű kikerülni. Elléptem hadonász karja alatt, és – ahogyan Cu mutatta – könnyedén beledöftem az ujjam a nyaka tövébe. Leesett, mint szikla a hegyoldalra, ujjai, melyekkel a láncot szorította, elernyedtek, a füstölő akár egy kilótt csúzli, a körülöttünk álló fiúk és szerzetesek egy csoportjára zuhant.

* A tibeti változat különbözik a dzsúdótól, fejlettebb is nála, azért nevezem mégis így, mert a tibeti név a nyugati olvasónak nem jelent semmit. (Lásd még a 109. oldalon.)

Ngavang körülbelül egy fél órán át eszméletlen volt. Ezt az „érintést” gyakran használják arra, hogy a lélek kiszabaduljon a testből asztrálatuzásokra vagy hasonló célból. A növendékek tanmestere hozzám lépett, megveregette a hátamat, úgy, hogy majdnem hasraestem, de közben azt mondta : – Valódi férfi vagy, fiú! – Merészen így válaszoltam: – Akkor rászolgáltam egy kis ennivalóra, uram. Az utóbbi napokban nagyon keveset ettem. – Egyél, igyál, fiam, amennyit akarsz, aztán mondd meg az egyik huliganak – a mesterük vagy már – kísérjen hozzám.

Az öreg szerzetes, aki előzőleg enni hozott nekem, megkeresett és így szólt: – Fiam, megálltad a helyed. Ngavang félelemben tartotta a növendékeket. Most átveszed a helyét, de kedvességgel és könnyűvel kell felügyelned rájuk. Jóra tanítottak, látom, hogy jóra használod a tudásod, nem kerül rossz kezekbe. Most gyere velem, adok neked enni- és innivalót.

A növendékek tanmestere barátságosan üdvözölt, mikor beléptem a szobájába. – Ül le, fiú, ül csak le! Megnézzük, hogy a tudományokban is olyan vitéz vagy-e, mint a viadalban. Megpróbállak rajtacsípni, szóval vigyázz! – Hihetetlen sok kérdést tett fel, szóban és írásban is egyaránt. Hat órán át ültünk egymással szemben a párnánkon, aztán azt mondta, most már elégedett. Úgy éreztem magam, mint egy darab rosszul kikészített jakbőr, ragacsosan és lottyadtan. A tanmester felállt. – Kövess, fiam – szólt –, beviszlek az apát úrhoz. Rendkívüli megtiszteltetés, megtudod majd, miért. Gyere!

Követtem a széles folyosókon, az egyházi hivatalok, a belső templomok és a tantermek mellett. Azután fel a lépcsőn, újabb tekerős folyosókon, az Istenek Termei és gyógyfúráktárak mellett. Újabb lépcsők következtek, míg végre felértünk a lapos tetőre, és odasétáltunk az apát házához, mely a tetőre épült. Beléptünk az aranyozott fatáblákkal díszített ajtón, elhaladtunk a Buddha-szobor előtt és a Gyógyítás szimbólumát megkerülve beléptünk az apát saját szobájába. – Hajolj meg, fiú, hajolj meg, és csináld, amit én. Uram, itt van a fiú, Kedd Lobszang Rampa. – Ezzel a növendékek tanítómestere háromszor meghajolt, majd földre borult. Nagy buz-

galmamban, hogy azt tegyem, amit kell, és úgy, ahogyan kell, én is leborultam. Az apát szenttelen tekintettel ránk nézett, és helyet kínált. Tibeti módra keresztbe tett lábbal, párnákon ültünk.

Egy ideig az apát úr nem beszélt, csak figyelt. Aztán így szólt: – Kedd Lobszang Rampa, mindent tudok rólad, mindent, amit megövendöltek neked. A kitartás próbája kíméletlen volt, de nem ok nélkül volt az. Az okot később majd megtudod. Most annyit, hogy minden ezer szerzetesből egy az, aki a magasabb rendű dolgokra, a magasabb szintű fejlődésre alkalmas. A többiek sodródhatnak és napi munkájukat végzik. Fizikai munkások, akik forgatják az imamalmot, anélkül, hogy tudni akarnák a miértet. Belőlük nincs hiány, hiány azokból van, akik megőrzik és továbbadják tudásunkat, ha országunk majd idegen felhő alatt lesz. Különleges képzést kapsz, intenzív képzést, és néhány rövid év alatt többet fogsz tudni, mint amennyit hosszú élete során egy láma általában megtanul. Az Út nehéz lesz, és nemritkán keserves. A tisztánlátást kikényszeríteni fájdalmas dolog, és ahhoz, hogy az asztrálsíkokon utazzhass, olyan bátorságra van szükség, amely semmitől sem retten vissza, és olyan eltökéltségre, amelynek szilárdsága a sziklákéval vetekszik.

Nagyon figyeltem, hogy megértsem. Az egész túl nehéznek tűnt nekem. Fáradt voltam! Így folytatta: – A gyógyítás tudományát és az asztrológiát fogod tanulni. Minden segítséget megkapsz, ami tőlünk telik. Ezoterikus tanulmányokat is folytatsz majd. Az Ösvény kirajzolva előtted, Kedd Lobszang Rampa. Bár csak hét-éves vagy, úgy beszéllek hozzád, mint férfihoz, mert így lettél nevelve. Bólintott, a tanítómester felkelt és mélyen meghajolt. Én követtem a példáját, és elindultunk kifelé. A mester csak akkor törte meg a csendet, amikor a szobájába értünk. – Fiú, kitartóan kell dolgoznod. De amiben csak tudunk, segíteni fogunk. Most elviszlek, hogy kopaszra borotválják a fejedet.

Tibetben, ha valaki belép egy szerzetesrendbe, egy fűrt kivételével leborotválják a haját. Az utolsó tincset akkor távolítják el, mikor a szerzetesnevet kapja, mikor az előző nevét elveti, de erről egy kicsit később.

Kacsaringós utakon keresztül kis szobába, a „borbélyműhelybe” vezettek. Itt leültettek a földre, és a mester a következőket

mondta: – Tamcső, borotvöld meg a fiút! Ne hagyj egy tincset sem, mert azonnal nevet kap. Tamcső előrelépett, jobb kezével megragadta a varkocsomat és egyenesen fölemelte. – Ó, fiam! Gyönyörű varkocsod van, jól vajazott, jól gondozott. Kész öröm levágni. Valahonnan szerzett egy nagy ollót – a szolgálk nálunk ilyenekkel nyírták a növényeket. – Tise! – üvöltötte. Gyere és tartsd a végét! Tise, a segédje odarohant, és olyan szorosan tartotta a varkocsomat felé, hogy majdnem felemelt a földről. Kilógó nyelvvel és egyre-

másra morogva, Tamcső addig ügyködött a siralmasan tompa ollóval, míg levágta a copfomat. De ez csak a kezdet volt. A segéd hozott egy tál forró vizet, ami annyira forró volt, hogy felpattantam a földről kínomban, mikor a fejemre öntötte. – Mi baj? Felforrált! – Igen. – válaszoltam, mire megnyugtatót: – Ne aggódj. Így könnyebb eltávolítani a haját. Fogott egy háromoldalú borotvát, ez igencsak hasonlított arra a szerszámra, amit otthon padlókaparásra használtunk. Végül, egy örökkévalóság után – nekem legalább is úgy tűnt, nem volt több haj a fejemem.

Gyere! – hívott a mester. Bevezetett a szobájába és elővett egy nagy könyvet. – Na most, minek is nevezzünk? Még egy ideig motyogott magában, aztán megszólalt: – Aha! Megvan: mától fogva Zamigmarlálu a neved. Ebben a könyvben azonban továbbra is a Kedd Lobszang Rampa nevet használom, mert így egyszerűbb az olvasónak.

Mikor bevitt az osztályba, olyan csupasznak éreztem magam, mint egy frissen tojt tojás. Mivel otthon jó nevelésben részesültem, úgy találták, többet tudok az átlagnál, és egy osztályba raktak a tizenhét éves növendékekkel. Valósággal törpének éreztem magam az óriások közt. A többiek látták, hogy elbántam Ngavanggal, így egy nagydarab, buta fiút kivéve senkivel sem volt bajom. Mögém jött, s koszos kezét az igencsak sajtó koponyámra tette. Csak fel kellett nyúlnom, és hirtelen a könyökére ütöm, hogy fájdalomtól üvöltve békén hagyjon. Vágjunk rá tüstént a két kis „furcsa csont-ra”, és lássuk, mi lesz! Cu tényleg jó mester volt. A dzsúdóoktatók, akikkel a héten később találkoznom kellett, mind jól ismerték Cu-t, és őt tartották a legjobb dzsúdószakértőnek egész Tibetben. A fiúkkal nem gyűlt meg többé a bajom. Tanárunk, mikor a fiú a fejemre tette a kezét, éppen hátat fordított nekünk. De hamar észrevette, mi történik, és olyan jót nevetett, hogy hamarabb elengedett minket.

Este fél kilenc lehetett, így maradt vagy háromnegyed óránk az esti istentiszteletig. Öröömöm azonban nem tartott soká, mert ahogy kifelé jöttünk, egy láma intett nekem. Odamentem hozzá, szólt, hogy kövessem. Így tettem, miközben azon töprengtem, vajon milyen újabb nehézség vár rám. Befordult egy zeneszobába, ahol körülbelül húsz fiú volt, úgy tudtam, ők is újonnan léptek be a rendbe. Három zenész várakozott a hangszerénél, egy dobos, egy kagylókürtös és egy trombitás, akinek ezüsttrombitája volt. A láma elmagyarázta, miért hívott össze bennünket: – Énekelni fogunk, hogy megnézzem, milyen a hangotok. A kórushoz próbálunk. A zenészek rázendítettek egy jól ismert dallamra, olyanra, amit mindenki tud. Énekelni kezdtünk. A zenemester felhúzta a szemöldökét. Arcán előbb döbbenet, majd valódi fájdalom tükröződött. Tiltakozásul felemelte mindkét karját. – Állj, állj! – kiáltotta. – Ez még az isteneknek is gyötrelmes kínokat okoz. – Kezdjétek újra, és énekeljétek úgy, ahogy kell. Újra kezdtük. Ismét leállított. Akkor a zenemester egyenesen hozzám fordult. – Tökfilkó! – kiáltotta. – Nevetségessé akarsz tenni? A zenészek újakezdek, te pedig egyedül énekelsz majd! Újra kezdődött a zene. Még egyszer megpróbáltam az éneklést. De nem sokáig. A zenemester felbőszülten in-

tett egyet. – Kedd Lobszang Rampa, a zenéhez *nincs* tehetséged. Ötvenöt év óta vagyok itt, de még ilyen hamis hangot nem hallottam. Hamis? Enyhe kifejezés! Fiam, többé nem kell énekelned. Az énekórák alatt mást tanulhatsz. A templomi szertartásokon sem énekelhetsz, mert mindent elrontanál. Menj most, te botfűlű bár! – Elmentem.

Tétlenül ődöngtem, míg meghallottam a trombitákat, amint azt fújták, ideje gyülekezni az utolsó istentiszteletre. Előző este... Szent isten, csak *előző* este kerültem a kolostorba? Mintha ezer éve lett volna! Úgy éreztem, alvajáró vagyok és ismét üres a gyomrom. Talán így volt jól, máskülönben elszundítottam volna. Valaki megragadta a köpönyegemet, és felrepültem a levegőbe. Egy óriási, barátságos láma a vállára ültetett. – Gyerünk, fiam, lekésed az istentiszteletet, és akkor kapsz majd. Tudod, elmulasztod a vacsorát, ha késel, és olyan üres lesz a hasad, mint egy dob. – Belépett a templomba, még mindig a vállán vitt és csak a fiúk ülőhelyének végében foglalt helyet. Engem gondosan letett egy párnára maga előtt, úgy, hogy pont szemben ültem vele. – Figyelj, fiacskám, és ugyanazt csináld, amit én, de ha *éneklek* – hahaha – maradj csendben! – Valóban nagyon hálás voltam, hogy segített. Eddig olyan kevés ember volt kedves hozzám, vagy kiabálással, vagy veréssel tanítottak.

Elszunyókálhattam, mert arra eszméltem, hogy a szertartásnak vége, és a nagydarab láma – miközben aludtam – bevitt az ebédlőbe, és teát, campát, valamint főtt zöldségeket tett elé. – Edd meg, fiam, aztán fekdüdj le. Megmutatom, hol fogsz aludni. Ma hajnali ötig aludhatsz, aztán gyere be hozzám. – Eztán már semmit sem hallottam, legalábbis reggel ötig nem, amikor az egyik fiú, aki az előző nap barátságos volt velem, nagy nehezen felébresztett. Láttam, hogy egy nagy szobában vagyok, és három párna van alattam. – Mingyar Dondup láma küldött, hogy nézzem meg, felébresztettek-e. – Felkeltem, s ahogy a többiektől láttam, felhalmoztam a párnákat a fal mellé. A fiúk kifelé mentek, az, aki velem volt, így szólt: – Sietnünk kell reggelizni, azután be kell vigyelek Mingyar Dondup lámához. – Kezdttem lehiggadni és megtelepedni. Nem mintha megszerettem volna a helyet, vagy maradni akartam volna. Csak rájöttem, hogy mivel nincs más választásom, akkor teszek jót magamnak, ha minden különösebb hűhó nélkül megtelepszem.

Reggelineél a felolvasó a buddhista Szent Íratok, a Kangyúr száztizenkét kötetéből mondott fel részeket. Láta, hogy máshol jár az eszem, mert rámripakodott: – Te, ott, ismételd csak el, mit mondtam utoljára! Gyorsan! – Mint a villám, gondolkodás nélkül válaszoltam: – Azt, Uram, hogy az a fiú nem figyel, rajtacsípem. – Mindenki nevetett, én meg megúsztam a leleplezést. A felolvasó is nevetett – ritka alkalom –, és elmagyarázta, hogy az írás szövegét szerette volna hallani, de ezt most megúsztam.

Minden étkezésnél van egy felolvasó, aki az olvasópultnál állva a Szent Könyvekből olvas. A szerzetesek az étkezések alatt nem beszélhetnek és nem is gondolhatnak az ételre. A táplálékkal szent tudást kell magukhoz venniük. Mi, mindannyian a földön ülünk, ahol párnák voltak, s egy kb. negyvenöt centiméter magas asztalról ettünk. Nem zajonghattunk és tilos volt könyökölnünk.

Csakporiban valóban vasfegyelem volt. Maga Csakpori „vashegyet” jelent. A legtöbb lámakolostorban nem volt ilyen rend. A szerzetesek dolgoztak, esetleg lustálkodtak, ahogy tetszett. Ezerből talán egy, ha előre akart jutni, belőlük lettek a lámák, mert a láma jelentése „legkülönb”, az pedig nem alkalmazható kivétel nélkül mindenkire. A mi kolostorunkban nagyon kemény, sőt vad fegyelem uralkodott. Szakembereknek készültünk, vezetőkné, a rendet és a képzést esetünkben különösen fontosnak tartották. Nem hordhattuk a növendékek fehér köpenyét, vörösésbarnában kellett járnunk, mint a már felavatott szerzeteseknek. Nálunk is voltak háziszolgák, de ezek szolgálószertetesek voltak, akik a háztartást vezették. Egymást váltva, mi is részt vettünk a házimunkában, hogy ne legyenek zaklatott gondolataink. Mindig emlékeznünk kellett a régi buddhista mondásra: „Lévén tenmagad a példa, csak jót cselekedj, ne tégy rosszat másokkal. Buddha tanításának ez a lényege” Az apát úr, Csampala láma olyan szigorú volt, mint az apám, azonnali engedelmességet követelt. Egyik mondása szerint: „Valamennyi képesség kapuja az olvasás és az írás”, így hát bőven volt benne részünk.

Ötödik fejezet CSÉLA-ÉLET

Csakporiban éjfélkor kezdődött a „nap”. Mikor az éjféli trombitászó beharsogta a félhomályos folyosókat, álmosan legurultunk a párnákról, és a sötétben a köpenyek után kotorásztunk. Mindannyian meztelenül aludtunk, ez így szokás Tibetben, ahol nincs hamis álszemérem. Aztán felöltöztünk, betömködtük tartozékainkat a köpeny elülső bugyrosan felhúzott részébe és elindultunk. Végigcsattogtunk a folyosókon, nem volt valami fényes kedvünk ebben az órában. Az egyik tanítás a következőképpen hangzott: „Jobb megbékélt tudattal pihenni, mint Buddhaként ülni és imádkozni, mikor dühös az ember”. Gyakran tiszteletlenül arra gondoltam: „Miért nem hagynak békében pihenni? Ez az éjféli kelés fel-dühít”. De senkitől sem kaptam kielégítő választ, és a többiekkel együtt le kellett mennem imádkozni. Itt megszámlálhatatlanul sok vajmécses fénye próbált keresztültörni a füstölőkől kerengő füstfelhőkön. A pislogó fényben változtak az árnyékok és az óriási szent alakok megelevenedni látszottak, hajolgattak és himbálóztak, mintegy mormolásunkra válaszolva.

Szerzetesek és fiúk százai ültek törökülésben a földre tett párnákon. Sorokban ültünk, a sorok a terem egész hosszát betöltötték. Minden második sor szemben ült az előzővel, így az első és a második sor egymás felé nézett, a második és a harmadik pedig háttal ült, és így tovább. Dünnyögtünk és különleges hangsorokra épülő szent énekeket énekeltünk. Keleten tudják, hogy a hangoknak ere-

jük van. Ahogy egy zenei hang képes széttörni az üveget, egy hangkombináció metafizikus erőt hozhat létre. A Kangyúrból ugyancsak olvastak fel részleteket. Hihetetlenül hatásos látvány volt a több száz ember, amint vérvörös köpenyben és aranszín stólában himbálózik és egy hangon mormol, miközben a kis csengettyúk ezüstös csilingelésébe lüktető dobolás hangja vegyül. A füstölők kék felhői kavargtak-gomolyogtak az istenek térde körül, és ilyenkor a pislákoló fényben gyakran úgy tűnt, hogy egyik vagy másik egyenesen ránk tekint.

A szertartás körülbelül egy órán át tartott, aztán visszatértünk párnáinkhoz, és reggel négyig aludtunk. Negyed ötkor egy újabb szertartás kezdődött. Ötkor ettünk először, campát és vajás teát. A felolvasó még ennél az étkezésnél is egyhangúan mormolt, a felügyelő mellette ülve figyelt. Az étkezés alatt közölték a napi tudnivalókat és adták ki a parancsokat. Előfordult például, hogy Lhászának szüksége volt valamire, ilyenkor a reggelinél szólították azokat, akiknek el kellett vinni vagy össze kellett gyűjteni a kért dolgokat. Külön felmentést is kaptak, hogy ennyi meg ennyi időre eltávoznak a kolostorból, és nem lesznek jelen a szertartásokon.

Reggel hatkor tanulásra készen gyülekeztünk a tanteremben. Tibeti törvényeink közül a második így szól: „Gyakorold a vallási szertartásokat és tanulj!” Hétéves fejjel tudatlanságomban képtelen voltam megérteni, mért kell betartanunk ezt a törvényt, miközben az ötödiket („Tiszteld az öregebbeket és az *előkelő származásúakat!*”) állandóan citálják, de megszegik. Tapasztalataim alapján inkább azt hittem, hogy az „előkelő származás”-ban van valami szégyellnivaló. Engem legalábbis feláldoztak miatta, és eszembe sem jutott, hogy nem a születés számít, hanem az ember természete.

Kilenckor, megszakítva tanulmányainkat kb. negyven percre újabb szertartáson vettünk részt. Időnként örültünk a szünetnek, de háromnegyed tízre vissza kellett érnünk a tanterembe. Déli egyik tanultunk, más tárgyat, mint az istentisztelet előtt. De akkor még nem ehattunk, először egy félórás szertartás következett, azután jöhetett csak a campa és vajás tea. Ezt követően egy órán át fizikai munkát végeztünk, hogy mozogjunk és hogy alázatra neveljen

minket. A legkellemetlenebb munkákból is legtöbbször valahogyan a legkoszosabb jutott rám.

Három órakor csapatostul egyórás kényszerpihenőre vonultunk. Ezalatt nem beszélhettünk, nem mozoghattunk, nyugodtan kellett feküdnünk. A csendespihenő nem örvendett népszerűségnek, az egy óra túl rövid volt ahhoz, hogy aludjunk, de túl hosszú a tétlenséghez. Jobbat is el tudtunk képzelni! Négykor, a pihenés után megint tanulni kezdtünk. Rettegett napszak volt ez! Öt óra tanulás szünet nélkül, öt óra, mialatt csak a legsúlyosabb büntetés terhe mellett mehettünk ki a teremről. Tanáraink meglehetősen szabadon bántak a kemény pálcával, és egyikük-másikuk valódi lelkesedéssel osztogatta a büntetést. Csak a nagyon szorongatott helyzetben lévő vagy a nagyon meggondolatlan diákok esedeztek bocsánatért, ha a büntetés elkerülhetetlennek látszott.

Kilenckor ütött a szabadulás órája, akkor következett ugyanis az utolsó étkezés, mely ismét campából és vajás teából állt. Néha – nagy ritkán – zöldséget is kaptunk: szeletelt fehérrépát, vagy egy kevés nagyon aprócska babot. Nyersen ettük, de éhesek voltunk, és így is csemegének számított. Egyszer, felejthetetlen esemény, a nyolcadik születésnapomon kaptunk néhány szem sózott-savanyított diót. Én különösképpen szerettem, otthon gyakran ettünk ilyet. Megpróbáltam cserélni az egyik fiúval, felajánlottam neki a tartalék köpenyemet az ő dióadagjáért. A felügyelő meghallotta, kihívott a terem közepébe, és be kellett vallanom a bűnömet. A „torkosságomért” büntetésül huszonnégy óráig nem kaptam sem enni, sem inni. A köpenyemet elvették, és azt mondták, nincs szükségem rá, mert nem tudom, mire való: „el akartam cserélni olyasmire, ami nem lényeges”.

Kilenc harminckor lefeküdtünk a párnáinkra, vagyis az „ágyunkra”. A lefekvésről senki sem késett el! Azt gondoltam, a hosszú napok megölnék, hogy bármely percben meghalhatok, vagy hogy úgy elalszom, hogy sosem ébredek fel többé. Eleinte én is, meg a többi új fiú is bebújtunk egy sarokba, hogy szundítsunk egy jót. De rövid idő alatt hozzászoktam, és később már észre sem vettem, milyen hosszú a nap.

Majdnem hat óra volt, mikor annak a fiúnak a segítségével, aki felébresztett, Mingyar Dondup láma ajtaja előtt találtam magam. Bár nem kopogtam, szólt, hogy menjek be. Nagyon kellemes szobája volt: a falakon gyönyörű falfestmények és festett selyemképek, valamint egy nagy életkerék függtek. Az alacsony asztalkákon kis szobrok álltak, istenek és istennők jade-ból, aranyból és zománcból. Amikor beléptem, a láma lótuszülésben ült a párnáján, előtte alacsony asztalon sok-sok könyv hevert, az egyiket tanulmányozta éppen.

– Ülj ide hozzám, Lobszang!– mondta. – Meg kell beszélünk egy csomó dolgot, de először egy igen fontos kérdést kell feltennem neked, mint növésben lévő férfiak: – Eleget ettél és ittál? – Biztosítottam róla, hogy igen. – Az apát úr megengedte, hogy együtt dolgozzunk. Nyomon követtük az előző inkarnációdát, és az jó volt. Most újra akarunk fejleszteni benned néhány képességet és azt az erőt, amivel korábban rendelkezél. Néhány év leforgása alatt azt szeretnénk, ha nagyobb tudásra tennél szert, mint más láma egész életében. Szünetet tartott, aztán hosszasan, kemény és átható tekintettel figyelt. – A saját ösvény megválasztásához szabadnak kell lennünk – folytatta –, a te utad negyven évig nehéz lesz, ha a helyes ösvényt választod, de mindez a következő életben javadra válik. A helytelen ösvény nyugodt, könnyű életet, kényelmet és gazdagságot hoz neked *ebben* az életben, de nem fogsz fejlődni. Egyedül csak te választhatsz. – Megállt, rám nézett.

– Uram! – válaszoltam. – Apám azt mondta, ha kudarcot vallok a kolostorban, nem mehetek haza sem. Hogyan lehetne nyugalom és kényelemem, ha nem lenne otthonom, ahová hazatérhetek? És ki mutatja meg a helyes ösvényt, ha azt választom? – Rám mosolygott és azt felelte: – Már elfelejtetted? Nyomon követtük az előző inkarnációdát. Ha a helytelen ösvényt választod, a nyugodt, könnyű életet, mint élő megtestesülést elhelyeznek egy kolostorban, és néhány éven belül apát leszel. Apád ezt nem nevezné kudarnak.

Valami – ahogyan beszélt – arra készítetted, hogy tovább kérdezzek: – Te kudarcnak tartanád?

– Igen,– válaszolta, – tudván, amit tudok, annak tekinteném.

– És ki mutatja meg majd az utat?

– Magam leszek a vezetőd, ha a helyes ösvényt választod, de választani neked kell, senki sem befolyásolhat a döntésben. – Ránéztem, erősen megnéztem, és tetszett, amit láttam. Előttem egy nagydarab ember ült, kinek átható, éles pillantású, fekete szeme, széles, nyílt arca volt, melyet magas homlok koronázott. Igen, tetszett, amit láttam. Hétéves korom ellenére, nehéz életem volt, sok emberrel találkoztam, és meg tudtam ítélni, hogy valaki jó vagy sem.

– Uram,– mondtam, – a tanítványod szeretnék lenni, és a helyes ösvényt járni. – Aztán – azt hiszem – kissé bánatosan hozzátettem: – De még mindig nem szeretem a kemény munkát.

Nevetett, mélyről jövő, meleg hangon.

– Lobszang, Lobszang, *egyikünk* sem szereti a kemény munkát, de csak kevesen merik ezt bevallani – nem elég őszinték hozzá. – Átnézte a papírjait. – Hamarosan egy kis operációt kell végrehajtanunk a fejedben, hogy tisztán láss, és akkor hipnózissal felgyorsítjuk a tanulásodat. Messzire jutsz majd a metafizikában és az orvosi tudományokban is.

Kissé elszomorodtam, hogy még több munka vár rám. Úgy tűnt, eddig is keményen kellett dolgoznom, ritkán tudtam játszani vagy sárkányt eregetni. A láma mintha a gondolataimban olvasott volna.

– Hát igen, fiatalember. Lesz majd nem egy sárkányeregetés, sőt, sárkányrepülés is. De először ki kell gondolnunk, miként rendezzük el legjobban a tanulmányaidat. – Újra a papírjaiba merült és gyorsan átlapozta őket: – Nézzük csak, kilenctől egyig. Igen, ez jó lesz kezdetnek. Az istentisztelet helyett minden reggel kilencre gyere ide, meglátjuk majd, miről is fogunk beszélgetni. Holnap kezdjük. Üzensz valamit apádnak és anyádnak? Ma találkozom velük. Átadom nekik a varkocsodat!

Egészen elérékenyültem. Ha felvettek valakit a kolostorba, a fejét kopaszra borotválták, a varkocsát levágták, és azt egy növény elvitte a szülőknek – így értesültek róla, hogy fiukat befogadták a rendbe. Az én varkocsomat Mingyar Dondup láma személyesen adja át a szüleimnek! Elfogadott tehát „szellemi gyermekének”, gyámfiának. A láma nagyon fontos személy volt, roppant

okos ember, akinek irigylésre méltó híre járt egész Tibetben. Tudtam, ilyen ember mellett nem bukhatok el.

Aznap reggel, amikor bementem az osztályba, én voltam a legfigyelmetlenebb. Gondolataim másutt jártak, és a tanárnak bőven nyílt alkalma arra, hogy átélje a büntetés végrehajtásakor érzett örömét, mégha csak egy kisleány is kellett megfenyítenie.

Nagyon nehezen viseltem a tanárok szigorúságát. De aztán meggyőztem magam: hiszen ezért jöttem, hogy tanuljak. Ezért születtem újra, bár nem emlékeztem, mi is az, amit újra kell tanulnom. Tibetben szilárdan hiszünk a reinkarnációban. Úgy gondoljuk, ha valaki elér a fejlődés egy bizonyos fejlettebb szintjére, választhat a létezés másik síkjára és a között, hogy visszatér a földre, ahol tovább tanul és segít az embereken. Lehet, hogy egy bölcsnek valamilyen küldetése van, de meghal, mielőtt munkáját befejezné. Ilyenkor – úgy hisszük – visszatér, hogy teljesítse feladatát, s gondoskodik arról, hogy az eredmény mások javára váljon. Csak kevesek esetében sikerült felfedni az előző inkarnációt, szükség van ugyanis bizonyos jelekre, melyeknek feltárását sokszor szinte lehetetlenné teszik a költségek, valamint az időigényesség. Azokat, akiknél megvannak ezek a jelek, mint ahogyan nálam megvoltak, „élő inkarnációk”-nak nevezik. Fiatalkorukban – ahogyan velem is – a szigorúnál is szigorúbban bántak velük, de mikor öregebbek lettek, óriási tisztelet övezte őket. Rám speciális kezelést várt, hogy okkult tudásomat „mesterségesen táplálják”. Akkor nem tudtam még, miért.

A vállamat ért ütészápor erőszakosan visszarángatott az osztályterem valóságába.

– Tökfilkó, félkegyelmű, bolond! Démonok vertek tanyát talán a koponyádban? Ez már több a soknál. Szerencsédre istentiszteletre kell menni. – Ezzel a megjegyzéssel a feldühödött tanár még egy utolsó óriási ütest mért rám, majd méltóságteljesen kísértált az osztályból. A mellettem ülő fiú megjegyezte: – Ne feledd, ma délután rajtunk a sor, mi dolgozunk a konyhán. Remélem, megtölthetjük a campásédényünket. – A konyhai munka nehéz volt, az ottani felügyelők úgy bántak velünk, mint a rabszolgákkal, és utána nem maradt időnk a pihenésre. Két kemény, fárasztó munkával töltött

óra, aztán vissza egyenesen a tanterembe. Időnként tovább ott tartottak a konyhában, és elkéstünk. A füstölgő tanár már várt ránk, és vagdalkozni kezdett a pálcájával, anélkül, hogy megmagyarázhattuk volna, miért késtünk.

A konyhában töltött első munkanapom majdnem az utolsó napom lett. A kövezett folyosókon keresztül ódzkodva vonultunk a konyhák felé. Az ajtónál egy mérges szerzetes fogadott: – Gyérünk már, lusta, semmirekellő gazfickók! –kiabálta – Az első tíz jöjjön ide és rakjon a tűzre. Táplálja a tüzet. – Én voltam a tizedik. Lementünk jó néhány lépcsőt, lent elviselhetetlen hőség volt. Előtünk vöröslő fény, a lángoló tüzek fénye. Mindenütt nagy halomban állt a jaktrágya, ezzel fűtötték a kemencéket. – Fogjátok azokat a vaslapátokat, és úgy járjon a kezetek, mintha az életetekről lenne szó! – ordította az ügyeletes szerzetes. Én csak egy szegény hét éves kisleány voltam a nagyok között, az osztályomban rajtam kívül senki sem volt tizenhét évnél fiatalabb. Alig tudtam megemlenni a lapátot, és a nagy erőlködésben, hogy a tüzelőt a kemencébe tegyem, ráborítottam a szerzetes lábára. Örjögő üvöltéssel megragadott a torkomnál fogva, meglóbált – és megbotlott. Hátrafelé repültem. Szörnyű fájdalom hasított keresztül rajtam, és égő hús émelyítő szagát éreztem. A kemencéből kiálló egyik rács vörösen izzó végére estem, majd sikoltva a földre, bele a forró hamuba. A bal combomon, majdnem a csípőízületnél, a rács beleégette magát a húsumba, csak a csont állította meg. Még mindig őrzöm a nyomát, egy fehér forradást, amely nem egyszer ma is gondot okoz nekem. A japánok évekkel később pl. e sebhely alapján azonosítottak.

Nagy zűrzavar támadt. Mindenhonnan rohantak a szerzetesek. Ott feküdtem még a forró hamuban, gyorsan kiemeltek. A testemen sok helyen voltak égési sérülések, de a lábam valóban súlyosan megégett. Hamar felvittek egy orvosláshoz, aki arra a feladatra vállalkozott, hogy megmentse a lábamat. A vas rozsdás volt, és mikor a lábamba ment, lejött róla a rozsdás. A láma alaposan megnézett, aztán kiszedte a rozsdadarabokat a sebből. Miután kitisztította, szorosan betekerte egy gyógyfüvekkel meghintett kötéssel, a testem többi részét pedig beecsetelte egy – ugyancsak fü-

vekből készült – folyadékkal, mely a fájdalmakat enyhítette. A lábam egyre csak lüktetett s biztos voltam benne, hogy sosem fogok tudni újra járni. Mikor a kezelés befejeződött, a láma behívta az egyik szerzetest, aki egy kis szobába vitt és lefektetett a pámaágyra. Aztán bejött egy öregember, leült mellém a földre, és imádságokat mormolt a fejem felett. Szép dolog – gondoltam magamban –, hogy az épségemért imádkozik a baleset *után*. Azt is elhatároztam, hogy jó életet élek majd, mert személyesen megtapasztaltam, milyen is, mikor a tűzdémonok megkínóznak valakit. Eszembe jutott egy korábban látott kép, amelyen a démon ugyanazon a helyen döfködi szerencsétlen áldozatát, ahol én is megégttem.

Úgy tűnik talán, hogy a szerzetesek szörnyű emberek voltak, egyáltalán nem olyanok, mint amilyennek az ember hinné. De mit is jelent az, hogy „szerzetes”? Mi mindenkit így hívunk, aki férfi és kolostori szolgálatban áll. Nem kell szükségképpen vallásos személynek lennie. Tibetben szinte bárkiből lehet szerzetes. Gyakran „szerzetesnek küldenek” fiúkat, anélkül, hogy a legcsekélyebb beleszólásuk lenne a dologba. Esetleg úgy dönt valaki, hogy elege van a birkatérelésből, és biztos tetőt akar a feje fölé, mikor a hőmérséklet mínusz nyolc fok alá esik. Nem vallási meggyőződés vezeti, hanem a saját kényelme. A lámakolostorokban vannak „szerzetesek”, akik a házimunkát végzik, vannak építők, segédmunkások és szemetesek. A világ más tájain „szolgának” vagy hasonlónak neveznék őket. Legtöbbjüknek nem volt könnyű élete, hiszen 3600–6000 méter magasságban az élet nehéz, és gyakran azért voltak szigorúak s igazságtalanok velünk szemben, mert ezek az emberek egyszerűen csak érzelmekre és gondolatokra vágytak. A „szerzetes” kifejezést a „férfi” szinonimájaként használták, a papság tagjait másként nevezték. Cséla volt a fiútanuló, a novicius vagy a növendék. A *trapa* állt legközelebb ahhoz, amit az átlagember a szerzetes fogalma alatt ért. (A lámakolostorokban a trapák vannak a legtöbben.) Így érkezünk a leggyakrabban rosszul használt fogalomhoz, a *lámához*. Ha a trapák nem hivatásos katonák, a láma hivatásos tiszt. (Abból ítélve, ahogyan olyan sokan írnak és beszélnek nyugaton, a kolostorokban több tiszt volt, mint katona.) A lámák mesterek, *mi guruknak* mondjuk őket. Úgy volt, hogy

Mingyar Dondup láma lesz az én gurum, én pedig az ő cséla-ja. A lámák után jöttek az apátok. Nem mindegyikük foglalkozott kolostori ügyekkel, sokan általánosabb adminisztratív teendőkkel voltak elfoglalva vagy azzal, hogy egyik lámakolostorból a másikba utaztak. Néhány kivételes esetben a láma magasabb státusszal rendelkezett, mint az apát, ez attól függött, mit csinál. Azok, akik „élő megtestesülések” voltak, – én is annak bizonyultam –, tizennégy éves korukban apátok lehettek, de ez eredményeiken múlt. Nagyon szigorú vizsgákat kellett letenniük. Ezek a csoportok szigorúak és könyörtelenek voltak, de sosem kegyetlenek, és mindenkor igazságosak. A „szerzetesekre” további példa a „rendőrszerzetesek”. Egyetlen céljuk a rend fenntartása volt, a templomi szertartásokkal nem foglalkoztak, csak annyiban, hogy jelenlétükkel biztosították a rendet. A rendőrszerzetesek, akár csak a házimunkások, gyakran kegyetlenkedtek. Ám az ember nem ítélné el a püspököt csak azért, mert segédkertésze rosszul viselkedik. És a segédkertésztől sem lehet elvárni, hogy szent legyen csak azért, mert egy püspök-nél dolgozik.

A kolostornak volt egy börtöne. Nem valami kellemes hely, de akiket tömlőcbe vetettek, sem tűntek kellemesnek. Egyetlen élményem van róla. Kezelnem kellett az egyik rabot, aki megbetegedett. Éppen távozni készültem a kolostorból, amikor a börtöncellába hívtak. Kint a hátsó udvarban volt jó néhány körülbelül kilencven centiméter magas, kör alakú fal. Ezek erős, kocka alakú kövekből épültek, a tetejüket pedig körülbelül három méter szélességben kőrácsozat fedte: egy-egy rács combvastagságú lehetett. Négy rendőrszerzetes megragadta a középsőt és nagy nehezen oldalra húzta. Az egyik lehajolt és felszedett egy jakszőr kötelet, a végén gyatra kis hurokkal. Szomorúan néztem – *erre* bízam az életemet? – Nos, tiszteletre méltó orvosláma – mondta az ember, lépj ide, tedd bele a lábadat és leengedlek. – Vonakodva bár, de eleget tettem a kérésének. – Valamivel világítania kell, uram – tette hozzá, majd kezembe nyomott egy lobogó fáklyát, mely vajjal átitatott vastag fonalból készült. Rosszkedvem gyászosa fordult. Kapaszkodnom kellett a kötélbe, közben tartani a fáklyát, vigyázva arra, hogy ne gyulladjak meg, illetve ne égessem át a vé-

kony kis hurkot, amely olyan bizonytalanul tartotta a súlyomat. De leereszkedtem nyolc–tíz méter mélyre a víztől csillogó falak között, le a mocskos kőre. A fáklya világánál gonosz képű gazembert láttam, aki a falnál kuporgott. Elég volt egy pillantás: nem vette körül aura, így élet sem. Elmondtam egy imát a lelkéért, amely a létezés síkjai között vándorol, lezártam vad bámuló szemét, és szóltam, húzzanak fel. Befejeztem a munkát, most már a testfeldarabolók következtek. Megkérdeztem, mi volt a bűne, és megtudtam, vándorló koldusként ételmet és menedéket kért a kolostorban, aztán éjszaka megölt egy szerzetest, hogy elszedje kevés kis vagyonát. Megszökött, de elfogták és visszahozták büntette színhelyére.

Ám ne kalandozzunk el a konyhai eseményektől!

A hűsítő ecsetelés hatása múltóban volt, úgy éreztem, mintha a bőrömet leégették volna a testemről. A lábam még erősebben lüktetett, mintha csak fel akarna robbanni, és lázálomban úgy képzeltem, a lyukat lángoló fáklyával tömték be. Az idő vonszolódott, a kolostorból mindenhonnan hangokat hallottam, néhány ismerős volt, de még több ismeretlen. A fájdalom heves rohamokban söpört végig a testemen. Hason feküdtem, de a testem előlről is megégett a forró hamuban. Halk susogás – valaki mellém ült. Kedves, szánakozó hangot hallottam, Mingyar Dondup láma hangja volt, azt mondta: – Kis barátom, ez túl sok. Aludj csak! – Finom ujjaival végigsimította a gerincemet. Aztán újra és újra, mígnem nem tudtam semmiről.

Sápadt napfény sütött a szemembe. Hunyorogtam, és mikor magamhoz tértem, az első gondolatom az volt, hogy valaki belém rúgott, hogy elaludtam. Megpróbáltam felugrani, az istentiszteletre akartam menni, de kínomban visszaestem. A lábam! Maradj nyugton, Lobszang, ma pihenhatsz! Mereven elfordítottam a fejemet és meglepődve láttam, hogy a láma szobájában vagyok, és ő mellett ül. Észrevette, hogy csodálkozom és elmosolyodott:

– Mi ez a nagy csodálkozás? Nem úgy van rendjén, hogy két barát együtt legyen, ha egyikőjük beteg? – Kissé erőltlenül válaszoltam: – De te híres láma vagy, én meg csak egy kisfiú.

– Lobszang, az előző életeink során hosszú utat tettünk meg együtt. Te még nem emlékszel erre, én azonban igen. Az utolsó in-

karnációban nagyon közel voltunk egymáshoz. De most pihened kell, hogy visszanyerd az erőt. Megmentjük a lábad, ne aggódj. – Az élet kerekére, a buddhista Szent Iratokban megfogalmazott parancsokra gondoltam:

„A lágyelkű ember mindig boldogul, míg a fősvény nem talál vigasztalót. Legyen a hatalmas ember nagyelkű az esdeklőkkel. Tekintsen le az életek hosszú ösvényére. Mert a gazdagság forog, mint a kocsikerék, egyszer az egyikhez jön, aztán a másikhoz. Aki ma koldus, holnap herceg lesz belőle, és a herceg is koldussá válhat”.

Már akkor nyilvánvaló volt számomra, hogy a láma, aki a vezetőm, valóban jó ember, olyasvalaki, akit képességeim legvégső határáig követni fogok. Világos volt, hogy rengeteg mindent tud rólam, messze többet, mint amennyit én magam. Örömmel vártam, hogy vele tanuljak, és eltökéltem, hogy nem akad majd jobb tanuló nálam. Nagyon erős vonzerő volt köztünk – ezt tisztán éreztem – és áldottam a sorsot, mely gondjaira bízott.

Elfordítottam a fejem, hogy kinézzek az ablakon. Az ágy-párnákat az asztalra rakták, hogy kilássak. Furcsa volt, hogy nem a földön fekszem, hanem úgy egy méter magasságban, a levegőben. Gyerekes fantáziámban faágon gubbasztó madárhoz hasonlítottam magam. Sok látnivaló tárult elém. Túl az ablak alatti alacsonyabb tetőkön, a messzeségben Lhasza terpeszkedett a napsütésben. Finom, pasztel árnyalatú, a távolságtól törpényire zsugorodott kis házak! Lent a völgyben kanyargó folyó, a Kji, melynek partjait a zöldnél is zöldebb fű szegélyezte. A távolban bimbózik a hegyek, a csúcsokat csillogó hósapkák koronázták, a közelebbi hegyoldalkat aranytetejű lámakolostorok pettyezték. Balra a Potála, roppant méreteivel maga is kis hegyet formázott. Mellettünk nem messze egy aprócska erdő, melyből templomok és iskolák kandikáltak kifelé. Itt lakott a legfőbb tibeti jóvendőmondó is, aki nagyon fontos személy volt, életében egyetlen nagy feladattal: össze kellett kapcsolnia az anyagi és a szellemi világot. Alattunk, az udvarban különböző rangú szerzetesek jöttek-mentek. Néhányan sötétbarna köpenyt viseltek, ők voltak a munkások. Feltűnt egy kis csoport fehérbe öltözött fiú, távolabbi kolostorok növendékei. Voltak ma-

gasabb rangú szerzetesek is, vérvörös meg bíbor ruhában, ez utóbbiak gyakran aranyszín stólát viseltek, jelezvén, hogy a főtisztviselők közé tartoznak. Sokan lovakon vagy pónikon ültek. A világiak színes lovakon, a papok csak fehér paripákon lovagoltak. Mindez kiragadott a közvetlen jelenből. Jobban foglalkoztatott a gyógyulás és az, hogy újra tudjak mozogni.

Három nap múlva azt ajánlották, keljek fel és mozogjak egy kicsit. A lábam merev volt és borzalmasan fájt. Teljesen begyulladt és váladékot adott a bentmaradt rozsdadaraboktól. Mivel nem tudtam segítség nélkül menni, készítettek nekem egy mankót, és akár egy sebzett madár, ezzel ugrabugráltam. A testem a forró hamutól még mindig sok helyütt felégett és hólyagos volt, de az egész együttvéve sem kínozta annyira, mint a lábam. Ülni képtelen voltam, a jobb oldalamon vagy a hasamon feküdtem. Nem tudtam részt venni a szertartásokon és az osztályba se jártam, így majdnem egész idő alatt vezetőm, Mingyar Dondup láma foglalkozott velem. Meg volt elégedve azzal, amit korábban, rövid néhány évem alatt megtanultam, és azt mondta: – De sok mindenre tudattalanul, önkéntelenül – emlékszel az előző inkarnációból.

Hatodik fejezet

ÉLET A LÁMAKOLOSTORBAN

Eltelt két hét és sokkal jobban éreztem magam. A lábam még mindig fájt, de legalább javult valamennyit. Megkértem, hogy hadd üljek a szokott módon, mert többet akartam mozogni. Beleegyeztek, és engedélyt kaptam arra, hogy úgy üljek, ahogy tudok, vagy hogy hason feküdjek. A tibetiek keresztbe tett lábbal ülnek, vagy ahogyan mi nevezzük, lótuszülésben, de a lábsérülésem határozottan megakadályozott ebben.

A visszatérésem első délutánján újra a konyhai munka volt soron. Az volt a dolgom, hogy egy palatáblára felírjam a zsákok számát, amelyekben a pörkölendő árpa volt. Az árpát kiszórták a gőzölgő kőpadlóra – alatta tátongott a kemence, ahol megégettem magam – egyenletesen szétterítették, majd az ajtókat becsukták. Amíg egy adag pörkölődött, mi a folyosón át bevonultunk egy kis szobába, ott a már megpörkölt árpát kellett megőrölni. Ehhez egy érdes felületű, a tetején kb. két és fél méter átmérőjű tölcsér alakú kőedényt használtunk. Belső felületén barázdák és vajatok voltak, hogy az árpaszemek ne hulljanak le. Az edénybe ugyancsak tölcsér alakú nagy követ illesztettek lazán, előregedett gerenda tartotta, amely keresztülfúródott rajta, ebből kisebb gerendák álltak kifelé, mint abroncs nélküli küllők. A pörkölt árpát beöntötték az edénybe, a szerzetesek és a fiúk pedig nekifeszültek a küllőknek, hogy megforgassák a soktonnás követ. Ha már megindult, nem volt olyan rossz, mindannyian körbe-körbe jártuk és énekel-

tünk. Itt senki sem szidott meg az éneklésemért! Szörnyű nehéz volt beindítani azt az átkozott követ, hogy megmozduljon, mindenkinek segíteni kellett. Aztán, ha meg már mozgott, vigyázni kellett, hogy meg ne álljon. Ahogy a örölt szemek kihullottak az edény aljáról, újabb és újabb frissen pörkölt árpát töltöttek a tartályba. Aztán az örleményt elvitték, a forró kövön szétszórták és újból megpörkölték. Ez volt a campa alapja. Minden fiú egy hétre való campánakvalót hordott magánál, pontosabban a megtört-megpörkölt árpát, amit egy kis bőrtasakba tettünk. Minden étkezéskor öntöttünk belőle egy keveset a campás tálba. Aztán vajas teát keverünk hozzá, és az ujjunkkal addig kavargattuk, míg tészta-sűrűségű nem lett, akkor megettük.

Következő nap a teakészítésnél kellett segédkeznünk. A konyhák egy másik részébe mentünk, ahol egy hat-hét hektoliteres fémüst áll. Homokkal tisztították, úgy csillogott, mint új korában. Valamikor korábban félig megtöltötték vízzel, most forrt és gőzölgött. Az volt a dolgunk, hogy elmenjünk a teatéglákért, idehozzuk, majd felaprítsuk őket. A hét-nyolc kilós téglákat Kínából és Indiából a hegyi hágókon keresztül szállították Lhászába. Az apróbb darabokat behajították a forró vízbe, egy szerzetes megszóta, egy másik nagy adag szódát rakott bele. Mikor a víz újra formi kezdett, több lapát tisztított vajat tettek hozzá, és az egészet órákon át főzték. A keverék nagyon tápláló, és a campával együtt elég volt ahhoz, hogy az ember fennmaradjon. A teát állandóan forrón tartották, és mivel egyszerre egy üstöt használtak, a másikat addig előkészítették és megtöltötték vízzel. A munka legrosszabb része a tűz etetése volt. A jaktrágyát, amelyet fa helyett tüzelőnek használtunk, tábla formára szárították. Majdnem kimeríthetetlenek a készletek belőle. Amikor ráraják a tűzre, bűzös, fanyar füstöt áraszt. Ami a közelébe kerül, fokozatosan megfeketedik, a fa olyan lesz, mint az ében, és a környékén dolgozók arca megfeketedik, mert pórusaikba beleivódik a korom.

Nem azért kellett segítenünk a fizikai munkában, mert nem volt elég munkás, hanem azért, hogy ne legyen túl sok megkülönböztetés. Úgy tartjuk, hogy egyetlen ellenségünk van, az, akit nem ismerünk: dolgozz vele, beszéljess vele, ismerd meg, és nem lesz

ellenség többé. Tibetben minden évben van egy nap, amikor a hatalmasok félreteszik a hatalmat, és bárki elmondhatja, amit gondol. Ha az apát durván viselkedett az év során, megmondják neki, és ha a bírálat jogos, nem tehet semmit a neki alárendelt ember ellen. A rendszer jól működik, ritkán élnek vissza vele. Az alacsonyabb rangúak kezében ez az igazság egyik eszköze a hatalmasokkal szemben, érzik, hogy végül is van valami szavuk.

Nagyon sok tanulnivaló volt. Sorokban ültünk a földön. Amikor a tanár előadott, vagy a falitáblára írt, előtünk állt. De amikor dolgoztunk az órán, mögöttünk sétált, és nagyon figyelmesnek és szorgosnak kellett lennünk egész idő alatt, mert nem tudtuk, kit figyel! Jókora pálca volt nála, és nem habozott, oda ütött, ahova ért. Váll, kar, hát, vagy a hagyományosabb testrészek, mit se számított, az egyik testrészt épp úgy megfelelt, mint a másik.

Rengeteg matematikát tanultunk, mert ez a tárgy fontos volt az asztrológiához. Az asztrológia „talált, nem talált” sorsjáték, tudományos elvekre alapul. Belém sok asztrológiai ismeretet vertek, mert az orvosi munkához nélkülözhetetlen. Jobb az asztrológiai jegyek alapján kezelni valakit, mint vaktában felírni egy gyógyszert, abban a reményben, hogy ha más máson is segített, talán megint használni fog. A falon nagy táblák lógtak, egy részük a csillagjós-lással foglalkozott, a többi gyógynövényeket ábrázolt. Ez utóbbiakat minden héten cserélték, és nekünk valamennyit fel kellett ismernünk. Később kirándulásokra vittek minket, hogy füveket gyűjtsünk és gyógyszert készítsünk belőlük, de már csak akkor, amikor alaposan ismertük a növényeket, és megbízhattak bennünk, hogy a megfelelő fajtát szedjük le. A „növénygyűjtő expedíciók” ősszel voltak, és nagyon kedveltük őket, mert változatosságot hoztak a szigorú kolostori életbe. Néha három hónapig is eltartottak. Ilyenkor a felföldekre vezettek bennünket, a tengerszint felett hét-nyolcezer méter magasságba, ahol jég borít mindent, de a jégtakarókat forró vízű forrásoktól táplált zöld völgyek tarkítják. Páratlan élmény, a világon talán sehol sincs hozzá hasonló. Ha az ember 20–25 méterrel arrébb megy, a hőmérséklet mínusz 4 fokról plusz 15 fokra változik. Néhány szerzetestől eltekintve nemigen ismerték ezt a vidéket.

A vallásoktatás nagyon intenzíven folyt: minden reggel felmondtuk a Törvényeket és a Középut összetevőit... A törvények a következők voltak:

1. Bízzál az ország és a lámakolostor vezetőiben!
2. Gyakorold a vallási szertartásokat és tanulj!
3. Tiszteld a szülőket!
4. Becsüld az erényeseket!
5. Tiszteld az öregebbeket és az előkelő származásúakat!
6. Segítsd az országot!
7. Légy becsületes és őszinte mindenben!
8. Figyelj a barátokra és a rokonokra!
9. A legjobban hasznosítsd az ételt és a vagyont!
10. Kövesd a jók példáját!
11. Mutass háladatosságot és viszonozd a kedvességet!
12. Tarts mértéket mindenben!
13. Ne légy féltékeny és irigy!
14. Ne botránkoztass meg senkit!
15. Beszéded és tetteid szelídek legyenek, ne bánts senkit!
16. Viseld a szenvedést és a nyomorúságot türelemmel és alázattal!

Állandóan azt mondogatták nekünk, hogy ha betartjuk a törvényeket, nem lesz viszály vagy békétlenség. Kolostorunk ismert volt a szigorú és kérlelhetetlen képzésről. Elég sok szerzetes érkezett máshonnan, akik egy idő után elmentek, hogy enyhébb körülményeket találjanak. Úgy tekintettünk rájuk, mint bukottakra, magunkra meg mint az elite. Sok kolostorban nem volt éjjeli szertartás, a szerzetesek sötétedéskor lefeküdtek és hajnalig aludtak. Puhánynak és gyengének tűntek a szemünkben, s bár sokat morogtunk magunkban, még többet morgolódtunk volna, ha a napirend megváltozik, és mi a többiek szintjére kerülünk. Az első év különösen nehéz volt. Megrostálták a növendékeket, csak a legerősebbek éltek túl a jéggefagyott felföldeken tett utazásokat, amikor fűveket gyűjtöttünk, és mi, csakporiak voltunk az egyetlenek, akik odamentünk. A vezetőink bölcsen úgy döntöttek, hogy kiselejtezik az alkalmatlanokat, mielőtt még veszélybe sodorhatnák a többieket. Az első évben nem volt részünk szinte semmi kikapcsoló-

dásban, szórakozásban, vagy játéokban. Munkával és tanulással telt minden ébren töltött pillanat.

Ma is hálás vagyok azért, ahogyan memorizálni tanítottak bennünket. A legtöbb tibetinek jó emlékezőtehetsége van, de annak, aki orvosszerzetesnek tanult, a rengeteg gyógynövény neve és pontos leírása mellett azt is ismerni kellett, hogyan lehet használni és keverni őket. Sokat kellett tudnunk az asztrológiáról, és Szent Könyvek egészét kellett felmondanunk. A memóriatréning módszereit évszázadokon keresztül fejlesztették ki. Például azt kellett képzelniünk, hogy száz meg száz fiókkal körberakott szobában vagyunk. Mindegyik fiókon tisztán kivethető címke van, amely jól látható és könnyen olvasható onnan, ahol állunk. Azt mondták, minden tényt osztályozni kell, és azt a feladatot kaptuk, hogy képzeljük el, amint kinyitjuk a megfelelő fiókot, és beletesszük a tényt. Nagyon tisztán magunk elé kellett vetíteni a „tényt” és a „fiók” pontos helyét. Kis gyakorlattal bámulatra méltóan könnyű volt – képzeletben – belépni egy szobába, kinyitni a megfelelő fiókot, és kihúzni a szükséges tényt a hozzá kapcsolódó más tényekkel együtt.

Tanáraink mindent megtettek, hogy belénk sulykolják a jó emlékezőtehetség iránti igényt. Kérdésekkel bombáztak, csak azért hogy ellenőrizzenek. A kérdéseknek nem sok közük volt egymáshoz, hogy ne jöhessünk rá, mire irányulnak, és ne a könnyű utat válasszuk. Gyakran Szent Könyvek obskurus oldalaira vonatkoztak, majd hirtelen a gyógyfüvekre váltottak. A feledékenység megbocsáthatatlan bűnnek számított, nagyon szigorú büntetés járt érte, komoly verés. A gondolkodásra nagyon rövid időt kaptunk. A tanár például azt mondta: – Na fiam, a Kangyúr hetedik kötetének tizenyolcadik oldaláról az ötödik sort kérem. Nyisd ki a fiókot, mi van benne? Ha nem tudtunk tíz másodpercen belül válaszolni, jobban tettük, ha egyáltalán nem válaszolunk, mert a büntetés még rosszabb volt, ha hibát, bármilyen apró hibát vétettünk. Mégis, jó módszer ez, és valóban fejleszti a memóriát. A könyveket nem hordhattuk magunkkal, mert rendszerint kilencven centiméter szélesek és körülbelül negyven centiméter hosszúak voltak, a kötés nélküli, laza papírlapokat két faborító tartotta össze. Későbbi életem során úgy találtam, a jó memória igen felbecsülhetetlen érték.

Az első tizenkét hónapban nem engedtek ki bennünket az udvarra. Akik kimentek, nem jöhettek vissza. Ez sajátos szabály volt Csakporiban, mert olyan kemény fegyelemben éltünk, hogy a tanáraink attól féltek, sosem térünk vissza, ha egyszer kiszabadultunk. Bevallom, „uccu, neki” elszaladtam volna, ha lett volna hóvá. Az első év után megszoktuk a szigorú szabályokat. Az első évben nem játszhattunk semmilyen játékot, egész idő alatt dolgoztattak minket. A gyengék, illetve akik nem bírták a feszültséget, kihulltak a rostán. Ezek után a nehéz hónapok után úgy éreztük, azt sem tudjuk már, hogy kell játszani. A sportokat és a gyakorlatokat úgy tervezték, hogy megedződjünk, és valami gyakorlati hasznunk is származzon belőlük további életünkben. Még mindig szerettem gólyalábon járni, most szentelhettem rá egy kevés időt. Olyan botokkal kezdtük, amelyek testmagassággal emelnek a föld felé. Kelő gyakorlat után még hosszabb – rendszerint háromméteres – gólyalábat használtunk. Az udvaron páváskodtunk, bekukucskálunk az ablakokon, faragatlan fickókként viselkedtünk. Az egyensúlyozáshoz nem használtunk semmit. Ha egy helyben akartunk állni, egyik lábunkról a másikra billegtünk, mintha csak helyben járnánk. Így meg tudtuk tartani az egyensúlyunkat helyváltoztatás nélkül. Ha éberem figyeltünk, nem kockáztattuk, hogy leesünk. Csatákat harcoltunk végig gólyalábon. Két, általában tízfőnyi csapatban felsorokoztunk kb. harminc méter távolságra egymástól, aztán egy bizonyos jelre megkezdtük a támadást, miközben vadul kiáltoztunk, hogy elriasszuk az ég démonait. Mint mondtam már, sokkal nagyobb és idősebb fiúkkal jártam egy osztályba. A gólyalábcsatában ez előnyt jelentett számomra. A többiek nehézkesen lépdeltek, közéjük ugrottam, meghúztam az egyik gólyalábat, meglöktem a másikat, mire a „lovás” megingott vagy leesett. A lovaglásban nem voltam olyan ügyes, de mikor a saját erőmre kellett támaszkodnom, jól elboldogultam.

Akkor is a gólyalábakat használtuk, mikor átkeltünk a folyókon. Óvatosan átgázoltunk, és így megtakarítottuk a hosszú kitérőt a legközelebbi gázlóig. Emlékszem, kétméteres gólyalábon baktattam egyszer, s hirtelen folyó került az utamba: át akartam hát menni rajta. A víz már a partnál is mély volt, egyáltalán nem találtam

sekély részt. Leültem és beereszkedtem a vízbe. A térdemig ért, majd ahogy beljebb mentem a közepére, feljött majdnem a derekamig. Akkor rohanó lépteket hallottam. Egy férfi futott az ösvényen, és merő pillantást vetett rám, a kisiúra, aki átszeli a folyót. Mivel látta, hogy a víz nem éri el a derekamat, azt gondolta: – Aha, ez itt egy sekély szakasz. Hirtelen csobbanás, majd teljesen eltűnt. Azután nagy fröccsenés, a feje kibukott a víz fölé, a férfi megmarkolta a partot és kihúzta magát a folyóból. Rettenetesen csúnyán beszélt, és a fenyegetés, hogy mit fog csinálni velem, valóssággal megfagyasztotta a vért az ereimben. Siettem a távoli partszakasz felé, és mikor én is kitértem, arra gondoltam, hogy talán soha életemben nem voltam még ilyen gyors a gólyalábakon.

A szél, amely majdnem mindig fúj Tibetben, komoly veszélyt jelent ebben a sportban. Az udvaron játszottunk például: a játék izgalmasan meglepedtünk a szélről és kiléptünk a falak nyújtotta szélárnyékból. Egy szélroham felkapta a köpenyünket, s máris felborultunk, összegabalyodtak a kezek, a lábak meg a gólyalábak. De ritkán sérültünk meg komolyan. A dzsúdóban megtanultuk, hogyan kell esni úgy, hogy az ember ne sértse meg magát. Voltak rajtunk horzsolások vagy lejött a bőr a térdünkről, de nem törődünk ezekkel az apróságokkal. Persze volt néhány esetlen fiú, aki majdnem átesett a saját árnyékán is, mert sosem tanulta meg az esést. Velük előfordult időnként, hogy eltörték a karjukat vagy a lábukat. Volt közöttünk viszont egy fiú, aki a következőt tudta megcsinálni: sétálgatott egy kicsit, aztán bukfenetet vetett a két gólyaláb között. Megkapaszkodott a bot végében, levette lábát a támasztóról, felugrott és fordult egy teljes kört. Felment a lába, egyenesen a feje fölé, aztán le, szépen beletalálva a támasztékba. Megismételte néhányszor a mutatványt anélkül, hogy elvétett volna egy lépést vagy kijött volna a ritmusból. Én ugrálni tudtam a gólyalábon, de mikor először próbáltam, hatalmas estem: a támaszték eltört, és én gyorsan földet értem. Ezután mindig megbizonyosodtam arról, hogy a „lépcsők” jól legyenek rögzítve.

Röviddel a nyolcadik születésnapom előtt Mingyar Dondup látómától megtudtam, hogy az asztrológusok számítása szerint a szü-

letésnapomat követő nap megfelelő időpont lenne a „harmadik szem megnyitására”. Nem zaklatott fel, tudtam, hogy mesterem is ott lesz, és tökéletesen megbíztam benne. Mint ahogyan korábban többször elmondta nekem, a harmadik szem megnyitása után olyannak fogom látni az embereket, amilyenek. Számunkra a test egy héj csupán. A magasabb Én, a Legfelsőbb Tudat működteti, amely akkor veszi át az irányítást, amikor az ember alszik, vagy elhagyja ezt az életet. Hitünk szerint az ember azért van gyenge fizikai testében, hogy tanuljon és fejlődjön. Az alvás alatt visszatér a létezés egy más síkjára. Lefekszik pihenni, és amikor jön az álom, a szellem kiszáll a testből és ellebeg. A szellemet a halál pillanatáig „ezüst szál” köti össze a fizikai testtel. Az álmok olyan élmények, melyeket az alvás szellemi síkján élünk át. Mikor a szellem visszatér a testbe, hacsak nincs az ember kiképezve, az ébredés döbbenete eltorzítja az álomemléket, és az álom éber állapotban teljességgel lehetetlennek tűnhet. Ám később részletesebben is leírom az ezzel kapcsolatos élményeimet.

A testet körülvevő aura csupán az emberben égő életerő tükröződése – mindenki megtanítható rá, hogy megfelelő feltételek között lássa. Úgy hisszük, hogy ez az erő elektromos, ugyanolyan mint a villám. Nyugaton a tudósok mémi tudják az agy elektromos hullámait, azok, akik gúnyolódnak az ilyen dolgokon, elgondolkozhatnak ezen és gondolhatnak a nap udvarára is. A napkorongról többmillió kilométerre lövellnek a lángok. Az átlagember nem látja a napudvart, de teljes napfogyatkozásakor mindenki megnézheti, akit érdekel. Valójában nem számít, hogy az emberek hisznek benne vagy sem. A hitetlenség nem tünteti el. Még mindig ott van. Ilyen az emberi aura is. A harmadik szem megnyitásával képessé váltam többek között ennek az aurának a meglátására.

Hetedik fejezet

A HARMADIK SZEM MEGNYITÁSA

Eljött a születésnapom, és ezen a napon szabad voltam, sem órára, sem istentiszteletre nem kellett mennem. Kora reggel Mingyar Dondup láma azt mondta: – Töltsd, ahogy akarsz a napot, szórakozzál Lobszang, szürkületkor majd jövőnk érted. – Nagyon kellemes volt heverészni és lustálkodni a napsütésben. Nem sokkal alattam a Potalát láttam csillogó tetőivel. Mögöttem a Norbu Linga, azaz Ékszer park tavainak kéklő vize. Azt kívántam, bárcsak szerezhetnék egy bőrcsónakot és azzal sodródhatnék a folyón, lebeghetnék délre, a Kjicsu révnél, ahol kereskedőket láttam. Túl gyorsan telt el a nap!

Ahogy meghalt a nappal, megszületett az este. Ekkor bementem abba a kis szobába, ahol várakoznom kellett. Puha bőrcsizmák a kinti kövezeten, és a szobába belépett három magas rangú láma. Gyógyfüves borogatást tettek a homlokomra és szoroson a fejemre kötözték. Este újból bejöttek hozzám, egyikőjük Mingyar Dondup láma volt. Óvatosan leszedték a borogatást, a homlokomat tisztára és szárazra törölték. Az egyik erőteljes láma leült mögém, fejemet a térdje közé fogta. A második láma kinyitott egy dobozt, és elvett belőle egy fényes fémeszközt. Lyukfúróra emlékeztetett, csak nem kör, hanem U alakú volt, és a hegye helyett az U élén kis fogak voltak. A láma néhány percig nézte az eszközt, aztán áthúzta egy mécses lángján, hogy sterilizálja. Mingyar Dondup láma megfogta a kezemet és így szólt: – Ez elég fájdalmas lesz Lobszang, de csak

úgy lehet csinálni, ha teljesen tudatodnál vagy. Nem tart nagyon sokáig, próbáld mozdulatlan maradni, amennyire csak tudsz, ne mocorogj. Láttam, hogy különféle eszközöket és gyógyfüves oldatokat rakodnak ki, és azt gondoltam magamban: – Nos, Lobszang fiam, bevégzik veled így vagy úgy, nincs mást tenni, mint nyugton maradni.

A láma, akinél az eszköz volt, ránézett a többiekre, majd megkérdezte: – Minden rendben? Kezdjük, épp most ment le a nap. – A homlokom közepére nyomta az eszközt, és körbeforgatta a nyelét. Egy percre az volt az érzésem, hogy valaki tüskével szurkál. Mintha megállt volna az idő! Nem éreztem különös fájdalmat, ahogy az eszköz áthatolt a bőrön és a húson, csak egy tompa ütést, mikor a vége megakadt a csontnál. A láma erősebben nyomta, kicsit rezgettette az eszközt, hogy a fogazat átfúrodjon a homlokcsonton. A fájdalom egyáltalán nem volt erős, csak nyomást és tompa fájdalmat éreztem. Mingyar Dondup láma figyelt, így hát nem mozdultam, inkább meghaltam volna, mintsem hogy megmoccanjak vagy feljajduljak. Bízott bennem, én meg benne, tudtam, amit mond vagy tesz, az helyénvaló. Erősen figyelt, a szája sarkában a feszültségtől kis ránc húzódott. Hirtelen „reccs”, s az eszköz áthatolt a csonton, és ugyanabban a pillanatban megállt az éber operátor kezében, aki biztosan tartotta a nyelet, miközben Mingyar Dondup láma odaadott neki egy nagyon kemény, nagyon tiszta falemezkét, melyet előzőleg tűzzel és gyógynövényekkel acélkeménységűre edzettek. A falemezt az U két szára közé illesztette, majd becsúsztatta úgy, hogy pont belement a fejemen lévő lyukba. A láma, aki operált, arrább ment egy kicsit, hogy Mingyar Dondup láma is elem állhasson. Aztán, mikor ez utóbbi intett a fejével, az operátor végtelen elővigyázatossággal tovább és tovább csúsztatta a lemezkét. Hirtelen szúrós, csiklandós érzetem támadt az ornyergemnél. Megszűnt és én finom illatokat éreztem, de nem tudtam, minek az illatát. Aztán ez is elmúlt, és úgy éreztem, mintha én löknék egy rugalmas fátyolt vagy engem löknének neki. Hirtelen vakító fény támadt és Mingyar Dondup láma azonmód azt mondta: – Állj! – Egy percre a fájdalom felfokozódott, égetett, mint a tűz. Ezután enyhülni kezdett, elhalt, és helyette színspirálokat és fehé-

ren izzó füstgolyókat láttam. A fémeszközt óvatosan kiszedték. A falemezt bent hagyták két-három hétre, és addig, míg ki nem vették, a kis szobában kellett maradnom, majdnem sötétben. Senki sem látogathatott meg, kivéve a három lámát, akik nap mint nap tanítottak. Míg bent volt a falemez a fejemben, csak a legszükségesebb enni- és innivalót kaptam.

Amint a kiálló falemezt helyére rögzítették, hogy ne tudjon mozogni, Mingyar Dondup láma hozzám fordult: – Most már közenk tartozol, Lobszang. Ettől fogva olyannak látod majd az embekeket, amilyenek, és nem amilyenek mutatják magukat. – Különös élmény volt látni, hogy a három lámát arany fény veszi körül. Csak később jöttem rá, hogy az aurájuk volt arany, mégpedig a tiszta élettől, amit éltek és hogy a legtöbb ember valóban nagyon különbözően fest.

Ahogy új érzésem fejlődött a lámák szakavatott segítségével, megfigyeltem, hogy voltak más kisugárzások, melyek túlterjedtek a legbelső aurán. Idővel meg tudtam határozni egy ember egészségi állapotát az aura színe és intenzitása alapján. Abból, ahogyan a színek változtak, tudtam, mikor mondanak igazat, és mikor nem. De nemcsak az emberi testet láttam tisztán. Kaptam egy kristálygömböt, még mindig őrzöm, és használatában nagy gyakorlatra tettem szert. A kristálynézésben nincs semmi csoda, a kristálygömb éppúgy, mint a mikroszkóp, vagy a teleszkóp, eszköz csupán, amely a természeti törvények által láthatóvá teszi az egyébként láthatatlant. A harmadik szem számára fókuszként szolgál, amellyel az ember bárki tudatalattiján áthatolhat, és megőrizheti az összeszedetett tények emlékét. A kristálynak és használójának illeniük kell egymáshoz: van, aki a kőkristállyal tud legjobban dolgozni, van, aki az üveggömbbel. Megint mások esetleg egy tál vizet, vagy tiszta fekete korongot használnak. Mindegy melyiket, az elvek azonosak.

Az első héten a szobát majdnem teljes sötétségben tartották. A következő héten beengedtek egy kevés gyenge fényt, aztán egyre többet és többet, ahogy közeledett a hét vége. A tizenhetedik napon a szobában teljes világosság volt, és bejött a három láma, hogy kivegye a falemezkét a fejből. Nagyon egyszerű volt. Előző éj-

jel a homlokomat beecsetelték valamilyen gyógyfüves oldattal. Reggel jöttek a lámák, és ahogyan előzőleg, egyikőjük térde közé fogta a fejem. Az operatőr egy eszközzel megfogta a fadarab kiálló részét, hirtelen rántást éreztem, és már kint is volt. Mingyar Dondup láma egy gyógyfüves párnácskát tett a kis pöttyre, ami a homlokomon a műtét után maradt, és megmutatta a fadarabot. Fekete lett, mint az ében. Az operatőr láma egy kis rézedény felé fordult, és néhány különböző füstölővel együtt rátette. Ahogy a füst a mennyezet felé szállt, befejeződött beavatásom első szakasza. Aznap éjjel zúgó fejfel aludtam. Milyen lesz mostantól Cu, hogy másképpen látok? Anyám, apám..., ők milyenek tűnnek majd? De egyelőre nem érkezett válasz az efféle kérdésekre.

Reggel ismét bejöttek a lámák, és alaposan megvizsgáltak. Azt mondták, kimehettek már a többiekkel, de fele időmet Mingyar Dondup lámával kell töltenem, aki gyors és hatékony módszerekkel tanít majd engem. Időm másik felében az órákra és a szertartásokra kell járnom, nem is annyira a tanulás miatt, hanem hogy szemléletem kiegyensúlyozott legyen. Később hipnotikus módszerekkel is tanítani fognak. Ám abban a pillanatban főként az evés érdekelt. Az előző tizennyolc napon nagyon keveset kaptam enni, most elhatároztam, bepótolom. Kirohantam az ajtón, csak az evés járt az eszemben. Egy alak közeledett felém, kék füst lengte körül, a füstön méregvörös szikrák villantak át. Nyüsztítve visszarohantam a szobába. A többiek rémült arcomra néztek. – Egy égő ember van a folyosón – szóltam. Mingyar Dondup Láma kisietett és mosolyogva jött vissza. – Lobszang, ez csak egy dühös takarító. Az aurája füstkéék színű, mert a személy nem eléggé fejlett, és a vörös szikrák a dühkitöréseket mutatják. No, indulj és egyél, hiszen nagyon éhes voltál.

Káprázatos volt újra találkozni a fiúkkal, akiket olyan jól ismertem, és mégsem ismertem egyáltalán. Most rájuk néztem és megtudtam, mit gondolnak valójában. Van, aki tényleg szeret, néhányan féltékenyek rám, mások meg közömbösek irántam. A dolog nem egyszerűen abból állt, hogy színeket láttam és már tudtam is mindent, meg kellett tanulnom, hogy melyik szín mit jelent. A vezetőmmel egy eldugott beugróban ültünk, onnan figyeltük azo-

kat, akik beléptek a főkapun. Mingyar Dondup láma így tanított: – Nézd azt az embert, Lobszang! Látod azt a színes fonalat, mely a szíve felett vibrál? Az az árnyalat és a vibrálás azt mutatja, hogy tüdőbeteg. – Vagy például, mikor egy kereskedő közeledett: – Nézd csak, nézd azokat a változó hullámsávokat, a meg-megszakadó szikrázást! Üzletemberünk azt gondolja, most becsaphatja majd az ostoba szerzeteseket, Lobszang, emlékszik rá, hogy egyszer már sikerült neki. Milyen kis aljasságokra képesek az emberek a pénzért, hogy lealacsonyítják magukat! Egy hajlott korú szerzetes érkezésekor a láma ezt magyarázta: – Alaposan figyeld meg ezt az embert, Lobszang! Valóban szent ember, olyan, aki hisz abban, hogy szent irataink minden szava a szó szoros értelmében hiteles. Észrevetted azokat az elhalványult foltokat a fénykoszorú sárgájában? Azt mutatja, hogy még nem jutott el odáig, hogy önállóan gondolkodjon. És ez így ment nap nap után. A harmadik szem erejét különösen betegeknel használtuk, azoknál, akiknek teste vagy lelke beteg volt. Egy este a láma így szólt hozzám: – Később megtanítunk arra, hogyan lehet tetszés szerint becsukni a harmadik szemet, mert kibíratatlanul terhes dolog folyton az emberek gyengélkedését figyelni. Most még állandóan használd, úgy mint a másik két szemedet. Aztán majd azt is megtanulod, hogy akarattal nyisd és csukd, úgy, ahogy a másik két szemed.

Legendáink szerint sok-sok évvel ezelőtt minden férfi és nő használni tudta a harmadik szemet. Abban az időben az istenek a földön jártak és emberekkel keveredtek. De az embereknek az a látomásuk támadt, hogy az istenek helyébe lépnek, és megpróbálták megölni őket, megfelejtkezvén arról, hogy az, amit az ember láthat, jobban látják az istenek. Büntetésképpen a harmadik szem becsukódott. Hosszú évszázadokon keresztül csak kevesen születtek a tisztánlátás képességével. Azok esetében, akik természetől fogva rendelkeznek vele, megfelelő kezeléssel ezerszeresen is meg lehet növelni az erejét, ahogyan ez velem is történt. Különleges tehetség, óvatosan és tisztelettel kell vele bánni vele. Egy nap az apát úr értem küldött és magához hívatott: – Fiam, te most rendelkez azzal a képességgel, mely a legtöbb embertől megtagadta-

tott. Csak jóra használd, és sose saját hasznodra. Mikor majd más országokban jársz, találkozni fogsz sokakkal, akik azt szeretnék, úgy viselkedj, mint bűvész a vásárban. Bizonyítsd be ezt, bizonyítsd be azt! – mondják majd. De azt mondom, fiam, sose tégy így. A tehetség arra jogosít, hogy másokon segíts, nem hogy magad gazdagodjál. Akármit is látsz a tisztánlátás által – és sokat fogsz! – ne fedd fel, ha árt a többieknek vagy ha érintené az ösvényt, amelyen egy életen át járnak. Mert az embernek magának kell megválasztania az ösvényt, fiam. Mondd el nekik, amit tudsz, de attól még a saját útjukat fogják járni. Segíts, ha betegséget, szenvedést látsz, de ne mondj olyat a betegnek vagy a szenvedőnek, ami megváltoztatná az ösvényét. – Az apát úr nagyon tanult ember volt, és a dalai láma orvosa. Mielőtt befejezte volna a beszélgetést, azt mondta, hogy néhány napon belül a dalai láma elküld majd értem, mert látni akar. Mesteremmel, Mingyar Dondup lámával együtt látogató leszek néhány hétig a Potalában.

Nyolcadik fejezet A POTALA

Egyik nap Mingyar Dondup láma közölte velem, hogy a potalai látogatás időpontját kitűzték, várhatóan a hét végén kerül rá sor. – Próbálnunk kell, Lobszang, hogy tökéletes formánkban járuljunk a dalai láma színe elé. – Úgy volt, hogy bemutatnak neki és a „belépőbe” nem eshetett hiba. Közel a tanteremhez volt egy kis templom, amelyet nemigen használtak, benne a dalai láma életnagyságú szobra. Oda mentünk, és azt játszottuk, hogy a Potalában vagyunk audiencián. – Először nézd, amit csinálok, Lobszang! Belépsz a szobába, a szemed lefelé néz. Gyere ide, és állj meg úgy másfél méternyire a dalai lámától. Dugd ki a nyelved üdvözlésképpen és ereszkedj térdre. Most nagyon figyelj! Tedd a kezed így és hajolj előre! Egyszer, még egyszer, aztán harmadszor is. Térdelj meghajtott fejjel, aztán helyezd a selyemkendőt Őszentsége lábára, eképpen. Helyezkedj az előző testtartásba, hajts meg a fejed, hogy a nyakadra tehesen egy sálat. Magadban számolj tízig, nehogy felesleges sietséget mutass, aztán állj fel és menj hátrafelé a legközelebbi üres párnához. – Végigcsináltam mindent, amit a láma nagy gyakorlatával könnyedén bemutatott. Így folytatta: – Egy figyelmeztetés akkorra, ha már ide értél. Mielőtt elindulnál hátrafelé, vess egy gyors, észrevétlen pillantást a legközelebbi párnára. Nem örülnénk, ha a sarkaddal rálépnél a párnára, és be kellene mutatnod a hátraesést, hogy a tarkódnak ne essen baja. A pillanat izalmában könnyű megbotlani. Most mutasd meg, hogy épp-

olyan jól csinálod, mint én. – Kimentem a szobából, és a láma jelezvén, hogy beléphetek, tapsolt egyet. Besiettem, megállított: – Lobszang, Lobszang! Hová ügetsz? Most csináld lassabban, mondd magadban: „Om, mani padme hum”, és ehhez igazítsd a lépteidet. Akkor majd úgy jössz be, mint egy méltóságos fiatal pap, és nem, mint egy vágató versenyló a Cangpon. Újra kimentem. Ez alkalommal sokkal nyugodtabban jöttem befelé, és oda mentem a szoborhoz. Térden állva mentem, s a tibeti üdvözlésnek megfelelően kinyújtottam a nyelvem. A három meghajlás maga tökéletesen sikerült, büszke voltam magamra. De szent isten! Elfelejtettem a selyemsálat! Kimentem hát megint, és előlről kezdtem az egészet. Jól csináltam, ráraktam a szertartásos khata-t a szobor lábára. Hátralépdeltem és végül sikerült leül-nöm lótuszülésbe anélkül, hogy felbuktam volna. – Na, akkor most jöhet a következő lecke. A facsészét el kell rejtened a köpenyed bal ujjában. Mikor elhelyezkedtél már, megkínálnak teával. A csészét így kell tartani, beékelve a köpeny ujjá és az alsó kar közé. Ha kellőképp ügyes vagy, a helyén marad. Gyakoroljunk a csészével és a selyemkendővel! – Azon a héten minden reggel próbáltunk, hogy automatikusan is tudjam, mit hogyan kell csinálni. Először a csésze *kiesett*, amikor meghajoltam, és végigcsörmpölt a földön, de aztán hamarosan kitanultam a fortélyát. A pénteki napon az apát úr elé kellett mennem, hogy megmutassam, elég ügyes vagyok-e. Azt mondta, hogy teljesítményem „méltó tisztelgés Mingyar Dondup testvér tanítása előtt”.

Másnap reggel, szombaton, lesétáltunk a hegyről, hogy átmenjünk a Potalába. A mi kolostorunk a Potala szervezetének részeként működött, mégis a főépületekhez közel ugyan, de külön hegyen állt, és a Gyógyítás Templomaként, illetve a Gyógyítás Iskolájaként ismerték. A rendfőnökünk volt a dalai láma egyetlen orvososa. Helyzete nem volt túllontúl irigylésre méltó, mert nem az volt a feladata, hogy a láma egy-egy betegségét kikezelje, hanem, hogy páciense egészséges legyen. Így bármely fájdalmat vagy rendelkezési hibának tekintettek. Az apát úr mégsem vizsgálhatta meg a dalai lámát, amikor csak akarta, meg kellett várnia, míg küldenek érte, amikor a páciens már beteg volt!

De ezen a szombaton nem törődtem az orvos bajával, elég volt a magamé. A Csakpori lábánál a Potala felé fordultunk, és mohó városnézők és zarándokok tömegébe ütköztünk. Tibet minden részéből érkeztek emberek, hogy lássák a Mindentudó, vagy ahogy mi nevezzük, a dalai láma otthonát. Ha csak egy pillantását elkapták, úgy érezték, busásan kárpótolva lettek a hosszú utazásért és a viszontagságokért. Nem egy zarándok hónapokig gyalogolt, hogy meglátogassa a Szentek szentjét. Voltak közöttük földművesek, távoli tartományok nemesemberei, pásztorok, kereskedők és betegek, akik abban reménykedtek, hogy Lhászában kezelteni tudják magukat. Elárasztották az utat és végigjárták a hatmér földes körgyűrűt a Potala körül. Voltak, akik négykézláb kúsztak, mások elnyúltak a földön, felkeltek, aztán ismét a földre vetették magukat. Megint mások, a betegek és gyengélkedők, barátaik támogatásával vagy két bottal sántikáltak végig az úton. Mindenfelé árusok kínálták portékáikat.

Néhányan forró vajas teát árultak, amit himbálódzó üstökben melegítettek, mások mindenféle enniivalót. Voltak ott talizmánok, és egy „szent inkarnáció által megáldott” emléktárgyak. Öregemberek nyomtatott horoszkópokat kínálgattak a hiszékenyeknek. Odább az úton egy csapat vidám ember potalai ajándékokat, kézi imamalmokat árusított. Írnokok is jöttek, bizonyos összegért írtak néhány sort, amely bizonyította, hogy a nevezett személy meglátogatta Lhászáat és valamennyi szent helyet. Nekünk nem jutott időnk ilyesmire, a Potalába igyekeztünk.

A dalai láma rezidenciája az épület legtetején volt, nálánál ugyanis senki sem lakhat magasabban. Tömérdék kőlépcső vezet fel a magasba, a lépcsősor az épületeken kívül fut, és inkább hasonlítható egy lépcsős utcához, mint egyszerű lépcsősorhoz. A főtisztviselők közül sokan fellovagoltak a hivatalokhoz, hogy megta- karítsák a lépcsőmászást. Több ilyenrel is találkoztunk, amíg fel- felé kaptattunk. Egy helyen, már magasan jártunk, Mingyar Dondup láma megállt és egy házra mutatott: – Ott az előző otthonod, Lobszang, a szolgálak igencsak sürgölődnek az udvarban. Odané- ztem, és jobb talán, ha nem beszélek róla, mit éreztem. Anyám ép- pen kilovagolt szolgálai kíséretében, Cu is közöttük volt. Nem. Hogy mit gondoltam akkor, maradjon csak az én titkom.

A Potala önálló városrész, kis hegyen fekszik. Tibet minden egyházi és világi ügyét itt intézik. Ez az épület, vagy épületcsoport az ország szíve, minden gondolat és minden reménység központja. A falakon belül vannak a kincstárak, ahol aranytömböket, tömértelen drágakövet őriznek, valamint ritkaságokat a régmúlt időkben. A jelenlegi épületek csak háromszázötven évesek, de egy még régebbi palota alapjaira épültek. Hosszú idővel azelőtt egy erődítmény volt a hegy tetején. Mélyen lent, a hegy gyomrában – mivel vulkáni eredetű – egy óriási barlang húzódik, kis folyosók ágaznak szét belőle, az egyik végén van egy tó. Csak nagyon kevesen jártak itt, vagy tudnak egyáltalán a barlang a létezéséről – csupán néhány kiváltságos.

Kint, a reggeli napsütésben felfelé tartottunk a lépcsőn. Mindenütt hallottuk az imamalmok kattogását, Tibetben ez az egyetlen kerék alakú tárgy, mert az egyik régi jóvendülés szerint a béke eltávozik, mikor kerekék jönnek majd az országba. Végül felértünk a tetőre, és a hatalmas termetű űr szélesre tárta a kaput előttünk, mert felismerte Mingyar Dondup lámát. Továbbmentünk, míg elértük a tető legtetetjét, ahol a dalai láma előző inkarnációinak síremlékei álltak, valamint mai rezidenciája volt. A bejáratot nagy, jakgyapjából készült gesztenyebarna függöny borította. Közeledtünkre félrehúzták, és beléptünk egy nagy előtérbe, melyet zöld porcelán sárkányok védelmeztek. Vallási jeleneteket és ősi legendákat ábrázoló gyönyörű faliszőnyegek lógtak a falakon. Alacsony asztalkákon műgyűjtők szívét gyönyörködtető tárgyak álltak, mitológiai istenek és istennők szobrocskái és zománcozott díszek. Az egyik függönyös bejárat melletti polcon pihent a Nemesek könyve, azt kívántam, bárcsak kinyithatnám, és megnézhetném benne a nevünket, hogy erőt nyerjek belőle, mert ezen a napon, ezen a helyen nagyon kicsinek és jelentéktelennek éreztem magamat. Nyolcévesen nem voltak már illúzióim, és tudni szerettem volna, miért akar a dalai láma látni engem. Tudtam, hogy ez rendkívüli dolog, és nekem az volt a véleményem, hogy még több kemény munka vár majd rám: kemény munka vagy nehézség. Egy meggyászínű köpenyes, sárga stólás láma beszélgetett Mingyar Dondup lámával. Az utóbbit – úgy látszik – nagyon jól ismerték itt, akárcsak mindenütt,

ahol vele jártam. Ezt hallottam: – Őszentsége érdeklődést tanúsít és egyedül akar vele beszélni. Vezetőm hozzám fordult és így szólt: – Ideje, hogy bemenj, Lobszang. Megmutatom az ajtót, és aztán lépj be magad, gondold azt, hogy – ahogy egész héten tettük – csak gyakorlunk. Átkarolta a vállam és az ajtóhoz vezetett, közben ezt sutogta: – Nincs okod az aggodalomra – menj csak be. Buzdításképpen picit meglökte a hátamat, azután megállt és figyelt. Beléptem, és a hosszú szoba távoli végén megpillantottam a Mindentudót, az Ékességest, a tizenharmadik dalai lámát. Sáfrányszínű selyempárnán ült. Ruhája olyan volt, mint a közönséges lámaké, de a fején magas sárga süveget hordott, melynek füle a vállára ért. Éppen letett egy könyvet. Meghajtottam a fejem, végigmentem a szobán, amíg kb. másfél méterre nem kerültem Tőle, aztán térdre ereszkedtem, és háromszor meghajoltam. Mielőtt beléptem a szobába, Mingyar Dondup láma odaadta nekem a selyemsálat. Most az Ékességes lábára helyeztem. Előrehajolt, és a sálat nem a nyakamra – ahogyan az szokás volt –, hanem a csuklómrara tette. Elfogott a félelem, mert ekkor visszafelé kellett indulnom a legközelebbi párnához, és megfigyeltem, hogy mind eléggé megszese volt, a fal mellett. Megszóllalt a dalai láma, akkor először: – Azok a párnák túl messze vannak, fordulj meg és hozz ide egyet, hogy beszélgethessünk. Így tettem, odavittem egy párnát. Azt mondta: – Tedd ide elém és ülj le! – Mikor leültem, így folytatta: – Nos, fiatalember. Hallottam néhány figyelemre méltó dolgot rólad. Megadatott neked a tisztánlátás képessége, melynek erejét tovább növelték benned a harmadik szem megnyitásával. Megkaptam a feljegyzéseket az előző inkarnációról és az asztrológusok jóvendöléseit is. Kezdetben nehéz időket élsz meg, de végül sikeres leszel. Sok külföldi országot bejársz majd, olyanokat is, amelyekről nem is hallottál. Halált, rombolást és olyan kegyetlenséget fogsz látni magad körül, amit elképzelni sem tudsz. Az út hosszú és nehéz lesz, de eljön a siker, ahogyan megjósolták. – Nem tudtam, miért mondja el nekem újra az egészség. Jól ismertem a jóslat minden szavát és eszerint is éltem hétéves korom óta. Tudtam, hogy sebeszetet és orvoslást tanulok Tibetben, aztán majd elmegyek Kínába, ahol folytatom tanulmányaimat. De az Ékességes még min-

dig beszélt, figyelmeztetett, hogy amikor a nyugati világban leszek, semmiféle rendkívüli erőről ne tegyek bizonyosságot, és ne beszéljek sem az egőről, sem a lélekről. – Voltam Indiában és Kínában – mondta. – Ezekben az országokban az ember megvitathatja a nagy igazságokat, de sok nyugatival is találkoztam. Értékeik nem azonosak a mieinkkel, a kereskedést és az aranyat istenítik. Tudósaik így beszélnek: – Mutassátok meg a lelket. Állítsátok elő, engedjétek, hogy megragadjuk, megmérjük és savakkal megvizsgáljuk. Mondjátok meg, milyen a molekuláris szerkezete, milyenek a kémiai reakciói. Bizonyíték, bizonyíték, bizonyítékra van szükségünk – mondják majd neked, és nem törődnek vele, hogy a gyanakvás negatív hozzáállásával minden esélyüket elveszítik, hogy bizonyítékokat szerezzenek. De most teázzunk!

Könnyedén megütött egy gongot, és parancsot adott a hívására belépő lámának, aki hamarosan visszajött a teával és különleges ételekkel, amelyeket Indiából importáltak. Amint ettünk, az Ékességes Indiáról és Kínáról mesélt. Mondta, hogy azt akarja, valóban keményen tanuljak, és hogy a legjobb tanárokat jelöli majd ki a számomra. Egyszerűen nem tudtam tartóztatni magam, kicsúsztott a számon: – De hát senki sem tudhat többet a mesteremnél, Mingyar Dondup lámánál. – A dalai láma rám nézett, aztán hátrahajtotta fejét és harsogó nevetésben tört ki. Talán még senki sem beszélt vele így, az pedig bizonyos, hogy egy nyolcéves kisfiú nem. Úgy látszott, értékeli.

– Szóval, azt gondolod, hogy Mingyar Dondup láma jó, igaz? Mondd el nekem, mit gondolsz róla, te kis pávakakas!

– Uram! – válaszoltam. – Azt mondtad, hogy kivételesen tisztán látok. Mingyar Dondup láma a legjobb ember, akivel valaha találkoztam.

A dalai láma újra nevetni kezdett, aztán megütötte a mellette lévő gongot. – Kérd meg Mingyar-t, hogy jöjjön be! – mondta a hívására megjelenő lámának.

Belépett Mingyar Dondup láma, és meghajolt a dalai láma előtt. – Hozz egy párnát, és ülj le, Mingyar! – hívta mesteremet a dalai láma. – Ez a fiatalember elmondta, milyen vagy, és én tökéletesen egyetértek az értékelésével. – Mingyar Dondup láma melém ült, a láma pedig így folytatta: – Teljes felelősséget vállaltál

Lobszang Rampa képzéséért. Tervezd meg, ahogy bizonyosan megteszed, és fordulj hozzám, ha szükséges. Időről időre én is megnézem őt. Aztán hozzám fordult: – Fiatalember! Jól választottál, vezetőd régi barátom, és az okkult tudományok igazi mestere. – Még szólt néhány szót, aztán felkeltünk, meghajoltunk és eltávoztunk. Láttam, hogy Mingyar Dondup láma titokban nagyon elégedett velem, és úgy gondolja, jó benyomást tettem a dalai lámára. – Itt maradunk néhány napra, és felfedezzük az épület kevésbé ismert részeit – mondta. – Jó néhány alacsonyabban lévő folyosót és termet nem nyitottak ki az elmúlt kétszáz esztendőben. Ezekből a termekből sokat megtudhatsz a tibeti történelemről.

A dalai láma szolgálatában állók közül – a rezidencián senkinek sem volt lámánál alacsonyabb rangja – az egyik odajött hozzánk, és azt mondta, hogy mindketten itt, az épület legfelső szintjén kapunk szobát. Oda vezetett minket, és megborongtam a látványtól, előttem terült el Lhasza és az egész síkság. Aztán így folytatta: – Őszentsége azt az utasítást adta, hogy úgy jöhettek-mehettek, ahogy csak akartok, és hogy egyetlen ajtó se legyen zárva előttetek.

Mingyar Dondup láma azt ajánlotta, pihenjünk le egy időre. A bal lábamon húzódnó seb még mindig sok bajt okozott. Fájt és bicegtem. Néha attól féltek, esetleg nyomorék maradok. Pihentem egy órát, és akkor vezetőm teát és enivalót hozott. – Ideje betömnömni a lyukat a gyomrodban, Lobszang. Ezen a helyen jól esznek, tegyünk így mi is. – Nem volt szükségem több bátorításra, hogy egyek. Mikor befejeztük, Mingyar Dondup láma kivezetett a szobából, és a lapos tető távoli részére mentünk, egy másik szobába. Itt, legnagyobb meglepetésemre, az ablakokon az olajjal átítatott anyag helyett valami megfoghatatlan volt, épp csak, hogy látni lehetett. Kinyújtottam a karom, és nagyon óvatosan megérintettem a látható semmit. Megdöbbsentem, majdnem olyan hideg volt, mint a jég, s emellett síkos is. Aztán derengeni kezdett valami: üveg! Sosem láttam még síkúveget. A sárkányzsinórhoz tört üveget használtunk, de az vastag volt, és nem lehetett keresztüllátni rajta. Az színezve volt, de ez itt átlátszó, akár a víz.

Ám ez még nem volt minden. Mingyar Dondup láma kitárta az ablakot, és felkapott egy rézcsövet, amely úgy nézett ki, mintha egy bőrrrel borított trombitadarab lett volna. Megfogta a csövet, meghúzta, és négy darab jött ki – egyik a másikából. Nevetett, amikor meglátta az arcomat, aztán a cső egyik végét kidugta az ablakon, a másikat odatette az arcához. – Aha! – gondoltam, – biztos valami hangszer, és játszani fog rajta. De a végét nem a szájához, hanem a szeméhez illesztette. Egy ideig piszogott a csővel, aztán azt mondta: – Nézz bele, Lobszang! A jobb szemeddel nézz, a balt tartsd csukva. Belenéztem, és majdnem elájultam a kábulattól. A csőben egy ember lovagolt felém. Oldalra ugrottam, és körülnéztem. Mingyar Dondup lámán kívül senki sem volt a szobában, őt viszont rázta a nevetés. Gyanakodva néztem, azt gondoltam, megbabonázott. – Őszentsége azt mondta, hogy az okkult tudományok mestere vagy – magyarázkodtam. – De miért kell tréfát űznöd a tanítványodból? – Még jobban nevetett, és intett, nézzek bele megint a csőbe.

Tele voltam gyanakvással, de engedelmeskedtem. Vezetőm kisé elfordította a csövet, hogy mást lássak. Teleszkóp! Sosem láttam ilyet. Sose felejtettem el annak az embernek a látványát, aki a csőben felém lovagolt. Gyakran eszembe jut, olyankor, amikor egy nyugati ember azt mondja valamilyen okkult dologgal kapcsolatos állításra, hogy „lehetetlen”. Nekem az az élmény volt „lehetetlen”! A dalai láma sok teleszkópot hozott magával, mikor hazatért Indiából, és nagyon szerette nézegetni a környező vidéket. Itt történt az is, hogy életemben először tükörbe néztem, és természetesen nem ismertem fel azt a szörnyű kis teremtet, akit ott láttam: egy sápadt arcú fiúcskát nagy vörös heggel a homlokán, és egy kétségtelenül tekintélyes méretű orral. A vízen találkoztam már halvány tükörképemmel, de a tükör túl őszinte volt. Azóta sem vesződöm velük.

Azt lehetne gondolni, hogy Tibet különleges ország volt, teleszkópok, tükrök nélkül, de az emberek nem is vágytak ilyesmire. A kereket se akarták. A kerek a gyorsaságot és az ún. civilizációt szolgálják. Régóta felismertük, hogy a rohanó kereskedelmi világban nincs idő szellemi dolgokra. A mi fizikai világunk ráérős, hogy ezoterikus tudásunk gyarapodhasson és terebélyesedhessen.

Négyezer éve ismerjük a tisztánlátás igazságát, a telepátiát, és más metafizikus tudományokat. Igaz, hogy sok láma képes rá, hogy meztelen üljön a hóban, és gondolati úton megolvassza a havat maga körül, de az efféle dolgokat nem a szenzációhajhászok örömére mutatja be. Néhány láma, az okkult tudományok mesterei testeket tudnak felemelni érintés nélkül, de nem azért fejtenek ki erőt, hogy a naív nézőket szórakoztassák. Tibetben a tanár mindig meggyőződik róla, hogy tanítványa morálisan alkalmas-e arra, hogy ilyen erők legyenek rábízva. A tanárnak teljesen biztosnak kell lennie tanítványa erkölcsi integritásában, ezért a metafizikai erőkkel sosem élnek vissza, hisz csak a megfelelő embereket tanítják. Az erők tehát egyáltalán nem mágikusak, csupán a természeti törvények eredményei.

Tibetben vannak olyanok, akik közösségben tudnak legjobban fejlődni, másokon a magány segít, és visszavonulnak kies lámakolostorokba, és remetecellákban laknak. A cella általában kis helyiség, amelyet hegyoldalra építenek. A kőfalak vastagok, talán két méter vastagok, hogy ne hatoljon át a hang rajtuk. A remete belép, és saját kívánságára befalazzák. Nincs odabent semmi, se fény, se bútor, se semmi, csak az üres kődoboz. Egyszer egy nap beadnak neki ételmelet egy fénybiztos, hangbiztos tolóablakon keresztül. A remete a cellában marad, először három év, három hét és három napra. Az Életről, az Ember természetéről elmélkedik. Fizikai testében semmi okból – akármilyen legyen az – nem hagyhatja el helyét. Tartózkodásának utolsó hónapjaiban kis lyukat vágnak a tetőre, hogy beeressenek egy kevéske halovány fényt. A rést nap mint nap nagyítják, hogy a remete szeme fokozatosan hozzászokjék a fényhez, máskülönben megvakulna abban a pillanatban, amikor előjön. Sokan közülük néhány hét múltán újra visszamennek a cellába, és egész életükre ott maradnak. Mindez korántsem olyan sterilit, értelmetlen létezés, mint ahogy az ember esetleg gondolná. Az ember szellem, egy másik világ teremtménye, és ha egyszer kiszabadul a hús kötelékeiből, szellemként vándorolhat a világon és a gondolat útján segíthet. A gondolatok, – Tibetben jól tudjuk –, energiahullámok. Az anyag sűrített energia. A gondosan irányított és részben sűrített gondolat az, ami képes megmozdítani egy tár-

gyat, úgymond „gondolatra”. Ugyancsak a gondolat, de immár másként szabályozva vezet a telepátiához, amely arra készítet valakit a távolban, hogy elvégezzen egy bizonyos cselekvést. Miért olyan nehéz elhinni ezt abban a világban, ahol mindennapos esemény, ha mikrofonon keresztül a leszállópályára irányítanak egy repülőgépet, ha a pilóta a sűrű ködben nem lát semmit? Kis tanúlással, félretéve a szkepticizmust meg lehetne tenni ugyanezt a telepátia segítségével is, nem kellene gyarló eszközöket használni.

Az én ezoterikus fejlődésem nem járt együtt bezárkózással, nem vonultam vissza hosszú időre a teljes sötétségbe. Más formát öltött, olyat, amely kevés ember számára elérhető, aki remete akar lenni. Képzésem a dalai láma közvetlen parancsára sajátos célra irányult. Olyan dolgokra tanítottak – más módszerekkel és hipnózissal is, amelyek nem írhatók le ilyen könyvben, mint ez. Elég annyi, hogy több megvilágosodást éltem át, – legyen bár nagyon hosszú életű –, egy átlagos remeténél. A Potalában tett látogatásom eme képzés első szakaszaihoz kapcsolódott, de erről majd később.

Elbűvölt a teleszkóp, és sokat használtam: azokat a helyeket nézegettem rajta, amelyeket olyan jól ismertem. Mingyar Dondup láma aprólékos pontossággal elmagyarázta, milyen elvek alapján működik, hogy megértsem, nincs benne semmi csoda vagy varázslat, egyszerűen köznapi természeti törvények működtetik.

Mindent megmagyarázott. Nem csupán a teleszkóp működését, de azt is, mi miért történt, milyen okok húzódnak a háttérben. Sosem mondhattam, „hisz ez varázslat!” anélkül, hogy alapos magyarázatot ne kaptam volna a szóban forgó törvényekről. Még az első látogatás alkalmával bevitt egyszer egy teljesen sötét szobába. – Na, most állj ide, Lobszang, és figyeld a fehér falat! – mondta. Aztán elfújta a mécses lángját, és valamit csinált az ablak fatábláival. A falon azonnal megjelent előttem Lhasza fordított képe. Csodálkozásomban felkiáltottam. Férfiak, nők, és jakok, mind fejfel lefelé jártak! Aztán a kép hirtelen villant egyet, és minden a helyére került. A magyarázat a „fénytörés”-ről valóban mindennél jobban zavarba ejtett: hogyan lehet a fényt *megtörni*? Tudtam már, hogy lehet hangtalan fütyüléssel kancsót vagy köcsögöt összetörni, ez egyszerű volt, és nem érdemelt további gondolkodást, de

hogy *fényt* is lehessen törni?! Egész addig nem értettem meg a dolgot, amíg egy speciális szerkezetet nem hoztak a szobámba. Ez egy lámpából állt, amelynek fényét különféle lemezek takarták. Akkor észleltem, hogyan törnek meg a fényugarak, és utána már semmi sem lepett meg.

A Potala raktárai tömve voltak csodálatos szobrokkal, régi könyvekkel és gyönyörű vallási témájú festményekkel. Az a nagyon-nagyon kevés nyugati ember, aki látott néhányat közülük, szemérmetlenül tartja őket. Ölelkező férfi és női szellemeket ábrázolnak például, de a képeknek messze nem az obszcenitás a célja, és egyetlen tibeti sem tekintené annak. A két meztelen, ölelkező figura azt az eksztázist fejezi ki, amely a Tudás és a Helyes Élet egyesülését követi. Elismerem, hihetetlenül elborzasztott, mikor láttam, hogy a keresztények szimbóluma egy megkínzott, szögekkel keresztre feszített ember, akit istenükként tisztelnek. Nagyon kár, hogy valamennyien hajlunk arra, hogy saját mércénk szerint ítéljük meg más országok népeit.

Évszázadokon keresztül sokfelől, nemcsak Tibetből érkeztek ajándékok a Potalába, mindig az éppen uralkodó dalai láma részére. Majdnem valamennyit szobákban raktározzák, és nagyon élveztem, hogy kiderítsem és pszichometriai benyomást szerezzek róla, miért éppen ezeket az ajándékokat küldték. A motívumok tanulmányozását jelentette ez, méghozzá a javából. Aztán, miután beszámoltam a tárgyról szerzett benyomásaimról, vezetőm egy könyvből felolvasta nekem pontos történetét, és azt is, mi történt később. Örültem, mert egyre többször és többször hallottam: – Igazad van, Lobszang, ügyes vagy, valóban.

Mielőtt eljöttünk a Potalából, megnéztük az egyik föld alatti alagutat. Azt mondták, csak egyet nézhetek meg, a többit majd egy későbbi időpontban. Lobogó fáklyákat vittünk magunkkal, óvatosan másztunk lefelé a végtelennek tetsző lépcsősoron, és csúszkáltunk végig a sziklás átjárókon. Az alagutakat – így mondták nekem – számtalan évszázaddal ezelőtt vulkánikus tevékenység hozta létre. A falakon különös diagramok voltak és ismeretlen jelenekekről készült rajzok. De jobban érdekelt a tó, amely, úgy mondták, több mérföldre nyúlik az egyik folyosó végétől. Végre beléptünk

egy alagútba, amely egyre szélesebb és szélesebb lett, míg hirtelen eltűnt a mennyezet: nem láttuk, odáig már nem jutott el a fáklyák fénye. Még tettünk vagy száz métert, és olyan víz szélén álltunk, amelyet még soha életemben nem láttam. Fekete volt és mozdulatlan, annyira fekete, hogy már-már láthatatlan, inkább látszott feneketlen kútnak, mint tónak. Egyetlen hullám sem fodrozta a vizet, egyetlen hang sem törte meg a csendet. A szikla, amin álltunk, szintén fekete volt, csillogott a fáklyák fényében, de kicsit arrább valami ragyogott a falon. Odamentem, és láttam, hogy a sziklában van egy aranyréteg. Kb. öt-hat méter hosszú lehetett, és a fejemtől a térdemig érő magasságban helyezkedett el. Az aranyat nagy hő olvasztotta ki egykoron a sziklából, darabokban szilárdult meg, akár egy aranyszínű gyertya viaszcsappjei. Mingyar Dondup láma törte meg a csendet: – Ez a tó a folyóhoz megy innen negyven mérföldnyire. Sok-sok évvel ezelőtt kalandos kedvű szerzetesek készítettek egy fatutajt, és hozzá evezőket, amikkel hajthatják. Felszerelték fáklyákkal, és vízre eresztették. Mérföldeken át eveztek, kutattak, egyszer csak egy tágasabb helyre értek, ahol már nem látták a falakat és a mennyezetet. Ahogy finom csapásokkal tovább eveztek, tétovázva, merre is menjenek, a víz elsodorta őket.

Hallgattam tanítomat, és élénken magam elé képzeltem, amit mesélt. Így folytatta: – Eltévedtek, nem tudták, merre van az előre, és merre a vissza. A tutaj hirtelen megbillent, szél kerekedett, elfújta a fáklyákat, tökéletes sötétség borult rájuk. Érezték, hogy törékeny tutajuk a vízidémon markába került. Forogtak, körbe-körbe, valamennyien elszédültek és rosszul voltak már. Belekapaszkodtak a kötelekbe, amelyekkel a fagerendákat egymáshoz erősítették. A hirtelen mozdulattól a hullámok felcsaptak a fedélzetre, és az emberek csuromvizesek lettek. A tutaj felgyorsult. Úgy érezték, szörnyű, kegyetlen óriás ragadta el őket, és húzza végzetük felé. Meddig utaztak, nem tudták. Sehol egy fény, a sötétség olyan volt, amilyenhez hasonlót a föld felszínén sohasem látni: tömör feketeség. Nyikorgó-csikorgó hangot hallottak, kábító ütések, megsemmisítő szorítást érezték. Lerepültek a tutajról, a víz alá merültek. Néhányuknak még sikerült nagy levegőt venni. A többiek nem voltak ilyen szerencsések. Fény támadt, zöldecs, bi-

zonytalan, aztán erősebb fény. Valami, vagy valaki megtekerte, elhajította, majd hirtelen a ragyogó napsütésbe repítette őket.

Két ember menekült meg, ők kiértek a partra. A szerzetesek több mint fele kékre-zöldre verve, vérezve vízbe fúlt. Hármójuknak nyoma veszett. Azok, akik megmenekültek, órákon át élet-halál közt vívódva hevertek. Végre is egyikőjük feléledt annyira, hogy körülnézzen. Majdnem újra összeesett a megdöbbenéstől. A távolban a Potalát látta, körös-körül zöld réteket és legelésző jakokat. Először azt hitték, meghaltak és a tibeti mennyországban vannak. Akkor lépéseket hallottak maguk mögött, egy pástor nézett le rájuk. Látta az összetört tutaj lebegő roncsait, és azért jött, hogy kihalásza magának. Végül a két szerzetesnek sikerült meggyőzni a pástort arról, hogy ők szerzetesek (a köntösük ugyanis teljesen leszakadt róluk), az meg beleegyezett, hogy elmegy a Potalába hordágyért. Azóta kevesen vállalkoztak rá, hogy felfedező útra induljanak a tavon, de tudott dolog, hogy szigetek vannak nem messze amögött a terület mögött, amelyet fáklyáink fénye bevilágít. Egyiket fel is kutatták. Hogy mit találtak, megtudod később, a beavatásodkor.

Belegondoltam az egészbe, és azt kívántam, bárcsak lenne egy tutajom, hogy bejárjam vele a tavat. Vezetőm figyelte az arcomat, egyszer csak felnevetett és azt mondta: – Igen, nagy mulatság lenne átkutatni a tavat, de minek fecséreljük testi erőnket, mikor asztrálsíkon is el tudjuk végezni a kutatást! Igen, képes leszel rá, Lobszang. Néhány éven belül eleget tudsz majd ahhoz, hogy együtt fedezzük fel ezt a helyet. De most tanulj fiam, tanulj. Mindkettőnkért.

A fáklyák már alig égtek és úgy tűnt, hogy hamarosan vakon fogunk tapogatódzni az alagutak sötétjében. Ahogy elfordultunk a tótól, azt gondoltam, butaság volt, hogy nem hoztunk tartalék fáklyákat magunkkal. Abban a pillanatban Mingyar Dondup láma a távolabbi falhoz fordult, és kotorászni kezdett. Valami rejtett falmélyedésből fáklyákat húzott elő, és meggyújtotta őket azokról, amelyek már csak pislákolva égtek.

– Itt tároljuk a tartalékot, Lobszang, másként nehéz lenne kitárolni innen a sötétben. No, induljunk!

Küszködtünk felfelé a meredek folyosókon, időnként megálltunk, hogy kifújjuk magunkat, vagy megnézzünk egy-egy képet a falon. Nem értettem őket, mintha óriásokat ábrázoltak volna, megkülönböztető gépezeteket, amelyek meghaladták felfogóképességem határait. Ahogy ránéztem mesteremre, láttam, otthon van a rajzok között és az alagutakban. Nagyon vártam, hogy újra eljőjünk ide. Az egész helyet valami rejtély lengte körül, és ha rejtélyről hallottam, mindig megpróbáltam a mélyére hatolni. Nem tudtam elviselni a gondolatot, hogy évekig találgassak és így jussak el a megoldásig, ha van lehetőség arra, hogy megleljem a választ, még akkor is, ha közben jelentős veszedelem fenyeget. Mingyar Dondup láma félbeszakította a gondolataimat: – Lobszang! Úgy motyogsz itt, mint egy öregember. Még néhány lépés, és megint a világosban leszünk. Felmegyünk a tetőre, és teleszkóppal megnézzük azt a helyet, ahol az egykori szerzetesek kiértek a felszínre. – Amikor felértünk, megkérdeztem, miért nem lovagolunk ki a helyszínre, amely úgy negyven mérföldre volt innen, és miért nem nézzük meg. Mingyar Dondup láma azt mondta, nincs ott semmi érdekes, legalábbis olyasvalami, amit a teleszkópon keresztül ne látnánk. A tó kivezetése mélyen a vízszint alatt van, a helyet egy facsoporton kívül semmi sem jelöli, a kis ligetet a dalai láma előző inkarnációjának parancsára ültették.

Kilencedik fejezet

A VADRÓZSA-SÖVÉNY KOLOSTORBAN

Másnap reggel komótosan nekikészülődünk, hogy visszatérjünk Csakporiba. A Potalában tett látogatás olyan volt, akár egy nyaralás. Indulás előtt felrohantam a tetőre, hogy a teleszkópon át még utolsó pillantást vessek a vidékre. A Csakpori egyik tetején kis növények olvasztották a hátán heverészve, és időnként apró kavicsokat hajigált le az udvarba, a szerzetesek kopasz fejére. A lencsén keresztül láttam arcán a manós vigyort, ahogy visszahúzta a fejét, hogy a csodálkozó szerzetesek ne vegyék észre. Igen kényelmetlenül éreztem magam, mert rájöttem, hogy dalai láma kétségkívül engem is rajtakapott, mikor hasonló csínyeken buzgólkodtam. Eltökéltem, próbálkozásaimat a jövőben az épületeknek azokra a származására korlátozom, melyek rejtve vannak a Potala előtt.

De indulni kellett. Ideje volt köszönetet mondani a lámáknak, akik rövid látogatásunkat olyan kellemessé tették. Ideje volt, hogy különösen kedvesen elbúcsúzzunk a dalai láma személyes intézőjétől. Az „indiai ételek”-et az ő gondjaira bízták. Biztos megkedvelt engem, mert készített nekem egy búcsúajándékot, amit gyorsan meg is ettem. Elindultunk lefelé a lépcsőn, vissza a Vashegyre.

Félúton lehettünk, mikor hívó kiáltást és kiabálást hallottunk. A mellettünk elhaladó szerzetesek hátrafele mutogattak, mögénk. Megálltunk. Lihegő szerzetes rohant felénk, zihálva átadott egy üzenetet Mingyar Dondup lámának. Mesterem megállt.

– Várj meg itt, Lobszang, nemsokára visszajövök. – Ezzel sar-

kon fordult, és ismét felment a lépcsőn. Tétlenül ógyelegantem, csodáltam a kilátást, és nézegettem régi otthonomat. Elgondolkodva megfordultam, és majdnem hanyatt estem, mert megláttam apámat, amint éppen felém lovagolt. Ránéztem, ő visszanezített, s az álla majd leesett a csodálkozástól, mikor felismert. Azután, kimondhatatlan fájdalomra, tudomást se véve rólam, továbblovagolt. Nézttem távolodó alakját, és elkiáltottam magam: – Apám! – Vissza se pillantott, közönyösen továbblovagolt. A szemem égett, remegni kezdtem, eközben pedig arra gondoltam, most aztán nyilvánosan megszégyenülök, s mi több pont a Potala lépcsőin. De több önuralmam volt, mint amennyit feltételeztem magamról: kiegyenesítettem a hátam és mereven átnéztem Lhása felett.

Körülbelül fél óra múlva Mingyar Dondup láma egy másik lovat vezetve lefelé lovagolt a lépcsőn.

– Szállj fel, Lobszang, Szerába kell sietnünk, az egyik apátot komoly baleset érte.

Láttam, hogy mindkét nyereghez egy-egy táská van rögzítve, gondoltam, biztos vezetők felszerelése. Végigvágattunk a Linghor úton, el előző otthonom mellett. A koldusok és a zarándokok ijedten menekültek utunkból. Hamar a Szerá kolostorba értünk, ahol szerzetesek vártak ránk. Leugrottunk a lóról, mindketten megfogtunk egy-egy csomagot, és az egyik apát bevezetett egy öregemberhez, aki a hátán feküdt.

Az arca ólomszínű volt, az életerő – mintha kihunyini készülne – alig-alig pislákkolt benne. Mingyar Dondup láma forró vizet kért, amely már készen is állt. Amikor megkapta, beleszórt néhány gyógyfüvet. Amíg kavartam, megvizsgálta az öregembert, akinek az esés következtében betört a koponyája. Egy csontdarab behorpadt, és nyomást gyakorolt az agyra. Amikor az oldat kihűlt, lemostuk vele az öregember fejét, és vezetők megtisztította saját kezét. Kivett egy éles kést, gyors mozdulattal U alakú vágást ejtett a bőrön. A vágás a gyógyfüvek miatt csak kis vérzéssel járt. Újabb adag oldatot kent rá, a bőrdarabot visszahajtotta, hogy szabadá tegye a csontot. Nagyon-nagyon óvatosan megvizsgálta, és megtalálta azt a helyet, ahol a letört rész belógott a koponyába. Még mielőtt hozzakezdett volna a műtéthez, berakta a szükséges eszközöket egy fer-

tőtlenítővel telt tálba, majd kivett belőle két, egyik végén lapos és fogazott ezüstpálcát. Különleges óvatossággal behelyezte a legvékonyabb élt oda, ahol a törés a legszélesebb volt, és mereven tartotta, míg a másik pálcát vésőként használva a csont alá nyúlt. Finoman, megint csak nagyon finoman kiemelte a lifegő csontdarabot, úgy, hogy a normális szint felé kerüljön. Egy pálcával kitámasztotta, és így szólt: – Tartsd ide a tálat, Lobszang! – Úgy fogtam az edényt, hogy kivehesse belőle, amit akar, egy kis ezüstpecket, parányi háromszög alakú éket. Benyomta a koponyacsont és a kissé megemelt csontdarab széle között a részbe, majd lassan, óvatosan megnyomta a csontot. Az megmozdult, akkor még egy kicsit igazított rajta. A csontdarab helyére került. – Összeforr, és az ezüst, mivel semleges anyag, nem okoz majd problémát. – Becsetelte gyógyfüves oldattal, és gondosan visszahajtotta a bőrléffentyűt, amelynek egyik oldalát előzőleg érintetlenül hagyta. Kifőzött lófarkszállal összeoltotta, és a műtét helyét bekente gyógyírral, azután az egészet bekötözte egy ugyancsak kifőzött vászondarabbal. Az öreg apátba – miután agya megszabadult a nyomástól – lassacskán visszatért az életerő. Hátát megtámasztottuk néhány párnával, hogy félig ülő helyzetben legyen. Megtisztítottam az eszközöket friss, forró fertőtlenítőben, megszáritottam őket kifőzött ruhán, és mindent gondosan visszapakoltam a két táskába. Mikor a kezemet mostam, az öregember hunyorogva kinyitotta a szemét, meglátta, hogy Mingyar Dondup láma hajol fölé, és halványan elmosolyodott.

– Tudtam, hogy csak te menthetsz meg, ezért küldtem üzenetet a csúcsra. Még nem végeztem be a feladatomat, nem hagyhatom el a testemet.

Mesterem figyelmesen nézett rá és így válaszolt: – Meggyógyulsz. Néhány napig rossz lesz a közérzeted, egy-két napig fáj majd a fejed, de ha elmúlik, mehetsz a dolgod után. Néhány napig legyen melletted valaki, mikor alszol, hogy ne fekédj laposan. Három-négy nap múlva már nem lesz okod az aggodalomra.

Odamentem az ablakhoz és kinéztem. Érdekes dolog volt látni, milyen egy másik kolostor. Mingyar Dondup láma odalépett hozzám: – Ügyes voltál, Lobszang. Most körbevezetlek ezen a közösségen. Sokban különbözik a miénktől.

Egy láma gondjaira bízta az öreg apátot, és kimentünk a folyóra. Nem volt olyan tisztaság, mint Csakporiban, és úgy tűnt, nincs is szigorú fegyelem. A szerzetesek úgy jöttek-mentek, ahogyan akartak. A templomok – a mieinkkel összehasonlítva – gondozatlannak tündek, még a füstölők is keserűbb füstöt árasztottak. A fiúk csapatokban játszottak az udvarokon – Csakporiban keményen dolgoztak volna. Az imamalmok a legtöbb helyen mozdulatlanul álltak. Itt-ott ugyan ült egy-egy szerzetes, aki a kereket pörgette, de sehol sem volt nyoma annak a tisztaságnak, rendnek és fegyelemnek, amelyet én már megszokottnak tekintettem. Mesterm azt kérdezte:

– Nos, Lobszang, vágynál rá, hogy itt maradj és könnyű életet élj?

– Nem, azt hiszem rengeteg vadember van közöttük. – Nevetett. – Hétezeren vannak. A csendes többség rossz hírért mindig néhány zajongó költi.

– Lehet. – válaszoltam. – Rózsasövénynek hívják ezt a helyet, de én nem annak nevezném.

Mosolyogva nézett rám. – Úgy látom, elvállalnád a feladatot, hogy te magad, egyedül rendet teremts itt.

Tény, hogy a mi kolostorunkban volt a legnagyobb fegyelem, a többi kolostor többsége nagyon laza volt, és ha a szerzeteseknek lustálkodni támadt kedvük, lustálkodtak és senki sem szólt egy szót sem. Szerá, vagy ahogyan hívták, a Vadrózsa-sövény három mérföldnyire fekszik a Potalától, és egyike a „három székhelyként” ismert kolostoroknak. Nem kevesebb, mint tízezer szerzetessel Drepung a legnagyobb, Szerá követi kb. hétezer ötszáz fővel, a három kolostor közül Ganden a legkevésbé jelentős, mindössze hatezeren vannak benne. Mindegyik városnyi méretű, utcákkal, iskolákkal, templomokkal, és mindazokkal az épületekkel, melyek a várost várossá teszik. Az utcákon Kham tartománybeliek cirkálnak, ők a járőrök. Jelenleg kétségkívül a kommunista katonák! Csakpori kis közösség volt, de annál fontosabb. Mint a Gyógyítás Temploma, akkoriban ez volt az „orvosi tanulmányok székhelye” és a kormány tanácskozó testületében is számottevő képviselőhez jutott.

Csakporiban tanítottak minket – mondjuk úgy – „dzsúdóra”. Ez a legközelebbi angol szó, amit találtam, a tibeti leírását, a „szungtrukjömpa tü depo lelapo”-t nem lehet lefordítani, mint ahogyan a „technikai” szót, az „amarée”-t sem. A dzsúdó a mi módszerünk erősen leegyszerűsített formája. Nem minden kolostorban van ilyen képzés, de minket Csakporiban megtanítottak rá, hogy önuralomra tegyünk szert és képesek legyünk arra, hogy gyógyítás céljából a beteget öntudatlan állapotba hozzuk, és hogy az ország keményebb, veszélyesebb részeiben is biztonságosan közlekedhessünk. Mivel orvoslámák voltunk, sokat kellett utaznunk.

Öreg Cu a „dzsúdó” nagymestere volt, talán a legjobb Tibetben, és mindenre megtanított, amit tudott, – egyszerűen azért, mert örömet lelte abban, hogy jól végzi a dolgát. A legtöbb férfi s nő ismerte az elemi fogásokat és dobásokat, de én már négyéves koromban tudtam őket. Mi úgy tartjuk, hogy ezt a tudományt önvédelemre és önkontrollra kellene használni, nem pedig támadásra. Az erős ember megengedheti magának, hogy szelíd legyen, míg a gyenge és bizonytalan ember hetvenedik és dicsekszik.

Arra használtuk a dzsúdót, hogy megfosszuk a beteget az öntudatától, pl. olyan esetben, ha törött csontokat kellett összeillesztenünk, vagy fogat húznunk. Nem jár fájdalommal és egyáltalán nem kockázatos. Az ember öntudatlan állapotba hozható, még mielőtt felfoghatná, hogy rövidesen mi történik vele, és mindegy, hogy órák vagy percek múlva nyeri vissza eszméletét, a beavatkozásnak semmilyen mellékhatása sincs. Rendkívül érdekes: ha valaki beszéd közben veszítette el az eszméletét, befejezi a félbehagyott mondatot, amikor felébred. Ennek a fejlettebb rendszernek nyilvánvaló veszélyei vannak, ezért akárcsak a hipnotizálást, csak azoknak tanítják, akik a legszigorúbb jellembeli követelményeknek is megfelelnek. A hipnotizált embert pedig olyan hatásoknak teszik ki, hogy ne élhessen vissza a ráruházott erőikkel.

Tibetben a lámakolostor nem pusztán a valláshoz vonzódo emberek lakóhelye, önálló város városi szolgáltatásokkal és kényelemmel. Csakporiban is volt színház, vallási és hagyományos darabokat is játszottak benne. A zenészek mindig készen álltak a szórakoztatásunkra, meg hogy bizonyítsák, más közösségekben nincsenek

ilyen jó zenészek. Akiknek volt pénzüik, vásárolhattak a boltokban élelmet, ruhaneműt, luxuscikkeket vagy könyveket. Akik takarékoskodni akartak, megtehették, ugyanis volt a kolostoron belül egy afféle banknak megfelelő intézmény, ahol a készpénzüket tarthatták. A világ minden közösségében akadnak szabály- vagy törvénytörők. Nálunk a rendőrszerzetesek tartóztatták le ezeket és állították bíróság elé, ahol igazságos tárgyalás folyt ellenük. Ha bűnösnek találták őket, a kolostori börtönben kellett letölteniük a büntetést. Különféle iskolák szolgálták a különféle észbeli képességeket. Az eszes fiúknak segítettek abban, hogy előbbre jussanak, de a naplopók – Csakporit kivéve – minden kolostorban akár egész életüket végigaludhatták vagy végigálmodozhatták. Úgy gondoltuk, egyik ember nem befolyásolhatja a másik életét, hagyjuk tehát a dolgot a következő inkarnációra. Csakporiban másként ment minden, és ha valaki nem fejlődött, távozásra kényszerült és ott kellett menedéket keresnie, ahol kevésbé szigorú fegyelem uralkodott.

Nálunk a beteg szerzetesek jó kezelést kaptak. Volt egy kórház, és orvosi illetve elemi sebészi képzésben részesült szerzetesek látták el a betegeket. A komolyabb eseteket specialista – mint amilyen Mingyar Dondup láma is volt – kezelte. Mióta eljöttem Tibetből, elég gyakran nevetnémek támadt a nyugati történetek halatán, melyek szerint a tibetiek pl. azt hiszik, hogy a férfi szíve a bal, a nőé a jobb oldalon van. Nem egy halott testét felnyitottuk, hogy *megtudjuk* az igazságot. Szórakoztattak a „parázna, nemi betegségektől megtizedelt” tibetiekről szóló beszámolók is. Akik e félt állítanak, nyilván sosem voltak azokon a remek helyeken Angliában vagy Amerikában, ahol a helyi polgároknak „ingyenes és bizalmas kezelést” ajánlanak. A mi modern társadalmunk romlott és szemérmetlen! Vannak nők pl., akik festéket tesznek az arcukra, és jelölniük kell az ajkuk helyét, hogy ne lehessen eltéveszteni, hol van. Legtöbbször a hajukat is fényesítik, vagy megváltoztatják a színét. Mi több, kiszedik a szemöldöküket és festik a körmeiket. Hát nevezhetjük ezután a tibeti nőket „szemérmetleneknek és romlottaknak”?

De térjünk vissza a kolostori közösséghez! Gyakran jöttek látogatók, kereskedők vagy szerzetesek. A szállodában kaptak szállást, fizettek érte! Nem minden szerzetes fogadott nőtlenséget. Voltak,

akik úgy gondolták, a „boldog legénykor” a szellem számára nem megfelelő keret az elmélkedéshez. Ők egy külön szektához, a Vörössüvegesekhez csatlakozhattak, ahol a házasság megengedett dolog. Kisebbségben voltak. Az egyházi világban a Sárgasüvegesek rendje – a maga kötelező cölibátusával – alkotta az uralkodó osztályt. A „házas” kolostorokban nővérek és szerzetesek együtt dolgoztak egy jól szervezett közösségen belül, és általában a „légkör” nem volt olyan durva, mint a tisztán férfiközösségekben.

Egyes lámakolostorok saját nyomdával rendelkeztek, hogy könyveiket kinyomtathassák. Rendszerint a papírt is maguk készítették. Ez utóbbi nem volt valami egészséges foglalkozás, mert a papírgyártásban használatos, egyik fakéreg mérgező anyagot tartalmazott. Míg ez megóvta a tibeti papírokat a rovarok támadásától, ártott a vele dolgozó szerzeteseknek, akik komoly fejfájásról vagy még rosszabb tünetekről panaszkodtak. Tibetben nem a fémből öntött betűmintákat, hanem fadúcokat használunk, nemegyszer kilencven cm széles és negyven-negyvenöt cm hosszúságúakat – részletezésük bonyolult lenne. Ha a falapra a legkisebb hiba is csúszott, már nem nyomtattunk vele. A tibeti oldalak nem olyanok, mint pl. e könyv lapjai, amelyeknek hosszúsága meghaladja szélességüket: széles és rövid lapokat használtunk, és sosem kötöttük be őket. A különféle, laza íveket faragott faborítók fogták össze. Az egyik szerzetes egy festékhengert futtatott végig az egész felületen, hogy a festék eloszlása egyenletes legyen. Egy másik felvett egy papírlapot és gyorsan ráterítette a fadúcra, míg a harmadik egy nehéz hengerrel követte, hogy jól rányomja a papírt. A negyedik leemelte a nyomtatott lapot, és odaadta egy tanoncnak, aki félretette. Nagyon kevés nyomat piszkolódott össze, ezeket könyvekhez sosem használtuk fel, de gyakorlásra megtartottuk a tanoncoknak. Csakporiban kb. száznyolcvan centiméter hosszú és százhusz centiméter széles vésett fatáblákat használtak, az emberi testet és a különböző szerveket ábrázolták. Falitáblák készültek róluk, melyeket még színezni kellett. Asztrológiai tábláink is voltak, olyanok, amelyekre a horoszkópokat állítottuk fel, ezek úgy hatvanszor hatvan centiméteresek lehetnek, és végeredményben az égbolt térképét mutatták, egy adott személy születésének és fogamzásának idején. A térkép üres helyeire beil-

lesztettük azokat az adatokat, melyeket a nagy gonddal készített matematikai táblázatokban találtunk, s amelyeket kiadtunk. Miután végignéztük a Rózsasövény kolostort, és úgy láttam, nem veszi fel a versenyt a mienkkel, visszatértünk a szobába, hogy megnézzük az öreg apátot. Távollétünk két órája alatt jelentősen javult az állapota, és már jobban érdekelték a környező dolgok. Figyelme különösen Mingyar Dondup láma felé fordult, úgy tűnt, nagyon kötődik hozzá. Mesterem így szólt: – Mennünk kell most, de hagyok itt néhány porrá tört gyógyfüvet. Mielőtt elmegyünk, meghagyom a használati utasítást az ügyeletesnek. – Kivett három kis bőrzacskót a táskájából és átadta. Három kis zacskót, mely a halál helyett az életet jelentette egy idős ember számára. A bejáratnál lévő udvarban egy szerzetesre találtunk, aki két szálnalmasan ficánkoló pónit tartott. Ettek, pihentek, már alig várták, hogy vágtsanak. Én nem. Szerencsémre Mingyar Dondup láma meglegedett a poroszkálással. A Rózsasövény a Lingkhör út legközelebbi részétől kb. két mérföldre van. Nem nagyon égtém a vágtyól, hogy elmenjünk régi otthonom mellett. Vezetőm nyilvánvalóan elérte a gondolataimat, mert azt mondta: – Átmegyünk az úton a bevásárló utcához. Nem kell sietni, holnap új nap jön, azt még nem láttuk.

Elbűvölten néztem a kínai boltokat, hallgattam a kereskedők éles hangját, ahogyan az árákon civódtak és alkudoztak. Pontosan velük szemben az utcán állt egy *csörten*, mely az ego halhatatlanságát szimbolizálta, mögötte pedig egy csillogó templom, melybe épp a közeli Séde Gompa papjai áramlottak. Még néhány perc lovaglás, és egymáshoz zsúfolódó házak között jártunk, melyek mintha csak védelmet keresve bújtak volna a Dzsokang árnyékába. – Nahát! – gondoltam. – Legutóbb még szabad emberként voltam itt, nem mint szerzetesnek tanuló növendék. Bárcsak az egész álom lenne, és felébredhetnék! – Leporoszkáltunk és jobbra fordultunk azon az úton, mely átvezetett a Türkiz hídon. Mingyar Dondup láma hozzám fordult, majd megjegyezte: – Szóval, még mindig nem akarsz szerzetes lenni. Pedig, tudod, elég jó élet ez. A hét végén megkezdődik a hegyekben az évi gyógynövénygyűjtés. Az idén nem akarom, hogy a csoporttal menj. Helyette tanulj velem, hogy tizenkét éves korodban levizsgázhass és trapa lehessél. Úgy terveztem, elviszlek majd egy különleges felfedező útra a felföldre, ahol igen rit-

ka füveket szerezhethetünk. Éppen kiértünk Sö faluból, és közeledtünk Pargo Kaling, a lhászai völgy nyugati kapuja felé. Egy koldus görnyedt a falnál: – Hah! Tiszteletre méltó kegyes orvosláma, kérek ne gyógyíts ki a betegségeimből, különben meghalok. – Vezetőm szomorúan nézett, amint átlovagoltunk a kaput alkotó csörtenen. – Sokan ezek közül a koldusok közül olyan feleslegesek, Lobszang. Ők azok, akik rossz hírüket keltik külföldön. Indiában és Kínában, ahol az Ékességessel jártam, beszéltek a lhászai koldusokról, nem is sejtették, hogy némelyikük gazdag. Nos, talán a Vas Tigris éve, a jósolat beteljesülése után (1950. – a kommunisták megszállják Tibetet) a koldusokat dologra fogják. Te és én már nem leszünk itt, és nem látjuk ezt, Lobszang. Te külföldön leszel, én az Égi Mezőkön.

Mérhetetlenül elszorodtam arra a gondolatra, hogy a szeretett láma elhagy majd engem, elhagyja ezt az életet. Akkor még nem jöttem rá, hogy a földi élet illúzió, vizsga, iskola. Még nem értettem, hogyan kell viselkedni azokkal, akiket üldöz a balszerencse. Ma már értem.

Balra fordultunk a Lingkhör úton, elmentünk a Kundu Ling mellett, és ismét balra fordulva rátértünk a Vashegyre vezető útra. Sosem untam meg a színes faragott sziklák látványát. A hegy egyik oldala telistele volt velük, istenségek faragott és festett képeivel. De a nap igencsak előrehaladt már, nem volt időnk a nézelődésre. Ahogy felfelé lovagoltunk, a növénygyűjtőkre gondoltam. Egy csoport minden évben felment a hegyekbe, hogy gyógyfüveket szedjen, ezeket megszártották és légmentes zacskókba csomagolták. Itt, a hegyekben volt a természet orvosságainak egyik nagy raktára. Nagyon kevés ember járt a felföldre, ahol olyan különös dolgok estek, így nehéz beszélni róluk. Igen, elhatároztam, idén lemondok az útról, és keményen tanulok, hogy elkísérhessem Mingyar Dondup lámát a felföldre, mikor úgy gondolja, elég felkészült vagyok már. Az asztrológusok jóvendölése szerint első próbálkozásra leteszem majd a vizsgát, de tudtam, hogy tanulnom kell, mert a jóvendölés csak akkor jelenti azt, hogy levizsgázom, *ha* keményen tanulok! A szellemi fejlettségem a tizennyolc évesekével volt azonos szinten, mivel mindig nálamnál sokkal idősebbek közé keveredtem, és meg kellett állnom a gam lábán.

Tizedik fejezet A TIBETI HIT

Talán érdekes, ha részletezem kissé a tibeti életmódot. Vallásunk a buddhizmus egyik formája, de nincs rá olyan szó, mely más nyelvre átirható lenne. Úgy hivatkozunk rá, mint a TAN-ra, és akik osztoznak hitünkben, azokat „beavatottak”-nak tekintjük. Más hitek követőit „kívülállók”-nak nevezzük. A legközelebbi szó, melyet már ismernek nyugaton, a lámaizmus. Annyiban tér el a buddhizmustól, hogy a mi vallásunk a reménység és a jövőbe vetett hité. A buddhizmus szerintünk negatív, a reménytelenség vallása. És természetesen nem hisszük, hogy egy mindent látó atya figyel és oltalmaz mindenkit, mindenhol.

Vallásunkról számos tanult ember tett tudós megjegyzéseket. Sokan elítéltek bennünket, mert saját hitük elvakítja szemüket, és képtelenek arra, hogy mások szemponjait megértsék. Néhányan még „sátáni”-nak is neveztek, mert életünk idegen számukra. Ezeknek az íróknak többsége hallomásra vagy mások írásaira alapozta véleményét. Az is lehet, hogy jó néhányan tanulmányozták hitünket egy pár napig, aztán úgy érezték, eleget tudnak ahhoz, hogy könyveket írjanak a témáról és értelmezzék és ismertessék azt, aminek felfedezése még legbölcsebb bölcseinknek is egész életükbe telik.

Képzeljünk el egy buddhistát vagy egy hindut, aki egy-két órán át forgatja a Biblia lapjait, és utána a kereszténység finom, apró részleteiről magyaráz. Ezek közül az írók közül egyik sem élt kisfiúkorától fogva szerzetesként egy lámakolostorban, és egyik sem

tanulmányozta a Szent Könyveket. Ezek a könyvek titkosak, mert nem hozzáférhetőek azok számára, akik a gyors, könnyű és olcsó megváltást keresik. Azok, akik vigaszt remélnék valamely rítustól, vagy az önhipnózis valamilyen formájára vágnak, megkaphatják, ha ez segít rajtuk. Ez azonban nem a *belső realitás*, hanem gyerekes öncsalás. Néhányuk számára biztosan nagyon megnyugtató, hogy azt gondolják, bűnt bűnre halmoznak, aztán, mikor lelkiismeretük már nagyon piszkálja őket, ajándékot adnak a legközelebbi templomnak, amiért is az istenek túláradó hálájukban azonnal, mindent és bizonyosan megbocsátanak, ez pedig feljogosítja őket arra, hogy újabb és újabb bűnökbe vessék magukat. VAN Isten, van egy felsőbb lény. *Mit számít, minnek nevezzük? Isten tény.*

A tibetiek, akik tanulmányozták Buddha igaz tanításait, *sosem* imádkoznak könyörületért, előnyökért, csakis emberi igazságosságért. Egy felsőbb lény, mint az igazság lényege, nem teheti, hogy az egyik emberrel igazságos legyen, a másikkal pedig nem, mert ha így tenne, az igazságot tagadná. Ha könyörületért vagy előnyökért imádkozunk, aranyat vagy tömjént ígérünk, amennyiben imánk meghallgatásra talál, azt fejezzük ki, hogy csak a legtöbbet ígérő üdvözlül és hogy az Isten pénzszerűében lévén „megvásárolható”.

Az ember lehet könyörületes egy másik emberrel, bár nagyon ritkán teszi, a legfelső lény csak igazságosságot tanúsíthat. Halhatatlan lelkek vagyunk. Imánkat, „Om, mani padme hum!” – mely alább található – gyakran úgy fordítják, hogy a „a kincs a lótszban van”. Mi, akik kicsit beljebb hatoltunk, tudjuk, hogy a valódi jelentése „üdv a felettes énnel”. Nincs halál. Ahogy az ember leveti ruháját, ha a nap véget ér, úgy veti le a lélek a testet, mikor az aluszik. Ahogyan az elnyűtt ruhát kiselejtezik, úgy selejtezi ki a lélek az elnyűtt vagy szakadozott testet. A halál születés. Meghalni annyit jelent, mint újjászületni egy másik létformában. Az ember, vagy az emberi szellem végtelen. A test semmi más, mint időleges, átmeneti öltözék, mely felöltözteti a szellemet, és mely a földön elvégzendő feladat szerint választatik. A külső megjelenés nem számít, csak a belső. Nagy próféta is kopogtathat koldusnak öltözve –

hogyan lehetne jobban megítélni a jótékonyt?! – míg másvalaki, aki előző életében vétkezett, nem él szegénységben, s mégis elküldi a kéregetőt.

ཨོཾ་མ་ཎི་པདྨེ་ཧཱུྃ།

Om, mani padme hum!

„Életkerék” – ez jelenti azt, hogy megszületünk, élünk valahol, meghalunk, majd visszatérünk a szellemi állapotba és idővel különböző körülmények és feltételek között újrászületünk. Az ember sokat szenvedhet életében, ez nem jelenti szükségképpen azt, hogy a múltban gonosz volt, bizonyos dolgok megtanulásához sokszor a szenvedésen át vezet a legbiztosabb és leggyorsabb út. A gyakorlati tapasztalat jobb tanítómester, mint a szóbeszéd! Az öngyilkosok újjászülehetnek, hogy leéljék azokat az éveket, melyekkel megrövidítették az életüket, de ebből nem következik, hogy mindenki, aki fiatalon vagy csecsemőkorában hal meg, előzőleg öngyilkos volt. Az életkerék mindannyiunkra vonatkozik, koldusokra és királyokra, férfiakra és nőkre, színesbőrűekre és fehérekre. Természetesen a kerék csak szimbólum, de megvilágosítja a dolgokat azok számára, akiknek nincs idejük alaposabban tanulmányozni a témát. A tibeti hit nem írható le egy-két bekezdésben: a Kangyúr – a tibeti szent iratok – több mint száz könyvből áll, és még így sem foglalkozik kimerítően minden kérdéssel. A távoli kolostorok sok könyvet rejtenek, ezeket csak a beavatottak olvashatják.

A keletiek évszázadok óta ismerik a különféle okkult erőket és törvényeket, s azt is tudják, mindez természetes. A keleti tudósok és kutatók nem cáfolják létezésüket azon az alapon, hogy nem lehet mémi vagy savakkal vizsgálni őket, inkább arra törekszenek, hogy növeljék uralmukat a szóban forgó természeti törvények felett. Bennünket például nem érdekel, hogyan és miként van tisztánlátás, a tisztánlátás eredménye fontos! Néhányan kétségbe vonják a

tisztánlátást. Olyanok, mint a vakok, akik azt mondják, hogy a látás lehetetlen, mert ők nem tapasztalták, mert képtelenek megérteni, hogy miként látható egy távoli tárgy, ha nyilvánvalóan nincs érintkezés közte és a szem között!

Az embereket aura veszi körül, színes körvonalak, melyek körül fogják a testet, és az, aki járatos ebben a tudományban, a színek intenzitásából következtethet a személy egészségére, integritására és fejlődésének általánosabb szintjére. Az aura a belső életerő, az én (ego) vagy a lélek kisugárzása. A fej körül fényudvar vagy dicsfény van, amely szintén az erő részét képezi. A halálkor a fény elhalványul, mert az én (ego) elhagyja a testet, hogy megkezdje útját a következő létforma felé. „Szellem” lesz belőle. Sodródik egy kicsit, mert a testből való kiszabadulás sokkja elkábította talán. Lehet, hogy nincs teljesen tudatában annak, hogy mi történik. A lámák ezért keresik fel a haldoklókat, tájékoztatják őket arról, hogy milyen állapotokon mennek majd keresztül. Ha ezt elmulasztanak, a szellemet földhöz bilincselhetnék a testi vágyak. A papok kötelessége, hogy e kötelékeket elszakítsák.

Gyakorta tartottunk istentiszteletet a szellemek vezetésére. A tibetiek nem félik a halált, de úgy gondolják, hogy bizonyos elővigyázatosság mellett könnyebb az átmenet ebből az életből a következőbe. Világosan kijelölt ösvényeket kell követni, és egyes helyeken elgondolkodni. A szertartást olyan templomban tartják, ahol legalább háromszáz szerzetes van jelen. A templom közepén öt telepatikus láma ül egymással szemben kör alakban. Ahogy a szerzetesek egy apát vezetésével dűnnyögnek-mormolnak, a lámák megpróbálnak telepatikus kapcsolatot létesíteni az eltávozott lélekkel. Egyetlen fordítás sem tud teljesen eleget tenni a tibeti imáknak, de íme egy kísérlet:

„Halljátok lelkeink hangját, ti, mindannyian, akik vezető nélkül bolyongtok a határon. Élő és halott más világban lakozik. Hol látható az arcuk, hol hallható a hangjuk? Az első füstölőt azért gyújtjuk, hogy szólítsuk a bolyongó szellemet, vezetésre lelhet”.

„Halljátok lelkeink hangját, ti mindannyian, akik bolyongtok. Ez az illúziók világa. Az élet csak álom. Aki megszületik, annak

meg is kell halnia. Csak Buddha útja vezet az örök élethez. A harmadik füstölőt azért gyújtjuk, hogy szólítsuk a bolyongó szellemet, így vezetésre lelhet”.

„Halljátok lelkeink hangját, ti mind, hatalmasok, ti, hegyek és vizek királyai. Uralkodástok egy percnyi volt csupán, és népetek panasza mindig áradó. A földet a vér borítja, és a falevelek az elnyomottak sóhajától remegnek. A negyedik füstölőt azért gyújtjuk, hogy szólítsuk a királyok és diktátorok szellemét, hogy vezetésre lelhetnek”.

„Halljátok lelkeink hangját, ti, harcosok mind, akik területeket foglaltatok, sebeket osztogattatok és öltetek. Hol vannak a hadaitok most? A föld nyög és dudva nő a csatamezőkön. Az ötödik füstölőt azért gyújtjuk, hogy vezetésre szólítsuk a tábormokok és urak magányos szellemét”.

„Halljátok lelkeink hangját, művészek és tudósok, ti mind, akik a festettetek és írtatok. Hiába erőltettétek a szemeteket, és mindhiába koptattátok el a festékező-asztalokat. Sorsotok a feledés, és lelketeknek tovább kell menni. A hatodik füstölőt azért gyújtjuk, hogy vezetésre szólítsuk a művészek és tudósok szellemét”.

„Halljátok lelkeink hangját, ti gyönyörű, előkelő szűzek és hölgyek mind, akiknek fiatalsága akár a friss tavaszi reggel. A szerelmes ölelés után megszakad a szív. Ősz jön és tél, elhervadnak a fák és a virágok, mint a szépség, és mi mássá válik, mint csontváz. A hetedik füstölőt azért gyújtjuk, hogy szólítsuk az előkelő szűzek és hölgyek bolyongó szellemét, hogy elvezethessük őket a világ kötelékeiből”.

„Halljátok lelkeink hangját, koldusok és tolvajok, mind, és azok, akik bűnt követtek el mások ellen és akik most nem pihenhettek. Lelketek társtalan bolyong és nincs bennetek igazság. A nyolcadik füstölőt azért gyújtjuk, hogy szólítsuk mindazoknak a szellemét, akik bűnöztek és most egyedül bolyonganak”.

„Halljátok lelkeink hangját, szajhák, az éjszaka asszonyai, és mindazok, akik ellen vétkeztetek, és akik most egyedül bolyongnak a szellemek birodalmaiban. A kilencedik füstölőt azért gyújtjuk, hogy vezeklésre szólítsuk őket, hogy megszabadulhassanak a világ kötelékeitől”.

A templom tömjénfüstös homályában a pislákoló vajmécsesektől az élő árnyékok táncra keltek az arany képmások mögött. A levegő feszültséggel telítődött a telepatikus lámák koncentrációjától, akik megpróbáltak kapcsolatot találni azokkal, akik eltávoztak a világból, de akiket a világ kötelékei még mindig fogva tartottak.

Rozsdabarna ruhás szerzetesek egymással szemközti sorokban ülve a halotti litániát recitálták. Láthatatlan dobok az emberi szív ritmusára dobbantak. A templom más részeiből, mint élő szervezetből, a belső szervek moraja, a testnedvek csobogása, és a tüdőben a levegő sóhajtozása hallatszott. Ahogyan az eltávozottak felé irányuló szertartás folytatódott, a testhangok ritmusa megváltozott, lelassult, míg végül azok a hangok hallatszottak, melyek kíséretében a szellem elhagyja a testet. Egy utolsó hörgő, remegő zihálás és beállt a csend. A halál csendje. Azután a csendben megjelenik a tudat, s ez még a legkevésbé okkultak számára is észrevehető, hogy más dolgok vannak jelen, várnak és figyelnek. Fokozatosan, ahogyan a telepatikus útbaigazítás folytatódott, a feszültség csökkent, és a nyugtalan szellemek továbbhaladtak utazásuk következő állomása felé.

Szilárdan hiszünk abban, hogy időről időre újraszületünk. De nem csupán erre a földre. Millió és millió világ van, és tudjuk, hogy többségük lakott. Lakóik – meglehet – nagyon különböznek azoktól, akiket ismerünk, lehet, hogy magasabbrendűek, mint az emberek. Mi, tibetiek sosem osztottuk a nézetet, hogy az ember a fejlődés csúcsa és legnemesebb formája. Hisszük, hogy másutt sokkal fejlettebb életformák találhatók, melyek nem dobálnak atombombákat. Tibetben láttam feljegyzéseket különös égi járművekről. „Az istenek szekerei” – legtöbbször így hívták őket. Mingyar Dondup lámától megtudtam, hogy egy lámacsoport telepatikus úton érintkezésbe lépett ezekkel az „istennel”, akik azt mondták, figyelik a földet – nyilván úgy, ahogy az emberek figyelik a vadállatokat az állatkertben.

Sokat írtak már a levitációról: létezik, gyakran láttam is, de sok gyakorlást igényel. Nincs igazán értelme, hogy az ember a levitációval foglalkozzon, mert van egy sokkal egyszerűbb módszer: az asztrálutazás, ami könnyebb és biztosabb. Sok láma csinálja, és aki elég türelmes, belemerülhet e hasznos és kellemes tudományba.

A földön az ébrenlét órái alatt éniünk (egónk) a fizikai testhez kötődik, és tanulás nélkül nem lehet elválasztani tőle. Amikor alszunk, csak a fizikai test igényli a pihenést, a szellem kiszabadítja magát, és általában visszalátogat a szellemi birodalomba, olyasféléképpen, mint a gyerek, aki a tanítás után hazamegy az iskolából. Az ego és a test egy korlátlan kiterjedésre képes „ezüstzsinór” segítségével tartja a kapcsolatot. A test addig él, amíg az ezüstzsinór sértetlen, ha meghalunk, a szellem a szellemvilágon belül új életre születik és a zsinór elszakad, éppen úgy, ahogyan a köldökzsinórt elvágják, hogy a csecsemő elszakadhasson anyjától. A születés a csecsemő számára az anyatesten belüli védelmezett élet halála. A halál a szellem számára újjászületés a szabadabb szellemi világba. Amíg az ezüstzsinór sértetlen, az ego szabadon vándorolhat az alvás ideje alatt, de speciálisan képzett emberek esetében ez tudatosan is megtörténik. A szellem vándorlása révén álmokat látunk, benyomásokat szerzünk, amelyeket az ezüstzsinór közvetít. A fizikai tudat felfogja őket, és azonmód „racionalizálja”, hogy beleilljenek az ember evilági hitébe. A szellemi világban nincs idő, az „idő” tisztán fizikai fogalom, így vannak olyan esetek, mikor hosszú és bonyolult álmok – úgy tűnik – nem tartanak tovább egy másodperc tört részénél. Talán mindenki álmodott már olyat, hogy egy távoli, esetleg az óceán másik oldalán élő személlyel találkozott és beszélt. Valószínűleg üzenetet kapott, és amikor felébredt, rendszerint az az erőteljes benyomása maradt, hogy *valamire* emlékeznie kell. Gyakran arra emlékszik, hogy egy távoli baráttal vagy rokonnal találkozott: semmi meglepő nincs benne, ha rövid időn belül hall is felőle. Azoknál, akik nem képzetek, az emlék gyakran eltorzul, és az eredmény – illogikus vagy lidércnyomásos álom.

Tibetben gyakorta utazunk asztrálsíkon – nem levitációval – és az egész folyamat ellenőrzésünk alatt áll. Az én (ego) elhagyja a fizikai testet, bár az ezüstzsinór továbbra is hozzákötí. Az ember oda utazik, ahova akar, és olyan gyorsan, amilyen gyorsan csak gondolkodni tud. A legtöbb ember rendelkezik azzal a képességgel, hogy asztrálutazásra induljon. Sokan meg is kísérelték, de mert nem voltak kiképezve, sokkot kaptak. Valószínűleg mindenki ismeri azt az érzést, amit akkor élünk át, mikor éppen csak álomba

merültünk, és hirtelen, erőszakosan felébresztenek, felrángatnak minket. Ezt az érzést az okozza, hogy az ego túl gyorsan távozik, a fizikai és az asztráltest durván válik el egymástól, az ezüstszinór összehúzódik, és visszarántja az asztráltestet a fizikaiba. Mindez sokkalta rosszabb annál, mint mikor egy utazás után térünk vissza. Az asztrátest több méterre lebeg a fizikai fölött – akárcsak a léggömb a spárga végén. Valami, esetleg egy külső zaj arra készíti, hogy rendkívüli gyorsasággal térjen vissza a testbe. A test hirtelen ébred, és ez azzal a szörnyű érzéssel jár, hogy az ember leesett egy szikláról és az utolsó pillanatban ocsúdott fel.

Az asztrálutazás teljes ellenőrzés alatt majdnem mindenki által kivitelezhető, amíg tökéletesen tudatunknál vagyunk. Gyakorlást igényel, és kezdetben magányra van szükség. Legjobb, ha az ember egyedül van és nem kell attól félnie, hogy megzavarhatják. Ez nem metafizikai kézikönyv, ezért nincs értelme tanácsokat adni az asztrálutazásokra vonatkozóan, azt azonban szeretném hangsúlyozni, hogy nagyon zavaró élmény lehet, ha nincs megfelelő tanárunk. Nincs tényleges veszély, de sokkot vagy érzelmi zavarokat okozhat, ha az asztráltest úgy hagyja el a fizikait, illetve úgy tér vissza, hogy nincs szinkronban vele. Akinek gyenge a szíve, sose kísérelje meg az asztrálutazást. Míg a projekció önmagában nem veszélyes, komoly veszélyt jelenthet – különösen azok számára, akiknek gyenge a szíve –, ha valaki belép a szobába és megzavarja a testet vagy a zsinórt. Végzetes sokkot eredményezhet, ami valóban nagyon kellemetlen lehet, mert az énnak (egónak) újra kell születnie, hogy leélje a kimaradt a életszakaszt, mielőtt továbbhaladhat a következő szint felé.

Mi, tibetiek, úgy hisszük, hogy a bűnbeesés előtt mindenki rendelkezett az asztrálutazás, a tisztánlátás, a telepátia és a levitáció képességével. A bűnbeesést úgy értelmezzük, hogy az ember visszaélt a misztikus erővel, és az emberiség fejlődése helyett saját érdekében használta. Réges-rég az emberek a telepátia segítségével érintkeztek egymással. A helyi törzseknek volt saját nyelvi változatuk, de azt kizárólag maguk közt használták. A telepátikus beszéd természetesen gondolati úton történt, így független a

helyi nyelvtől, ezért mindenki értette. Babel kialakulásához az vezetett, hogy mivel rossz célra használták, a telepátia képessége elveszett!

Nálunk nincs vasárnap, mint olyan: „szent napok” vannak, minden hónap 8-án és 15-én. Ezekon különleges szertartásokat tartunk és általában nem dolgozunk. Az éves ünnepek – így mondták nekem – valamennyire megfélemlíthetők a keresztény ünnepeknek, de ez utóbbiakról nem tudok eleget ahhoz, hogy megjegyzéseket fűzzek hozzá. A mi ünnepeink a következők:

Az első hónapban, ez körülbelül februárral esik egybe, 1-3-ig Logszár-t ünnepeljük – a nyugati világban újévnek hívnák. Nagy esemény, jó ok, hogy különböző játékokat és vallási szertartásokat rendezzünk. Az egész év legnagyobb ünnepe, az egyházi és világi év csúcspontja a negyedik naptól a tizenötödikig tart: ezek a könyörgés napjai, a mi nyelvünkön a Mönlam-cshempo. Ugyanebben a hónapban, 15-én ünnepeljük Buddha fogantatásának évfordulóját, amely nem a játékok, hanem az ünnepélyes hálaadás ideje. A hónap huszonhetedikével fejeződik be, egy részben vallási, részben mitikus eseménnyel, a szent tőr felvonulásával ér véget.

A második hónap, amely nagyjából márciusnak felel meg, jobbra mentes az ünnepektől. Huszonkilencedikén van a gonosz démonok üldözése és kiűzése. A harmadik hónapban, áprilisban szintén kevés az ünnep, huszonötödikén tartjuk a kinyilatkoztatás napját.

A negyedik hónap – a nyugati naptár szerint május – nyolcadik napjának érkezésével arra emlékezünk, hogy Buddha elvonult a világtól. Ez, ha jól értem, a keresztény nagybőjthöz hasonló, de nekünk ez alatt az idő alatt még szigorúbban kellett élni. Tizenötödike Buddha halálának évfordulója, egyben minden eltávozotté, vagyis a halottak –, másképpen a „minden lelkek napja”. Ekkor füstölőket gyújtottunk, hogy megidézzük mindazok szellemét, akik a földhöz kötve vándorolnak.

Ezek azonban csak a nevezetesebb ünnepek, vannak kisebbek is, amelyekről nem szabad elfeledkezni és istentiszteletekkel kell megemlékezni róluk. Ezek azonban nem olyan jelentősek, hogy a felsorolásban szerepeljenek.

Június volt az a hónap, amikor ötödikén az „orvoslámák” más kolostorokba különleges ünnepekre látogatnak, hálaadásra az orvosszerzetesek szolgálataiért. A gyógyítók rendjét Buddha alapította. Aznap semmit sem tehattünk helytelenül, másnap mégis behívtak a feletteseinkhez, és számot kellett adni arról, amit – az ő elképzelésük szerint – elkövettünk!

Buddha születésének évfordulója a hatodik hónap, július 4-re esett. Ekkor ünnepeltük az a napot is, amikor Buddha először prédikált a Tanról.

A nyolcadik hónap – október – nyolcadik napján volt az aratás ünnepe. Mivel Tibet éghajlata roppant száraz, sokkal jobban függünk a folyóktól, mint más országok. Kevés eső esett, így az aratás ünnepét összekapcsoltuk egy vízi ünnepséggel, hisz a folyókból nyert víz nélkül a földekről semmit sem arathattunk volna.

A kilencedik hónap, november huszonkettedik napja csodálatos esemény évfordulója. Akkor történt az, hogy Buddha alászállt a mennyekből. A következő, tizedik hónapban, 25-én a lámpák ünnepe következett.

Az év utolsó vallási eseménye a tizenkettedik hónapban 29-30-án volt, a nyugati naptár szerint január–február fordulóján. Ekkor kiűzték az óévet és felkészültek az újra.

Naptárunk erősen eltér a nyugatitól, hatvanéves ciklusokat használunk, az egyes éveket tizenkét állat és öt elem különféle kombinációival jelöljük. Az új év februárban kezdődik. Példaként álljon itt a jelenlegi, 1927-től számított ciklus évenkénti kalendáriuma:

- 1927. A Tűz Nyúl éve
- 1928. A Föld Sárkány éve
- 1929. A Föld Kígyó éve
- 1930. A Vas Ló éve
- 1931. A Vas Juh éve
- 1932. A Víz Majom éve
- 1933. A Víz Tyúk éve
- 1934. A Fa Kutya éve
- 1935. A Fa Disznó éve
- 1936. A Tűz Egér éve
- 1937. A Tűz Ökör éve

- 1938. A Föld Tigris éve
- 1939. A Föld Nyúl éve
- 1940. A Vas Sárkány éve
- 1941. A Vas Kígyó éve
- 1942. A Víz Ló éve
- 1943. A Víz Juh éve
- 1944. A Fa Majom éve
- 1945. A Fa Tyúk éve
- 1946. A Tűz Kutya éve
- 1947. A Tűz Disznó éve
- 1948. A Föld Egér éve
- 1949. A Föld Ökör éve
- 1950. A Vas Tigris éve
- 1951. A Vas Nyúl éve
- 1952. A Víz Sárkány éve
- 1953. A Víz Kígyó éve
- 1954. A Fa Ló éve
- 1955. A Fa Juh éve
- 1956. A Tűz Majom éve
- 1957. A Tűz Tyúk éve
- 1958. A Föld Kutya éve
- 1959. A Föld Disznó éve
- 1960. A Vas Egér éve
- 1961. A Vas Ökör éve

Részét képezi hitünknek az a nézet is, hogy jövőnk valószínűsége megjósolható. A jövőbelátást mindenképpen pontos és hiteles tudománynak tekintjük. Hiszünk az asztrológiában. Számunkra az „asztrológiai hatások” egyszerűen kozmikus sugarakat jelentenek, amelyek a testen keresztül tükröződnek a földre, miközben a test természete szerint „elszínezi” vagy elváltoztatja őket. Bárkinek lehet egy fényképezőgépe, és egy fehér lámpája, amelyekkel lefényképezhet valamit. Ha a lencse vagy a lámpa elé különböző színű szűrőket tesz, felkészülhet rá, hogy a kész képen elváltozásokat tapasztal. Ortokromatikus, pankromatikus, infravörös hatásokat észlelhet, hogy a rengeteg lehetőség közül csak hármat említsünk. Az

emberekre hasonlóképpen hat a kozmikus sugárzás, érintkezésbe lép vegyi és elektromos személyiségünkkel.

Buddha azt mondja: A csillagjóslás és az asztrológia, szerencsés vagy szerencsétlen események megjóslása a jelekből, jó és rossz eljövételének megjövedölése – mindeme dolog tilos. De szent könyveinkben szerepel egy későbbi utasítás, mely így szól: „Az az erő, mely keveseknek adatott meg, és amelyért az egyén fájdalmat és szenvedést áll ki, használható. Semmilyen okkult erőt nem lehet személyes nyereségre, világi törekvésekre használni, csupán azért sem, hogy létezését bizonyítsuk. Csak így védhetők a kevésbé tehetségesek.” Magam is fájdalom útján jutottam a harmadik szemhez, és a beavatkozás megnövelte a velem született képesség hatóerejét. Egy későbbi fejezetben visszatérünk még rá, itt azonban jó alkalom kínálkozik arra, hogy az asztrológiáról egy kicsivel több szó essék és felidézzük annak a három angol személynék az alakját, akik tanúi voltak egy prófécianak, mely valóra vált.

1027 óta Tibetben minden nagyobb döntést az asztrológia segítségével hoztak. Az 1904-es brit inváziót pontosan megmondták előre. Itt látható a prófécia másolata tibeti nyelven.

Így szól: „A Fa Sárkány évében. Az év első fele óvja a dalai lámát, aztán harcoló, civakodó zsványok törnek elő. Sok az ellenség, a fegyverek okozta nyugtalanság–fájdalom megnő és az emberek harcolni fognak. Az év végén egy békülést hirdető szónok véget vet a háborúnak”. Ezt 1850 előtt írták, és 1904-re vonatkozik, a „Fa-Sárkány háborúra”. Younghusband ezredes vezette a brit hadakat. Láta az előrejelzést Lhászában. Egy bizonyos L. A. Waddel, aki szintén a brit seregben szolgált, a nyomtatott példányt látta 1902-ben. Charles Bell, aki később érkezett Lhászába, úgyszintén találkozott vele. Néhány előre pontosan megjövedölt egyéb esemény: 1910. A kínaiak megszállják Tibetet, 1911. Kitér a kínai forradalom és megalakul a nacionalista kormány, 1911 vége. A kínaiakat kiűzik Tibetből, 1914. Háború Anglia és Németország között, 1933. A dalai láma eltávozik ebből az életből, 1935. A dalai láma új inkarnációja visszatér, 1950. Gonosz hadak szállják meg Tibetet”. A kommunisták 1950. októberében özönlötték el az országot. Bell, a későbbiekben Sir Charles Bell az összes jóslatot

A prófécia

། དབང་ཐང་བུ་ལྷན་མདུན་གནི་ལོ་ཤིང་ལོ་ལྷན་གྱི།

། ལོ་ལྷན་གྱི་ལོ་ལྷན་གྱི་ལོ་ལྷན་གྱི་ལོ་ལྷན་གྱི།

། ཚེས་ལྷན་ལོ་ལྷན་ལོ་ལྷན་གྱི་ལོ་ལྷན་གྱི།

། དབང་ལྷན་ལོ་ལྷན་ལོ་ལྷན་གྱི་ལོ་ལྷན་གྱི།

། མཚོན་གྱི་ལྷན་གྱི་ལྷན་གྱི་ལྷན་གྱི་ལྷན་གྱི།

། ཚང་བུ་ལྷན་གྱི་ལྷན་གྱི་ལྷན་གྱི་ལྷན་གྱི།

། ལོ་ལྷན་གྱི་ལྷན་གྱི་ལྷན་གྱི་ལྷན་གྱི་ལྷན་གྱི།

látta Lhászában. Ami engem illet, minden, amit nekem jövendöltek, bekövetkezett. Különösen a rengeteg nehézség.

A horoszkópkészítés tudománya – mert az – nem foglalható össze egy ilyen jellegű könyv néhány oldalán. Röviden abból áll, hogy készítünk egy égi térképet a fogantatás és a születés pillanatában. A születés pontos óráját tudni kell, és az időpontot át kell fordítani „csillagidőre”, amely nagyon különbözik a földi zónaidőktől. Mivel a föld másodpercenként tizenkilenc mérföldes sebességgel halad a pályáján, belátható, hogy a pontatlanság hatalmas eltéréseket eredményezhet. Az Egyenlítőnél a föld forgási sebessége ezernégyszáz mérföld óránként. A föld megdől, ahogy forog, és ősszel az Északi Sark kb. háromezer-egyszáz mérfölddel előbbre van, mint a Déli Sark, de tavasszal a helyzet fordított. A születési hely hosszúsági fokának ismerete ezért döntő fontosságú.

Amikor a térképek elkészülnek, azok, akik asztrológiai képzésben részesültek, értelmezni tudják, mit jelent. Értékelni kell a boly-

gók közötti kapcsolatot és kiszámítani a konkrét térképre gyakorolt hatást. Készítünk egy fogamzási ábrát, hogy megtudjuk, milyen hatások érvényesültek a létezés legelső pillanatában. A születési térkép azokat jelöli, melyek akkor érik az egyént, mikor belép egy gyanútlan világba. A *jövő* megismerésére elkészítjük a térképet arra az időpontra, amikor le akarjuk olvasni és összevetjük a születési ábrával. Néhányan azt kérdezik: – *Tényleg* meg tudjátok előre mondani, hogy ki fogja megnyerni a 2.30-as futamot? A válasz *nem!* Anélkül, hogy elkészítenénk a versenyben érintett minden ember, minden ló, és lótulajdonos horoszkópját, legalábbis nem. Ilyenkor az a legjobb megoldás, ha csukott szemmel rábökünk a kezdő futam listájára. *Meg tudjuk mondani*, hogy egy ember meggyógyul-e a betegségéből vagy sem, hogy Tom elveszi-e Maryt, és hogy azután boldogan élnek-e, de ez konkrét személyekre vonatkozik. Azt is megmondhatjuk, hogy ha Amerika és Anglia nem tartja féken a kommunizmust, akkor a Fa Sárkány évében, vagyis 1964-ben háború lesz. Ebben az esetben az évszázad végén jó kis tűzijátékra számíthatunk, mely elszórakoztatja majd a Vénusz és a Mars lakóit. Feltéve, ha a kommunisták ellenőrizetlenül maradnak.

Egy másik, a nyugati világot ismételten zavarba ejtő kérdéskör az ember korábbi életeinek feltárásához kapcsolódik. Akik nem járatosak ebben a dologban, azt állítják, lehetetlen. Éppen úgy tesznek, mint a teljesen süket ember, mikor azt mondja: „Nem hallok hangot, ezért a hang nem is létezik”. Fel lehet támi az előző életeket. Időbe telik, ábrák sokaságát kell kidolgozni, számításokat kell végezni. Az ember pl. a repülőtéren álldogál és kíváncsi lesz, az utolsó beérkező járat mikor kér leszállási engedélyt. A bámészködők találgatnak, de az irányító-toronybeliek, sajátos tudásuk alapján meg tudják mondani, mikor. Ha egy közönséges turista tudja a repülőgépek nyilvántartási számát, a járatszámokat és van egy jó menetrendje is, esetleg ki tudja számítani, mikor érkezik az utolsó leszállási engedélykérés a toronyba. Így vagyunk a múlttal is. Legalább egy kötetet tenne ki, hogy az eljárást világosan leírjuk, így nem lenne értelme, hogy belebonyolódjunk. Érdekes lehet viszont, hogy milyen területeket fed a tibeti asztrológia. A tizenkét házban

tizenkilenc szimbólumot használunk. A szimbólumok következő tartalmakat jelölik:

Személyiség és önérdék,
Pénzügyek, hogyan lehet pénzt szerezni és elveszíteni,
Kapcsolatok, rövid utazások, szellemi képességek és íráskészség,
Tulajdon, életkörülmények az élet végén,
Gyermekek, kedvtelések és elmélkedések,
Betegség, munka és kisállatok,
Partnerkapcsolatok, házasság, ellenségek, perek,
Örökségek,
Hosszú utazások és lelki dolgok,
Foglalkozás és érdekek,
Barátságok és ambíciók,
Nehézségek, akadályok és okkult csapások.

Megközelítő pontossággal meg tudjuk állapítani a következő események idejét is, valamint azt, hogy milyen körülmények között fognak megtörténni:

Szerelem, a személy típusa, a találkozás ideje,
Házasság, mikor és hogyan következik be,
Szenvedély,
Szerencsétlenség, hogyan következik be, ha bekövetkezik,
Végzet,
Halál, mikor és hogyan,
Börtön vagy a fogvatartás más formái,
Viszály, általában családi vagy üzleti veszekedések,
Szellem, az elért fejlődési szint.

Bár magam is sokat foglalkozom asztrológiával, a pszichometriát vagy a kristálygömbből való jóslást sokkal gyorsabbnak és legalább olyan pontosnak találom. Könnyebb is, ha az embernek nem túl erős oldala a számtan. A pszichometria olyan tudomány, amely elmúlt események halvány nyomaint gyűjti egybe egy-egy tárgyról. Bizonyos mértékig mindenkinek megvan hozzá a tehetsége. Az ember belép egy régi templomba, melyet megszenteltek a

múló évek és felkiált: – „Milyen nyugodt, békés itt minden!” És mikor egy rémes gyilkosság színhelyére látogat, azt mondja: „Ó! Rosszul érzem itt magam, hátborzongató ez a hely, menjünk innen.”

A kristályjósítás egy kicsit más. Az „üveg” – mint korábban említettük – csupán fókuszálja a harmadik szem sugarait, úgy, ahogyan a röntgensugarakat egy képernyőre összpontosítják (és fluoreszkáló képet mutatnak). Az egészben nincs semmi csoda vagy varázslat, mindössze a természeti törvényeket használjuk fel.

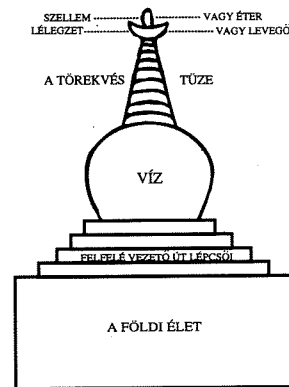
Tibetben a természeti törvényeknek emlékműveket állítanak. A *csörtének*, melyeknek mérete másfél métertől százötven méter magasságig terjed, szimbólumok, a feszülettel vagy az ikonnal vetethetők egybe. Tibetben mindenütt találhatók csörtének. Lhásza vázlatos térképén öt ilyen szerepel, a Pargo Kaling a legnagyobb, ez az egyik városkapu.

A csörtének alakja mindig olyan, mint amilyenek az alábbi illusztráció mutatja. A négyzet a szilárd földi alapot jelöli. Ezen nyugszik a víz gömbje, melyen egy tűzkúp emelkedik, felette egy levegőtányér, és még magasabbra a remegő szellem (éter), mely arra vár, hogy elhagyja az anyagi világot.

Mindegyik elemet a felfelé vezető út lépcsőin keresztül lehet elérni. Az egész a tibeti hitet szimbolizálja. A földre érkezünk, mikor megszületünk, életünk során felkapaszkodunk vagy legalábbis megpróbáljuk, hogy felkapaszkodjunk a felfelé vezető út lépcsőin. Végül, lélegzetünk elakad, és belépünk a szellemi világba. Azután, más-más időköz után újraszületünk, hogy megtanuljunk az újabb leckét.

Az Életkerék a születés–élet–halál–szellem–születés–élet stb. végtelen forgását szimbolizálja. Sok buzgó diák elköveti azt a komoly hibát, hogy úgy gondolja, mi valóban hiszünk azokban a szörnyűséges poklokban, amelyeket a kerék ábrázol. Lehet, hogy egynéhány írástudatlan hisz bennük, de nem a felvilágosultak. Talán a keresztények tényleg elhiszik, hogy haláluk után a Sátán és társasága szorgosan hozzálát a nyársonsütéshez és a kínzáshoz? Hiszik, hogy ha (egy kisebbség tagjaiként) a másvilágba jutnak, hálóingben ücsörögnek majd egy felhőn és hárfázni tanulnak? Úgy

A tibeti csörtének szimbolikája

tartjuk, hogy a földön tanulunk, és hogy a földön vár ránk a „nyársonsütés és a kínzás”. A másvilág számunkra az a hely, ahova akkor megyünk, mikor elhagyjuk a testet, és ahol más entitásokkal találkozunk, melyek szintén testetlenek. Ez nem spritualizmus, hanem olyan hit, mely szerint alvás közben vagy a halál után szabadon vándorolunk az asztálsíkokon, melyek közül a legmagasabbat „az aranyfény birodalmának” (ősfény) nevezzük. *Biztosak vagyunk* benne, hogy az asztrálsíkon mozogva akár alvás közben vagy a halál után találkozunk szeretteinkkel, mert velük harmóniában vagyunk. Nem találkozhatunk azokkal, akiket nem szeretünk, mert ez diszharmonikus állapot lenne, és ilyen nem létezhet az aranyfény avagy ősfény birodalmában.

Mindezt az idő már bizonyította, és nagyon nagy kár, hogy a nyugati kétkedés és materializmus megakadályozta, hogy ezt a tudományt megfelelően megvizsgálják. A múltban túl sok dolgot kigúnyoltak, amelyek aztán évek múltán helyesnek bizonyultak. A telefont, a rádiót, a televíziót, a repülést meg még sok egyebet.

Tizenegyedik fejezet

TRAPA

Ifjúi elszántsággal a tanulásnak szenteltem magam, elsőre le akartam vizsgázni. Ahogy közeledett a tizenkettedik születésnapom, egyre kevesebbet készültem, mert a vizsga a születésnapomat követő napon kezdődött. Az elmúlt éveket intenzív tanulással töltöttem. Asztrológiával, gyógyfüves orvoslással, anatómiával, vallásfilozófiával foglalkoztam, tibeti és kínai nyelvvel – különös tekintettel a szépírássra – és a matematikával, de még olyasmivel is, hogy miből állnak, hogyan készülnek a füstölők. Kevés idő maradt játékokra, az egyetlen „játék”-ra, a dzsúdóra mégis fordítottunk valamennyit, mert ebből szigorú vizsga volt. Körülbelül három hónappal korábban Mingyar Dondup láma azt mondta: – Nem kell annyit ismételni, Lobszang, ez csak zűrzavart teremt a fejedben. Légy nyugodt, olyan nyugodt, mint amilyen most vagy, és a tudás ott lesz, ahol kell.

Elérkezett a nap. Reggel hatkor tizenöt más jelölttel együtt megjelentem a vizsgateremben. Előbb rövid istentiszteleten vetünk részt, hogy az agyunk megfelelő szellemi állapotba kerüljön, aztán, hogy meggyőződjenek róla, senki sem engedett szerzetesekhez nem illő kísértésnek, le kellett vetkőznünk, átkutattak, majd tiszta köntöst adtak. Akkor a legfőbb vizsgáztató a vizsgaterem kis templomából zárt kőfülkékhez vezetett minket. Ezek kb. két és fél-szer három métereseek voltak, a magasságuk pedig úgy két és fél méter. Odakinn egész idő alatt rendőrszerzetesek őrködtek. Mind-

egyikünket egy-egy fölkéhez vittek, és felszólítottak, lépünk be. Az ajtót bezárták, lelakatolták és lepecsételték. Mikor már bent voltunk, a szerzetesek a falon lévő kis csapóajtón keresztül beadták az írószerszámokat, a papírt és az első vizsgakérdéseket. Kapunk vajás teát és campát is. A szerzetes, aki az enni- innivalót hozta, közölte, hogy háromszor egy nap ehetünk campát, de teát annyiszor kérhetünk, ahányszor csak akarunk. Aztán otthagytak, hogy a tétellel foglalkozzunk. Hat napon keresztül minden áldott napra jutott egy tantárgy, és pirkadattól sötétedésig dolgoztunk. A cellának nem volt teteje, így annyi fényt kapott, amennyi a vizsgaterembe bejutott.

Egész idő alatt a saját, külön fölkénkben kellett maradnunk, semmilyen okból nem hagyhattuk el a helyünket. Ahogy sötétedni kezdett, megjelent egy szerzetes az ajtónál és elszedte a papírokat. Akkor lefeküdtünk és reggelig aludtunk. Saját tapasztalatból mondom, hogy egy vizsgadolgozat, melynek egy témája van, és tizennégy órába telik, míg azt megválaszolja az ember, alaposan próbára teszi a tudást és az idegeket. Az írásbeli vizsga a hatodik nap éjszakájával ért véget. De még nem mehettünk el, mert reggel ki kellett takarítanunk, úgy kellett elhagynunk, ahogyan találtuk a fölkéket. A nap maradék része a miénk volt, azt csináltunk, amit akartunk. Három nappal később, mikor a dolgozatokat már kijavították, gyengeségeinket pedig feljegyezték, a vizsgáztatók elé hívtak bennünket. Egyszerre egy növendék vizsgázott. A feltett kérdések gyenge pontjainkra vonatkoztak, a kikérdezés egész nap tartott.

Másnap reggel mind a tizenhatunknak be kellett menni abba a szobába, ahol dzsúdózni tanultunk. Ez alkalommal azt vizsgálták, milyen tudásra tettünk szert fojtogató fogásokból, kulcsolásból, esésekből, dobásokból és önuralomból. Mindegyikünknek három másik jelölttel kellett megküzdenie. A bukottakat hamar kiostálták. Fokozatosan mindenki kiesett, míg végül, kizárólag korábbi képzésemnek és Cu-nak köszönhetően én maradtam egyedül. Legalább dzsúdóból a legjobb eredménnyel vizsgáztam! De csakis gyerekkori képzésem miatt, amit pedig akkoriban brutálisnak és igazságtalannak tartottam.

A következő nap pihenhattunk, hogy kiaverjük a nehéz vizsgát, az azutáni napon pedig kihirdették az eredményeket. Velem együtt öten mentünk át, trapák, vagyis orvospapok lettünk. Mingyar Dondup lámát egész idő alatt nem láttam, most értem küldött és a szobájába hívott. Ahogy beléptem, mosolygó arccal nézett rám: – Jól csináltad, Lobszang. A lista élén vagy. Az apát úr külön beszámolót küldött a dalai lámának. Azt javasolta, hogy azonnal nyilvánítsanak lámának, de elleneztem. – Fájdalmas tekintetem láttán magyarázni kezdett: – Sokkal jobb, ha tanulsz és a saját érdemeid alapján leszel lámává. Ha már most lámastátuszba kerülsz, sok minden kimarad a tanulmányaidból, amit pedig későbbi életedben létfontosságúnak fogsz találni. De beköltözhetsz a mellettem lévő szobába, mert le fogsz vizsgázni, mikor eljön az ideje.

Ez tisztességes ajánlatnak tűnt nekem, elfogadtam, amit mesterm a legjobbnak tartott. Izgatott örömet jelentett számomra, hogy az én sikerem az övé is, hogy elismerésben részesül, amiért úgy tanított, hogy minden tárgyból a legjobb lettem.

Azon a héten valamikor később, ziháló hírnök érkezett az Ékességes üzenetével. A kimerültségtől lógott a nyelve és – látszólag csupán! – halálán volt. A küldöncök mindig éltek színészi képességeikkel, hogy hangsúlyozzák, milyen sebesen is jöttek és mennyi nehézséget kellett elviselniük, hogy a rájuk bízott üzeneteket követítsék. Mivel a Potala csak egy mérföldnyire volt, azt gondoltam, kissé túljátssza a „szerepét”.

Az Ékességes gratulált a vizsgámhoz, és azt mondta, hogy attól fogva lámának tekintenek engem. Lámaruhát kezdtem hordani és megkaptam minden jogot és privilégiumot, ami a lámastátusszal jár. Egyetértett vezetőmmel abban, hogy tizenhat éves koromban vizsgázzak, „mert így rákényszerülsz, hogy olyan dolgokat tanulj, amelyeket máskülönben elkerülnél, és tudásod gyarapodni fog”.

Most, hogy láma lettem, nagyobb szabadságra volt szükségem, hogy tanulmányaimban az osztály ne fogjon vissza. Ez azt is jelentette, hogy bárki, aki valamilyen szaktudással rendelkezett, joggal taníthatott, s így olyan gyorsan haladhattam, ahogyan csak akartam.

Az egyik dolog, amit leghamarabb el kellett sajátítanom, a relaxáció tudománya volt: enélkül nem lehet semmilyen, igazi metafizikai tanulmányokat folytatni. Egyik nap Mingyar Dondup láma bejött abba a szobába, ahol éppen néhány könyvet tanulmányoztam. Rám nézett és így szólt: – Lobszang, elég feszültnek látszol, nem juthatsz előbbre a csendes elmélkedésben, amíg nem lazítsz. Megmutatom, én hogyan csinálom.

Azt mondta, hogy először is feküdjek le, mert bár ülve, sőt állva is lehet lazítani, jobb ha először hátán fekvé tanulja az ember. – Képzeld el, hogy leestél egy szikláról – mondta. – Képzeld, hogy a földön fekszel, összeroskadtál, minden izmod elernyed, végtagjaid az eséstől behajlítva, a szád kicsit nyitva, mert az arcizmok csak akkor lazák. Addig izogtam-mozogtam, amíg abba a helyzetbe kerültem, amit mondott.

– Na, most képzeld azt, hogy kezed, lábad apró emberkével van tele, akik úgy mozgatnak téged, hogy az izmaidat húzkodják. Mondd meg a kis emberkének, hagyják a lábfejedet, hogy ne érezd, ne legyen benne sem mozgás, sem feszültség. Hagyd, hogy az agyad felfedezze a lábadat, és megbizonyosodjon róla, egy izom sincs működésben. – A földön fekvé megpróbáltam magam elé képzelné az emberkéket. Az öreg Cu-ra gondoltam, amint belülről rángatja a lábujjaimat! De jó lesz megszabadulni tőle! – Na, most csinálj ugyanezt a lábszáraddal. A lábikrára figyelj, biztosan jó csomó kis ember szorgoskodik ott, Lobszang. Nehéz dolguk volt ma reggel, amikor ugráltál. Most hagyd kicsit pihenni őket. Induljanak el a fejed felé. Mind ott vannak? Biztos? Tapogasd végig gondolatban. Szólj az emberkének, hogy hagyják magukra az izmaidat. – Hirtelen megállt és rám mutatott: – Nézd csak! Valakit a combodban felejtettél. Az emberke feszesen tartja az egyik combizmodat. Ki vele, Lobszang, ki vele! – Végre meg volt elégedve a lábammal.

– Most a karod következik – mondta. – Kezdd az ujjaidal. Szólj az emberkének, hogy induljanak felfelé, a csuklód mellett a könyöködig, aztán fel a válladhoz. Képzeld, hogy minden emberkét elhívsz, sehol se maradjon feszesség vagy feszültség, sehol se érezz semmit. – Miután idáig jutottam, folytatta: – Most magához

a testhez érkezünk. Vedd úgy, hogy a tested lámakolostor. Gondolj a szerzetesekre, akik feszítik benned az izmokat, akik működtetnek. Mondd nekik, távozzanak. Figyelj, hogy miután kiengedtek minden izmot, először a tested alsó részéből menjenek el. Hagyják abba, amit csinálnak és távozzanak. Szólj nekik, hogy lazítsák el az izmaidat, valamennyi izmodat, hogy a testedet csak a külső burok tartsa egybe, hogy minden megereszkedjen, elernyedjen és megtalálja saját helyét. Akkor már laza a tested.

Láthatóan elégedett volt a haladásommal, mert így szólt: – A relaxáció szempontjából talán a fej a legfontosabb rész. Nézzük, mit tehetünk vele. Figyelj a szádra, mindkét sarkában van egy feszes izom. Lazíts, Lobszang, lazítsd el az izmokat mindkét oldalon! Most nem fogsz beszélni, sem enni, szóval csak semmi feszültség, kérek. Hunyorogsz. Pedig nincs fény, mely zavarhatná a szemed, csukd le könnyedén a szemhéjadat, könnyedén, minden erőlködés nélkül. – Elfordult és kinézett a nyitott ablakon. – A relaxáció legkiválóbb képviselője odalent napozik. Tanulhatsz abból, ahogy a macskák lazítanak, senki sem tudja jobban csinálni, mint ők.

Élég hosszadalmas leírni az egész folyamatot, és nehéznek tűnhet, holott a relaxáció kis gyakorlattal könnyű dolog, és egy másodperc is elég rá. Ez a módszer sosem mond csődöt. Akik idegesek a civilizációs gondoktól, jól teszik, ha gyakorolnak eme sorok és az itt következő mentális módszer alapján. Ez utóbbihoz azt a tanácsot kaptam, hogy egy kicsit másképp csináljam, mint a lazítást. Mingyar Dondup láma ezeket mondta: – Kevés haszna van, ha elengeded magad, de szellemileg feszült vagy. Ahogy itt fekszel, fizikailag ellazultan, hagyd, hogy a tudatod egy pillanatra elidőzzön a gondolataidnál. Kövesd őket lassacskán és nézd meg, milyenek. Látni fogod, mennyire érdektelenek. Akkor állítsd meg a gondolatokat, ne engedd, hogy szabadon folyjanak. Képzeld el a semmi fekete négyzetét, és azt, hogy gondolataid megpróbálnak átugrani egyik oldalról a másikra. Néhány átugrik. Menj utánuk, hozd vissza őket, és ugrasd át őket újra a fekete úrron. Valóban képzeld el, erősen nézd, és rövid időn belül semmi megerőltetésbe sem kerül, hogy lásd a feketeséget, és élvezd a tökéletes szellemi és fizikai relaxációt.

Ezt megint csak nehezebb elmagyarázni, mint csinálni. Kevés gyakorlat kell hozzá, és valóban nagyon könnyű ügy. Mindenkinek szüksége van a lazításra. Sokan sosem kapcsolják ki a tudatukat és sosem állítják le gondolataikat, olyanok, mint azok, akik megpróbálják éjjel-nappal működtetni a testüket. Ha valaki néhány napon át pihenés nélkül járkalna, hamarosan összeesne: az agyat és a tudatot mégsem pihentetik. Velünk mindent megtettek, hogy a tudatunkat kiképezzék. Magas szinten tanítottak dzsúdózni, mert az az önuralom számára nagyon jó gyakorlat. A láma, aki tanított, tíz támadót tudott pillanatokon belül visszaverni és legyőzni. Nagyon szerette a dzsúdót, és igyekezett a lehető legérdekesebben tanítani. A „fojtófogás” vadnak és kegyetlennek tűnhet a nyugati gondolkodásmód számára, de ez felettébb helytelen felfogás. Mint már bemutattam, a nyak megérintésével a másodperc törtrésze alatt tudatvesztést okozhatunk, mielőtt a másik ember tudná, hogy mindjárt elveszíti az eszméletét. A kis nyomás megbénítja az agyat, de ártalmatlan. Tibetben, ahol nincsenek altatóorvosok, gyakran alkalmaztuk ezt a fogást, ha egy bonyolultabb foghúzáshoz készülődünk vagy csontokat illesztettünk össze. A beteg semmiről sem tudott, nem szenvedett. Arra is használják ezt a módszert, hogy az asztrálutazáshoz kiszabadítsák az ént a testből.

A képzésnek köszönhetően majdnem érzéketlenné váltunk az esésekkel szemben. A dzsúdóhoz hozzátartozik, hogy tudni kell puhán esni, és mindennapos dolognak számított, hogy egy háromnégy méteres falról csak úgy mulatságból leugorjunk.

Minden másnap azzal kezdtük a dzsúdózást, hogy felmondtuk a buddhizmus alapilléreit képező ún. Középut összetevőit.* Ezek a következők:

Helyes szemlélet : olyan nézet és vélekedés, mely mentes a káprázattól és a haszonleséstől.

Helyes vágy : ami által az embernek magasztos és méltó célja illetve érdemleges véleménye van.

Helyes beszéd: amely során az ember kedves, figyelmes és igaz.

* *Nemes nyolcrétű útnak* szokták nevezni. (A szaklektor megjegyzése.)

Helyes viselkedés: mely az embert békéssé, becsületessé és önzetlenné teszi.

Helyes élet: hogy ennek megfelelően, az embernek vigyáznia kell, ne sértsen meg más embereket vagy állatokat, és ez utóbbiaknak megadja a jogot az életre.

Helyes törekvés : az embernek önuralommal kell rendelkeznie és állandóan képeznie kell magát.

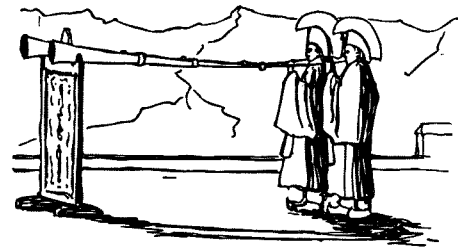
Helyes figyelem: abban áll, hogy az ember helyesen gondolkodik és megpróbál aszerint cselekedni, amit helyesnek tud.

Helyes elragadtatottság: olyan öröm, mely az életrealitásokról és a felettes énről való meditálásból ered.

Ha valamelyikünk vétett a fentiek ellen, hason kellett feküdnie a főtemplom bejárata előtt, hogy mindenki, aki be akar menni a templomba, átlépjen a testén. Ott feküdt pirkadattól sötétedésig, nem mozoghatott, és nem kapott sem enni, sem inni. Ez nagyon nagy szégyen volt.

Láma lettem. Egy az elitből. Egy a „legkiválóbbak” közül. Jól hangzott, de kelepccs is jelentett. Korábban a szerzetesi viselkedés harminckét szabályának kellett engedelmessé válnom, és már ez is féltelmetesen soknak tűnt. Lámaként, legnagyobb csalódásomra és rémületesemre az előírások száma százötvenháromra emelkedett. És Csakporiban egy bölcs láma egyetlenegy előírást sem szegett meg! Mintha a világ csupa tanulnivaló lett volna: azt gondoltam, szét fog durranni a fejem. De kellemes volt fent üldögélni a tetőn és figyelni, hogy a dalai láma megérkezik Norbu Linga-ba, vagyis az Ékszer Parkba. Amikor így nézelődtem, rejtőzködnöm kellett, mert senkinek sem szabad fentről lenézni a Mindentudóra. Szintén alattunk, de a Vashegy másik oldalán, két gyönyörű parkra láttam, a Khati Linga-ra és a Kalingcsu folyón keresztül a Dodpal Linga-ra. A „Linga” parkot jelent, és a nyugati írásmóddhoz legalábbis ez a szóalak áll legközelebb. Északra a Nyugati kapu, a Pargo Kaling látványa tárult elé. A nagy csörten a Drepungi úton terpeszkedik, amely elhalad Sö falu mellett, és a város szívébe vezet. Közelebb, majdnem a Csakpori lábánál is állt egy csörten, amelyet egyik történelmi hősünk, Kezár király emlékére emeltek, aki azokban a háborús időkben élt, amikor a buddhizmus és a béke még nem érkezett el Tibetbe.

Munka? Rengeteget dolgoztunk, de volt, ami kárpótoljon és örömet okozzon. Teljes kárpótlást nyújtott, sőt jóval többet, ha olyan emberek mellé társulhattunk, mint amilyen Mingyar Don-dup láma is volt. Akiknek egyetlen gondolata a „Béke”, és hogy másokon segíthessenek. Kárpótolt a gyönyörű zöldellő völgy, s benne a gondozott fák, a kéklő folyók, melyek át meg átkígyóznak a hegláncok között a földeken, a ragyogó csörtenek, a festői lámakolostorok és a megközelíthetetlen kőszirteken gubbasztó remeteodúk. Aztán ott volt még a közeli Potala, amelynek aranyló kupoláira olyan tisztelettel néztem, és egy kicsit keletebbre a Csokang fénylő háztetői. A többiek bajtársiassága, a szerzetesek durva jócimborasága, és a füstölők templomok körül kerengő ismerős szaga – ezekből állt az életünk, amely olyan volt, amelyet érdemes élni. Nehézség? Akadt bőven, de megérte. Minden közösségben vannak értetlenek és kishitűek: itt Csakporiban azonban valóban ők alkották a kisebbséget.

Tizenkettedik fejezet GYÓGYFÜVEK ÉS SÁRKÁNYOK

Röpültek a hetek. Olyan sok tenni-, tanulni- és terveznivaló volt. Most már sokkal jobban belemerülhettem az okkult tanulmányokba és speciális képzésben részesültem. Egy napon, augusztus elején vezetőm így szólt hozzám: – Ebben az évben elmegyünk a gyógynövénygyűjtőkkel. Természetes lelőhelyükön sok hasznos dolgot megtudhatsz a gyógyfüvekről és bevezetünk a valódi sárkányrepülésbe is. – Két hétig mindenki rettenetesen elfoglalt volt. Új bőrtáskákat készítettünk, a régieket pedig kitisztítottuk. A sátrakat rendbe hoztuk, és az állatokat gondosan megvizsgáltuk, hogy megnézzük, alkalmasak-e a hosszú útra. Úgy volt, hogy csapatunk kétszáz szerzetesből áll majd. A tábornak a régi Trajerpa kolostorban verjük fel, és mindennap csapatokat küldtünk ki, hogy kutassák át a környéket gyógyfüvekért. Augusztus végén nagy kiáltozások és láma közepette elindultunk. Akiknek a kolostorban kellett maradniuk, a falnál gyülekeztek, és irigyen figyelték a többieket – rájuk vakáció és kaland vár. Mint láma, már fehér lovon lovagoltam. Néhányan minimális felszereléssel előre siettünk, hogy legyen néhány napunk Trajerpában, mielőtt a csapat megérkezik. A lovak tizenöt-húsz mérföldet tesznek meg naponta, a jakok általában nyolc-tízet. Nagyon kevés felszerelést vittünk magunkkal, hogy könnyű terhünk legyen csak és gyorsan odaérjünk. A jak-karaván lassabban jött utánunk, az állatokat jól megrakva, úgy hetven-nyolcvan kiló körüli terhet cipeltek.

Az előőrsben huszonheten voltunk. Mikor néhány nap múltán megérkeztünk a kolostorba, valóban nagyon örültünk. Az út igen nehéz volt, és különösen nekem, mert egyáltalán nem kedveltem a lovaglást. Persze ekkorra már nem estem le a vágatató lóról sem, de vitézségem ezzel véget ért. Sosem tudtam állni a nyeregben, mint sokan mások, csak ültem és kapaszkodtam, és ez ha kecses nem is, de legalább biztonságos volt. Látták, hogy közeledünk felfelé a hegyoldalon, és az ott élő szerzetesek rengeteg vajás teát, campát és zöldséget készítettek. Nem csak az önzetlenség hajtotta őket, izgatottan várták a lhászai híreket és a szokásos ajándékokat, amiket hoztunk. A templomépület lapos tetejéről füstölők sűrű füstje szállt az ég felé. Fellovagoltunk az udvarba, az út végének gondolata mindannyiunkat friss energiával töltött fel. A legtöbb láma régi barátokkal találkozott. Mingyar Dondup lámát, úgy látszott, mindenki ismeri. Az üdvözlő tömeg elsöpörte tőlem, nem láttam, és arra gondoltam, hogy újra csak teljesen egyedül vagyok a világban, de néhány perc múlva kiáltást hallottam: – Lobszang, Lobszang, merre vagy? Válaszoltam, és még mielőtt felocsúdtam volna, hogy mi is történik, a tömeg szétnyílt és többé-kevésbé elnyelt. Vezetőm egy idős apáttal beszélgetett, az megfordult és így szólt: – Szóval ő az? Nos, nos, és milyen fiatal is!

Legnagyobb gondom – ahogy általában – az éhség volt. Késedelem nélkül mindenki az ebédlő felé vette útját, ott leültünk és csendben ettünk, mintha csak Csakporiban lennénk. Nem volt egész bizonyos, hogy vajon Csakpori tartozik e Trajerpa-hoz vagy fordítva, de mindkettő a legrégebbi tibeti kolostorok közül való volt. Trajerpa arról híres, hogy néhány valóban értékes kéziratot őriz a gyógyfüves gyógymódokról. Készültem rá, hogy elolvassam és kijegyzeteljem őket. Volt itt egy érdekes beszámoló is az első expedícióról. Tízen írták, az a tíz ember, aki elsőként tette meg ezt a különös utat a Csangtang felföldre. De engem legjobban a közeli fennsík izgatott, ahonnan feleresztjük majd a sárkányt.

Különös volt a táj erre. A folytonosan emelkedő terepből végtelen hegycsúcsok emelkedtek. A hegylábaknál lapos fennsíkok húzódtak, teraszos kertekhez vagy talán inkább széles lépcsőkhöz hasonlítottak, melyek egyre magasabbra és magasabbra hágnak.

Az alacsonyabb lépcsők közül néhányon sok gyógynövény termett, az itteni zombékos talaj jóval több nedvességet tudott felszívni, mint a tőzegmoha. Az egyik, kis sárga bogoyós növénynek csodálatos fájdalomcsillapító hatása volt. A szerzetesek és a fiúk összeszedték és kirakták száradni. Én, mint láma, már tudtam irányítani és felügyelni a munkájukat, de számomra ez az út főképp Mingyar Dondup láma és a gyógynövényszakértők gyakorlati útmutatását jelentette. De most, ahogy körülnéztem, csak a sárkányokra tudtam gondolni, az emberépítő sárkányokra. Eldugva, a mögöttem lévő lámakolostori épületekben fenyőlécek hevertek. A fenyőt messzi vidékről – talán Asszam-ból – hozták, mert ilyen fa nem nő Tibetben. A sárkányépítéshez viszont ideálisnak tartották, könnyű és erős, kemény ütésekkel is kibír anélkül, hogy eltörne. A sárkányeregetés után a fát átvizsgálták, és a legközelebbi alkalomig, amikor újra felhasználták, egy raktárban tárolták.

A fegyelem Trajerpa-ban sem volt laza, itt is megtartottuk az éjféle istentiszteletet, és rendszeres időközökben a többit is. Ez, ha valaki végiggondolja, a legbölcsebb megoldás volt: ha most lazítunk, később nehezebb lett volna betartani a megszokott rendet. A többi idő egészét a gyógynövénygyűjtésnek és a sárkányeregetésnek szenteltük.

A hegyoldalba kapaszkodó lámakolostorban világos volt, odalent a földet bíbor árnyak borították, és hallani lehetett, ahogy a gyér növényzet között zizeg az esti szél. A nap elsüllyedt a távoli hegycsúcsok mögött, és minket is sötétség vett körül. Alattunk a vidék fekete tónak látszott. Sehol semmi fény. Amerre a szem ellátott, sehol egy teremtet lélek, kivéve itt, ebben a szent épületegyüttesben. Napnyugtával az esti szél felerősödött, és hozzáfogott az istenek munkájához, a föld zugainak beporozásához. Amint végigsöpört a lenti völgyön, a hegyoldal csapdába ejtette, majd a sziklák közötti hasadékokon keresztül mederbe terelte, hogy azután nálunk, fent, fojtott-tompa nyöszörgő bűgással törjön elő. Olyan volt, mint egy óriási kagylókürt, mely istentiszteletre szólít. Körülöttünk recsegték-ropogtak a sziklák, megmozdultak, összehúzódtak a nappali hőség után. Felettünk, a sötét éjszakai égen élénk fénnel ragyogtak a csillagok. Az öregek úgy mondták, ke-

szár légiói Buddha szavára ledobták lándzsáikat a menny padlójára, a mennyei szoba fényei pedig átragyognak az ég kárpitjának résein – és ezek a csillagok.

Hirtelen új hang vegyült az erősödő szél zajába, a templomi trombiták egy újabb nap végét jelezték. Ahogy felnéztem a tetőre, a homályban szerzetesek sziluettjét láttam, miközben papi hivatalukat teljesítették. Köpenyüket lobogtatta a szél. Számunkra a trombitaszó azt jelentette, hogy éjfélig alhatunk. A termekben és a templomokban szerzetesek verődtek össze kis csoportokban, Lhá-sza és a lenti világ dolgairól beszélgettek. És szeretett lámánkról, a dalai lámáról, valamennyi dalai láma leghatalmasabb inkarnációjáról. A nap végét jelző hangokra lassan szétszóródtak, és mindenki elindult lefeküdni. Lassacskán megszűntek az élő hangok, a béke hangulata áradt szét a kolostorban. A hátamon feküdtem és kinéztem a kis ablakon. Ezen az éjjelen túl izgatott voltam ahhoz, hogy aludjak vagy hogy aludni akarjak. Fent a csillagok, előttem egész életem. Olyan sokat tudtam róla, azt, amit megjósoltak. De olyan sok mindent nem mondtak el. A jóslat Tibetről, miért, miért kellett, hogy megszálljanak bennünket? Mit tettünk mi, ez a békeszerető ország, melynek nem volt más célja, mint hogy szellemileg fejlődjön. Miért sóvárogtak más nemzetek a mi földünkre? Mi nem kívántunk mást, csak ami a miénk, miért akartak akkor mások meghódítani és leigázni minket? Mi csak annyit akartunk, hogy hagyjanak magunkra, hogy a saját életmódunkat élhessük. És tőlem azt várják, hogy azok közé menjek majd, akik elfoglalják az országunkat, gyógyítsam a betegeiket, és segítsék a sebesültjeiken egy olyan háborúban, mely még el sem kezdődött. Ismerem a jóslatokat, a mellékes és a főbb mozzanatokot. Mégis úgy kellett tovább mennem, mint ahogy egy jak baktat a csapáson, amely ismer minden állomást és megállóhelyet, tudja, hol rossz a legelő, és melynek mégis fáradszatólanul tovább kell taposnia az utat, amíg csak az ismert célhoz nem ér. De talán, amikor a jak átér az Áhítatos Földreborulás Hegygerincen, és először megpillantja a szent várost, azt gondolja, érdemes volt...

Hirtelen a templomi dobok dobbanására ébredtem. Pedig észre sem vettem, hogy elaludtam! Szerzeteshez nem illő gondolattal

feltámolyogtam, miközben az alvástól elgémberedett kezemmel a köntösöm után nyúltam. Nehezen találtam meg. Éjfél van? Sosem ébredtek fel már? Remélem azért nem bukok fel a lépcsőnkön. Jaj, de hideg van itt! Kétszázötvenhárom szabálynak kell engedelmessé válni, ha az ember már láma? Na, az egyiket már meg is szegtem, mert a hirtelen ébredéstől erőszakot tettem a gondolataimon. Kibotorkáltam, hogy csatlakozzak a többiekhez, akik szintén kábultak voltak, aznap érkeztek. Bementünk a templomba és bekapcsolódunk az istentiszteletbe.

Nemegyszer kérdezték tőlem: – „Ha ismerted az összes kelepécét és nehézséget, amit megjövendöltek neked, miért nem próbáltad elkerülni őket?” A legkézenfekvőbb válasz így hangzik: – Ha elkerülhettem volna, amit megjósoltak nekem, már az elkerülhetőség pusztá ténye is azt bizonyította volna, hogy jóslat hamis volt. A jóslatok valószínűségek, nem jelentik azt, hogy az embernek nincsen szabad akarat. Messze nem. Az ember mondjuk el akar menni Dardsilingből Washingtonba. Tudja, honnan indul és mi a célpontja. Ha veszi magának a fáradságot, hogy megnézzen egy térképet, látja, hogy vannak bizonyos helyek, amelyeken átvezet az útja. Bár megteheti, hogy kikerüli ezeket, nem biztos, hogy jól teszi, mert utazása esetleg hosszabb vagy költségesebb lesz. Hasonlóképp az ember átautózhat Londonból Invernessbe. A bölcs autós megnézi a térképet, és szerez egy útikalauzt valamelyik szervezettől. Így elkerülheti a rossz utakat, vagy ahol nem tudja elkerülni őket, előkészül és lassabban vezet. Így van ez a jóslatokkal is. Nem mindig érdemes a kellemes és a könnyű úton jáni. Buddhista vagyok, hiszek a reinkarnációban. Hiszek abban, hogy azért jövünk a földre, hogy tanuljunk. Ha az ember iskolába jár, minden nehéznek és keserűnek látszik. Az órák – történelem, földrajz, számtan, vagy akármi más – unalmasak, hasztalanok és céltalanok. Így tűnik legalábbis, amíg diákok vagyunk. Aztán később, ha már befejeztük, lehet, hogy sóhajtozunk a jó öreg iskola után. Vagy olyan büszkék leszünk rá, hogy feltesszük a jelvényt, a nyakkenőt, netán még egy megkülönböztető színt is a szerzetesi ruhára. Az étellel is ez a helyzet. Nehéz, keserű, és a leckék, melyeket meg kell tanulnunk, *bennünket* tesznek próbára, nem pedig mást.

De mikor elhagyjuk a földi iskolát, meglehet, büszkeséggel hordjuk a jelvényét. Én természetesen azt remélem, gondtalanul viselem majd fejem fölött a dicsfényt! Félek talán? Egy buddhista sem fél. A halál pusztán abból áll, hogy elhagyjuk a régi, üres héjat és újjászületünk egy jobb világba.

Virradatkor mindenki fent volt már és alig várta, hogy elinduljon. Az idősebbek találkozni akartak azokkal, akikkel előző este nem találkoztak. Én már borzasztóan szerettem volna látni az emberreptető sárkányokat, melyekről olyan sokat hallottam. Körbevittek minket a kolostoron, hogy tudjuk az utat. Fent a magas tetőn megnéztük a felettünk tornyosuló hegycsúcsokat és lepillantottunk a félelmetes szakadékokba. Messzebb megduzzadt, sárga folyamat láttam, vize tele volt agyaghordalékkal. A közelebbi folyók ég-színkéék víztükre lágyan fodrozódott. A csendes pillanatokban hallottam a mögöttünk csordogáló csermely vidám csobogását, ahogy sebesen szalad le a hegyoldalon, hogy mihamarabb leérjen és csatlakozzon a többi folyóhoz, melyek Indiában a hatalmas Brahmaputrába folynak, később a Gangeszbe, majd pedig a Bengáli öbölbe ömlenek. A nap felkelt a hegyek fölött, és a reggeli csípős hideg hamarosan eltűnt a levegőből. A távolban egy magányos keselyű körözött, reggeli eleséget keresett. Mellettem egy tekintélyes láma a vidék főbb jellegzetességeit mutatta. „Tekintélyes”... az voltam, mert a szeretett Mingyar Dondup láma védencének számítottam, de azért is, mert rendelkeztem a „harmadik szemmel”, és mert inkarnációnak, vagy ahogy mi mondjuk, trülku-nak bizonyultam.

Az inkarnáció felismerésének rövid részletei talán érdekelnek néhány olvasót. A szülők kisfiuk viselkedéséből pl. úgy gondolják, hogy a gyerek többet tud a szokásosnál, vagy olyan „emlékei” vannak, melyek köznapi módon nem magyarázhatók. Felkeresik a helyi lámakolostor apátját, hogy jelöljön ki egy bizottságot, mely megvizsgálja a gyereket. Elkészítik az előző élet horoszkópjait, és megnézik, hogy vannak-e bizonyos különös jelek a fiúcska testén: a kezén, a lapockáján, és a lábán. Ha meglelték a jeleket, azt kutatják, vajon ki lehetett előző életében. Előfordul, hogy néhány láma felismeri (mint ahogy velem történt) és ilyenkor maradt egypár

személyes darab utána, mely hozzáférhető. Ezeket megkeresik, hozzátesznek még néhányat, amely ugyanúgy néz ki, és a kisfiúnak fel kell ismernie az előző életéből származó összes, talán kilenc tárgyát. Hároméves korában már képesnek kell lennie erre.

Egy hároméves gyerek még túl kicsi ahhoz, hogy szülei úgy befolyásolhassák például, hogy előre lefestik a szóban forgó tárgyakat. Tulajdonképpen a legkevésbé sem baj, ha elmondják, hogyan viselkedjen. Nincsenek jelen, mikor a választásra sor kerül, és a fiúnak megközelítőleg harminc közül kilenc dolgot kell azonosítania. Ha két hibát ejt, megbukott a próbán. Ha sikerrel jár, élő megtestesülésként nevelik, és tanulásra buzdítják. A gyermek hetedik születésnapján felolvassák a jövőjére vonatkozó jóslatokat. Azt gondolják, teljesen felfogja – megérti, amit mondanak neki, és azt is, amit a jövődőlés magában rejt. Saját tapasztalatból tudom, nem érti meg.

Semmi kétség, a „tiszteletre méltó” lámának mindez megfordult a fejében, amint a vidék sajátosságait mutatta. Odaát, a vízestől jobbra volt egy nagyon jó hely, ahol *noilme-tangeret* lehetett gyűjteni, amelynek levét tyúkszemek és szemölcsök eltávolítására, illetve a vízkór és a sárgaság enyhítésére használják. Amott, abban a kis tóban *Polygonum hydropiper* lehet szedni, tövises és rózsaszín virágos növényt, amely a víz alatt nő. A leveleket reumatikus fájdalokra használtuk, és a kolera gyógyítására. Itt a közönséges füveket gyűjtöttük, csak a felföldeken teremtek ritka fajták. Sokan érdeklődnek a gyógyfüvek iránt, ezért részletezek néhány gyakori típust, és leírom, mire használják. Csak latin nevüket ismerem, így inkább ezeket adom meg.

Allium sativum: nagyon jó antiszeptikus hatású, asztmára és más mellkasi panaszokra is használják. Egy másik kiváló fertőtlenítő gyógyszer, amit azonban csak kis dózisokban adagolnak, a *Balsamodendron myrrha*. Ez különösen a fogínyre és a száj nyálkahártyáira van jótékony hatással. Ha beveszik, hisztériát okozhat. Volt egy magasszárú növény krémszínű virágokkal, amelynek a leve elijesztette a rovarokat a csípéstől. A latin neve *Becconia cordata*. Talán a rovarok tudták a nevét, és az riasztotta őket! Volt egy olyan növény is, mely pupillatágításra szolgált. Az *Ephedra sinica*

hatása hasonlít az atropinéhoz, és amellet, hogy Tibetben az asztma kezelésére leginkább ezt alkalmazzák, nagyon hatásos az alacsony vérnyomásra is. A szárított, majd porrá tört ágakat és gyökeket használtuk.

A kolera a fekélyek szaga miatt gyakran igen kellemetlen volt a betegnek és az orvosnak egyaránt. A *Ligusticum levisticum* megszüntette a szagot. Külön megjegyzés a hölgyek számára: a kínaiak a *Hibiscus rosa-sinensis* szirmaival feketítik a szemöldöküket, de a cipőiket is! Mi felfőzzük a leveleket, folyékony oldatot készítünk belőlük, melyet lázas betegek testének hűtésére használunk. Újra a hölgyeknek: a *Lilium tigrinum* valóban gyógyítja a petefészek-neuralgiát, míg a *Flacourtia indica* levelei segítenek abban, hogy a „sajátos” női panaszok legtöbbször túljussanak.

A *Sumach rhus* csoportban a *verneciferából* a kínaiak és a japánok lakkot készítenek. Mi a *glabrát* cukorbaj, az *aromaticát* bőrbetegségek, vizeleti panaszok és ciszták esetén használtuk. A hólyagfekélyek kezelésére szolgáló másik igen hatásos összehúzószert az *Arctesaphylos uva ursi* leveleiből nyertük. A kínaiak jobban szeretik a *Bignonia grandiflorát*, a levelekből általános célra állítanak elő összehúzószert. A későbbiek során, a fogolytáborokban a *Polygonum bistortát* valóban nagyon hasznosnak találtam a vérhasra, Tibetben is arra használtuk.

A hölgyek, akik elővigyázatlanul szerettek, gyakran használták a *Polygonum erectumból* előállított adstringensnek: nagyon hatásos módszer, ha valaki el akar vetélni. Azokra, akik megégtek, „új bőrt” illesztünk. A *Siegesbeckia orientalis* kb. 120 centiméter magas növény, sárga virágai vannak. A leve, amit sérülésekre és égési sebekre rakunk, úgy működik, mint a kollodium. Ha beveszik, hasonló hatású a kamillához. A sérülések okozta vérzést *Piper augustifoliummal* csillapítottuk. A szív alakú levelek alsó része a legjobb erre a célra. Az előzőekben felsoroltak igen elterjedt gyógynövények, a többieknek nemigen van latin nevük, mert a nyugati világban, ahol ezeket az elnevezéseket adományozzák, nem ismertek. Csupán azért említtem őket, hogy jelezzem, tudtunk valamit a gyógyfüves gyógyításról!

Nagyon kedvező helyen álltunk, és ahogy a ragyogó, napsütéses reggelen végignéztünk a vidéken, jól láttuk a völgyeket és rejtett helyeket, ahol a füvek nőttek. Amint távolabbra tekintettünk, a vidék egyre sivárabb és sivárabb lett. Megtudtam, hogy annak a hegycsúcsnak a másik oldala, amelyre kolostor épült, valóban nagyon száraz terület. Mindezt magam is meglátom majd, mikor a hét vége felé magasra szállok a sárkánnyal.

Valamivel később Mingyar Dondup láma hivatott, és azt mondta: – Gyere Lobszang, elmegyünk azokkal, akik megszemlélik a sárkány felszállóhelyét. Ez a te nagy napod lesz! – Több se kellett nekem, indulásra készen felugrottam. Lent a főbejáratnál egy csoport vörösköpenyes szerzetes várt ránk, együtt mentünk le a lépcsőn, majd végig a szeles fennsíkon.

Itt fent alig volt növényzet, a kemény kőpárkányt föld fedte. Néhány elszórt bokor kapaszkodott a sziklákba, mintha csak félne, hogy lecsúszik a szikla szélén és beesik a szakadékba. Felettünk, a lámakolostor tetején az imazászlók keményen és mereven állták a szelet, a rudak, ahogyan évszázadok óta, minden egyes szellőkésnél recsegték-ropogtak és nyöszörögtek, de kintartottak. Mellettünk tétován elcsoszogott egy kis novícius. A szél akár a füstöt, felkapta a port, amit a csizmája felvert. A hosszú fennsík egyik sziklás pereme felé mentünk, ahonnan a hegycsúc finoman ívelt a magasba. A köpenyünk a hátunkra tapadt, elől fel-feltornyosult a szélben, mely lökött előre és előre. Nehéz volt nem szaladni... A peremtől úgy hét-nyolcszáz méterre volt egy hasadék a földben, amelyből a szél viharos erővel tört fel, időnként mint sebes nyilat, kis köveket és zuzmódarabokat repített a levegőbe. A lenti völgyön átsöprő szelet a sziklaalakzatok csapdába ejtették, de mivel nem tudott könnyen kijutni, felgyülemlett és a töréseken keresztül nagy nyomással felfelé tódult, míg végül süvöltő erővel kiszabadult a fennsíkra. Néha, az orkánok idején – mondták – úgy üvöltött, mint a legmélyebb veremből menekülő és áldozatra leső démonok. A hasadékban áramló viharos szél megváltoztatta a nyomást a sziklaréseken, hol magasabban, hol mélyebben füttyült..

Most azonban, ezen a reggelen a légáramlás egyenletes volt. Mégis jól el tudtam képzelni azokat a történeteket, amelyeket kis-

fiúkról meséltek, akik erős széllokésbe kerülve lerepültek a lábukról, egyenesen fel a levegőbe, majd hatszáz méter zuhanás után leestek a hasadék alján lévő sziklákra. Sárkányeregetésre azonban kiváló volt ez a hely, mert a szél olyan erősen fújt, hogy egyenesen a magasba emelte a sárkányt. Kis modelleken (hasonlítottak azokra, melyeket otthon reptettem gyerekkoromban) megmutatták, hogyan. Meglepő volt, hogy még a legkisebb játéksárkány is felhúzza annak az embernek a karját, aki a kötelet tartja.

Végigvezettek bennünket a kőpárkány mentén, és egy igen tapasztalt láma megmutatta az elkerülendő veszélyeket, a csúcsokat, amelyeknél csalóka bukószelekre lehet számítani. Megtudtuk, hogy minden sárkánylovas magával visz egy követ, amelyhez egy imádsággal telerótt selyem khata-t erősítettek, hogy a levegő istenei áldják meg a sálat, illetve birodalmuk új látogatóját. Mikor megfelelő magasságba kerül, a követ odadobják a „szélnek”. Aztán, ahogy a selyem kitekeredik, a szél istenei – ezt remélték – elolvassák az imát és minden bajtól megvédelmezik az egekbe merészkedőt.

Visszamentünk a kolostorba, ahol nagy sürgés-forgás kezdődött, kihoztuk a sárkány összeszereléséhez szükséges anyagokat. Mindent gondosan átnéztek. A fenyőléceket két-három centiméterenként ellenőrizték, hogy megbizonyosodjanak róla, nincsenek elrepedve vagy megsérülve. A selymet, amellyel a sárkányt borították, kigöngyölték egy tiszta és sima földdarabra. A szerzetesek négykézlábra ereszkedve gondosan átvizsgálták és megszemlélték minden egyes négyzetmétert. Elégedettek voltak az eredménnyel, így hát a keretet összerakták. Ez a sárkány doboz formájú volt, a négyzetes oldala kb. két és félszer két és fél –, a hosszúsága három méter. A két „vízszintes” oldalból egy-egy kb. két és fél méteres szárny állt ki. A szárnyak alá, hogy csússzanak, és hogy a fel- és leszálláskor védve legyenek, félkör alakúra hajlított bambuszrudakat erősítettek. A sárkány megerősített „padlózatánál” volt egy hosszú bambuszrúd, amely mint a tibeti csizmák, felfelé elvékonyodott. Ez a sajátos rúd olyan vastag volt, mint a csuklóm, és úgy volt kimerevítve, hogy a selyem még akkor se érjen a talajhoz, ha a sárkány a földön áll, mert a talpfa és a szárnyvédők ezt megaka-

dályozzák. A jakször kötélt látván egyáltalán nem voltam valami boldog. Vékonynak tűnt. A szárnyak alá egy V alakzatot erősítettek, épp a talpfa elé ért. Két szerzetes felszedte a sárkányt és a fennsík végére vitte. Sok küszködésbe került, míg végre átemelték a felszálló légáramon. Jó néhányan kellettek hozzá, hogy megfogják és keresztülvonszolják rajta.

Először ki kellett próbálni: lovak helyett mi, egy csapat szerzetes tartottuk és húztuk a kötelet. A sárkánymester erősen figyelte. Jelzésére gyors futásba kezdtünk, és mögöttünk a sárkánnyal olyan gyorsan futottunk, ahogyan csak bírtunk. A sziklahasadékból előtörő szél belekapott, és a sárkány mint egy hatalmas madár, a levegőbe szökellt. A kötelet kezelő szerzetesek nagyon gyakorlottak voltak, és hamarosan kieresztették, hogy egyre magasabbra és magasabbra emelkedjen. Szorosan fogták, és az egyik szerzetes a dereka köré gyűrve a köpenyét, felmászott kb. három méterre a kötélen, hogy ellenőrizze a felhajtóerőt. Egy másik követte, akkor úgy helyezkedtek, hogy egy harmadik társuk is elférjen. A széláram két felnőttet és egy fiút bírt el, három felnőttre nem volt elegendő ereje. A sárkánymester kevesellte, a szerzetesek tehát behúzták a kötelet, hogy a sárkány kikerülje a felszálló légáramlatot. Mind eljöttünk a felszállópályáról, kivéve azokat, akik a kötélen voltak és még két szerzetest – az volt a dolguk, hogy megtámasszák a sárkányt, mikor földet ér. Lejött, bár az égi szabadság után láthatóan vonakodott leszállni. Puhán surrogva megállt, a két szerzetes pedig megfogta a szárnyainál.

A sárkánymester utasítására mindenütt kifeszítettük a selymet, kis faékeket vertünk a rudak hasított végeibe, hogy szorosan tartsanak. Leszedtük a szárnyakat, és egy kicsit eltérő szögben visszaraktuk, aztán újra kipróbáltuk a sárkányt. Ez alkalommal könnyedén elbírt három felnőttet, és majdnem felemelte a kisfiút is. A sárkánymester elégedett volt, és azt mondta, most már kipróbálhatjuk egy embernyi súlyú kővel.

A szerzetesek újra keményen megharcoltak azért, hogy a sárkány ne szálljon el, mikor a felszálló áramlat felé kerül. Ismét behúzták a kötelet, és a sárkány a kővel együtt felugrott a levegőbe, amely ide-oda dobálta és himbálta az örvényeiben. Furcsa dolgok

történtek a gyomrommal, ahogyan néztem és elképzelttem magam benne. Lehozták és visszavitték a starthoz. Az egyik tapasztalt láma megszólított: – Előbb én megyek fel, aztán te jössz. Nagyon figyelj engem. – Odavezetett az ászokfához : – Figyeld meg, hogyan teszem rá a lábam erre a fára. Kulcsold át mindkét karoddal a kereszttrudat. Mikor már a levegőben vagy, lépj le a V-be, és ülj a kötél megvastagított részére. Leszállásnál két és fél, három méter magasságból ugorj le, az a legbiztonságosabb. Most felrepülök, megfigyelhetsz.

Ez alkalommal a lovakat a kötélhez fogták. A láma jelzéseire, vágára ösztökélték őket, a sárkány lágyan előrelendült, beért a légáramlatba, és felemelkedett. Mikor már harminc méterrel felettünk, és hat-nyolcszáz méterre a sziklák felett repült, a láma lecsúsztatta a kötelet a V-hez, ahol hintázva ült. Egyre magasabban szállt, a szerzetesek hol meghúzták, hol kieresztették a sárkányt, hogy még jobban felemelkedjen. Mikor a láma jelzésképpen keményen belerúgott a kötélbe, az emberek hozzáláttak, hogy behúzzák. Fokozatosan lejjebb és lejjebb jött, himbálódzott és tekergőzött, ahogy a sárkányok általában. Hatvan méter, harminc, a láma a kezével kapaszkodva lógott lefelé a kötélben. Elengedte. Ahogy földet ért, szaltózott egyet, majd talpra állt. Megfordult és azt mondta: – Te jössz, Lobszang. Mutasd meg, mit tudsz!

Most, hogy elérkezett az idő, nem tartottam sokra a sárkányrepülést. „Bolond egy ötlet.– gondoltam. – Veszélyes. Így ér véget egy ígéretes pálya! Visszatérek az imádságokhoz és a füvekhez.” De aztán igaz, hogy csak nagyon kevéssé, mégis megnyugtattam magam valamennyire a rám vonatkozó jóslatokkal. Ha meghalnék, az asztrológusok tévednének, és ekkorát sosem tévednek! A sárkány közben visszaért a startpontra. Odamentem, de korántsem álltam olyan biztosan a lábamon, mint ahogy szerettem volna. Ószintén szólva alig álltam a lábamon! A hangom sem volt valami meggyőző, ahogy ráléptem a talpfára, összekulcsoltam a kezem a kereszttrúd mögött – épp, hogy átértem – és megszólaltam: – Kész vagyok. – Sosem voltam még kevésbé készen. Az idő mozdulatlanak tűnt. A lovak vágtaiba kezdtek, a kötél halálos lassúsággal feszült meg. A kereten halvány remegés futott át, a sárkány hirte-

len megbillent, majdnem leestem. „Ez az utolsó percem a földön”– gondoltam, becsuktam a szemem: ugyan minek is néztek bárhova? A szörnyű himbálódzásoktól és dobálódzástól gyomrom is vészszjóló táncba kezdett. – Jaj! Rosszul szállok fel az asztrálsíkra – gondoltam, és óvatosan kinyitottam a szemem. De a soktól újra becsuktam. Harminc méterre vagy még magasabban repültem a föld fölött. Megújuló tiltakozás a gyomromból – attól félttem, hogy rögtön teljesen felkavarodik, ezért újra felnéztem, hogy szükség esetén tudjam, hol is vagyok pontosan. Nyitott szemmel olyan csodálatos volt a látvány, hogy elfelejtkeztem a szorongásról és azóta sem szenvedtem tőle! A sárkány ugrándozott, himbálódzott és meg-megbillent, de szállt, szállt egyre magasabbra. A hegygerincen túl, a távolban láttam a zöldesbarna, időmészette, megrepedezett földet. Messze a lemenő nap sugarai megérintették és bearnyozták egy távoli tó vizét. Felettem a sárkány kecsesen ugrándozott és pukedlizett a kóbor szélörvényekben, az jutott eszembe, hogy az istenek a mennyekben játszanak, nekünk pedig, szegény földhözragadt halandóknak keservesen kell küszködni és harcolni, hogy életben maradjunk, megtanulhassuk a leckét és végül békében távozhattunk.

Egy hirtelen lökés és billenés, s arra gondoltam, hogy a gyomromat a hegycsúcson hagytam, lógva. Lenéztem, most először, a szerzetesek kis pirosbama pötytyöknek látszottak. Aztán nőni kezdtek, mert lefelé húztak engem. Néhány száz méterrel alacsonyabban, a szurdokban a kis patak buborékolva folytatta útját. Életemben először voltam több száz méter magasban, vagy talán még magasabban. Idefönről a kis patak igen fontosnak látszott: továbbcsörgedezik, majd megnő, végül, sok-sok mérfölddel arrébb, segít megduzzasztani a Bengáli-öböl szent vizét, amelyből zárandokok isznak. Én most felemelkedtem szülőhelye fölé, s úgy éreztem magam, mint aki az istennel találkozik.

Akkor azonban a sárkány örülten imbolyogni kezdett, így a lentiek gyorsabban húzták, hogy kifeszítsék. Hirtelen eszembe ötlött, hogy elfelejtettem lecsúszni a V-hez! Egész idő alatt a talpfán álltam. Kibogoztam a karom, ülő helyzetbe pottyantam, keresztbe tett kezemet és lábamat a kötél köré fontam és lecsúsztam. A V-

nek ütköztem, majdnem félbevágott. A föld már kb. hat méterre volt csak, nem vesztegethettem tovább az időt, megragadtam a kötelet, és amikor a sárkány úgy két és fél méternyire lehetett a földtől, elengedtem, szaltóztam, és puhán a földre estem. – Fiatalember! – mondta a sárkánymester – ez szép teljesítmény volt. Jó, hogy eszedbe jutott és elérted a V-t, máskülönben eltört volna mindkét lábad. Most hagyjuk a többieket, hadd próbálkozzanak, aztán megint te kerülsz sorra.

A következőnek egy fiatal szerzetes repült, jobban csinálta nálam, nem felejtette el, hogy késlekedés nélkül a V-hez csússzon. A szegény fickó azonban, bár landoláskor tökéletesen ért földet, hasra esett, s a földet markolászta, arca zölde árnyalatúvá vált: alaposan megviselte a repülés. A szerzetes, aki harmadiknak jött a sorban, meglehetősen öntelt volt, az állandó dicsekvés miatt nem szertették. Az elmúlt három évben részt vett a túrákon, és minden korok legjobb „pilótájának” tartotta magát. Felszállt a levegőbe, talán százötven méter magasra. Ahelyett, hogy lecsusszant volna a V-hez, felegyenesedett, bemászott a dobozba, rosszul lépett és kiesett a sárkány farkánál. Egyik kezével sikerült megkapaszkodnia a hátsó keresztmerevítőbe, és másodpercekig így lógott. Láttuk, hogy a másik kezével hiába hadonászik, hogy elkapjon valamit. Akkor a sárkány rándult egy nagyot, nem tudott tovább csimpaszkodni, s lebukfencezett – egyik szikláról a másikra, le a mélységbe, ezeröttszáz méterre alattunk. A köpenye verdesett és lobogott mint egy vérvörös felhő.

Ez az esemény kicsit megzavarta a folytatást, de annyira nem, hogy a repülést félbeszakítsák. A sárkányt lehúzták, megvizsgálták, hogy nem sérült-e meg, és én újból felszálltam. Ez alkalommal, amikor harminc méternyire volt a földtől, lecsúsztam a V-hez. Magam alatt láttam, hogy egy kis csapat lefelé mászik a hegyoldalon, hogy meglelje a testet, amely pépes vörös masszaként terült szét a sziklákön. Felnéztem, és rájöttem, hogy az ember a dobozban állva változtatni tud a testhelyzetén, és ezzel egy kicsit a sárkány emelkedésén is. Eszembe jutott az incidens a paraszt házával és a jakürüléssel, meg az, hogy akkor a kötél megrántásával magasságot nyertem. – Ezt meg kell beszélnem a mesteremmel – gondoltam.

Abban a percben úgy éreztem, zuhanok. Olyan gyorsan és váratlanul jött az egész, hogy majdnem leestem. Lent a szerzetesek szörnyen húzták a kötelet. Az est közeledtével, és a sziklák lehűlésével a völgyben meggyengült a szél, és a kiütből felszálló légáram majdnem teljesen megszűnt. A sárkány lejjebb ereszkedett, én három méternél kiugrottam, mire egy utolsó rántás után rám bozult. Ott ültem a köves földön, nyakam körül a doboz selyemfeneke. Mozdulatlan ültem, elmerülve a gondolataimban, a többiek azt hitték, megsérültem. Mingyar Dondup láma odarohant: – Ha lenne itt keresztben egy merevítő, – mondtam, ráállhatnánk és finoman változtathatnánk a doboz szögét, ezzel pedig egy kicsit szabályozhatnánk az emelkedést. A sárkánymester meghallotta: – Igen, fiatalember, igazad van, de ki próbálná ki? – Én – válaszoltam. Ha a mesterem megengedné. – Egy másik láma mosolyogva felém fordult: – Láma vagy saját jogon, Lobszang, senkit sem kell megkérdezned. – De igen – hangzott a válaszom. Mingyar Dondup láma tanított mindenre, amit tudok, most is ő tanít, szóval övé az utolsó szó.

A sárkánymester ott maradt még a sárkány elszállításánál, aztán bevitt a szobájába, ahol különféle kis sárkánymodellek sorakoztak. Az egyik hosszúkás alakú valamelyest egy megnyújtott madárra emlékeztetett. – Évekkel ezelőtt egy szikláról indítottuk az eredetijét, egy ember volt benne. Körülbelül húsz mérföldet repült, aztán a hegyoldalnak ütközött. Azóta hozzá se nyúltunk ehhez a típushoz. Na most, ez itt egy olyan sárkány, mint amelyet kigondoltál. Itt a merevítő keresztben, és ott a tartórúd. Van már egy készen, a famunkát befejeztük rajta. Az épület végében tartjuk, abban a raktárban, amelyet nem használunk. Nem találtam senkit, aki kipróbálná, én meg kissé túlsúlyos vagyok. – Ez enyhén szólva eufémizmusként hatott, mivel legalább 130 kilót nyomott. A beszélgetés alatt bejött Mingyar Dondup láma is. Most azt mondta: – Megcsináljuk ma a horoszkópodat Lobszang, és megnézzük, mit mondanak a csillagok.

A puffanó dobok az éjféli istentiszteletre hívtak. Ahogy elfoglaltam a helyem, óriási figura lopakodott felém, a füstfelhőből ki-

sebb hegyként derengett elő. A sárkánymester volt az. – Megcsináltad? – suttopta. – Igen – feleltem. – Holnapután repülhettek velem. – Jól van – motyogta. – Kész lesz. – Itt a templomban, a pislogó vajmécsesek fényében és körbe-körbe szent alakokkal a falon, nehéz volt elképzelni a bolondos szerzetest, aki elhagyta evilági életét. Ha nem hivalkodott volna, nem gondoltam volna rá, hogy beálljak a sárkánytestbe és bizonyos mértékig megpróbáljam szabályozni az emelkedést.

A templom belsejében, ahol a falakra olyan gyönyörű szentképeket festettek, lótuszülésben ültünk, mindegyikünk olyan volt, akár egy élő Buddha-szobor. A négyzetes párnák magasan voltak, kb. huszonöt-harminc centiméterre lehettünk a földtől. Kettes sorokban ültünk, minden két sor egymással szemben. Először a szokásos istentisztelet kezdődött, a zenei tudása és mély hangja miatt választott karvezető énekelte az első részeket, mindegyik végén alacsonyabb és alacsonyabb lett a hangja, mígnem a tüdejéből kifogyott a levegő. Mormoltuk a válaszokat, egyes részeket dobverés kísért vagy édeshangú csengettyűink csilingelése. Nagyon figyeltünk az artikulációra, mert úgy véltük, a kolostori fegyelem mérhető az éneklés tisztaságával és a zene pontosságával. A tibeti zenét nyugatiaknak nehéz követni: hajlításokból áll. Lerajzoljuk a hang emelkedését és esését. Ez az „alaphajlítás”. Akik rögtönözni akarnak, a nagyobb hajlítások mellé kisebbeket illesztenek. Mikor a szokásos istentisztelet véget ért, tízperces pihenőt kaptunk, ezután kezdődött a halotti szertartás, melyet azért a szerzetesért tartottak, aki aznap meghalt.

Az adott jelre újra összegyűltünk. A emelvényen ülő karvezető recitáló hangon elmondott egy részt a Bardo Thödolból, a tibeti Halottaskönyvből. „Ó, Kumphela szerzetes vándorló szelleme, Kumpheláé, ki ma elhagyta az evilági életet! Ne vándorolj közöttünk, mert ma eltávoztál tőlünk. Ó! Kumphela szerzetes vándorló szelleme, azért gyűjtjük e füstölőt, hogy vezessen, hogy útmutatót kapj, miként juss át az Elveszett Birodalmon, és miként juss el a Nagy Realitáshoz.” Hívtuk a szellemet, hogy jöjjön, hogy megvilágosodást és vezetést nyerjen, mi, a fiatalabbak magas hangunkon, az idősebb szerzetesek pedig nagyon mély basszus hangjukon

dörmögték, mormogták a válaszokat. Szerzetesek és lámák, a terem fő részében egymással szemben ülve ősrégi rítus szimbólumait kántálták hol emelt, hol leeresztett hangon... „Ó, vándorló szellem, jer hozzánk, hogy vezetésre lelj. Amiért halott vagy, nem látod az arcunkat, nem érzed a füstölőket. Jer, hogy vezetésre találj.” Mikor szünetet tartottunk, megszólalt a fafuvósokból, dobokból, kagylókürtökből, és cintányérokából álló zenekar. Egy megfordított emberi koponyába – mintha vér lenne benne – vörös vizet öntöttek, körbeadták minden szerzetesnek, hogy érintse meg. „Véred a földre ömlött, ó szerzetes, ki most csupán vándorló szellem vagy, jer, hogy szabad lehess.” Rizsszemeket, színezett sáfrányt hintettek keletre, nyugatra, északra és délre. „Merre vándorol a kóborló szellem? Keletre? Vagy északra? Netán nyugatra? Vagy délre? Az istenek eledelét szórjuk a föld sarkaiba, és nem eszel, amiért halott vagy. Jer, ó, vándorló szellem, hogy megszabadulj és vezetésre lelj.”

A mély basszusdobok az élet ritmusát verték, a test szokásos, belső „ketyegését”. A többi hangszer a test valamennyi hangjával bele-belekapcsolódott. Megszólaltatták a vér halk áramlását az erekben és az artériákban, a lélegzet tompa suttozását a tüdőben, a testnedvek bugyogását, és a különféle ropogást, nyikorgást, korgást, amelyből az élet zenéje születik. Az emberiség halk zajai. Szokásos tempóban kezdtek, ezt felváltotta a trombita ijedt sikoltása és a gyorsuló szívverés. Loccsanás, aztán hirtelen megszűnik a zajok. Az élet véget ért, erőszakosan ért véget. „Ó, szerzetes, aki voltál, vándorló szellem, aki vagy, a telepaták vezetni fognak. Ne félj, de meztelenítsd le a tudatod. Fogadd a tanításainkat, hogy megszabadíthassunk. Nincsen halál, vándorló szellem, csak örök élet. A halál születés, azért hívunk, hogy új életre szabadítsunk.

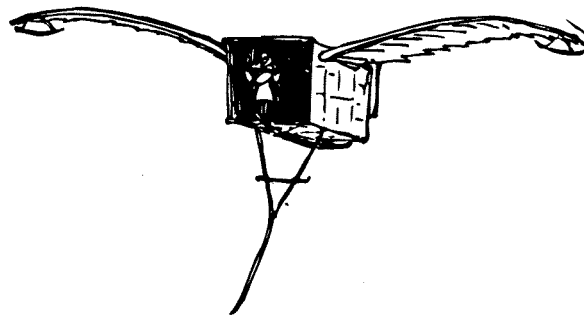
Mi, tibetiek, évszázadokon keresztül fejlesztettük a hangok tudományát. A test minden hangját ismerjük és híven vissza tudjuk adni. Aki egyszer hallotta, nem felejt el többé. Meghallgattad e valaha a szívverésedet vagy a légzésedet, miközben az álom határán fejed a párnára hajtottad? A Jósda kolostorában ezekkel a hangokkal transzba ejtették az egyik médiumot, és megszállta egy szellem. Youngusband ezredes, a Lhászát 1904-ben elfoglaló brit

erők vezetője tanúskodott a hangok ereje, továbbá ama tény mellett, hogy a jósnak, mikor transzban volt, megváltozott a külseje.

A szertartás végeztével sietve aludni tértünk. A repülés izgalmatól, meg a szokatlan levegőtől már majdnem állva elaludtam. Reggel a sárkánymester azt üzenté, hogy dolgozni fog a „szabályozható” sárkányon, és hívott, hogy tartsak vele. Vezetőmmel a műhelyébe mentünk, melyet a régi raktárhelységben rendezett be. A padlón több halom külföldi fa hevert szanaszét, és a falak tele voltak sárkányrajzokkal. Az a modell, melyet én készültem kipróbálni, a boltozatos mennyezeten függött. Legnagyobb meglepetésemre a sárkánymester meghúzott egy kötelet, és a sárkány a földre ereszkedett. Valamilyen csigaszerkezetre volt felfüggesztve. Kérésére beleültem. A dobozrész alján több merevítő volt, amelyekre fel lehetett állni, és a derék magasságában egy keresztúdba lehetett kapaszkodni. Megvizsgáltuk a sárkányt centiméterről centiméterre. A selymet leszedték róla, és a sárkánymester azt mondta, maga tesz újat rá. A szárnyak nem egyenesek voltak, mint a többi masinán, hanem hajlítotak, lefelé fordított, csészét tartó tenyérhez hasonlók: kb. három méter lehetett a hosszuk és az volt a benyomásom, hogy remek felhajtóerő lesz körülöttük.

Másnap kivitték a gépet a fennsíkra. A szerzetesek ezzel is megküszködtek, hogy lent tartsák, mikor átcipelték a hasadékon, az erős felszálló légáramon. Végül elhelyezték, és én, fontosságom teljes tudatában felkapaszkodtam a dobozrészbe. Most lovak helyett szerzetesek indították a sárkányt, úgy gondolták, jobban tudják ellenőrizni a mozgását. Elégedetten kiszóltam: – Tradri, thempa (Kész, húzzátok). Azután, amint az első remegés átszaladt a kereten, azt kiáltottam: – Onadóá! (Viszontlátásra!) Hirtelen zökkenés, és a masina felrepült, mint egy kilőtt nyílvevessző. Jó lesz, ha alaposan kapaszkodom – gondoltam, különben az én vándorló lelkem keresik ma éjjel, de én még egy kis ideig elégedett lennék ezzel a testtel. A szerzetesek játszottak a kötéllal, ügyesen igazgatták és a sárkány egyre magasabbra emelkedett. Kidobtam a követ a szélipisteneknek szóló imával, majdnem eltalálta az egyik szerzetest. Később újra fel tudtuk használni az anyagot, mert egy társam lábára esett. Lent a sárkánymester izgatottan izgett-mozgott türelmet-

lenségében, alig várta, hogy kipóbáljam a masinát, gondoltam hát, jobb, ha hozzálátok. Óvatosan körbemozogva úgy találtam, hogy nagyon figyelmesen változtathatok a teljesítményen, a sárkány „emelkedésén” és „viselkedésén”.

Túlzottan magabiztos és merész lettem. Hátramentem és a sárkány zuhanni kezdett, akár egy kő. A lábam lecsúszott a rúdról, és a kezemnél fogva nyújtott karral lógtam lefelé. Nagy erőlködés után – köpenyem csapkodott és lobogott a fejem körül – sikerült felhúzni magam, és normális helyzetbe kerültem. A zuhanás alábbhagyott, a sárkány felfelé szállt. Akkor már kiszabadítottam a fejem a köntösből, és kinéztem. Ha nem lettem volna borotvált fejű láma, égnék állt volna a hajam: kevesebb mint hetven méterre voltam a földtől. Később, miután leszálltam, mondták, kb. tizenöt méternyire lehettem, mikor sikerült az esést megfékezni és a gép újra felemelkedett.

Egy ideig a ritka levegő okozta megerőltetéstől lihegve, zihálva kapaszkodtam a keresztúdba. Ahogy elnéztem a vidék felett, a messzeségben láttam valamit, olyan volt, mint egy mozgó, pontozott vonal. Egy pillanatra nem érttem, aztán hirtelen rájöttem: Hát persze! A növénygyűjtő csapat poroszkál az elhagyott vidéken. Sorban mentek, nagy pont, kis pont, vonal. – Férfiak, fiúk, kutyák – gondoltam. Annyira lassan mozognak, annyira lehangelően tétován haladnak! Mikor leszálltam, örültem, hogy beszámolhatok arról, a csapat egy-két napon belül megérkezik.

Valóban lenyűgöző dolog volt körbenézni, látni a hideg, késszürke sziklákat, a föld meleg, vörös es okkerjét, és a messzeségben a tavak vibráló ragyogását. Lent, a szakadékok (ahova nem ért el az éles-fagyos szél, és ahol meleg volt) moha, zuzmó és növényzónyeg borította, mintája apám dolgozószobájának kárpitjára emlékeztetett. Ezen futott keresztül a kis patak, mely éjjel énekel nekem. Keresztülfutott rajta, igen, és ez újra – fájdalom – arra az időre emlékeztetett, mikor felborítottam egy korsó tiszta vizet apa szőnyegén! Igen, apának tényleg nagyon nehéz keze volt!...

A lámakolostor mögött hegyes volt a vidék, egyik hegycsúcs után szorosan a másik, mígnem a távoli láthatáron már csak fekete körvonaluk rajzolódott ki a napsütésben. Az egész világon Tibetben a legtisztább az ég, addig el lehet látni, ameddig csak a hegyek engedik, és sehol sincs meleg pára, mely eltorzítaná a látványt. Ameddig én láttam, az egész óriási területen semmi sem mozgott, kivéve a szerzetesek alattam és az alig felismerhető pontok, melyek fáradtan, megállás nélkül vándorogtak felénk. Talán láttak engem itt fent. De a sárkány rángatni kezdett, és a szerzetesek lehúzták. Végtelen gondosan úgy hozták vissza a földre, hogy ne sérüljön meg az értékes kísérleti masina.

Leszálltam. A sárkánymester szeretettel nézett rám és hatalmas karját a vállamra tette, de úgy, hogy biztosra vettem, minden csontom eltört. Senki más nem valósíthatta meg álmát, évek óta voltak „elméletei”, de nem tudta kipróbálni őket, mert hatalmas testével nem repülhetett. Mikor egyáltalán megállt, hogy lélegzetet vegyen, többször is elismételtem, magam is élveztem a repülést, sőt, legalább akkora örömet okozott nekem, mint neki a tervezés, kísérletezés és megfigyelés. – Igen igen, Lobszang, ezt ide rakjuk, azt a merevítőt meg oda, igen így jó lesz. No, lássuk csak. Bevisszük mindjárt és hozzáfogunk. És azt mondod, oldalra csúsztok, mikor így csináltál? És az így ment tovább. Repülés és módosítás. Repülés és módosítás. Minden másodpercét imádtam. Rajtam kívül senki sem repülhetett velem, de még lábát sem tehettem be ebbe a különleges sárkányba. A sárkánymester minden egyes repülés után javított, változtatott rajta valamit. A legnagyobb újítás egy szíj volt, mely megtartott, hogy ki ne essek!

Mikor a növénygyűjtő csapat megérkezett, egy-két napig szünetelt a repülés. Gyűjtő és csomagoló csoportokba kellett szervezni az újonnan érkezőket. A kevésbé tapasztalt szerzetesek csak háromfajta növényt szedtek, és olyan helyekre küldték őket, ahol ezekből rengeteg termett. Bekóborolva a lelőhelyeket, minden csoport hét napig maradt távol. A nyolcadik napon visszatértek, a növényeket kiszórták egy óriási raktárterem tiszta padlójára. Nagytapasztalatú lámák minden egyes darabot átvizsgáltak, hogy megbizonyosodjanak, nincs benne levéltetű és a megfelelő fajta. Néhány növényről leszedték a szirmokat és megszártították. Másoknak a gyökereit reszelték le és így tették el. Megint másoknak még azon frissiben kisajtolták a levét. A folyadékot szorosan lezárt agyagedényekben tárolták. Magok, levelek, tövek, szirmok – valamennyit megtisztították és mikor már eléggé megszáradtak, bőrszakokba csomagolták. A zsákokra ráírták, mi a tartalmuk, majd a nyakuknál megtekerték őket, hogy vízhatlanok legyenek, aztán gyorsan vízbe mártották és kitették száradni a napra. Egy napon belül a bőr kiszáradt, kemény lett, mint a fa. Olyan kemény, hogy csak úgy tudták kinyitni, ha a szorosan betekert nyakrészt levették. Az így tárolt gyógyfüvek a tibeti száraz éghajlaton évekig eltarthatók.

Az első néhány nap után fele időmet a növénygyűjtéssel, másik felét a sárkányrepüléssel töltöttem. Az öreg sárkánymester befolyásos ember volt, és azt mondta, hogy a jövőmre vonatkozó jóslatok szempontjából az égi masinák ismerete legalább olyan fontos, mint az, hogy értsek a gyógyfüvek gyűjtéséhez és osztályozásához. A hétből három napon sárkányrepültem, a többiek egy csoporttól a másikkig lovagoltam, hogy a legrövidebb idő alatt a lehető legtöbbet tanulhassak. Gyakran, magasan fent egy sárkányon, lenéztem az immár ismerős tájra és láttam a növénygyűjtők fekete jakbőr sátrait. Körülöttük jakok legelésztek. A legtöbb keleti országban ismerték ezeket a gyógynövényeket, de a nyugati világ jó néhányat nem „fedezett fel” közülük, így latin nevet sem kaphattak. A füvek ismerete nagy hasznomra vált, a repülésé nem kevésbé.

Még egy baleset történt. Az egyik szerzetes nagyon figyelt engem, és mikor egy szokásos sárkányon rá került a sor, azt gondol-

ta, utánam csinálja, amit tőlem látott. Magasan fent az égen a sárkány furcsán kezdett viselkedni. Láttuk, hogy a szerzetes rugdalózik, rángatózik, hogy megkísérelje befolyásolni a gép helyzetét. Egy különösen erős széllökés, és a sárkány alábukott és oldalra billent. A fa megrepedt, szilánkokra hasadt és a szerzetes kibukfencezett. Fejjel lefelé zuhant, köntöse tekergőzött a feje körül. Tárgyak potyogtak az égből, campaedény, facsésze, rózsafüzér, és különböző amulettek. Többé már nem volt szüksége rájuk. Pörgött és repült, pörgött és repült, majd végül eltűnt a szakadéokban. Később hallatszott a becsapódás hangja.

Minden jó dolog túl gyorsan ér véget. A napokat munkával töltöttük, nehéz munkával, a három hónap mégis túl hamar elszaladt. Ez volt az első kellemes út, később még jó néhány követte a hegyekbe és a Lhásza közeli, ugyancsak Trajerpa kolostorba. Ódzkodva, vonakodva csomagoltunk. A sárkánymestertől kaptam egy sárkányrepülő modellt, külön nekem készítette. Másnap elindultunk. Néhányan, mint amikor idefelé jöttünk, gyorsan előre mentünk, a többiek, szerzetesek, növendékek és a teherhordó állatok, lassú menetben követtek bennünket. Örültünk, hogy visszaértünk a Vashegyre, de valóban sajnáltuk, hogy meg kellett válni új barátainktól, és a hegyek hihetetlen szabadságától.

Tizenharmadik fejezet HAZALÁTOGATÁS

Időben érkeztünk vissza Logszárra, pont az újévi ünnepekre. Mindent ki kellett takarítani, mindent rendbe kellett tenni. A tizenötödik napon a dalai láma számos szertartáson vett részt a székesegyházban. A szertartások után kijött, hogy végigmenjen a Barkhor-on, azon a körúton, mely a Dzsokang és a tanácsterem után megkerülte a piacteret, majd a nagy üzletházaknál ért véget. Ezen az ünnepeken a méltóságteljes hangulatot felváltotta a jókedv. Az isteneket kielégítették, eljött a szórakozás és vidámság ideje. Óriási, tíz-tizenkét méteres fakeretekre színes vajból „képeket” formáztak, néhányon a szent könyvek különböző jeleneit megelevenítő domborművek voltak. A dalai láma körbesétált és mind egyiket alaposan megnézte. A legjobban sikerült alkotásért készítője az év legjobb vajmodellezője címet nyerte. Minket Csakporiból egyáltalán nem érdekeltek ezek a karneválok, az egészet meglehetősen gyerekesnek és unalmasnak tartottuk. A többi esemény után sem érdeklődtünk túlzottan, amikor is nyílt versenyben lovas nélküli lovak száguldoztak a lhászai síkságon keresztül. A legendáink szereplőit megelevenítő óriás figurákat viszont érdekesnek találtuk. A bábukat nagy, puhafából készített keretekre építették, az volt a test, és egy nagyon valóságos, hatalmas fejet illesztettek rá. A fejben vajmécsesek égtek, átvilágítottak a szemem, pislákolásuk olyan hatást keltett, mintha a szem ide-oda mozogna. A figurát egy erős szerzetes vitte gólyalábon, közömbösen tekintett kifelé az

óriás testének közepén lévő lyukon. A szereplőkkel mindenféle váratlan balesetek történtek. A szegény flótás az egyik gólyalábbal egy gödörbe lépett, és egy lábon kellett egyensúlyoznia, de lehet, hogy megcsúszott valami síkos anyagon az úton. Az volt az egyik legszerencsétlenebb dolog, ha a mécsesek kilazultak és felgyújtották az egész alakot.

Egyszer, néhány évvel később, rávettek, hogy vigyem körbe Buddha, a Gyógyítás Istene bábuját. Nyolc méter magas volt. A hullámzó köpeny a gólyalábas lábam körül csapkodott, vele együtt molyok repkedtek mindenütt, hisz a ruhát sokáig nem használta senki. Ahogy rángatva hajtottam magam előre az úton, a ráncokból felszállt a por és én csak tüsszögtem, tüsszögtem, tüsszögtem. Minden egyes prüszögésnél úgy éreztem, felbukok. A tüsszentésre a testem rándult egyet, és a kellemetlenséget csak fokozta, hogy a forró vaj a mécsesből kicsordulva fájó, borotvált koponyámra csöppent. Szörnyű hőség volt. Kötegni dohos, régi holmi, felzavart molyrajok és forró vaj. Normális körülmények közt a mécsesben kemény a vaj, kivéve a kanóc körüli olvadt kis tócsát. Most a fojtogató hőségben az egész megolvadt. A kis kukucska a bábu középrészén nem a szemem magasságában volt, de nem engedhettem el a gólyalábakat, hogy igazítsak rajta. Semmi mást nem láttam, mint az előttem lévő alak hátát, és abból, ahogy ugrált és himbálódzott, tudtam, hogy a szegény flótás odabent nehéz perceket él át, akárcsak én. Minthogy azonban a dalai láma nézett, nem maradt más választásom, mint tovább menetelni, fuldokolni a ruhában és félig megsülni a vajzsiradékban. A hőségtől és az erőlködéstől több kilót fogytam! Egy magas rangú láma azt mondta nekem aznap éjjel: – Ó, Lobszang, jól játszottál, kiváló komédiás válna belőled! – Természetesen nem mondtam meg neki, hogy a „bohóckodások”, melyek annyira szórakoztatták, teljesen önkéntelenek voltak. De eltökéltem, hogy nem viszek többé ilyen bábút.

Nem sokkal, talán öt vagy hat hónappal később, száguldó por és szemcsefelhők kíséretében jött egy váratlan, szörnyűséges orkán. Az egyik raktár tetején voltam, arra tanítottak, hogyan kell lerakni az aranylemezeket, hogy a tetőn át ne folyhasson be a víz. Az orkán felkapott, és lesodort a lapos tetőről, először egy másik

tetőre estem, úgy hat méterrel lejjebb. Akkor egy másik szélroham ragadott magával, átröpített a peremen, majd a Vashegyen, és körülbelül ötven méterrel mélyebben a Lingkor út szélén tett le. A talaj mocsaras volt, és én arccal a vízbe estem. Valami csattant, még egy ág – gondoltam. Kábán megpróbáltam kikászálódni a sárból, de ahogy megmozdítottam a bal karom és bal vállam, erős fájdalmat éreztem. Valahogyan térdre álltam, azután lábra, és kiküszködtem magam a száraz útra. Eluralkodott rajtam a fájdalom, nem tudtam tisztán gondolkodni, egyetlen gondolatom az volt, hogy amilyen gyorsan csak lehet, feljussak a hegyre. Vakon vonszolódtam és botladoztam felfelé. Félúton talákoztam egy csapat szerzetessel, akik rohantak, hogy megnézzék, mi történt velem és egy másik fiúval. A fiú a sziklákra esett, és szörnyethalt. Engem az út hátralévő részén felvittek, be mesterem szobájába. Gyorsan megvizsgált: – Ajjé, szegény fiúk, nem kellett volna kiküldeni őket ilyen szélben. Rám nézett: – Na, Lobszang, eltört a karod és a kulcscsontod. Helyrerakjuk. Fájni fog, de a segítség, amit nyújtani tudok, kárpótol a fájdalomért.

Amíg beszélt, szinte észre sem vettem, amint helyrerakta a kulcscsontot és bepólyázta, hogy rögzítse. A felsőkar fájdalmasabb volt, de hamarosan azzal is kész lett, akkor sínbe tette. Aznap már semmit sem csináltam, csak feküdtem. Másnap Mingyar Dondup láma így szólt: – Nem maradhatsz vissza a tanulmányaiddal, Lobszang, ezért együtt tanulunk majd, itt a szobában. Mint legtöbbször benned is van egy kis ellenérzés az új dolgok megtanulásával szemben, ezért hipnotikusan eltávolítottam belőled a „tanulás iránti ellenszenvet”. – Becsukta az ablaktáblákat, és a szoba teljes sötétségbe borult, csak az oltár mécseseinek halvány fénye világított. Valahonnan fogott egy kis dobozt és letette elé egy polcra. Mintha ragyogó, színes fényeket, színfoltokat és sávokat láttam volna, aztán az egész véget ért, a fényesség csendesesen szétrobbant.

Sok-sok órával később lehetett, amikor felébredtem. Az ablak ismét nyitva állt, de az éjszaka bíbor árnyai lassacskán beborították az alattunk fekvő völgyet. A Potalánál az épületekben és környékükön kis fények pislákolnak, amint az esti őrjárat körbe-körbe jár, hogy ellenőrizze, minden rendben van. Átláttam a városon is,

kezdődött az éjszakai élet. Éppen akkor bejött a mesterem: – Ó, végre visszatértél hát hozzánk. Azt gondoltuk, olyan kellemesnek találd az asztrálmezőket, hogy ott maradsz egy darabig. Most, ha nem tévedek, éhes vagy, mint általában. – Ahogy kimondta, éreztem, határozottan az vagyok. Hamarosan behozták az enivalót, és amíg ettem, a láma beszélt: – A törvények szerint el kellett volna hagynod a tested, de a csillagok megjövendölték, hogy élni fogsz azért, hogy hosszú évek múltán a vörös indiánok földjén halj meg, Amerikában. Van egy szertartásuk arra az esetre, ha valaki elment. Azonnal megölték.

Úgy tűnt nekem, hogy az eltávozottaknak szerencsésük volt. Asztrálutazásaim során nagyon kellemes élményeim voltak. De aztán emlékeztettem magam arra, hogy az iskolát nemigen szerettük, mégsem hagyhatjuk abba, mert sok mindent meg kell tanulnunk. És mi a földi élet, ha nem iskola? Kemény iskola! Azt gondoltam: itt vagyok két törött csonttal, és folytatnom kell a tanulást!

Két hétig Mingyar Dondup láma még intenzívebben tanított, mint máskor. Azt mondta, azért, hogy elterelje gondolataimat a törött csontokról. Két hét múlva összeforrtak, de még merev voltam, és a vállam meg a karom is fáj. Egy reggel, amikor bementem Mingyar Dondup lámához, éppen egy levelet olvasott. Ahogy beléptem, felnézett rám.

– Lobszang, el kell juttatnunk egy gyógynövénycsomagot tiszteletre méltó anyádnak. Holnap elviheted, és otthon töltheted a napot.

– Biztos vagyok benne, hogy apám nem akar látni – válaszoltam. Tudomást se vett rólam, amikor találkoztunk a Potala lépcsőin.

– Dehogynem. Tudta, hogy éppen az Ékességstől jössz, hogy különlegesen pártfogol, és így nem beszélhetted veled, mert nem voltam melletted, mivel az Ékességes parancsára most én vagyok a gyámod. – Rám nézett, és ráncok gyűltek a szeme sarka körül, ahogy nevetett: – Mindegy, apád nem lesz otthon holnap. Gyancebe ment néhány napra.

Reggel vezetőm végignézett rajtam és így szólt: – Hm, egy kis sé sápadt vagy, de tiszta és rendes, az pedig sokat számít egy anyánál! Itt egy sál, ne feledd, láma vagy már és tartanod kell magad a

szabályokhoz. Gyalog jöttél ide. Ma egyik legjobb fehér lovunkon térsz haza. Vidd az enyémet, szüksége van egy kis mozgásra.

Átadta nekem a gyógynövényzacskót, amit a tisztelet jeléül egy selyemsálba göngyölték. Kétkedve néztem, kíváncsi voltam, hogyan tudom ezt a szerencsétlen dolgot tisztán tartani. A végén lezsedtem róla a sálat, és beraktam köpenyem bugyros részébe, hogy majd előveszem, mikor közelebb érek.

Lementünk a meredeken, a fehér ló meg én. Félúton a ló megállt, hátrafordította a fejét, és jól megnézett. Láthatóan nem sokra tartotta, amit látott, mert hangosan nyerített egyet, és rohanni kezdett, mint aki nem állhatja tovább a látványomat. Együttéreztem vele, mert ugyanez volt a véleményem róla! Tibetben a legortodoxabb lámák öszvéren lovagolnak, mert azt gondolják, nincsen nemük. A kevésbé szórszálhasogatók csődörön (ménen) vagy pónin lovagolnak. Én – ha lehetett – gyalogolni szerettem. A hegy lábánál jobbra fordultunk. Talán, mert vallási okból az ember mindig az óramutató járásával azonos irányban megy végig a Lingchor úton. Szóval jobbra fordultunk, és átmentünk a Drepung-város úton, hogy a Lingchor-on folytathassuk utunkat. Elhaladtunk a Potala mellett (úgy találtam, nem versenyezhet szépségben a mi Csakporinkkal), aztán keresztül mentünk az Indiába vezető úton, balra magunk mögött hagytuk a Kalingcsu-t, jobbra pedig a Sárkány-templomot. Egy kicsit odébb, egykori otthonom bejáratánál a szolgák észrevettek, és sietve kitérték a kaput. Fontoskodva, egyenesen az udvarba lovagoltam, reméltem, hogy nem esek le a lóról. Szerencsére egy szolgáló megtartotta, amíg lecsúsztam a hátáról.

Az intézővel ünnepélyes szertartásossággal kicseréltük a sálakat.

– Add áldásod e házra és minden lakójára Tiszteletre méltó Orvosláma Uram! – mondta az intéző.

– Buddha, a Tiszta, a Mindentlátó áldása legyen rajtatok és adjon valamennyiőtöknek egészséget! – feleltem.

– Tiszteletre méltó uram, a ház úmője azt parancsolta, vezesselek hozzá. Elindultunk (mintha én nem találtam volna el hozzá!), közben ügyetlenül matattam, hogy visszagöngyöljem a növényzacskót abba a szerencsétlen sálba. Felfele mentünk, anyám legszebb szobá-

jába. – Sosem engedtek ide, mikor egyszerűen csak a fia voltam – gondoltam. A második gondolatom az volt, hogy vajon megfordulhatok és elrohanhatok-e. A szoba tele volt asszonynéppel!

De mielőtt elmenekülhettem volna, anyám lépett hozzám. Meghajolt.

– Tiszteletre méltó Uram és Fiam, eljöttek a barátaim, hogy meghallgassanak, kérünk, számolj be a megtiszteltetésről, amelyben az Ékességes részesített.

– Tiszteletre méltó Anyám! – válaszoltam. – A rend szabályai megakadályoznak abban, hogy elmondjam, amit az Ékességes mondott nekem. Mingyar Dondup láma utasítására elhoztam ezt a zacskó gyógynövényt, és üdvözlete jeléül e sálat.

– Tiszteletre méltó Uram és Fiam! A hölgyek messziről utaztak ide, hogy halljanak az Ékességes házában és magánál az Ékességesnél történt eseményekről. Valóban olvas indiai lapokat? És igaz, hogy van egy üvege, amivel átlát a házak falán?

– Hölgyem! – feleltem. – Egyszerű orvosláma vagyok csupán, aki most tért vissza a hegyekből. Nem beszélhetek rendünk fejének a dolgairól. Csak mint küldönc jöttem.

Egy fiatal nő lépett hozzám és megkérdezett: – Nem emlékszel rám? Jaszó vagyok!

Igazat szólva, alig ismertem fel, annyit fejlődött és milyen mutatós volt! Rossz előérzetem támadt. Nyolc, nem kilenc nő túl nagy gondot jelentett nekem. A férfiak az más, azt már tudtam, hogyan bánjak velük. De a nők! Úgy néztek rám, mintha szaftos falat lennék, ők meg éhes farkasok! Egy dolgot lehetett csak tenni: visszavonulni.

– Tiszteletre méltó Anyám! – mondtam. Átadtam az üzenetet és vissza kell térnem kötelezettségeimhez. Beteg voltam, sok tenni-valóm van.

Ezzel meghajoltam előttük, megfordultam, és illőképp, de a lehető leggyorsabban távoztam. Az intéző visszament az irodájába, a lovasz kihozta a lovat. – Segíts óvatosan felnyergelni! – kértem. – Kar- és kulcsonttörésem volt nemrégiben, nem tudom egyedül felszerelni. A lovasz kinyitotta a kaput, kilovagoltam éppen, mikor anyám megjelent az erkélyen és valamit kiáltott. A fehér ló balra

fordult, így ismét az óramutató járása szerint haladhattunk végig a Lingkhor úton. Lassacskán poroszkáltam. Lassan, mert nem akartam túl gyorsan visszaérni. El a Gyüpo Linga mellett, a Muru Gompa mellet, végig a körúton.

Mikor ismét otthon voltam, a Vashegyen, bementem Mingyar Dondup lámához. Rám nézett: Mi történt, Lobszang, az összes kóborló szellem téged üldözött a város körül? Felkavartnak látszol!

Felkavart? *Felkavart?* Anyám meghívott egy halom nőt, és mind az Ékességes felől akart hallani és azt akarta tudni, miről beszélt velem. Közöltem velük, hogy a rend szabályai nem engedik, hogy elmondjam és távoztam, amíg még lehetett. Hogy bámultak mind rám!

Vezetőm rázkódott a nevetéstől. És minél jobban csodálkoztam, annál jobban nevetett.

– Az Ékességes azt akarta tudni, hogy megtelepedtél-e már itt, vagy még mindig gondolsz az otthonodra.

A kolostori élet felforgatta „társadalmi” értékeimet, a nőket különös teremtményeknek tartottam (*még ma is azoknak tartom*) és... – De én otthon *vagyok*. Na nem, nem akarok visszatérni apám házába. Azoknak a nőknek a látványa, ki vannak festve, a hajuk... és ahogyan néztek rám: mintha csak díjazott bárány lennék, ők meg mészárosok Sö-ből. Rikácsoló hangok, és... – ekkor azt hiszem, suttogni kezdtem – az asztrálszínük...! Rémes! Kérlek, Tiszteletre méltó Lámamesterem, ne beszéljünk erről.

De napokig nem engedte, hogy elfelejtsem: – Ó, Lobszang, egy sereg nő elkergetett! – Vagy: – Azt akarom, hogy látogasd meg tiszteletre méltó anyádat, rendezvény van nála és a vendégeket szórakoztatni kell. – De egy hét múltán megtudtam, hogy a dalai láma nagyon-nagyon érdeklődött utánam, és úgy intézte, hogy hazaküldjenek, amikor anyámnál nagy társaság van. Soha senki sem mondott ellen az Ékességesnek, mindannyian nagyon szerettük, nem csupán, mint istent, aki most a földön él, de mint igaz embert, mert az volt. Kicsit hirtelen természetű volt, de én is, és sosem hagyta, hogy a személyes elfogultság és az államügyek összekeveredjenek. Hangulatai sosem tartottak tovább néhány percnél. Ő volt az állam és az egyház legfőbb feje.

Tizennegyedik fejezet

A HARMADIK SZEM HASZNÁLATA

Egy reggel, mikor békében voltam a világgal, és azon gondolkodtam, hogyan töltssem a szertartás előtti üres félórát, Mingyar Dondup láma odajött hozzám: – Gyere, Lobszang, sétáljunk egyet, van egy kis munkám a számodra. Felugrottam, örültem, hogy mesteremmel mehetek. Hamar elkészültünk és elindultunk. A Templomból jövet egy macska határozott vonzalmával tüntetett ki, nem tudtunk továbbmenni, míg abba nem hagyta az erős nyávogást és lóbálni nem kezdte a farkát. Hatalmas cica volt, tibeti nyelven természetesen macskának hívjuk, azaz simi-nek. Elégedett volt, mivel vonzalma teljes viszonzásra lelt, ünnepélyesen sétált mellettünk, amíg félig leértünk a hegyen. Akkor, nyilván eszébe jutott, hogy az ékszert őrizetlen hagyta és nagy sietve visszarohant.

A templomi macskák nálunk nem csak díszként szolgáltak, árgus szemmel őrizték a csiszolatlan drágakőtömeget a szentek körül. A házakat szelindekek vigyázták, óriási szelindekek, akik képesek felborítani és szétmarcangolni egy embert. A kutyákat meg lehetett szelídíteni és elzavarni, a macskákat nem: ha egyszer támadtak, halálig harcoltak. (A fajtát, amelyhez tartoztak, időnként „sziaminak” nevezzük.) Tibet hideg, így majdnem feketék voltak. Meleg országokban – úgy hallottam – fehérek, a hőmérséklet befolyásolja a szőrszínt. A szemük kék, és a hátsó lábuk hosszú, amitől járás közben „másként” néznek ki. A farkuk korbácsszerű, na és a

hangjuk! Egyetlen más macskának sincs ilyen hangja. A hangerejük és a hangszínük szinte hihetetlen volt!

Szolgálatban éberem és nesztelenül, mint az éjszaka sötét árnyai, úgy ólálkodtak a templomokban. Ha bárki megpróbált az egyébként őrizetlen ékszerekhez nyúlni, felbukkant egy macska és az illető karjára ugrott. Ha nem engedte el azonnal, egy másik macska is a tolvajra vetette magát mondjuk a szentképről, egyenest a torkára. A templomi macskáknak kétszer olyan hosszú karmaik voltak, mint „átlagos” rokonaiknak, – és ők aztán nem eresztettek. A kutyákat el lehetett kergetni, esetleg megfogni vagy megmérgezni. Nem úgy a macskákat, ők a legtüzesebb szelindeket is megkergették. Amikor szolgálatban voltak, csak azok közeledhettek hozzájuk, akik személyesen ismerték őket.

Tovább bandukoltunk. Lent az úton jobbra fordultunk, átmentünk a Pargo Kaling-on és el Sö falu mellett. Azután tovább a Türkiz Hídon és a Doring Háznál újra jobbra. A régi Kínai Misszió oldalához jutottunk. Menet közben Mingyar Dondup láma beszélt hozzám: – Ahogy mondtam neked, egy kínai misszió érkezett. Látogassuk meg őket, nézzük meg, milyenek.

Az első benyomásom nagyon kedvezőtlen volt. Bent a házban a férfiak hivalkodóan sétálgattak a lezárt dobozok és táskák között. Úgy tűnt, egy egész hadsereg elegendő fegyver van náluk. Kisfiú lévén úgy tudtam „vizsgáldni”, ahogyan egy idősebb ember nem tudott volna. A földön csendesen egy nyitott ablakhoz kúsztam. Egy ideig ott maradtam és figyeltem, de akkor egyikőjük felpillantott és észrevett. Káromkodni kezdett, a szitkok komoly kétséget támasztottak őseimmel szemben, de egy fikarcnyit sem hagytak a jövőmet illetően. Keresett valamit, hogy hozzám vághassa, de gyorsan visszavonultam, mielőtt eldobhatta volna.

Mikor ismét a Lingchor úton voltunk, azt mondtam mesteremnek: – Nahát, az aurájuk milyen vörösre változott! És késekkel hadonásznak.

Az út hátralévő részén Mingyar Dondup láma mélyen elgondolkodott. Vacsora után így szólt: – Elég sokat gondolkodtam a kínaiakon. Javasolni fogom az Ékességesnek, hogy használjuk fel különleges képességeidet. Hogy érzed, meg tudod figyelni őket egy spanyolfalon keresztül, ha ez megoldható?

Csak ezt tudtam válaszolni: – Ha gondolod, hogy képes vagyok rá, akkor képes leszek rá.

Másnap egyáltalán nem láttam mesteremet, de az azután következő reggelen tanított engem, és ebéd után azt mondta: – Sétálunk egyet délután, Lobszang. Itt egy kiváló minőségű sál, a tisztánlátásod nélkül is kitalálhatod, hova megyünk. Tíz percet kapsz, hogy elkészülj, aztán gyere a szobámba. Először az apáttal kell találkoznom.

Újra nekivágtunk a meredek lejtőnek a hegyoldalban. Dél-Nyugat felé levágtunk, és rövid gyaloglás után megérkeztünk a Norbu Linga-hoz. A dalai láma nagyon kedvelte az Ékszer Parkot, és szabad idejének jó részét itt töltötte. A Potala kívülről gyönyörű épület, de belül a rossz szellőzés és a szinte mindig égő, túl sok vajmécse miatt, áporodott a levegő. Az évek hosszú során rengeteg vaj ömlött mindenfelé a földre, és nem számított újdonságnak, ha egy állami ügyeket intéző méltóságteljes láma, akinek lejtős rampán át vezetett az útja, rálépett egy darab porral fedett vajdarabra és egyik testfelével a kövezethez vágódva meglepett „uuuu-hopp”-pal érkezett a rampa aljára. A dalai láma nem kívánta kockáztatni, hogy ilyen kevésbé épületes előadás részese legyen, és ezért, ha csak lehetett, a Norbu Lingában töltötte idejét.

Az Ékszer Parkot egy kb. négy méter magas kőfal vette körül. Maga a park csak százéves. A Potalának belül arany fiatornyai voltak, és három, hivatalos és állami célokra használt épületből állt. A Belső Kert, amelyet szintén magas falak öveztek, a dalai láma kedvelt pihenőkertjéül szolgált. Néhányan azt írják, hogy a tisztviselők nem léphettek be ide. Ez határozottan nem igaz. Hivatalos teendőiket kellett kívül rekeszteniük. Tudom ezt, mert magam legalább harmincszor jártam a kertben. A kerten belül volt egy gyönyörű mesterséges tó, két kis szigettel, mindegyiken egy-egy nyárilak. Az északnyugati sarokban széles kövezett út vezetett a szigetekhez, illetve a házakhoz, ahol a dalai láma naponta hosszú órákon át meditált. A parkban volt néhány laktanyaépület: közel ötszáz ember, a dalai láma személyes testőreinek szálláshelyei. Mingyar Dondup láma ide hozott engem. Először jártam itt. Keresztülmentünk a csodálatos parkon, majd a díszes kapun, amely a

belső kertre nyílt. Ahogy beléptünk, mindenféle-fajta madarat láttunk, a földön csipegetve ügyet se vetettek ránk, nekünk kellett kitérnünk az útjukból. A tó vize rezzenetlen, akár egy kifényezett fémtükör. A köveket nemrégiben fehérre mosták. A legtávolabbi szigetre mentünk, ahol az Ékességes éppen mély meditációba merült. Közeledtünk felnézett és elmosolyodott. Letérdeltünk, sálunkat a lábára fektettük, és mondta, üljünk elé. Vajas teáért csengetett, anélkül egyetlen tibeti sem tud beszélgetni. Amíg hozták a teát, a különböző parkbéli állatokról mesélt nekem, és megígérte, később láthatom őket.

Mikor megérkezett a tea, és eltávozott a láma szolga, a dalai láma rám nézett és így szólt. – Jó barátunk, Mingyar azt állítja, nem tetszik neked a kínai delegátusok aurájának a színe. Azt mondja, sok fegyverük van. Titkos vagy más módon vizsgáltuk a tisztánlátásodat, sosem hibáztott. Mi a véleményed ezekről az emberekről?

Nem örültem a dolognak. Mingyar Dondup láma kivételével senkinek sem szerettem elmondani, mit láttam a „színekben” és mit jelentettek számomra. Érvelésem szerint, ha egy ember maga nem látta, akkor nem is kell tudnia, mire utalnak. De hogy lehet ezt megmondani egy államfőnek? Különösképp egy olyan államfőnek, aki nem rendelkezik tisztánlátással?

A dalai lámának azt feleltem: – Tiszteletre méltó Páratlan Védelmező, nem vagyok eléggé képzett idegen aurák olvasásában, nem vagyok méltó arra, hogy véleményem nyilvánítsak.

A válasszal nem jutottam túl sokra. Az Ékességes ekképp válaszolt: – Mint olyannak, kinek megadatott a különleges képesség, melyet azután az ősi tudomány segítségével felerősítettek, kötelességed beszélni... Megkaptál minden lehetséges képzést. Most áruld el, mit láttál!

– Tiszteletre méltó Páratlan Védelmező! Gonosz szándékkal jöttek. Az aurájuk színe árulást mutat. – Csak ennyit szóltam.

A dalai láma elégedettnek látszott. – Jó. Azt ismételted, amit Mingyar Dondup lámának mondtál. Elrejtőzöl holnap a mögé a paraván mögé, és figyeled a kínaiakat, amikor itt lesznek. Bizonyosnak kell lennünk. Bújj el, megnézzük, jól takar-e a spanyolfal.

A paraván nem fedezett eléggé, ezért behívták a szolgálakat, hogy kissé változtassák meg a kínai oroszlanokat, hogy teljesen

rejtve legyenek. Lámák jöttek be próbálni, mintha ők alkotnák a látogatóba érkező küldöttséget. Nagyon igyekeztek kideríteni, hol rejtőzöm. Az egyiknek elfogtam a gondolatát: „Hű! Előléptetnek, ha megtalálom, hol van”. De nem kapta meg az előléptetést, mert rossz helyen keresett. Végül az Ékességes megelégedett a próbával és kihívott. Beszélt néhány percig, és megkért, jöjjünk el másnap is, mert a kínai delegáció meglátogatja. Arra akarják kényszeríteni, hogy írjon alá egy szerződést Tibetről.

Ez a gondolat járt a fejünkben, mikor eljöttünk a dalai lámától, és elindultunk visszafelé a Vashegyre.

Másnap körülbelül tizenegyor újra leereszkedtünk a sziklás lejtőn és beléptünk a Belső Kertbe. A dalai láma rám mosolygott és kínált, hogy egyek – az évésre mindig készen álltam! – mielőtt elrejtőzöm. Parancsára nagyon ízletes falatokat hoztak Mingyar Dondup lámának és nekem, indiai konzerveket. Nem tudom, mi a nevük, csak azt tudom, hogy nagyon üdvös változatosságot jelentettek a tea, a campa és a fehérrépa után. Miután erőt gyűjtöttem, vidámabban néztem a többórás mozdulatlanság elé, ami egyébként elég egyszerű dolog volt számomra, de valamennyi láma számára is: a meditációhoz órákig mozdulatlanul kellett maradnunk. Engem kisgyerek-, pontosabban hétéves koromtól tanítottak arra, hogy hosszú ideig moccanás nélkül üljek. Meggyújtott vajméccsetettek a fejemre, azzal egyensúlyoztam, és addig kellett lóbuszülésben maradnom, míg leégett. Ez tizenkét óráig is eltarthatott, a három, négy óra tehát semmi nehézséget nem okozott nekem.

Közvetlen előttem a dalai láma ült lóbuszülésben a földtől száznyolcvan centiméterre felállított trónusán. Sem ő, sem én nem mozdultunk. A falon kívülről rekedt kiáltások és kínai kiabálás hallatszott. Később rájöttem, hogy a kínaiak köpenye gyanúsán kidudorodott, és ezért fegyverek után kutatva megmotozták őket. Most beengedték őket a Belső Kertbe. Láttuk, ahogy a házi testőrök a kövesúton keresztül a pavilon verandájára vezetik őket. Egy magas rangú láma megszólalt: – Om, mani padme hum! – A kínaiak, ahelyett, hogy udvariasságból elismételték volna a mantrát, a kínai formával válaszoltak: – O-mi-to-fo – (ami annyit jelent, hogy Hallgass meg minket, ó, Amida Buddha!).

Azt gondoltam magamban: – Na, Lobszang, könnyű dolgod lesz. Az igazi színüket mutatják.

Ahogy a rejtekhelyemről figyeltem őket, észrevettem, hogy vibrál az aurájuk, az opálos ragyogást sötétvörös belövellések tarkítják – gyűlölettel telt gondolataik áradó örvénylése. Színes sávok, csíkok, kellemetlen színek. Nem a magasabb gondolat áttetsző, tiszta árnyalatai, hanem azoknak az embereknek a veszedelmes, piszkos színképe, akik életerejük az anyagias dolgokra és a gonoszságra áldozzák. Az effélékről Tibetben általában azt mondjuk: „Tisztességesen beszélnek, de tisztátalanul gondolkodnak”.

A dalai lámát is figyeltem. A színei szomorúságról árulkodtak, szomorú lett, ahogy eszébe jutott a múlt, mikor Kínában járt. Minden, amit az Ékességesből láttam, tetszett nekem, Tibetnek sosem volt nálánál jobb uralkodója. Elég heves természete miatt a színei olykor vörösen villantak, de a történelem feljegyzi majd, hogy ő volt a legjobb dalai láma, aki teljesen az országnak szentelte magát. Természetesen nagy szeretettel gondoltam rá, a szívemben csak Mingyar Dondup láma előzte meg, aki iránt a szeretetnél is többet éreztem.

Ám a hasztalan beszélgetés lassan vonszolódott, sehogysem akart a végéhez érni. Hasztalannak, hiábavalónak nevezem, mert a küldöttség cseppet sem barátságos, sőt ellenséges szándékkal érkezett. A módszerekben nemigen válogattak, csak az érdekelte őket, hogy elérjék céljukat. Irányítani akarták a tibeti politikát, területeket és – aranyat akartak! Ez utóbbi régóta vonzotta őket. Tibetben az arany szent fém, több száz tonna van belőle. Hitünk szerint az aranybányászat megszenteltleníti a földet, ezért mi inkább érintetlen hagyjuk. Egyes folyókban lehet aranyrögöket találni, a hegyekről mossza ki, és hordja le a víz. A Csangtang-i területen gyors vizű folyók partján láttam aranyat, úgy hevert ott, ahogy a homok. A rögöket vagy a „homokot” beolvasztják, és templomi díszeket készítenek belőle – a szent fémet szent célra használják. Még vajmécsesek is készülnek aranyból. De sajnos az anyag annyira puha, hogy a díszek könnyedén megrongálódnak.

Tibet kb. nyolcszorosa a Brit Szigeteknek. Óriási területek még feltáratlanok, de Mingyar Dondup lámával tett utazásaimból tudom, hogy van arany, ezüst és uránium. Lázás próbálkozásaik ellenére sosem engedélyeztük a nyugatiaknak, hogy felkutassák a le-

lőhelyeket, mégpedig egy régi mondás miatt nem: „Ahova a nyugati ember betér, oda betér a háború!” „Aranytrombitákról”, „aranyedényekről”, „arannyal fedett testekről” olvasva sosem szabad elfelejteni, hogy Tibetben az arany nem ritka, hanem szent fém. Országunk a világ egyik legnagyobb raktára lehetne, ha az emberiség a hatalomért vívott oly sok haszontalan harc helyett békében élne egymással.

Egyik reggel Mingyar Dondup láma bejött hozzám abba a helyiségbe, ahol a fafaragók számára egy régi kéziratot másoltam.

– Lobszang, hagyd ezt a munkát most! Az Ékességes értünk küldött. A Norbu Linga-ba kell mennünk, és láthatatlanná téve magunkat elemeznünk kell néhány nyugati látogató színeit. Sietned kell, hogy elkészülj, az Ékességes minket akar látni először. Semmi sál, semmi ceremónia, csak siess!

Hát így állt a helyzet. Egy pillanatig szájtátva bámultam rá, aztán felpattantam: – Tiszta köpenyt veszek, Tiszteletre méltó Láma Mester, és már kész is vagyok.

Rövid idő alatt egész tűrhetően rendbe hoztam magam. Gyalog mentünk le a hegyen, a távolság kb. fél mérföld volt. A hegy lábánál, pont ott, ahol eltörtem a csontjaimat, átmentünk egy kis hídon, és a Ligkhor útra jutottunk. Az utat átszelve a Norbu Linga vagy – ahogyan gyakran fordítják – az Ékszer Park kapujához érkeztünk. A testőrök éppen el akartak zavarni, mikor észrevették, hogy Mingyar Dondup láma is velem van. A magatartásuk teljesen megváltozott, gyorsan bekísértek a Belső Kertbe, ahol a dalai láma egy verandán üldögélt. Kicsit feszengtem, mert nem volt nálam ajándék sál, és nem tudtam, hogyan viselkedjek anélkül. Az Ékességes felnézett és mosolygott: – Ó! Ül le, Mingyar, és te is, Lobszang! Biztos siettetek.

Leültünk és vártuk, hogy megszólaljon. Egy ideig meditált, láthatóan rendbe szedte a gondolatait.

– Nem is olyan régen – kezdte – a Vörös Barbárok hadserege megszállta szent földünket. Indiába mentem, és onnan sokfelé utaztam. A Vas Kutya évében (1910) a brit megszállást (annak közvetlen következményeként) a kínai követte. Ismét Indiába men-

tem, ott találkoztam valakivel, aki ma meglátogat bennünket. Neked mondom mindezt, Lobszang, hisz Mingyar velem volt. Az angolok sok mindent ígértek, de nem tartották be a szavukat. Most azt akarom tudni, ez az ember őszinte-e vagy sem: egy- vagy két-nyelvű. Lobszang, te nem értesz a nyelvén, így nem befolyásolhat, amit beszél. A rácszott fal mögül te és még valaki úgy tudtok figyelni, hogy benneteket nem látni, a jelenlétekről nem tudni. Írd le az asztrálszínekről szerzett benyomásaidat, ahogyan Mesterünk tanított, aki annyira dicsér. Kísérd a helyére Mingyar, jobban hozzád szokott már, mint énhozzám, és – azt hiszem – többre tartja Mingyar Dondup lámát a dalai lámánál!

A rácszat mögött belefáradtam a nézelődésbe. Belefáradtam a madarak és a himbálódzó faágak nézdegelésébe. Időnként titokban bele-belekóstoltam a nálam lévő campába. Felhők szálltak az égen, és arra gondoltam, milyen jó lenne a sárkány hintázását és remegését érezni magam mögött, meg a sárkány selymén átfütyülő, s a kötelet csapkodó szelet... Hirtelen felugrottam, mert valami csattant. Egy pillanatra azt hittem, a sárkányban voltam, elaludtam és kiestem! De nem, a Belső Kert kapuját tárták szélesre, és a Ház aranyruhás lámái bekísértek egy igen különös kinézetű embert. Alig tudtam csendben maradni, majdnem kitört belőlem a nevetés. Egy férfi, magas, sovány férfi. Fehér haj, fehér arc, ritkás szemöldök, mélyen ülő szemek. Elég kemény száj. De az öltözéke! Valamiféle kék anyagból volt egy egész sor gombbal az elején, csillogó gombokkal. Nyilván nagyon rossz szabó varrhatta, mert a gallér akkora volt, hogy ki kellett hajtani. Áthajlott néhány oldalsó folton is, azt gondoltam, talán a nyugatiaknál is vannak szimbolikus folatok, mint nálunk, akik Buddha példájára foltozott ruhában járunk. Akkoriban még fogalmam nem volt sem a zsebről, sem a kihajtott gallérról. Tibetben azok, akik nem végeznek fizikai munkát, hosszú ujjú köpenyben járnak, amely az egész kézfejet takarja. Ez a férfi rövid ujjas öltözéket viselt, az ujj csak a csuklójáig ért. – Mégsem lehet munkás – gondoltam. – Túl puhának látszik a keze. Talán nem tudja, *hogyan* kell öltözködni. Ráadásul a köpenye csak a csípőjéig ér. Szegény, nagyon szegény lehet. A nadrágja a lábnál túl szoros és túl hosszú volt, mert hisz az alján *felhajtotta*. Biztos szörnyen érzi magát, hogy így kellett megjelennie az Ékességes előtt – gondoltam. Kíváncsi vagyok, kölcsönad-e neki valaki egy

rend megfelelő méretű és alkalmas öltözéket. – Aztán a lábára pillantottam. Különös, felettebb különös. Valami szokatlan fekete dolog volt a lábán, roppant fényes, mintha jég lenne a tetején. Nem bőrcsizma, amilyet mi hordunk, nem, úgy véltem, ennél furcsábbat még sosem láttam. Eléggé automatikusan leírtam az észlelt színeket, s azt, ahogyan értelmeztem őket. A férfi időnként tibeti nyelven beszélt, idegenségéhez képest elég jól, aztán a legfigyelemreméltóbb hangegyüttesre váltott, a legérdekesebbre, amit valaha is hallottam. „Angolra”, mondták később, mikor újra találkoztam a dalai lámával.

A férfi elkápráztatott, mert odanyúlt az egyik oldalán lévő folt-hoz és egy fehér ruhát vett ki belőle. Elképedésemre a szája és az orra elé tartotta és olyan hangot adott ki, mintha trombitálna. Úgy látszik, így köszönti a dalai lámát – gondoltam. Az üdvözlést befejezve a fehér valamit visszatette a folt mögé. Kotorászott egy kicsit a többi folt körül is, és különféle papírokat húzkodott elő. Még sosem láttam ilyeneket. Selymes, vékony fehér papírlapokat. Egészen másmilyenek voltak, mint a mieink, nálunk a papír sárgásbarna, vastag és durva. „Hogy lehet írni rá? – töprengtem magamban. Nincs semmi, ami a krétát letörölné, a dolgok csak úgy lecsúsznak róla!” Aztán az egyik foltból vékony, festett, a közepén kormos fapálcikát szedett elő. Furcsa, kígyózó mozdulatokat tett vele, elképzelni sem tudtam volna különösebbet. Azt gondoltam, nem tud írni, csak tettetni. Korom? Ki hallott már olyat, hogy korommal írni? Csak ráfújunk és elrepül!

Nyilvánvalóan nyomorék volt, mert egy fakereten kellett ülnie, mely négy pálcikára támaszkodott. Leült erre a keretre és a lába lelógott a peremén. Azt gondoltam, talán gerincserülése van, mert a hátát megtámasztotta a keretből kiálló két másik pálcával. Akkorra már valóban megsajnáltam: rosszul van öltözve, nem tud írni, a zsebéből elővett rongytrombitával parádézik, s mi több, ülni sem tud rendesen, meg kell támasztani a hátát és lóbálja a lábát. Összevissza mozgolódott, szétvette majd keresztbe rakta a lábát, egyszer csak, legnagyobb rémületemre, felemelte úgy, hogy a talpa a dalai láma felé mutatott. Szörnyű sértésnek számít, ha egy tibeti illet tesz. De hirtelen neki is eszébe juthatott, mert igazított egyet az ülés módján.

Az Ékességes nagy tiszteletet tanúsított iránta, mert maga is lógó lábbal egy olyan furcsa fakereten ült. A látogatónak egész sajátos neve volt, Női Hangszer-nek hívták, és két díszítés állt a neve előtt. Ma már C. A. Bell-ként hivatkoznak rá. Az aurája színeiből úgy ítélt meg, hogy az egészsége meggyengült, nagy valószínűséggel azért, mert számára szokatlan éghajlaton él. Segítő szándéka őszintének látszott, de a színeiből az is nyilvánvaló volt, tart attól, hogy felbosszantja kormányát, és ez befolyásolhatja a kegydíját. Ő maga egy dolgot akart, arra viszont a kormánya nem volt hajlandó. Ezért arra kényszerült, hogy mondjon valamit és reménykedjen, az idő majd igazolja elgondolásait és javaslatait.

Sokat tudtunk Bell úrról. Minden adatunk megvolt, a születési ideje, pályájának különböző, legfontosabb állomásai, mindezek segítségével fel lehetett rajzolni élete főbb eseményeinek menetét. Az asztrológusok kiderítették, hogy korábban Tibetben élt, és utolsó életében azt kívánta, nyugaton szülessen újra, mert azt remélte, elősegítheti a Nyugat – Kelet közti kölcsönös megértést. Az utóbbi időben adták értesemre, hogy néhány könyvében említi ezt. Úgy éreztük, ha képes lett volna befolyásolni kormányát úgy, ahogy szerette volna, a kommunisták nem szállták volna meg Tibetet. A jövődölések azonban nem hagytak kétséget afelől, hogy a meg-szállás bekövetkezik, és a jóslatok sosem tévesek.

Az angol kormány nagyon gyanakodott, feltételezéseik szerint Tibet Oroszországgal készült egyezsége lépni. Ez nem tetszett nekik. Anglia ugyan nem akart Tibettel szerződni, de azt sem akarta, hogy Tibet más országokkal barátkozzon. Szikkim, Bhután igen, Tibeten kívül bármelyik állam tárgyalhatott, köthetett szerződéseket. Az angoloknak tehát fejükbe szállt a vér, – nyilván a furcsa gallérjaik miatt! – és mindegy volt nekik, megszállnak vagy megfojtanak-e bennünket. Bell úr, aki a helyszínen tartózkodott, látta, hogy nem áll szándékunkban egyik nemzet oldalára sem állni, a saját országunkban a saját életünket akarjuk élni, és tartózkodni kívánunk minden üzleti kapcsolattól a külföldiekkel, akik a múltban csak bajt, kárt és szenvedést hoztak ránk.

Bell úr távozása után az Ékességes megkérdezte, mit láttam, és nagyon örült az észrevételeimnek. Ami személyemet illeti, úgy vélte, még többet kell dolgoznom! – Igen, igen! – kiáltott fel. –

Még jobban fejlesztenünk kell téged, Lobszang. Rendkívül hasznosnak találd majd a képességedet, ha távoli országokban leszel. Előbb azonban egyre újabb és újabb hipnózisban lesz részed. Annyi tudást kell beléd gyömöszölnünk, amennyit csak bírunk. Kinyúlt a csengőért és becsengette az egyik szolgát. – Mingyar Dondupot hívd. Azt akarom, hogy most azonnal itt legyen – parancsolta. Néhány perccel később komótosan közeledve feltűnt mesterem. Nincs ember, aki miatt sietne! A dalai láma – barátja lévén – tudta ezt, így nem is sürgette. Mesterem leült mellém, az Ékességes elé. Egy szolga tüstént hozott még teát, és „indiai ennivalókat”. Mikor elhelyezkedtünk, a dalai láma így szólt: – Igazad volt, Mingyar, a képessége megvan. De még fejleszthető, Mingyar, és fejleszteni is *kell*. Tégy bármit, amit szükségesnek látsz, hogy olyan gyors és mélyreható tanulmányokat folytasson, amelyeket csak lehet... Bármelyik eszközünket használhatod, mert miként gyakorta intenek minket, országunkra hamarosan rossz idők járnak, és kell, hogy legyen valaki, aki össze tudja állítani az „ősi tudományok krónikáját.”

Napjaim ritmusa felgyorsult. Ez időtől fogva sokszor hívtak, hogy sürgősen menjek és „interpretáljam” különböző emberek színeit, például egy távoli lámakolostorból érkező tanult apát, esetleg egy messzi tartomány polgári vezetőjének az auráját. Jól ismert látogató lettem a Potalában és a Norbu Linga-ban. A Potalában használhattam a teleszkópokat, nagyon élveztem őket, különösen a nagy csillagászati távcsövet, mely nehéz, háromlábú állványon állt. Késő éjjel órákon át néztem vele a holdat és a csillagokat.

Mingyar Dondup láma és én gyakran bementünk Lhászába, hogy megfigyeljük a látogatókat. Tisztánlátása és hatalmas emberismerete alkalmassá tette rá, hogy ellenőrizze és gazdagítsa állításait. Nagyon érdekes volt odamenni egy bódéhoz, hallgatni, hogy az árus miként dicséri portékáját, majd összevetni azzal, amit valóban gondol róla, ami számukra nem volt titok. A memóriámat is fejlesztették: hosszú órákon át bonyolult részleteket hallgattam, azután vissza kellett mondanom őket. Nem tudom, meddig feküdtem hipnotikus transzban, miközben a legrégebbi Iratokból olvastak nekem.

Tizenötödik fejezet

A TITOKZATOS ÉSZAK – ÉS A JETIK

Ebben az időszakban ellátogattunk a Csangtang felföldre. Jelen könyvben nincs idő többre, mint hogy röviden megemlítsük ezt az utazást. Ahhoz, hogy az expedícióval méltányosak legyünk, több kötetre lenne szükség. A dalai láma megáldotta a csapat tizenöt tagját, és jókedvűen útnak indultunk. Őszvérháton lovagoltunk, mert az őszvérek oda is eljutnak, ahová a lovak már messze nem. Lassan megtettük az utat a Tengerico mellett, aztán tovább a nagy tavakhoz. Sziling Nor-nál, és ismét tovább Észak felé. Átjutottunk a Tangla hegységen, aztán csak mentünk előre az ismeretlen, feltáratlan terület felé. Nehéz megmondani mennyi időbe telt, mert az idő nem jelentett semmit a számunkra. Nem volt okunk a sietségre és a magunk kényelmes tempójában haladtunk, az erőnket, az energiánkat a későbbi erőfeszítésekre tartogattuk.

Ahogy az állandóan emelkedő terepen egyre beljebb és beljebb kerültünk, a felföld a Hold felszínére emlékeztetett, amit a Potalában a nagy teleszkópon át láttam. Óriási hegláncok, mély kanyonok. Itt ugyanolyan volt a táj. Végtelen hegyek, feneketlenek tűnő szakadékok. Küszködtünk, hogy keresztül jussunk a „holdbéli tájon”, a körülmények egyre nehezebbek és nehezebbek lettek. Végül az őszvérek elakadtak. A ritka levegőben hamar kimerültek, és nem tudtak átmenni a sziklás szurdokokon, ahol egy jakszór kötélt végén himbáldóztunk szédelegve. Az őszvéreket a legvédelemben helyen hagytuk, öt legyengült társunk velük maradt. Védve voltak

a sivár, szélfúttá vidék legrosszabb szélrohamaitól, egy sziklanyúlvány tornyosodott felettük, kicsorbult farkasfogsorhoz hasonlított. A tábornál volt egy barlang: az idő elemésztette a puhább sziklákat. Egy meredek ösvényen a völgybe juthattak, ahol gyér növényzet nőtt, az öszvérek legelhetek rajta. A fennsíkon csobogó patak futott keresztül, egészen a szikláig, ahol több ezer métert zuhant, a hangját sem lehetett hallani, mikor a vízesés aljára ért.

Két napot pihentünk itt, mielőtt magasabbra és magasabbra vergődtünk volna. A hátunk fáj a cipeléstől, és úgy éreztük, a légszomjtól kiszakad a tüdőnk. Tovább mentünk, át a szakadékokon, a szurdokokon. Sok helyütt vaskampókat kellett felhajítanunk, ezekhez rögzítettük a köteleket. Felépítettük, remélve, hogy a másik oldalon biztonságosan talajt fognak. Felváltva lódítottuk el a kampós kötelet, és felváltva másztunk át, mikor már biztosítva volt. Mikor mindenki átért a kanyonon, áthúztuk a kötelet is. Előfordult, hogy a kampó akadt meg a sziklában, akkor egyikünk derekára tekerte a kötelet és a legmagasabb pontról (ahova feljutottunk) leereszkedett. Lengett, mint egy inga, aztán felmászott, amilyen magasra csak tudott, hogy olyan pontra érjen, ahol a kötélen csaknem vízszintes. Eközben a másik oldalról valaki biztosította. Váltottuk egymást, mert nehéz és veszélyes vállalkozás volt. Az egyik szerzetes meg is halt. Azon az oldalon, ahol álltunk, felmászott egy magas sziklára, aztán ledobta magát. Rosszul mérte fel a távolságot, mert óriási erővel a szemben lévő falnak ütközött, az arca és az agya a fogazott sziklákon maradt. A testet visszahúztuk és istentiszteletet tartottunk érte. A kemény sziklákon nem lehetett eltemetni, így a szélre, az esőre és a madarakra hagytuk. A szerzetes, aki utána került sorra, egyáltalán nem látszott boldognak. Én mentem helyette. A rám vonatkozó jóslatok fényében biztosra vettem, hogy sikerül, és hitem elnyerte jutalmát. A jóslatok ellenére is óvatosan lódultam, és tapogatózó ujjakkal a legközelebbi szikla pereme felé nyúltam. Sikerült megkapaszkodnom és felhúznom magam, a lélegzetem elakadt, a torkom kiszáradt, a szívem úgy vert, mintha ki akarna szakadni a mellemből. Egy ideig kimerülten feküdtem, aztán nagy nehézséggel sikerült felmásznom a hegyoldalon. A többiek, – jobb társai senkinek sem lehetnek! – úgy hají-

tották el a másik kötelet, hogy a lehető legkönnyebben elkaphassam. A két kötélvéggel a kezemben biztosítottam őket, és szóltam nekik, hogy erősen húzva próbálják ki a kötelet. Egyenként jöttek át, fejfelé lefelé lógva, kezükkel, lábukkal a kötélt csimpaszkodva, köpenyük csapkodott körülöttük a szélben, amely hátráltatott benünket és a légzésünket sem segítette egyáltalán.

A sziklák tetején pihentünk egy kicsit, teát csináltunk, bár ezen a magasságon alacsony volt a víz forráspontja, és a tea nem melegített fel igazán. Kicsit kevésbé fáradtan újra felszedtük a rakományunkat, és tovább botladoztunk a szörnyű tájék közepe felé. Nemsokára egy jégtáblához érkeztünk, talán egy gleccserhez, haladásunk még nehezebbé vált. Nem volt szöges bakancsunk, sem jégbaltánk, sem más hegyászó felszerelésünk. A mi „felszerelésünk” a kötelekből és a szokásos bőrcsizmából állt – a talpára szőrmét kötöttünk, hogy ne csússzon annyira.

Mellesleg a tibeti mitológiában szerepel egy Hideg Pokol. A meleg áldás számunkra, ennek ellentéte a hideg, innen a hideg pokol. A felföldön tett úton megtapasztalhattam, milyen is valójában!

Három napon át csúszkáltunk a jégtáblán, dideregtünk a maró szélben, és azt kívántuk, bárcsak sose láttuk volna meg ezt a helyet. A gleccser óriási sziklák közt vezetett, egyre lejjebb és lejjebb kerültünk, botorkálva és meg-megcsúszva haladtunk az ismeretlen mélység felé. Néhány mérfölddel arrébb megkerültünk egy hegynyúlványt, a tekintetünk sűrű tejfehér ködbe ütközött. Nem tudtuk, hó-e, vagy felhő, olyan fehér és olyan makulátlan volt. Ahogy közeledtünk, láttuk, hogy valóban köd, indák váltak ki és lebegtek a levegőben...

Mingyar Dondup láma, az egyetlen közülünk, aki járt már itt korábban, elégedetten mosolygott: – Bizony mondom, bús képű alakoknak látszotok! Most azonban rövidesen élvezet vár rátok.

Semmi élvezeteset nem láttunk magunk előtt. Köd. Hideg. Befagyott jég a lábunk alatt és fagyos ég a fejünk felett. Éles sziklák, olyanok, mint farkasszájban a fogak, sziklák, amelyeken összeviszsa horzsoltuk magunkat. És a mesterem azt mondja, rövidesen „élvezet” vár ránk!

Tovább róttuk az utat a sűrű, hideg ködben, nyomorúságosan baktattunk ki tudja, hová. A melegnek legalább az illúziójáért magunk köré tekertük a köpenyünket. Ziháltunk és reszkettünk a hidegtől. Tovább és még tovább! Hirtelen a csodálkozástól és a félelemtől megkövülten megálltunk. A köd meleg lett, a talaj egyre forróbb. A mögöttünk jövők, akik még nem értek el eddig és nem láttak, belénk ütköztek. Bódultságunkból Mingyar Dondup láma nevetésére ocsúdtunk, újra nekiindultunk, vakon, az előttünk menő ember után nyúlva, kapaszkodva, aki lábával tapogatózva előre a csapatot vezette. A lábunk alatt kövek, a csizmánk talpa alatt kavicsok görögtek, féltünk, hogy felbukunk rajtuk. Kövek? Kavicsok? Hova lett a gleccser, a jégmező? Egész hirtelen szétszórt a köd, túl voltunk rajta. Egyenként keresgéltek az utat, nos, ahogy magamra néztem, azt gondoltam, meghaltam a hidegtől, és a Mennyei Mezőkre kerültem. Forró kézzel megdörzsöltem a szemem, megcsipkedtem magam és az ujjammal kopogtatni kezdtem egy sziklán, hogy megnézzem, hús-vér ember vagyok-e, vagy szellem. De aztán körülnéztem: nyolc társam velem volt. Lehet, hogy mindannyian hirtelen a mennybe kerültünk? És ha igen, hol a tizedik, aki meghalt a sziklán? És mindannyian méltók vagyunk arra, amit magunk előtt látunk?

A ködfüggöny másik oldalán a hidegtől vacogva nem több mint harmincat vert a pulzusunk. Most majd összeestünk a hőségtől. A levegő vibrálva remegett, a talaj gőzölgött. A földből, a lábunk mellett kis patak bugyogott-bugyborékolat elő, gőzcseppek hajtották. Köröttünk zöld fű, ennél zöldebbet még sosem láttam, vastag szálú, térdnél is magasabb fűtenger. Elkábított és megijesztett bennünket – varázslat van a dologban, valami olyasmi, ami tapasztalatainkat meghaladja. Akkor Mingyar Dondup láma megszólalt: – Ha én is úgy álltam itt, mint ti, mikor először megláttam ezt, akkor jól kinéztem. Olyanok vagytok, mint akik azt gondolják, a „Jégistenek tréfát űznek velünk”.

Körülpillantottunk, mozogni is alig mertünk, mesterem ismét beszélni kezdett: – Ugorjunk át a patakon, *ugorjunk*, mert a víz forr. Még néhány mérföld, és valóban gyönyörű helyre érünk, ahol megpihenhetünk.

Igaza volt, mint mindig. Körülbelül három mérföld múltán elnyúltunk a moha fedte földön, ruha nélkül heverésztünk, mert úgy éreztük, megsülünk. Olyan fák nőttek itt, amelyeket még sosem láttam, és talán nem is látok már. Élénk színű virágok borítottak mindent. Vadszőlőindák csipkézték a fatörzseket és lógtak az ágakról. Kissé jobbra a kellemes tisztástól, ahol megpihentünk, kis tavat pillantottunk meg. Fodrozódott, gyűrűdzött a felszíne, mutatván, hogy élet van benne. Még mindig megbabonázva éreztük magunkat, biztosra vettük, a hőség legyőzött és egy más létsíkra vitt minket. Vagy a hideg volt az? Nem tudtuk!

A növényzet buja volt, ma már, miután sokat utaztam, azt mondanám, trópusi. Élt ott egy olyan madárfajta, amelynek nevét a mai napig nem tudom. A vulkanikus területen meleg források törtek fel a földből, és kénes szag áradt. Mesterem elmondta, hogy tudomása szerint a felföldön csak két ilyen hely van. Elmondta, hogy a föld alatti hő és a forró vízű patakok megolvasztották a jeget, és a völgy magas sziklafalai miatt a meleg levegő bentrekedt. A sűrű köd, amin áthatoltunk, a hideg és a meleg találkozásánál keletkezik. Megemlítette, hogy látott óriási állatcsontvázakat, akkorákat, amelyek legalább nyolc-tíz méter magas állatokhoz tartoztak. Később én is láttam ilyen csontokat.

Itt láttam jetit is először. Lehajoltam és gyógyfüveket szedtem, mikor valami arra készítetett, hogy felnézzek. Ott volt, nyolc-tíz méterre se lehetett tőlem a teremtmény, amelyről olyan sokat hallottam. A szülők Tibetben gyakran fenyegetik csintalan gyermekeiket így: Légy jó, vagy megfog és elvisz a jeti! Azt gondoltam, most megfogott. Nem örültem neki. Bámultunk egy ideig, amely végtelennek tűnt, mindketten megrémültünk. Rám mutatott, és kismacskához hasonló, furcsa, nyávogó hangot adott ki. A fején mintha nem lett volna homloklebeny, sűrű szemöldökétől meredeken hajlott hátra. Az álla beugrott, a fogai nagyok és kiállóak. Mégis – a hiányzó homlok kivételével – a koponya hasonlított a modern ember koponyájához. A lábfeje, a keze nagy volt és széles, a lába hajlott, a karjai a normálnál jóval hosszabbak. Megfigyeltem, hogy a lába külső felén jár, ahogy az emberek. (Az emberszabású majmok és a rend más tagjai járaskor nem a külső felületét használják végtagjaiknak.)

Ahogy néztem és talán ugráltam félelmemben, vagy más okból, a jeti rikoltott egyet, megfordult és elmenekült. Úgy tűnt, óriási léptekkel egy lábon ugrál. Én is futni kezdtem, de ellenkező irányba! Később arra a következtetésre jutottam, hogy biztos megdönttem a tibeti, hatezer méteres magassági rövidtávfutás rekordját.

Később távolabbról láttunk néhány jetit. Mikor észrevettek, gyorsan elrejtöztek, és mi sem provokáltuk őket. Mingyar Dondup láma elmondta, hogy a jetik az emberi faj atavisztikus visszaütései, akik az evolúció egy külön ösvényét járták, és csak a legeldugottabb helyeken képesek élni. Elég gyakran hallottunk történeteket jetikről, akik elhagyták a felföldet: lakott területek közelében látták őket ugrálni és szökdécselni. Keringenek történetek magányos asszonyokról is, akiket férfi jetik vittek magukkal. Lehet, hogy a nőrablás a fajfenntartás egyik módja. Ezt később néhány apáca is megerősítette: éjjel egy jeti elragadta egyik rendbéli társnőjüket. Nem értek azonban annyira az ilyen dolgokhoz, hogy bővebben írjak róluk. Csak annyit mondhatok, láttam jetiket, bébi jetiket és csontvázakat úgyzintén.

Néhányan kétségbevonták a jetikről szóló beszámolóim hitelességét. Sokan írják a jetikkel kapcsolatos feltételezésekről, de egyik szerző sem látott jetit, ahogy ezt valamennyien be is ismerik. Én láttam. Néhány évvel ezelőtt kinevették Marconit, mert az állította, hamarosan rádióüzenetet küld az Atlanti-óceán másik partjára. A nyugati orvosok ünnepélyesen kijelentették, az ember nem bírja ki az ötven mérföldnél nagyobb sebességet, belehal a légáramlásba. Léteztek mendemondák egy halról, melyet „élő kövületnek” mondanak. Mára a tudósok látták, megfogták és felboncolták ezeket a halakat. Ha a nyugati embernek módja lenne rá, a szegény jetiket is megfogná, felboncolná és spirituszban tartósítva mutogatná.

Úgy tartjuk, hogy a jetiket elkergették, a felföldre űzték, s hogy másutt, néhány elkódorgótól eltekintve, kihaltak. Az első találkozás a jetikkel rémületet kelt. A második során az embert eltölti a szánalom a letűnt korok eme teremtményei iránt, akik a mai élet feszítettsége miatt kihalásra vannak kárthatva.

Ha a kommunistákat kiűzik Tibetből, kész vagyok rá, hogy elkísérjek egy szkeptikusokból álló expedíciót és tagjainak *megmutassam* a jetiket a felföldön. Érdekes lesz látni ezeknek a nagy üzletembereknek az arcát, mikor olyasmivel találkoznak, ami messze túlnő kereskedelmi tapasztalaikon. Vihetnek magukkal oxigént és teherhordókat, én régi, szerzetesi ruhámban megyek. A fényképezőgépek bebizonyítják majd az igazságot. Tibetben az én időmben nem volt semmiféle fotófelszerelés.

Régi legendáink szerint évszázadokkal ezelőtt Tibet partjait tenger mosta. Bizonyos, hogy megkövesedett halakat és más tengeri lényeket lehet találni, ha a talaj felszínét megforgatják. Van egy hasonló kínai hit is. Jü táblája, mely eredetileg Hupej tartományban, a Heng hegy Koa-loa csúcsán állt, feljegyzí, hogy a Nagy Jü megpihent a helyszínen (K.r.e. 2278-ban) miután a Vízözön, mely a magasabb területeket kivéve egész Kínát elárasztotta. Az eredeti követ – gondolom – elvitték, de Hanku mellett, Vucsangfu-nál vannak másolatok. Egy további kópiát a Ju-lin Templomban őriznek, nem messze Sao-Hszing-től, Csekiangban. A mi hitünk szerint Tibet egykor a tengernél feküdt mélyen lenn, és biztos tudásunkon túli okokból, félelmetes földmozgások következtében sok terület a víz alá süllyedt, mások kiemelkedtek és hegyekké lettek.

A Csangtang felföldön rengeteg kövületet, és egyéb dolgot lehet találni, melyek mind azt bizonyítják, hogy az egész terület valamikor tengerpart volt. Az élénk színű óriáskagylók, érdekes, megkövesedett szivacsok és korallfüzérék mindennaposnak számítottak. Arany is volt, aranydarabok, melyeket úgy lehetett szedni, mint a kavicsokat. A föld mélyéből fakadó vizek között mindenféle hőmérsékletű előfordult, akadt olyan, mely forrt, bugyborékolat és gőzölgött, de olyan is, mely majdnem befagyott. A fantasztikus ellentétek földje ez! A levegő forró és párás, sosem tapasztaltunk még hozzá fogható, néhány méterrel arrébb pedig, a ködföggöny másik oldalán metsző szél fúj, mely kiszívja az ember erejét és amelytől olyan törekeny lesz a teste, mint az üveg. A legritkább füvek nőnek itt, egyedül ezek miatt tettük meg az utat. Gyümölcsök is teremnek, sosem láttunk másutt hasonlót. Megkóstoltuk, ízlett, és teletömtük magunkat. A büntetés szigorú volt. Éjjel és

másnap egész nap alig jutottunk a növénygyűjtéshez. A gyomrunk nem szokta az ilyen gyümölcsöt. Ezután már nem nyúltunk hozzájuk!

Megraktuk magunkat füvekkel és növényekkel, majd elindultunk visszafelé, újra át a ködön. A másik oldalon szörnyű hideg fogadott. Talán mind úgy éreztük, legjobb lenne megfordulni és a buja völgyben maradni. Az egyik láma nem bírta tovább a hideget. Néhány órával azután, hogy magunk mögött hagytuk a ködfüggönnyt, összeesett, és bár letáboroztunk, hogy pihenhessen, nem lehetett segíteni rajta, és éjjel a Menyei Mezőkre távozott. Mindent megpróbáltunk, egész éjszaka melegítettük (mindkét oldalára odafeküdt valaki), de a száraz vidék éles szélrohamai erősebbek voltak. Elaludt, nem ébredt fel. A terhét megosztottuk egymás között, bár korábban úgy gondoltuk, a legvégsőkig meg vagyunk rakodva, képtelenek vagyunk többet cipelni. Fájdalmas lépteinket a csillogó ősrégi jégmező felé fordítottuk. Úgy tűnt, erőnket kiszívta a rejtett völgy kellemes melege, és az élelmünk is elfogyott. Az öszvérekhez menet az utolsó két napon egy falatot sem ettünk. Semmink sem maradt, még teánk sem.

Már csak néhány mérföldnyire voltunk, mikor az egyik társunk, aki a gleccserhasadékban haladt, felbukott és nem állt fel többé. A hideg, az éhség és a megpróbáltatások újabb emberéletet követeltek. És még valaki eltávozott. A táborhoz érkezve döbbenten láttuk, hogy már csak négyen vártak. Négy szerzetes, akik felugrottak, hogy segítsenek megtenni az utolsó néhány métert. Négy. Az ötödik kimerészkedett egy szélviharban, és az orkán a szikláról a kanyon mélyére söpörte. Lehasaltam, megfogták a lábam, hogy le ne csússzak, és láttam, több száz méter mélyen fekiúdt, vérvörös – most szó szerint is vérvörös – köpenye fedte.

A következő napokon pihentünk, megpróbáltuk valamennyire visszaszerezni az erőnket. Nem tudtunk mozogni, de nem egyszerűen a fáradtságtól vagy a kimerültségtől. A szél súvítva vágta a sziklák között, kavicsokat görgetett maga előtt, és a metsző légrohamok porral teli levegőt fújtak be a barlangba. A kis patak felszínén felkorbácsolódott a víz, a finom permetet vitte a szél. Az

orkán egész éjjel üvöltött, akár a húsrá éhes ragadozó démonok. Valahonnan a közelből sietség zaja hallatszott, aztán erős ütés, amit egy földrengető robaj követett. A hegláncok újabb hatalmas sziklatömbje megadva magát a szél és a víz pusztító erejének, összerokadt és a föld megcsúszott. Másnap reggel, mielőtt az első fénysugarak bevilágították volna az alattunk fekvő völgyet, míg mi a hegyek pirkadat előtti lumineszkálásában pihentünk, a felettünk lévő csúcstról egy hatalmas sziklatömb szakadt le. Hallottuk, amint jön felénk és összebújtunk, olyan kicsire húztuk magunkat, amilyen kicsire csak tudtuk. A tömb leszakadt, mintha az ördögök egyenest nekünk hajtanák hintóikat az égről. Dübörgés, kőzapor, szörnyű csattanás és remegés: mintha az előttünk elterülő fennsíkba csapódott volna. Rázkódott és remegett a széle, majd a perem egy kb. három-négy méteres része megingott és letört. A mélyből jóval később hangzott fel a visszhang és verődött vissza a zuhanó kőtörmelék. Barátunk így lett eltemetve.

Úgy látszott, romlik az idő. Elhatároztuk, másnap korán elindultunk, nehogy akadályoztatva legyünk. Felszerelésünket – amilyen volt – gondosan átvizsgáltuk. Kiprobáltuk a köteleket, megnéztük az öszvérek sebeit és sérüléseit. Másnap hajnalban az idő nyugodtabbnak tetszett. Arra a gondolatra, hogy hazafelé tartunk, örömteli érzésekkel indultunk. A tizenöt fő helyett, aki olyan vidáman eredt neki az útnak, most tizenegy emberből állt a csapat. Nap nap után bandukoltunk, fájós lábbal és kimerülten. Öszvéreink cipelték a gyógynövényrakományt. Lassan haladtunk. Az idő semmit sem jelentett nekünk. Szédelegve a kimerültségtől, csak mentünk, mentünk... Mindenkinek már csak fél adag ennivaló jutott, állandóan éhesek voltunk.

Végre ismét megpillantottuk a tavakat, és nagy örömünkre egy jakcsorda legelt a közelében. A kereskedők melegen üdvözöltek, téával és étellel kínáltak, és mindent megtettek, hogy a halálos fáradtságunkat enyhítsék. Toprongyosak voltunk és testünk tele zúzódással. A köpenyünk rongyokban lógott, és ahol felszakadtak a hólyagok, vérzett a lábunk. De a Csangtang felföldön jártunk és visszatértünk – legalábbis néhányan! Mesterem másodszor volt ott, talán az egyetlen ember a világon, akik egy ilyen utat kétszer is megtett.

A kereskedők jól bántak velünk. Az éjszaka sötétjében a jaktrágyából rakott tűz mellé kuporodva csodálkozva ingatták fejüket történeteink hallatán. Mi meg az Indiáról és a hindukusi kereskedőkről szóló történeteiket élveztuk. Sajnáltuk, hogy el kell válnunk tőlük, azt kívántuk, bárcsak ugyanarra jönnének, mint mi. De hát nemrég indultak Lhászából, mi meg oda készültünk visszatérni. Így reggel kölcsönös jókívánságokkal búcsút vettünk egymástól.

Sok szerzetes nem állna szóba kereskedőkkel, de Mingyar Dondup láma arra tanított, hogy minden ember egyenlő: a faj, a szín, a felekezet nem jelent semmit, csak az ember szándéka és tettei számítanak.

Erőnk visszatért, hazafelé mentünk. A vidék zöldebb lett, termékenyebb, aztán végre megláttuk a Potala csillogó aranytetőit, és kicsivel a Hegycsúcs felett a mi Csakporinkat. Az öszvérek bölcs állatok, a mieink sietni kezdtek, hogy mihamarabb saját falujukba, Sö-be érjenek. Annyira húztak, hogy nehéz volt visszafogni őket. Azt lehetett volna gondolni, hogy ők jártak a Csangtang-on, nem pedig mi!

Örömmel másztunk felfelé a köves úton, fel a Vashegyre... Örültünk, hogy visszajöttünk, ahogy a fagyos északot nevezzük, Csambalából.

Megkezdődtek a fogadások, de először a dalai lámát kellett meglátogatnunk. Szavai megvilágosító erejűek voltak: – Azt tettétek, amit magam is szeretnék, láttátok, amit szenvedélyesen szeretnék látni. „Hatalmas” vagyok, és mégis népem foglya. Minél nagyobb a hatalom, annál kisebb a szabadság, minél magasabb rangú, annál inkább szolga az ember. Mindent odaadnék azért, hogy lássam, amit láttatok.

Mingyar Dondup láma, mint az expedíció vezetője megkapta a Becsület sálját piros hármaskötéssel. Engem, mivel én voltam a legfiatalabb, ugyanaz a tisztesség ért. Jól tudtam, hogy a „két végpont” jutalma mindenkire vonatkozik, aki közbül van...

Heteken át különböző lámakolostorokba utazgattunk, előadásokat tartottunk, szétosztottuk a különleges gyógyfüveket, azért, hogy *alkalmam* legyen más területek megismerésére is. Először a

három székhelyre kellett ellátogatnunk, Drepung-ba, Szera-ba és Ganden-be. Azután tovább mentünk Dordzsetag-ba, és Szamje-be, mindkét település negyven mérföldre van, a Cangpo folyónál. Meglátogattuk a Szamden lámakolostort is, mely két tó, a Dü-me és a Jamdok között fekszik háromezer-háromszáz méter magasan a tenger szintje felett. Megkönnyebbüléssel követtük a mi folyónkat, a Kjicsu-t. Úgy gondoltuk, illő nevet kapott: a Boldogság Folyójának hívták.

Tanításom egész idő alatt folytatódott, ha lovagoltunk, ha megálltunk, ha pihentünk. Közeledett a láma-fokozathoz szükséges vizsga ideje, így ismét visszatértünk Csakporiba, hogy teljes figyelmemet a tanulásnak szentelhessem.

ཨོམ་ཏི་པཱཱ་ཏཱ།

Tizenhatodik fejezet LÁMASÁG

Jelentős mennyiségű képzésben részesültem az asztrálutazás tudományából, amikor a szellem vagy az én (ego) elhagyja a testet és az ezüstszinór segítségével érintkezik a földi élettel. Sokan nem nagyon hiszik, hogy így utazunk. Mindenki ezt teszi, mikor alszik. Csak nyugaton majdnem mindig önkéntelenül történik, keleten a lámák tökéletes tudatossággal művelik. Ezért teljes emléküik van arról, mit csináltak, mit láttak és hol jártak. Nyugaton az emberek elvesztették ezt a képességet, és mikor visszatérnek az ébrenlétbe, azt gondolják „álmodtak”.

Minden országban ismerik az asztrálutazást. Angliában azt állítják, „a boszorkányok repülni tudnak”. A seprűnyélre semmi szükség, kivéve, ha az emberek racionalizálni akarják, amit nem akarnak elhinni. Az Egyesült Államokban „a vörös ember szellemei”-ről mondják, hogy repülnek. A tudás – bár eltemetve – minden országban, mindenhol létezik. Engem tanítottak rá. Bárki más is meg lehet tanítani.

A telepátia a másik olyan tudomány, melyet könnyű elsajátítani. De nem akkor, ha színpadi mutatványra akarják használni. Szerencsére ma már ezt a tudást kezdik elismerni. A hipnotizálás megint csak keleti tudomány. Számos műtétet hajtottam végre hipnotizált betegeken, mint pl. lábamputálást, és egyéb hasonlóan súlyosakat is. A beteg semmit sem érez, nem szenved, és jobb állapotban ébred, ha nem kell szenvednie a hagyományos altatás hatásai-

tól is. Ma már – úgy tudom – egy bizonyos határig Angliában is használják ezt a módszert.

Más dolog a láthatatlanság. Jó, hogy csak nagyon keveseknek adatott meg a láthatatlanná válás képessége. Elvben nagyon egyszerű, gyakorlatban nehéz. Gondolj arra, ami vonz. A zaj? Egy gyors mozdulat vagy egy ríktó szín? A zaj, a gyors mozdulat magára irányítja az emberek figyelmét, megjegyzik. Egy immobilis személyt, vagy olyat, aki „ismerős” típusba, esetleg egy bizonyos csoportba tartozik, nem könnyű meglátni. A postásra, aki a levelet hozza, gyakran azt mondják, „senki sem járt itt, valóban senki”, pedig hát a levelek megérkeztek. Hogyhogy, egy láthatatlan ember hozta őket? Vagy valaki más, aki olyannyira ismerős, hogy meg sem „látják”, nem is „érezékelik”? (A rendőrt mindig észreveszik, mert majd mindenkinek rossz a lelkiismerete.) Ahhoz, hogy elérjük a láthatatlanság állapotát, fel kell függesztünk a cselekvést, és *fel kell függesztenünk az agyhullámokat is!* Ha hagyjuk, hogy a fizikai hullámok működjenek (gondolkodunk), bárki a közelünkben telepatikusan észlelheti őket (láthat), és így a láthatatlanság állapota odavész. Vannak emberek Tibetben, akik láthatatlanná tudnak válni, ha akarnak, de le tudják árnékolni az agyhullámaikat. Talán szerencse, hogy olyan kevés van belőlük.

A levitációt *meg lehet* valósítani, és gyakran csupán csak a technika gyakorlásáért meg is valósítják. Jelentős erőfeszítést igényel. Aki igazán ért hozzá, inkább az asztrálutazást alkalmazza, mely valóban a legegyszerűbb dolgok közé tartozik, ha van egy jó tanárunk. Nekem volt, tudtam és (most is tudok) utazni az asztrálsíkokon. Legőszintébb törekvésem ellenére sem tudtam viszont láthatatlanná válni. Pedig nagy áldás lett volna eltűnni, mikor valami kellemetlen dolgot követeltek tőlem, azonban ez a képesség sajnos megtagadtatt tőlem. Mint ahogy korábban említettem, a zenéhez sem volt tehetségem. Énekhangom felbőszítette a zene mestert, de a dühe semmi sem volt ahhoz a felforduláshoz képest, amit akkor okoztam, amikor – azt gondolván, *ezzel aztán bárki* tud bánni – megpróbáltam cintányérozni és véletlenül egy szerencsétlen szerzetes fejére csaptam. Minden kertelés nélkül azt tanácsolták, maradjak inkább a tisztánlátásnál és a gyógyításnál!

Ahogy ezt a nyugati világban nevezik – sokat jógáztunk. Természetesen a jóga nagyon nagy tudomány, és valójában hihetetlen mértékben fejleszti az embert. Személyes véleményem szerint azonban, jelentős módosítások nélkül nem megfelelő a nyugati emberek számára. Mi ezt a tudományt évszázadok óta ismerjük, és egészen kis kortól kezdve tanuljuk a testhelyzeteket. A végtagjaink, a csontozatunk és az izmaink – mind a jogázáshoz vannak szoktatva. A nyugatiak, netán középkorúak, akik kipróbálnak néhány testhelyzetet, ténylegesen megsérülhetnek. Ez csupán az én véleményem, de valóban úgy hiszem, hogy amíg nincs egy sor módosított gyakorlat kidolgozva, figyelmeztetni kéne az embereket, hogy ne kísérletezzenek. Ha el akarjuk kerülni a sérülést, újra csak nagyon jó tibeti (keleti) tanárra van szükség, aki alaposan ismeri a férfi és a női anatómiát. Nemcsak a pozíciók, a légzési gyakorlatok is okozhatnak bajt!

Számos tibeti jelenség legfőbb titka a különleges légzés. De megint csak, ha nincs bölcs és tapasztalt tanárunk, ezek a gyakorlatok is károsak, sőt végzetesek lehetnek. Sokan írtak a „száguddó lámákról”, akik szabályozni tudják a testsúlyukat (ez nem levitáció), és órákon át rohannak úgy, hogy alig érintik a talajt. Sok gyakorlatot igényel, és a „futónak” félig transzban kell lennie. Az este a legjobb időszak erre, mert tekintetét a csillagokra függesztheti. A terepnek egyhangúnak kell lennie, hogy semmi se zavarja a transzszerű állapotot. Az így közlekedő ember állapota az alvajáróéhoz hasonlít. A célt vizualizálja, harmadik szemével folyamatosan azt nézi, és szüntelen ismétli a mantrát. Órákon és órákon át száguddhat, és mikor célhoz ér, nem érez fáradtságot. Az asztrálutazáshoz képest egy előnye van ennek a módszernek. Az előző során az ember a szellemi birodalomban mozog, így anyagi tárgyakat nem mozdíthat, nem viheti magával pl. a tartozékait. Az ardzsopa, vagy ahogyan egyesek nevezik, a „száguddó” viszi a terhét.

A helyes légzés képessé teszi a tibetieket arra is, hogy öt-hatezer méter magasságban meztelenül üljenek a jégen, és a testük meleg maradjon: olyan meleg, hogy a jég elolvad, miközben az ember szabadon lélegzik.

Egy rövid kitérő: Nemrég elmeséltem valakinek, hogy a tengerszint felett hatezer méteres magasságban magam is meg tudtam ezt csinálni. Hallgatóm egész komolyan kérdezte: – Hatezer méter? Apály vagy dagály idején?

Próbáltak-e már nehéz tárgyat felemelni úgy, hogy a tüdejükben nem volt levegő? Próbálják meg, és tapasztalni fogják, majdnem lehetetlen. Akkor szívjanak be annyi levegőt, amennyit csak tudnak, tartsák vissza a lélegzetüket, és meglátják, könnyen fel-emelik. Vagy más. Ha félnek kedves Olvasóim, esetleg dühösek, vegyenek egy mély lélegzetet, olyan mélyet, amilyen mélyet csak tudnak, aztán tíz másodpercig tartsák vissza a levegőt. Ismételjék meg legalább háromszor, meglátják, a szívverésük lelassul, és megnyugszanak. Ezeket baj nélkül bárki megpróbálhatja. A lélegzés szabályozásának ismerete segített abban, hogy kibírjam a japán kínzásokat meg még többet, amikor kommunista fogságban voltam. Mindkettőt ismerem, méghozzá a legrosszabb oldaláról.

Eljött az idő, hogy vizsgálzzak, hogy letegyem az esedékes láma-vizsgát. Előtte meg kellett kapnom a dalai láma áldását, aki minden évben minden szerzetest megáld. De nem csoportosan osztja az áldást, mint pl. a római pápa, hanem egyénenként. A többséget egy pálcához illesztett bojtjal érinti meg, a kegyeltjeit, vagy a magas rangúakat úgy, hogy egyik kezét a fejükre teszi. Aki- ket még jobban kegyelmébe fogadott, azokat két kezével áldja meg. Most először életemben mindkét kezét a fejemre tette és mély hangon azt mondta: – Jól haladsz, fiam, a vizsgán légy még jobb. Bizonyítsd be, rászolgáltál a bizalomra.

A tizenhatodik születésnapom előtt három nappal tizennégy más jelölttel együtt megjelentünk a vizsgán. A „vizsgafülkék” mintha kisebbek lettek volna, de lehet, hogy csak én nőttem meg. Ha lefeküdtem a földre, lábam a falat érte, kezemmel a fejem fölött meg tudtam érinteni a másik falat, de a kezemet be kellett hajlítani, mert nem volt annyi hely, hogy kinyújtsam. A fülkék négyzetesek voltak, nyújtott karral meg tudtam érinteni az elülső fal felső peremét, de a hátsó fal kb. kétszer olyan magas volt, mint én. Tető nem lévén, legalább levegő volt bőven! A belépés előtt most is átkutattak. Mindannyian bevihettük a saját faedényünket,

a rózsafüzért és az írószerszámot. Amikor az őr befejezte a motorzást, egyenként a fülkéhez vezettek minket. Beléptünk, az ajtót bezárták, majd rátették a kereszttrudat. Akkor az apát és a fővizsgáztató lepecsételte, hogy ne lehessen kinyitni. Volt az ajtón egy kb. 20-szor 20 cm-es kis ablak, amely csak kívülről nyílt. Reggelente ezen keresztül adták be a vizsgapapírokat. A kidolgozott tételeket alkonyatkor szedték össze. Egyszer egy nap campát kaptunk. A vajás tea más volt, annyit ihattunk, amennyit csak akarunk, egyszerűen ki kellett szólni, hogy „phödza keso” (hozz teát). De mivel nem eresztettek ki, bármi is volt a helyzet, nem itunk túl sokat!

Tíz napot töltöttem a fülkében. Gyógynövénytanból vizsgáztam, anatómiából, amelyből már elég komoly tudásom volt, és teológiából. Ezek a tárgyak az első napsugártól az utolsóig öt végteleznek tűnő napon át teljesen lefoglaltak. A hatodik nap változást és felfordulást hozott. Az egyik közeli fülkéből sikítás hallatszott. Rohanó léptek, és hangzavar... A súlyos faajtó döngött, ahogy leszedték róla a kereszttrudat. Nyugtató mormolás és a sikolyok zokogásba fültek. Valaki számára véget ért a vizsga. Számomra most kezdődött csak a második fele. Egy órával később hozták a hatodik nap anyagát. Metafizika. Jóga. Mind a kilenc ága. És az egészből vizsgáznom kellett.

A nyugati világban a jóga öt ága ismert: a *hatha* jóga, amely a tisztán fizikai test, vagy ahogy mi nevezzük, az „eszköz” (hordozó közeg) fölötti uralmat tanítja. A *kundalini* jóga, mely belső erőt ad, tisztánlátást és hasonló képességeket. A *laja* jóga, mely a tudat feletti uralomra tanít, következképp pl. az ember mindig emlékszik arra, amit egyszer olvasott vagy hallott. A *rádzsa* jóga transzcendentális tudatra és bölcsességre készít fel. A *samadhi* jóga végső megvilágosodáshoz vezet, képessé tesz arra, hogy az ember meglássa a célt és a földöntúli életet. Ez az az ág, melynek segítségével a földi élet elhagyásának pillanatában megragadjuk a magasabb Végső Realitást, és kikerülünk az újjászületés köréből, ha csak úgy nem döntünk, hogy valamilyen különleges okból visszatérünk a Földre, pl. azért, hogy segítsünk másoknak. A jóga többi formáját nem lehet egy ilyen könyvben ismertetni, és az an-

goltudásom sem elegendő, hogy egy ilyen illusztris témáról méltóképpen írjak.

Szóval, további öt napon át úgy el voltam foglalva, mint egy kótlóstyúk. Ám még egy tíznapos vizsga is véget ér egyszer, és mikor a tizedik éjjelen összeszedték a dolgozatokat, örömteli mosollyal üdvözöltük az ügyeletes lámát. Aznap éjjel zöldséget is adtak a campa mellé – egy kis változatosság a tíz nap egyhangúsága után. Könnyű szívvel elaludtam. Egy percig sem aggódtam amiatt, hogy esetleg ne mennék át a vizsgán. Az izgatott, hogy milyen eredménnyel végzek, az elrendelés szerint a lista elején kellett lennem. Reggel letörték a pecséteket az ajtókról, felemelték a keresztrudakat, de mielőtt eljöttünk, ki kellett takarítanunk a cellát. Egy hétre a nagy megpróbáltatás után már visszanyertük erőnket. Akkor két nap dzsúdó következett, amelyben kipróbáltunk minden fogást és eszméletlenné tettük egymást az „érezéstelenítő fogással”. A szóbeli vizsga két napig tartott, a vizsgáztatók kérdései – az írásbeli alapján – csak tudásunk gyenge pontjaira irányultak. Hangsúlyozni szeretném, hogy minden egyes jelöltet két teljes napon át vizsgáztattak. Egy újabb hét következett, amelyet vérmérsékletünk szerint mind másképpen töltöttünk, majd kihirdették az eredményeket. Legnagyobb öröömre, melyet igen hangosan juttattam kifejezésre, újra listavezető lettem. Öröömöm forrása kettős volt: egyrészt a vizsgaeredmény bizonyította, hogy Mingyar Dondup láma a legjobb tanár, másrészt tudtam, hogy a dalai láma elégedett lesz tanárommal és velem.

Néhány nap múlva, amikor Mingyar Dondup láma a szobájában tanított, kivágódott az ajtó, és egy ziháló, lógó nyelvű, kidülledt szemű küldönc esett be rajta. – Az Ékességestől – lihegte, a tiszteletre méltó orvoslámának, Kedd Lobszang Rampa-nak. – Kivette köpenyéből az üdvözlő selyemsáljába tekert levelet. – A legnagyobb sietséggel rohantam ide, tiszteletre méltó uram. – Terhétől szabadulva megfordult és elviharzott – gyorsabban, mint ahogy érkezett – hogy árpasör után nézzen!

Az üzenet: nem, nem nyithatom ki. Pedig biztos nekem van címezve – gondoltam – de... mi van benne? Még több tanulás? Még több munka? Nagyon nagyon és hivatalosnak látszott. Amíg nem

nyitom ki, nem tudom, mi van benne, és így nem hibáztathatnak, hogy nem csináltam meg ezt vagy azt – ezek voltak az első gondolataim. Mesterem hátul ülve nevetett rajtam, így átnyújtottam neki a sálat, a levelet és az egészset. Kinyitotta a borítékot, vagyis a külső csomagolást. Két összehajtott ív volt benne, kiterítette és olvasni kezdte. Szándékosan lassan olvasott, hogy ugrasson. Végül, már égtem a türelmetlenségtől, hogy megtudjam a legrosszabbat. Így szólt: – Rendben van, lélegzetet vehetsz. Minden késedelem nélkül látogatásra kell mennünk a Potalába. Azt jelenti, *most*, Lobszang. Az áll itt, hogy nekem is veled kell mennem. – Megérintette az oldalánál lévő gongot, és a belépő szolgának azt az utasítást adta, hogy azonnal nyergeltesse fel a két fehér lovunkat. Gyorsan átöltöztünk, és kiválasztottuk a két legjobb fehér sálat. Együtt mentünk az apáthoz, és megmondtuk neki, hogy az Ékességhez kell indulnunk a Potalába. – A Hegycsúcsra, hm...? Tegnap az Ékszer Parkban volt. Jól van, nálatok a levél – nagyon hivatalos – abból megtudhatjátok.

Az udvaron szerzeteslovászok vártak a lovainkkal. Felszálltunk és ledobogtunk a hegyi ösvényen. Nem messze, fel kellett kaptatni a másik hegyen, a Potalán, valójában alig érte meg a hűhót hogy lovon ülünk. Egyetlen előnye az volt, hogy a ló majdnem a Hegycsúcs tetejéig felvitt a lépcsőn. Ott szolgák vártak ránk, alig hogy leszálltunk, elvezették a lovainkat, mi pedig az Ékességés magánlakásába siettünk. Egyedül mentem be hozzá, földre borultam és átadtam a sálat.

– Ül le, Lobszang! – mondta. – Nagyon elégedett vagyok veled. A sikeredben része volt Mingyarnak, nagyon elégedett vagyok vele is. Az összes vizsgadolgozatodat elolvastam.

Ijedtemben végigfutott a hideg a hátamon. Egyik gyengém – így mondták nekem – az, hogy nem jó helyen használom a humorérzékeimet. Ez időnként kiderült a vizsgakérdésekre adott válaszközből, mivel néhány kérdés egyszerűen előhívja az ilyen feleletet. A dalai láma olvasott a gondolataimban, mert őszintén felnevetett és így szólt: – Igen, rosszkor használod a humorérzékeidet, de... – hosszú szünet következett, mialatt a legrosszabtól tartottam, aztán: – ...de minden szavát élveztem.

Két órát töltöttem el nála. A második órában a mesteremért küldött, és instrukciókkal látta el további képzésemet illetően. Át kell majd esnem a Kis Halál szertartáson, Mingyar Dondup lámával együtt el kell látogatnom más kolostorokba és a halottboncolókkal kell együtt tanulnom. De minthogy ez utóbbiak alacsony kaszthoz tartoztak, és a munkájuk ilyen természetű, kaptam egy írást a dalai lámától, hogy megarthassam a státusomat. Felkérte a halottboncolókat, adjanak meg nekem minden segítséget, hogy a test titkait megismerjem és hogy a test elhagyásának fizikai okát felfedhessem. Azt is meghagyta, hogy bármely, a tanulmányaimhoz szükséges testrészt vagy testet, bocsássák rendelkezésemre. Hát így álltunk!

Mielőtt arról írnék, mi történt a halotti tetemekkel, hasznos lehet, ha előbb a halálról alkotott tibeti nézeteket ismertetem. Egész másképp viszonyulunk a halálhoz, mint a nyugati emberek. Számmunkra a test csak „háj”, a halhatatlan szellem anyagi burka. A halott test kevesebbet ér, mint egy régi, elhordott ruha. Ha valaki normális körülmények közt hal meg (vagyis, ha nem váratlan erőszak okozza a halálát), a következőképp gondoljuk el a folyamatot: a test megbetegszik, hibás és olyan kényelmetlen a szellem számára, hogy nem tud már több leckét megtanulni. Így tehát eljött az ideje, hogy elhagyja. A szellem folyamatosan visszavonul és kivetül a fizikai testen kívülre. A szellemi forma körvonala ugyanaz, mint anyagi változatáé, s ez a tisztánlátók által jól felismerhető. A halál pillanatában a zsinór, amely összeköti a két testet (a keresztény Biblia „ezüstzsinórja”), elvékonyodik és leválik, a szellem pedig ellebeg. Ekkor áll be a halál. De a „zsinór” számára az újjászületés hasonló a köldökzsinórhoz, melyet azért vágnak el, hogy az újszülött önálló létezése megkezdődjék. A halál pillanatában az életerő ragyogó fénye kioltódik. A tisztánlátók a ragyogást is észlelik, a Bibliában „arany tálként” hivatkoznak rá. Nem lévén keresztény, nem ismerem jól a Bibliát, de azt hiszem, van benne egy utalás, mi szerint „nehogy elszakadjon az ezüstzsinór és darabokra törjön az aranytál”.

Úgy mondjuk, a testnek három napra van szüksége ahhoz, hogy meghaljon, hogy minden fizikai tevékenysége megszűnjön, és a

szellem, a lélek vagy az én (ego) megszabaduljon testi burkától. Hisszük, hogy létezik egy éteri hasonmás, amely a test élete alatt ölt formát. A „hasonmás” lehet szellem. Talán mindenkivel megtörtént, hogy erős fénybe nézett, és mikor elfordult, még mindig látta. Úgy tartjuk, az élet elektromosság, erőter, és az éteri más, mely a halál után marad, hasonlít ahhoz a fényhez, amit az ember azután lát, hogy erős fényforrásba nézett, vagy az elektromosság fogalmaival, olyan mint egy erős, visszamaradt mágneses mező.

Ha a testnek erős oka van, hogy ragaszkodjék az élethez, akkor erős éteri hasonmás jön létre, mely szellemformát öltve bejárja az ismerős helyszínéket. A fősvény pl., – tegyük fel, – annyira odavan a pénzeszsákjaiért, hogy csak azokra tud figyelni. Amikor meghal, utolsó gondolata is a pénze sorsáért érzett félelem, így a haldoklás pillanatában felerősíti az éteri formát. A pénzeszsák szerencsés örököse kissé kényelmetlenül érzi majd magát a csendes éjszakai órákban, azt érzi, hogy az „öreg ez meg az megint a pénzére vadászik”. Igaza van, az öreg ez meg az szelleme valószínűleg nagyon dühös, mert (szellem) kezével nem tudja megkaparintani a pénzt!

Három test létezik: a hús-vér test, amelyben a szellem megtanulhatja az élet kemény leckéit, az éteri vagy „mágneses” test, melyet testi vágyaink, mohóságunk és erős szenvedélyeink hoznak létre, és a szellemtest, a „halhatatlan lélek”. Lámahitünk nem feltétlen azonos az ortodox buddhista hittal. A haldoklónak három szakaszon kell keresztülmennie: el kell hagynia a fizikai testet, éteri másának fel kell oldódnia, és szellemét rá kell segítenie a Szellemi Birodalomba vezető útra. Az ókori egyiptomiak is hittek az éteri másban, a halottak vezetőiben, és a szellemi világban. Tibetben segítünk a haldoklóknak. Az értőknek nincs szükségük segítségre, de a köznapi férfit és nőt, vagy a trapát végig kell vezetni az egész úton. Érdekes lehet, hogyan történik.

Egy nap a Halál Tiszteletre méltó Mestere értem küldött: – Ideje, hogy megtanul a lélek megszabadításának gyakorlati módszereit, Lobszang. Kísérj el ma engem.

Hosszú folyosókon mentünk lefelé, csúszós lépcsőkön, be a trapák lakónegyedébe. Itt, a „kórházi szobában” egy öreg szerzetes

készült arra az útra, melyet egyszer valamennyien megteszünk. Agyvérzést kapott, és nagyon elgyengült. Figyeltem. Ereje fogytán volt, az aurája színei egyre halványabbak. Mindenképpen el kellett érni, hogy egészen addig a tudatánál maradjon, amíg arra sincs már elég ereje, hogy ezt az állapotot fenntartsa. A velem lévő láma finoman megfogta mindkét kezét. – Közeledsz ahhoz, hogy megszabadulj a testi küszködéstől, Öreg. Figyelj a szavaimra, így könnyebben megtalálod az utat. A lábad kihűl. Az élet véget ér, egyre közelebb a végső távozás. Szedd össze a gondolataidat, Öreg, nincs mitől félni. Az élet kiszáll a lábadból, látásod homályossá lesz. A hideg felfelé kúszik a hanyatló élet nyomában. Szedd össze a gondolataidat, Öreg, nincs mitől félni, mikor az élet a magasabb Végső Realitás felé távozik. Az örök éj árnyai a szemedre szállnak, lélegzeted zihál, a torkod elszorul. Közeledik az idő, megszabadul a torkod. Közeledik az idő, megszabadul a szellem, és a „világ utáni” örömeiket élvezzi majd. Szedd össze a gondolataidat, Öreg, közel a szabadulás.

A láma folyamatosan ütögette az öregembert: a kulcscontjától a feje tetejéig verdeste, olyan mozdulatokkal, amelyekről bebizonyosodott, hogy fájdalom nélkül szabadítják ki a szellemet. Elmondta, milyen csapdákkal találkozik és hogyan kerülje ki őket. Pontosan leírta az utat, amelyet a korábban eltávozott telepatikus lámák térképeztek fel és közöltek telepatikus úton még a másik világból is.

– A látásod elsötétült, Öreg, a lélegzeted megáll. Kihűl a tested, és eme élet hangjait füleid nem hallják többé. Szedd össze a gondolataidat békében, Öreg, mert itt a halál. Kövesd az utat, béke és boldogság vár rád.

Az ütögetés folytatódott, bár az öregember aurája még jobban elhalványodott, s végül eltűnt. A láma az egyik ósrégi rítust követve hirtelen egy éles, kemény hangot adott ki, hogy teljesen megszabadítsa a küszködő szellemet. A mozdulatlan test felett az élet-erő felhőszerű tömegben gyülekezett, kígyózott és tekeredett, aztán füstszerű formában felvette a test alakját, mellyel az ezüstzsinór még mindig összekapcsolta. A zsinór fokozatosan elvékonyo-

dott, és ahogy a köldökzsinór elvágása után megszületik a csecsemő, úgy született új életre az öregember. A zsinór elvékonyodott, lehelletnyi lett, majd levált. A forma lassan, mint az égen lebegő felhő vagy a tömjénfüst a templomban, elszállt. A láma telepatikus úton továbbra is utasításokat adott, hogy átvezesse a szellemet útjának első szakaszán. – Halott vagy. Számodra már ebben a világban nincs semmi. A test kötelékei elszakadtak. A Bardo-ban, a Köztes Létben vagy. Te a te utadon, mi a miénken. Kövesd a kijelölt utat. Hagyd el az Illúziók Világát, és lépj be a Végső Realitásba. Halott vagy. Menjél tovább, előre.

A tömjénfelhők összecsavarodtak, a felkavart levegő vibrálása alábbhagyott. A távolból dobok hömpölygő morajlása hallatszott. A lámakolostor tetejéről egy mély hangú trombita üzenete hasított át a vidéken. A folyosóról az élet különféle zajait hallottuk, bőrcsizmák csoszsanását, és valahonnan egy jak bömbölését. Itt, ebben a szobában csend volt. A halál csendje. Csak a láma telepatikus utasításai fodrozták a szoba csendjének burkát. Halál. Egy újabb öregember folytatja hosszú útját a Létezők Körén, talán tanult földi élete leckéiből, de az a sorsa, hogy addig járjon, amíg sok-sok erőfeszítés után el nem éri a Buddhaságot.

Lótuszülésbe ültettük a testet, és elküldtünk azokért, akik a tetteket készítik elő. Másokat is hívtunk, hogy folytassák az eltávozott szellem telepatikus irányítását. Ez három napig tartott, a lámák váltották egymást. A negyedik nap reggelén egy Ragyab jött a Halál Embereinek kolóniájáról, amely ott van, ahol a Lingkor út elágazik Decsen Dzong felé. Megérkezésekor a lámák abbahagyták a telepatikus vezetést és átadták a testet. A hullaszállító szorosan összegöngyölte, majd fehér ruhába csomagolta. Könnyedén meglóbálta, a vállára emelte és nagy léptekkel kiment. Kint egy jak állt. Minden tétovázás nélkül az állat hátára hajította a fehér tömeget, és együtt elvonultak. Amikor arra a helyre ért, ahol összegúzzák a holttestet, átadta a csonttöröknek. Ez a „Hely” egy elhagyott területen volt, óriási kősziklák álltak rajta, és egy lapos kőtábla, mely a legnagyobb testet is megtartotta. Négy sarkában lyukak voltak a kőben, abban oszlopok. Egy másik kőtáblán fele mélységig fúródtek a lyukak.

A tetemet a kőlapra tették és levetkőztették. A karokat és a lábakat a négy oszlophoz kötötték. Akkor a fejtörő fogta hosszú kesét, és felvágta a testet. Hosszú vágást ejtett, hogy a húst csíkokban hántsa le. A kezét és a lábat levágták és feldarabolták. Végül levágták a fejet és felnyitották.

A hullaszállító láttán az égből azonnal lecsaptak a héják, azután zsákmányra várva türelmesen üldögéltek a sziklákon, olyanok voltak, mint a szabadtéri színházban a nézők. Ezek a madarak szigorú társadalmi rendben éltek, ha egy is vakmerően megkísérelte, hogy a vezéreket megelőzve érjen földet, könyörtelenül rátámadtak.

Ekkorra a testtörő már felnyitotta a törzset. Kezét az üregbe süllyesztve kivette a szívet, melynek látványára a keselyűk vezére súlyos szárnycsapásokkal a földre szállt, és előrelépkedett, hogy kikapja a boncoló kinyújtott kezéből. A májért a rangsorban következő madár jött, megfogta, aztán visszament a sziklához, ott ette meg. A vesét, a beleket felvágták és elosztották a „vezérek” között. Akkor feldarabolták a húst, és odaadták a többieknek. Egy madár jött a fél agyért és talán a szemért, a másik meg valami egyéb finom falatért. Meglepően rövid idő alatt megették az összes szervet és a húst, a kőlapon nem maradt semmi, csak a sok-sok csupasz csont. A csonttörők felaprították, akár az aprófát, és betömködték a másik kőlap lyukaiba, és nehéz döngölőkkel finom porrá törték. A keselyűk azt is megesszik!

A csonttörők képzett emberek voltak, a munkájukra büszkék. Saját érdeklődésből tanulmányozták a szerveket, hogy megállapítsák a halál okát. Nagy tapasztalatuk alapján könnyen megmondták, ki miben halt meg. Természetesen nem volt tényleges okuk rá,

hogy ennyire érdeklődjenek ez iránt, de a hagyomány megkövetelte, hogy megbizonyosodjanak a betegségről, amelynek következtében a „szellem elvált eszközétől”. Ha valaki mérget vett be, vagy megmérgezték, a tény hamar nyilvánvaló lett. Én természetesen nagyon hasznosnak találtam eme képességüket, hisz tőlük tanultam. Nemsokára már elég ügyes voltam a boncolásban. A főboncmester mellettem állt, és mutatta, ami fontos vagy érdekes: – Ez az ember, tiszteletre méltó láma, azért halt meg, mert a szív felé áramló vér útjába akadály került. Nézd, felhasítjuk ezt az artériát itt, és láthatod a vérrögöt, amitől elzáródott. – Vagy máskor: – Ez az asszony, tiszteletre méltó láma, különösen néz ki. Az egyik mirigyben – itt – lehet a hiba. Felvágjuk és megnézzük. Szünetet tartott, míg kiszedett egy jókora darabot, aztán: – Tessék, itt van, kinyitjuk, igen, egy kemény mag van benne.

És ez így ment. Büszkén mutattak mindent, tudták, az Ékesség közvetlen parancsára jöttem tanulni hozzájuk. Ha nem voltam éppen a közelben, és egy eset különösen érdekesnek tűnt, megvártak velem. Végül is több száz holttestet tanulmányoztam, később sebeszetből határozottan kiváló lettem. Sokkalta jobb ez a fajta képzés, mint az, amelyben a diákok kórházi tanbonctermekekben egy-egy hullán osztoznak. Tudom, hogy a csonttörőknél többet tanultam anatómiából, mint később a tökéletesen felszerelt orvosi egyetemem.

Tibetben nem lehet földbe temetkezni. Túl nehéz dolog lenne, mert sziklás a talaj és csak nagyon vékony földréteg fedí. Gazdasági okokból az égetés sem lehetséges, mert kevés a fa, és a test elégetésére a hegyeken keresztül jakháton kellene fát hozni: Indiából. Rettenetesen költséges lenne. Vízbe sem dobhatták a tetemet, mert ezzel szennyezték volna a folyókat, az élőlények ivóvizét. Nem marad más módszer számunkra, mint hogy a holttestet kitegyük a szabadba, ahol – miként leírtam – a madarak elfogyasztják a húst és a csontokat. A tibeti két szempontból különbözik a nyugati temetkezési módtól: a nyugatiak eltemetik a testet és hagyják, hogy a madarak helyett a férgek tápláléka legyen. A másik különbség, hogy a nyugati világban a testtel együtt eltemetik a halál okát is, és senki sem tudja, hogy a halotti bizonyítványban tényleg a valódi

ok szerepel-e. Nálunk a testtörök megnézik és megbizonyosodnak arról, hogy miben halt meg valaki.

Tibetben minden halottat így „tesznek ki”, kivéve a legmagasabb rangú lámákat, akik előző megtestesülések. Őket bebalzsamozzák és egy üvegfedelű koporsóba rakják, ami azután valamelyik templomban megtekinthető, vagy bebalzsamozzák és beaeranyozzák. Ez utóbbi eljárás nagyon érdekes, sokszor vettem részt benne. Egyes amerikaiak, akik olvasták a témáról írt feljegyzéseimet, nem hiszik, hogy valóban aranyat használunk, azt állítják, ez „még egy amerikai képességeit” is meghaladná. Hát?! Mi nem gyártottunk tömegcikkeket, de egyes dolgokkal úgy foglalkoztunk, ahogyan csak egy mesterember foglalkozhat. Nem tudunk előállítani egyszáz dolláros órákat, de *be tudjuk aranyozni* a testet.

Egy este meg kellett jelennem az apát előtt. Azt mondta: – Egy előző inkarnáció rövidesen elhagyja testét. Most a Rózsasövényben van. Azt akarom, hogy ott légy, hogy megfigyelhesd a Szent-séges Megörökítést.

Szóval, megint csak szembe kellett nézmem a nyereg okozta gyötrelemmel, és Szerá-ba utaztam. A kolostorban az öreg apát szobájába kísérték. Aurája színei már alig látszottak, és egy óra múlva a testből a szellemi világba távozott. Mivel apát volt és tanult ember, nem kényszerült rá, hogy átvezessék a Bardo-n, és a szokásos három napot sem kellett kivárni. Csak aznap éjjel ült a test lótszülésben, amíg a lámák virrasztottak mellette.

Másnap pirkadatkor ünnepélyes menetben levonultunk, a főépületen át a templomba mentünk, és egy kevésbé használt ajtón keresztül az épület alatti titkos folyosókhoz értünk. Előttem két láma vitte a holttestet egy hordszékben. Még mindig lótszülésben ült. A szerzetesek mögöttünk mély hangon kántáltak, és a szünetekben ezüstcsengő csilingelt. Vörös köpeny volt rajtunk, azon sárga stóla. Libegő, táncoló kontúrral a falakra vetődött a vajmécsesek és a lobogó fáklyák lángjának fényében megnagyobbodott és eltorzult árnyékunk. Lementünk, majd be a titkos helyekre. Végül, tizenöt-húsz méterre a földfelszín alatt, egy lezárt kőajtóhoz érkeztünk. Beléptünk, odabent jéghideg volt. A szerzetesek gondosan elhelyezték a tetemet, aztán három lámát és engem kivéve valamennyi-

en eltávoztak. Több száz vajmécsesek égett, élénk sárga fénnel árasztották el a helyiséget. A holttestet levetkőztették és gondosan megmosdatták. A szokásos testnyílásokon keresztül kivették a belső szerveket, edényekbe rakták, azokat azután alaposan lezárták. A test belsejét megmosták és megszáritották, majd egy speciális lakkot csurgattak bele, ami kemény kéreggel vont be, miközben a körvonalak megmaradtak eredeti formájukban. Mikor a lakk megszáradt és megkeményedett, a testüreget kitöltötték, kitömték, de ügyeltek arra, hogy az alak ne változzon. Újabb lakkot öntöttek bele, hogy a tömést átítatva, az megkeményedjen és szilárd-tömör belsőt képezzen. A test külső felületét befestették lakkal és száradni hagyták. A megszilárdult felületre egy „védőréteget” vittek, hogy a vékony, filmszerű selyemrétegeket – amelyeket ekkor kentek rá – később könnyen lehánthassák. Végre a selyemtömést megfelelőnek találták. Ismét különböző lakkokat öntöttek rá, és ezzel készen állt a preparálás következő szakaszára. Egy nap és egy éjjel nem nyúltak hozzá, hogy a végső és tökéletes száradás bekövetkezzen. A száradási idő végén arra mentünk vissza, hogy a lótszülésbe merevedett holttest kemény. Levittük egy még mélyebben lévő szobába, mely tulajdonképpen kemence volt. Úgy építették, hogy a lángok és a meleg a szoba falán kívül cirkulálva egyenletesen magas hőmérsékletet biztosítsanak.

A földet különleges por fedte, és ide, a vastag porréteg közepébe helyeztük a tetemet. Alattunk a szerzetesek már készülődtek a tűzrakásra. Az egész szobát megtöltöttük az egyik tibeti területről származó sóval, valamint ásványokkal és gyógyfűkeverékkel. Mikor a szoba a padlótól a mennyezetig meg volt rakva, sorban kimentünk a folyosón kívülre, az ajtót bezárták, majd a kolostori pecséttel lepecsételték. Kiadták a parancsot a kemence begyűjtására. Hamarosan hallottuk a fa recsegését és ahogy terjedtek a lángok, az égő vaj sístergését. Mikor már jól begyulladt a tűz, jaktrágyát és vajmaradékokat tettek rá. Lenn egy egész héten át tomboltak a lángok, forró levegőt árasztva a balzsamozó kamra üreges falán keresztül. A hetedik nap végén nem raktak többé a tűzre. Lassan leégett, kihunytak a lángok. A súlyos kőfalak recsegtek-ropogtak a lehűléstől. A folyosó is újra lehűlt, be lehetett lépni. Három napig

minden csendes volt, mert meg kellett vágni, hogy a szobában megint normális hőmérsékletet legyen. A lepecsételéstől számított tizenegyedik napon feltörték a pecsétet, és az ajtót belökték. A szerzetesek puszta kézzel, felváltva kaparták a megkeményedett kevérekeket. Nem használtak szerszámot, nehogy megsértsék a testet. Két napon át vakarták, morzsolták az omlós sót. Végül üres lett a szoba, csak a betekert test volt benne, nyugodtan, még mindig ló-tuszülésben ült a kamra közepén. Óvatosan felemeltük, és bevittük a másik szobába, ahol a vajmécsesek fényében tisztábban láthatuk.

A selyemrétegeket egyenként lehántották. A tartósítás tökéletesen sikerült. A test alvó emberé is lehetett volna, aki bármikor felébredhet, csak kicsit sötétebb árnyalatú volt. A körvonalai olyanok voltak, mint életében, és nem zsugorodott össze. Újra belakozták a meztelen halotti tetemet, azután az aranyművesekre került sor. Ezek az emberek páratlan szaktudással rendelkeztek. Mesteremberek voltak. Olyanok, akik be tudták aranyozni a halott testet. Lassan dolgoztak, a legvékonyabb és leglágyabb aranyrétegeket fektették egymásra. Más országokban az arany vagyontokat ér, de Tibetben csak mint szent fémet értékelik: időtálló fém, az ember végső szellemállapotát szimbolizálja. A szerzetes aranyozók tökéletes pontossággal dolgoztak, a legkisebb részletre is ügyeltek. Mikor befejezték a munkájukat, tudásuk bizonyítékaként olyan aranyfigura maradt hátra, mely valamennyi vonásával és ráncával pontosan úgy nézett ki, mint életében. A nehéz aranytestet bevitték az Inkarnációk Termébe, és mint az összes többi, aranytrónusra ültették. A legkorábbi időkből származó személyek voltak itt – sorban ültek, mint ünnepélyes bírák, akik félig csukott szemmel figyelik a mostani generáció gyarlóságait és gyengeségeit. Csak sutogva beszélünk, halkán jártunk, hogy ne zavarjuk az élő halottakat. Az egyik különösen vonzott – valami furcsa erő által megigézve álltam előtte. Úgy tűnt, mindentudó mosollyal néz rám. Akkor finom érintést éreztem a karomon, majdnem leestem az ijedtségtől. – Ez te voltál Lobszang, az előző inkarnációdban. Azt gondoltuk, felismered.

Mesterem a következő aranyfigurához vezetett és megjegyezte: – Ez pedig én voltam.

Csendesen, mindketten megilletődve kíváncsiorogtunk, az ajtó becsukódott mögöttünk.

Később gyakorta bemehettem a terembe, és tanulmányozhattam az aranyba burkolt „szobrokat”. Időnként egyedül mentem, és meditatálva ültem előttük. Mindegyiknek volt saját írott története, a legnagyobb érdeklődéssel olvastam őket. Itt ismertem meg vezetőm, Mingyar Dondup láma történetét is: múltbeli tetteit, jellemét és képességeit. A neki adományozott címeket, rangokat és kitüntetések, távozásának módját.

Itt találkoztam saját történetemmel is, szintén teljes figyelemmel tanulmányoztam. A rejtekajtó mögött kilencvennyolc aranyfigura ült a sziklába vájt titkos teremben. Tibet történelme feltárult előttem. Vagy legalábbis úgy gondoltam. A legkorábbi történelmet később ismertették meg velem.

Tizenhetedik fejezet A VÉGSŐ BEAVATÁS

Miután – különböző kolostorokban – már vagy féltucatszor láttam, hogyan balzsamoznak, egy nap Csakpori apátja magához hívatott. Barátom! – mondta. – Az Ékességes parancsára apáttá fognak avatni. Kérésedre a megszólításod továbbra is – mint Mingyar Dondupnak – láma lesz. Én csak az Ékességes üzenetét közvetítem.

Mint felismert inkarnációnak tehát újra ugyanaz volt a státusom, mint hatszáz évvel ezelőtt, amikor eltávoztam a földről. Az Életkerék egy egész kört fordult.

Valamivel később a szobámba bejött egy nagyon idős láma, s azt mondta, át kell esnem a Kis Halál szertartásán. – Mert tudod, fiam, amíg át nem léptük a halál kapuját, és vissza nem tértünk, nem tudhatjuk igazán, hogy nincs halál. Az asztrálutazásban tanulmányaid során messzire jutottál. Most még messzebbre eljutsz majd: az élet birodalmán túlra, és országunk múltjába.

Az előkészítés nehéz volt és hosszú. Három hónapon át szigorú felügyelet alatt éltem. Napi étrendem szörnyű ízű gyógynövényfogatásokkal egészült ki. A gondolataim csak „tiszta és szent” dolgon járhattak. Mintha az embernek sok választása lenne egy láma-kolostorban! Még a campából és a teából is kevesebbet fogyaszthattam. Rideg egyszerűség, szigorú fegyelem és hosszú-hosszú óras meditációk.

Végül három hónap múltán az asztrológusok szerint megfelelő időpont közeledett, az előjelek kedvezőek voltak. Huszonnég órán

át böjtöltem, amíg olyan üres nem lettem, mint egy dob. Akkor a rejtett lépcsőkön és folyosókon a Potala alá vezettek. Sokat mentünk, kísérőim lobogó fáklyákat vittek, az én kezemben nem volt semmi. Azokon a folyosókon jártunk, melyeket korábban bebarangoltam már. Mikor a folyosó végére értünk, kemény szikla állta utunkat. De közeledtünk az egész sziklatömb elmozdult. Előttünk egy újabb – sötét, keskeny – ösvény. Állott levegő, fűszerek és füstölők szaga terjengett. Néhány méterrel odább egy pillanatra megálltunk, hatalmas, aranyborítású ajtónak ütköztünk. Lassan nyílt, nyikorogva, a nyikorgás hangja ide-oda verődött, mintha egy kongó űrben lennénk. A fáklyákat kioltották, vajmécsesek gyúltak helyettük. Előrementünk, egy titkos templomba jutottunk, melyet régi idők vulkanikus tevékenysége vájt a kemény sziklába. A folyosók és az átjárók egykor olvadt lávát szállítottak a kitörő vulkán torkába. Most apró emberek lépkedtek rajta, és isteneknek gondolták magukat. De a soron lévő feladatra kell összpontosítani – figyelmeztettem magam – és íme, itt a Titkos Bölcsesség Temploma.

Három apát vezetett be. A kíséret többi tagjának alakja beleolvadt a sötétbe, olyanná lettek, mint egy álom szétfoszoló emlékei. Készen arra, hogy a beavatás utolsó próbatételének alávéssen, három nagyon idős, a kortól összeaszott apát ment előttem, aki örömmel várta, hogy visszatérhessen a Mennyei Mezőkre: három aggastyán, talán a világ legnagyobb metafizikusai. A bal kezében mindegyik vajmécses, a jobban vastag, parázsló füstölőt tartott. Erős hideget éreztem, különös, nem evilági hidegséget. Mély csend vett körül, a halk hangok csak fokozták a sűrű csendet. Nesztelenül lépkedtünk a bőrcsizmában, mintha lebegő szellemek lennénk. Az apátok sáfránysárga brokát köpenye halk suhogó hangot hallatott. Réműletemre bizsergést és ütéseket éreztem. A kezem sugárzott, mintha új aura venne körül. Láttam, hogy az apátok is ragyognak. A száraz levegő köpenyek súrlódásától megtelt elektromossággal. Az egyik apát rövid aranypálcát nyújtott felém, és azt suttozta: – Fogd a bal kezedbe, és ahogy megyünk, húzd végig a falon, megszünteti a kellemetlenséget. Így tettem, a felhalmozódott áram első kisülésére majdnem kiugrottam a csizmámból, később azonban már nem éreztem fájdalmat.

Vajmécsesek gyúltak, mintha egy láthatatlan kéz gyújtaná meg őket. Ahogy a vibráló sárga fény erősödött, hatalmas aranyfigurákat láttam, némelyiket félig betemette a drágakő. A homályból egy Buddha derengett elő, olyan óriási volt, hogy a fény csak a derekáig ért. Halványan más alakok is kirajzolódtak, ördögök, a bujaság képviselői, és azok a próbák, melyeken az embernek keresztül kell mennie az Én megtestesülése előtt.

Egy falhoz közeledtünk, azon festett, ötméteres Életkerék. A pislákoló fényben úgy tűnt, mintha forogna – vele pörögtek az érzékeink is. A vezető apát eltűnt. Amit sötét árnyak képzeltem, rejtekajtó volt. Egy ösvényre nyílt, mely lefelé ment, egyre lejjebb. Keskeny, meredek, tekerdő ösvény volt, ahol az apátok vajmécsesének tompa fényében a sötétség még feketébbnek látszott. Sántikálva, botladozva, néha csúszkálva mentünk előre. A levegő nehéz és fojtogató volt, mintha a föld egész súlyával ránk nehezedne. Úgy éreztem, a világ szívébe hatolunk. Még egy utolsó kanyarulat és mély üreg tárult a szemünk elé, sziklaüreg, mely csillogott az aranytól: teléraryan, aranyrögök. Sziklaréteg, aranyréteg, újra sziklaréteg, és így tovább. Magasan, nagyon magasan felettünk, akár a csillagok a sötét éjszakai égen, úgy csillogott az arany, mikor egy-egy keményebb szemcsén visszatükröződött a mécsesek gyenge fénye.

Az üreg belsejében egy fényes fekete ház állt, mintha ébenből készült volna. Az oldalán furcsa szimbólumok futottak végig és olyan ábrák, mint amelyeneket a tólagút falain láttam. Odamentünk, és beléptünk a magas, széles ajtón. Bent három fekete, nagy múgonddal kivésett, jelekkel ellátott kőkoporsót találtunk. Nem volt fedelük. Belestem és a lélegzetem is elállt attól, amit láttam, úgy éreztem, nyomban elájulok.

– Fiam! – kiáltott a vezető apát. – Nézd meg őket! Istenek voltak réges-régen, mielőtt a földünkön a hegyek képződtek. Akkor járták az országunkat, amikor a partjait még tenger mosta, és más csillagok ragyogtak az égen. Nézd, mert senki emberfia, csak a beavatottak látták őket.

Elbűvölten és félelemmel vegyes áhítattal néztem. Három meztelen aranyfigura feküdt előttünk. Két férfi, egy nő. Az aranybur-

kolaton minden vonásuk, minden jelük pontos hűséggel kirajzolódott. De a méretük! A nőalak fektében három méter hosszú lehetett, a férfiak közül a nagyobb legalább öt méter volt. A fejük nagy és a tetején kissé kúpos. Az állkapcsuk keskeny, a szájuk kicsi és vékony. A orruk hosszú, vékony, szemük egyenes és mélyen ülő. Nem halottak – olyanok voltak, mint akik alszanak. Csendesen mozogtunk és halkán beszélünk, nehogy felébresszük őket. Egyik oldalon megláttam egy koporsófedele: a mennyek térképe volt belevésve – de milyen különösnek tűntek a csillagok! Asztrológiai tanulmányaim során elég jól megismertem az éjszakai eget, de ez teljesen más volt.

A legidősebb apát hozzám fordulva így szólt: – Rövidesen beavatottá válsz, aki látja a múltat és ismeri a jövőt. A megterhelés nagyon nagy lesz. Sokan meghalnak, sokan elbuknak, de csak az hagyhatja el élve ezt a helyet, aki kiállta a próbát. Kész vagy rá, hajlandó vagy rá?

– Igen – válaszoltam. Egy kőlaphoz vezettek, mely két koporsó közt állt. Ott, utasításukra lótuszülésbe helyezkedtem, keresztbetett lábbal, egyenes háttal, kifelé fordított tenyérrel ültem.

Meggyújtottak négy füstölőt, egyet-egyét a három koporsónak, egyet nekem. Az apátok fogtak egy-egy vajmécsest, és sorban elvonultak. A nehéz fekete ajtó becsukódott, egyedül maradtam az ősrégi halottak holttestével. Múlt az idő, ahogy a kőlap tetején medítáltam. A vajmécsesem sercegett, majd kialudt. Néhány percig még vörösen parázslott, az égett kanóc szagát éreztem, aztán az is elszállt.

Lefeküdtem, és úgy lélegeztem, ahogyan éveken át tanítottak. A csend és a sötétség nyomasztó volt: csak a sír csendje ilyen.

Hirtelen megmerevedett a testem, viaszmerev lett. A végtagjaim elzsibbadtak és jéghidegek voltak. Az az érzésem támadt, haldoklom, haldoklom az ősrégi kriptában, több mint száz méterre a napvilág alatt. Hirtelen rántást éreztem a belsőmben, és mintha valami különös zizegést és ropogást hallottam volna, olyan volt, mint amikor kihajtogatják a régi bőrt. A sírt fokozatosan halványkék fény árasztotta el, a magas hegyi hágók felett tündöklő hold fényéhez hasonlított. Hintáztam, emelkedtem és zuhantam. Egy percre

azt képzeltem, újra a sárkányban vagyok, és a kötél végén himblózdok. Hirtelen tudatára ébredtem, hogy valóban a hús-vér testem felett lebegek. A tudatossággal jött a mozgás, füstgomolyként sodródtam, mintha a szél vinne. A fejem felett aranytálra emlékeztető fényességet láttam. A testem közepéről ezüstkéék zsinór lógott, lüktetett az élettől és sugárzott az életerőtől.

Hanyatt fekvő testemre néztem, úgy pihent a kőlapon, mint tetem a halotti tetemek között. Lassan azonban láthatóvá váltak a finom különbségek köztem és a hatalmas alakok teste között. A vizsgálódás lekötött. A mai emberiség kicsinyes önelégültségére gondoltam, és kíváncsi voltam, vajon hogyan magyaráznák a materialisták eme hatalmas alakok létezését. Gondolkodtam, de akkor hirtelen eszembe ötlött, hogy valami megzavarja a gondolataimat. Úgy tűnt, nem vagyok egyedül többé. Beszédfoszlányokat, kimondatlan gondolattöredékeket hallottam. Belső látásomon széttöredezett képek villantak át. A messzeségben mintha valaki megkongatott volna egy mély hangú harangot. A hang gyorsan közeledett, végül már úgy tűnt, a fejemben fog szétrobbanni. Színes fényeket láttam és ismeretlen árnyalatú villódzásokat. Asztrálestem hanykolódott, és úgy repült, mint száraz levél a téli szélben. A tudatom tűzpiros fájdalom hasított keresztül. Magányosnak éreztem magam, elhagyatottnak, otthontalannak a mindenségben. Fekete köd ereszkedett rám, és vele nem földi nyugalom.

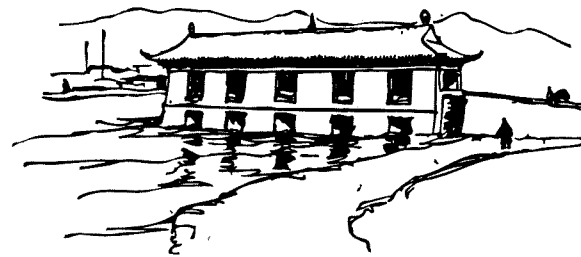
Lassan eloszlott a köd. Valahonnan a tenger búgását hallottam és a hullámverések alatt a kavics sistersgő recsegését. Éreztem a sós levegőt és a tengeri moszat szagát. A helyszín ismerős volt. Lustán a hátamra feküdtem a napsütötte parton, és a pálmafákra pillantottam. Valami azonban azt súgta, sosem láttam a tengert, még csak nem is hallottam a pálmafákról. Egy közeli ligetből nevetgélő hangok hallatszottak, hangok, melyek egyre hangosabbak lettek, amikor feltűnt egy vidám napbarnította csoport. Óriások! Mindannyian. Lenéztem és láttam, hogy magam is „óriás” vagyok. Azt érzékeltem: végtelen sok évvel ezelőtt történik mindez. A föld közelebb volt a naphoz, és az ellenkező irányban keringett. A napok rövidebbek és melegebbek voltak. Nagy civilizációk keletkeztek és az emberek többet tudtak, mint ma. Egy másik úrból jövő bolygó a

földnek ütközött és hatalmas ütést mért rá. Kilendítette a pályájáról és a föld ellenkező irányba kezdett forogni. Szelek támadtak, felkorbácsolták a vizeket, amelyek az eltérő gravitációs erők hatására a föld felé tornyosultak, árvizek, világméretű árvizek árasztották el. Földrengések rázták meg a világot, egyes földrészek a tengerek alá süllyedtek, mások kiemelkedtek. A meleg és kellemes ország, Tibet, megszűnt tengerparti üdülőhely lenni, és négyezer méter magasan a tenger fölé emelkedett. Füstölgő lávát okádva magukból, hatalmas hegyek keletkeztek körülötte. Távolabb, a felüldeken hasadékok repesztették szét a felszín, ahol a letűnt világ vegetációja és faunája tovább élt. De ez meghaladja egy könyv terjedelmét, és asztrális beavatásom egyes részletei túl szentek és túl személyesek ahhoz, hogy nyomtatásban megjelenjenek.

Valamivel később a látomás elhalványodott és elsötétedett. Fokozatosan elhagyott az asztrál- és a fizikai tudatom. Később tudatosodott bennem, hogy fázom – fázom, mert egy kripta fagyos sötétségében fekszem egy kőlapon. Agyamban a gondolat puhatóldozó ujjai: – Igen, visszatért hozzánk. Jövünk. – Percek múltak és halvány fény közeledett. Vajmécsesek. A három öreg apát.

– Jól csináltad, fiam. Három napja fekszel itt. Láttad. Meghaltál. És éltél.

Elmerevedtem. Alig tudtam lábra állni. Támolyogtam a gyengeségtől és az éhségtől. Ki ebből a felejthetetlen kamrából, fel a hideg, hideg levegőre, a folyosókra! Elgyengültem az éhségtől, és hatalmába kerített mindaz, amit láttam és átéltem. Ettem-ittam, és aznap éjjel, mikor lefeküdtem, tudtam, hogy hamarosan el kell hagynom Tibetet, furcsa, idegen országokba kell mennem, ahogy megjövendölték. Elmondhatom, furcsábbak voltak és ma is furcsábbak, mint amilyenek képzeltem őket.

Tizennyolcadik fejezet ISTEN VELED, TIBET!

Néhány nappal később a Boldogság folyója partján üldögéltem mesteremmel. Egy lovas jött vágatva. Tétován felénk nézett és felismerte Mingyar Dondup lámát. Porzott a ló lába, ahogy hirtelen megállította.

– Üzenetet hoztam az Ékességéstől, Lobszang Rampa láma részére.

Köpenye bugyrából elővette az üdvözlés selyemsáljába tekert hosszú, ismerős csomagot. Háromszor földre borult előttem, úgy adta át nekem, hátrált, felpattant a lovára és elvágatott.

Most már sokkal magabiztosabb voltam, a Potala-beli események önbizalmat adtak. Kinyitottam a csomagot, és olvasni kezdtem anélkül, hogy előbb átadtam volna mesteremnek – és barátomnak – Mingyar Dondup lámának.

– Reggel az Ékességéshez kell mennem az Ékszer Parkba. Neked is jönnöd kell.

– Az ember általában nem találhatja, mit akarhat az Egyetlen és Páratlan Védelmező, de úgy érzem, Lobszang, rövidesen Kínába utazol, és én, ahogyan mondtam neked, szintén hamarosan útnak indulok, visszatérek a Mennyei Mezőkre. Hozzuk ki a legtöbbet a mai és a még hátralévő néhány napból.

Reggel végiglépkedtem az Ékszer Parkhoz vezető ismerős úton, le a hegyről, át az úton, be a főkapun. Mingyar Dondup láma velem jött. Mindketten arra gondoltunk, lehet, hogy utoljára

tesszük meg együtt ezt az utat. Az érzéseim valószínűleg nagyon erősen tükröződtek az arcomon is, mert amikor egyedül találtam a dalai lámát, így szólt hozzám: – Az elválás, az új utak időszaka mindig nehéz és nyomorúságos. Órákat töltöttem meditációval a Pávilonban, azon töprengtem, mi a helyes, ha maradok vagy ha elmegyek, mikor országunkat megszállják. Sokaknak fájdalmat okozna, bármelyiket is válasszam. A te ösvényed Lobszang, egyenes, de senki számára se könnyű. A család, a barátok, az ország – mindent magad mögött kell hagynod. Az ösvény előtted – mint tudod – megpróbáltatást, kínszenvedést, félreértést, és hitetlenséget tartalmaz – mindent, ami kellemetlen. Az idegenek útjai különösek és érthetetlenek. Mint egyszer említettem, csak azt hiszik, amit ők csinálnak, csak azt, amit a Tudományok Termeiben megvizsgálhatnak. Mégis a legnagyobb tudományt, a Felettes Én tudományát érintetlenül hagyják. Ez a te ösvényed, az az ösvény, amelyet azelőtt választottál, hogy erre az életre születnél volna. Elintézttem neked, hogy öt nap múlva Kínába utazz.

Öt nap! Öt nap! Azt gondoltam, öt hét. Hazafelé menet, ahogy vezetőmmel felfelé kaptattunk a hegyen, egy szót sem váltottunk, amíg a Templomba nem értünk.

– Meg kell látogatnod a szüleidet, Lobszang! Elküldök egy hírnököt.

A szülőket? Mingyar Dondup láma többet jelentett nekem, mint apám és anyám. Hamarosan eltávozik ebből az életből, hamarabb, mint ahogy visszatérek Tibetbe. Csak arannyal borított szobrárt láthatom majd az Inkarnációk Termében, olyan lesz, mint egy levetett köpeny, melyet viselője nem használ többé.

Öt nap! Sűrű napok. A Potala Múzeumból hoztak nekem egy rend új nyugati öltönyt, hogy próbáljam fel. Nem azért, mintha azt hordanám majd Kínában (a szerzetesruhám ott sokkal megfelelőbb), hanem, hogy a többiek láthassák, hogyan festek benne. Ó, az az öltöny! Szoros csövek, melyek olyan erősen szorították a lábam, hogy nem mertem behajlítani. Most már érttem, miért nem tudnak a nyugatiak lótuszülésben ülni: túl feszes a ruhájuk. Biztosan – gondoltam – „egy életre tönkre tesznek” ezek a csövek. Aztán egy fehér leplet raktak rám, a nyakam köré pedig egy vastag szalagot kötöttek, s úgy meghúzták, mintha meg akarnának fojtani. Az egész fölé egy rövid ruhadarab került, lyukak és foltok tarkított-

ták, amelyekben – úgy mondták – a nyugatiak különböző dolgokat tartanak, nem úgy mint mi, akik a köpenyben tárolunk mindent. De a legrosszabb még hátra volt. Vastag és nehéz „kesztyűt” húztak a lábamra, aztán egy fém végű, fekete zsineggel szorosra fűzték. (A koldusok – akik időnként négykézláb mentek végig a Linghor úton – használtak efféléket, de ők a kezükön hordták: volt annyi eszük, hogy a lábukon jó tibeti bőrcsizma legyen). Úgy éreztem, megnyomorítja a lábam, és nem tudok Kínába utazni. Egy megfordított, kerek szélű fekete tálat nyomtak a fejembe, és azt mondták, most aztán úgy vagyok öltözve, mint a ráérős nyugati úriemberek. Nem véletlen, hogy sok a szabad idejük, gondoltam, ilyen öltözetben senkitől sem lehet elvárni, hogy dolgozzon!

A harmadik nap korábbi otthonomba látogattam. Egyedül mentem, gyalog, ahogyan legelőször. Ekkor azonban láma és apát voltam már. Apám és anyám vártak, találkozni akartak velem. Becses vendégként fogadtak. Este bementem apám dolgozószobájába és beírtam a nevem, illetve a rangom a Családi Könyvbe. Aztán visszagyalogoltam a lámakolostorba, mely olyan hosszú időre otthonom-má lett.

A hátralévő két nap nagyon gyorsan telt. Utolsó este újra meglátogattam a dalai lámát, búcsút vettem tőle, ő pedig megáldott. Nehéz szívvel váltunk el. Mindketten tudtuk, már csak halva láthatom viszont.

Másnap reggel pirkadatkor indultunk. Lassan, kelletlen vágtam neki az útnak. Megint csak otthontalan lettem, idegen helyekre utazom és újra kell tanulnom mindent. Ahogy elértük a magas hágót, megfordultunk, hogy egy utolsó, hosszú pillantást vessünk Lhasza szent városára. A Potala tetejéről magányos sárkány szállt az ég felé.

